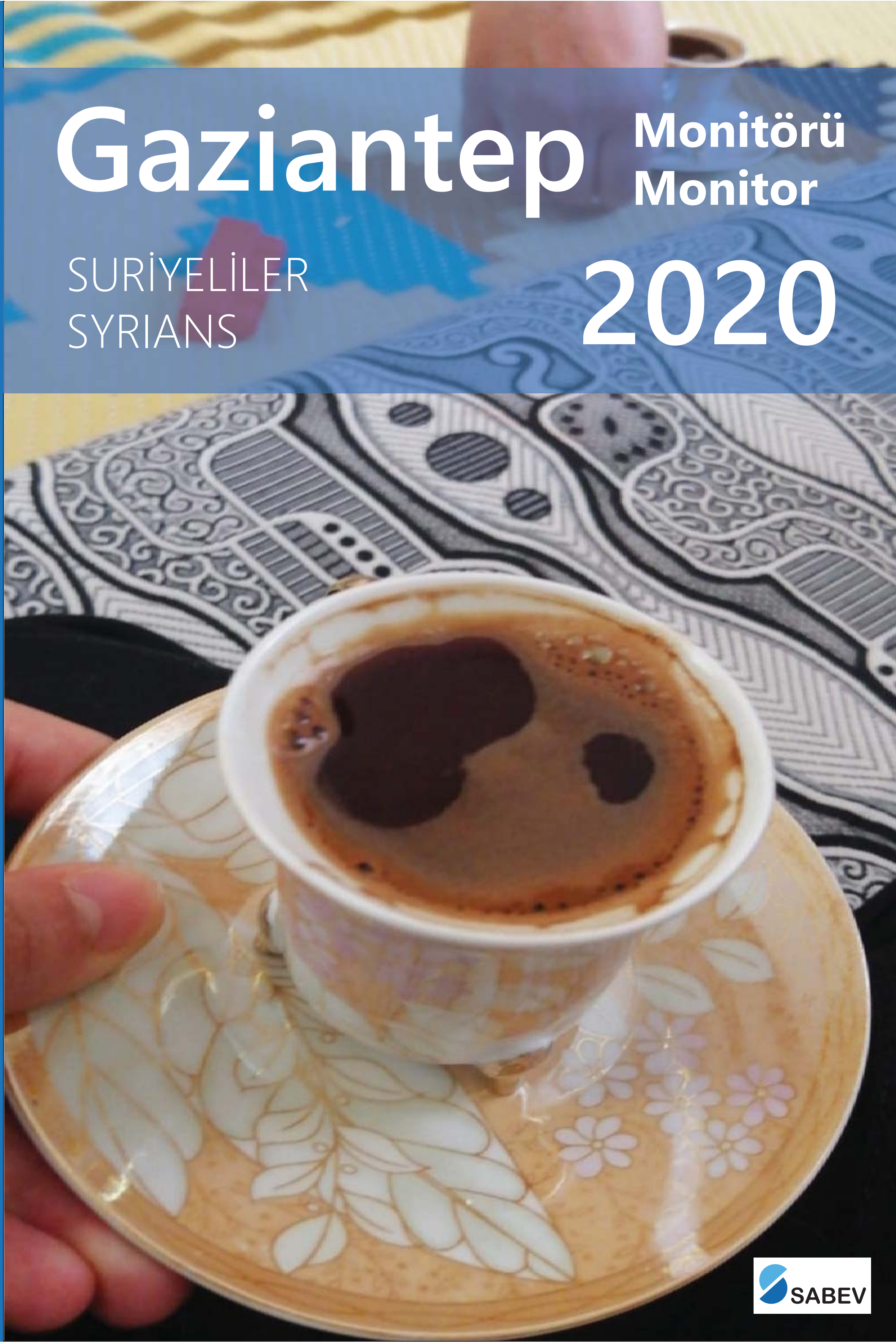

Gaziantep Monitörü Monitor 2020

SURİYELİLER
SYRIANS

SABEV

Gaziantep Monitörü 2020

Suriyeliler

مراقب غازي عنتاب

2020

سوريون

ISBN: 978 9944 705 50-9

SABEV

GAZİANTEP MONİTÖRÜ 2020

SURİYELİLER

GAZİANTEP MONİTÖRÜ 2020
Suriyeliler

Hazırlayanlar: Mehmet Nuri GÜLTEKİN, Mesut YÜCEBAŞ, Muhsin SOYUDOĞAN, Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU, Mustafa DOĞANOĞLU, Şenay LEYLA KUZU, Sinan Tankut GÜLHAN, Atik ASLAN, Nur İNCETAHTACI, Ayşen UTANIR, Çağrı ASLAN, Murat KAYA, Harun Cengiz KARAYAKUPOĞLU, Ümran AÇIKGÖZ, İbrahim ÖZHAZAR

Bu yayın Gaziantep Üniversitesi, Care International in Turkey ve International Organization for Migration (IOM)'in maddi katkılarıyla yapılmıştır. Çalışmadaki görüş ve düşünceler hazırlayanlara aittir.

SABEV Yayınları No: 65
Araştırma Dizisi: 5
Birinci Basım: Nisan 2021
ISBN: 978 9944 705 50-9

İngilizce Tercüme: Mustafa Gençer
Arapça Tercüme: Arif Şerifoğlu, Ula Musaher, Mahmut Sabıroğlu, Abdullah Abdi
Kapak Tasarım: Muhsin Soyudoğan
Sayfa Düzeni: Muhsin Soyudoğan
Kapak fotoğrafı: Nurulhuda Bakdas

Baskı/Cilt
Kayhan Matbaacılık
Adres: Merkez Efendi Mah. Fazılpaşa Cad. No:8/2 Topkapı/İSTANBUL
Tel: 0212 612 31 85

Sosyal Hizmetler Araştırma, Belgeleme, Eğitim Vakfı (SABEV) Yayınları
Kocatepe Mahallesi, Mithatpaşa Caddesi, No. 44. Çankaya/Ankara
Tel: 0312 433 87 26
http://www.sabev.org.tr/
sabev@sabev.org.tr

GAZİANTEP MONİTÖRÜ 2020

SURİYELİLER

Hazırlayanlar

Mehmet Nuri GÜLTEKİN
Mesut YÜCEBAŞ
Muhsin SOYUDOĞAN
Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU
Mustafa DOĞANOĞLU
Şenay LEYLA KUZU
Sinan Tankut GÜLHAN
Atik ASLAN
Nur İNCETAHTACI
Ayşen UTANIR
Çağrı ASLAN
Harun Cengiz KARAYAKUPOĞLU
Murat KAYA
Ümran AÇIKGÖZ
İbrahim ÖZHAZAR

SABEV

2021

İçindekiler

İçindekiler iii
Şekiller Listesi v
Kısaltmalar xi
Önsöz ve Teşekkürler xiii
Giriş 1
Demografik Bulgular 9
Kadın & Evlilik 15
Göç Öncesi Durum 25
Göç Sonrası Yerleşme Deneyimleri 29
Suriye'yle İlişkiler 33
Hukukî Statü 37
Eğitim 39
Kent & Yaşam 45
Ötekilik & Dışlanma 55
Sosyo-Ekonomik Durum 59
Çalışma & İş Yaşamı 70
Covid-19 Deneyimleri 83
Medya 87
Sonuç ve Öneriler 91

Şekiller Listesi

Şekil 1: Cinsiyet Dağılımı 9
Şekil 2: Yaş Dağılımı 9
Şekil 3: Medeni Durum 10
Şekil 4: Katılımcıların Anadili 10
Şekil 5: Hanede Türkçe Konuşan Kişi Sayısı 11
Şekil 6: Türkçe Bilme Düzeyleri 11
Şekil 7: Türkçenin Öğrenildiği Yer 12
Şekil 8: Hane Çocuk Sayısı 12
Şekil 9: Hane Büyüklüğü 13
Şekil 10: Aynı Hanede Yaşayan Evli Çift Sayısı 13
Şekil 11: Hanedeki Engelli Sayısı 14
Şekil 12: Evlilik Kararı 15
Şekil 13: Evlilik Sayısı 16
Şekil 14. Evlilik Süresi 16
Şekil 15: Eşin Akrabalık Durumu 17
Şekil 16: Yaşa Göre Akraba Evlilikleri 17
Şekil 17: Kadının Kumalık Durumu 18
Şekil 18: Erkeklerin Eş Sayısı 18
Şekil 19: İlk Annelik Yaşı 19
Şekil 20: Kadınların Sıradan Bir Günde Vakit Harcadığı Etkinlikler 19
Şekil 21: Kadınların Rahatsızlık Kaynakları 20
Şekil 22: Kadınların Bazı Mekânlara Yönelik Tutumu 21
Şekil 23: Kadınlar Üniversiteye Gidip Meslek Sahibi Olmalıdır 22
Şekil 24: Kadınlar Erkeklerle Eşit Haklara Sahip Olmalıdır 22
Şekil 25: Türkiye’de Erkeklerle Kadınlar Suriye’ye Göre Daha Eşit 22
Şekil 26: Kadınlar Çalışmak İçin Eşlerinden İzin Almalıdır 23
Şekil 27: Kadınlara Yönelik Erkek Tutumu 23

Şekil 28: Suriye'de İkamet Edilen Vilayet 25
Şekil 29: Suriye'de İkamet Edilen Yerleşim Birimi 25
Şekil 30: Suriye'deki Çalışma Durumu 26
Şekil 31: Suriye’deki Çalışmama Sebepleri 27
Şekil 32: Suriye'deki Çalışma Durumu 27
Şekil 33: Suriye'de Dahil Oldukları Mesleki Grup 28
Şekil 34: Suriyelilerin Türkiye'de Kalış Süreleri 29
Şekil 35: Suriyelilerin Gaziantep'te Kalış Süreleri 29
Şekil 36: Türkiye'ye Giriş Yapılan İller 30
Şekil 37: Türkiye’deki Kamplarda Hiç Kaldınız Mı? 30
Şekil 38: Türkiye’ye Geldikten Sonra Yerleştiği İl 31
Şekil 39: Gaziantep'e Yerleştikten Sonra Başka Bir Kente Taşınıp Geri Dönenler 31
Şekil 40: Gaziantep Dışında Yaşanılan Kentler 32
Şekil 41: Suriye'ye Gidiş-Geliş Durumu 33
Şekil 42: Uygun Şartlar Oluştuğunda Suriye'ye Dönme Niyeti (Cinsiyete göre) 33
Şekil 43: Uygun Şartlar Oluştuğunda Suriye'ye Dönme Niyeti (Yaşa Göre) 34
Şekil 44: Suriye'ye Dönmek Haricinde İmkânınız Olsa Hangisini Yapmak İsterdiniz? 34
Şekil 45: Türkiye'de Kalma Sebepleri 35
Şekil 46: Türkiye Sınırlarını Tekrar Açarsa Avrupa'ya Göç Etmek İçin Sınıra Gider Misiniz? 36
Şekil 47: Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı Sahipliği 37
Şekil 48: Vatandaşlık Başvurusu 37
Şekil 49: Vatandaşlık Başvurusu Durumu 38
Şekil 50: Vatandaşlık Başvurusu Yapmayı Düşünenler 38
Şekil 51: Katılımcıların Eğitim Durumu 39
Şekil 52: Cinsiyete Göre Eğitim Düzeyi 40
Şekil 53: Hiç Okula Gitmemiş Kişilerin Okur-Yazarlık Durumları 40
Şekil 54: Eğitimin Tamamlandığı Ülke 41
Şekil 55: Türkiye'ye Geldikten Sonra Herhangi Bir Mesleki Sertifika Alma Durumu 41
Şekil 56: Suriye'de Herhangi Bir Mesleki Sertifika Alma Durumu 41
Şekil 57: Ailede Okula Gidenlerin Sayısı 42
Şekil 58: Okullaşma Oranları 42

Şekil 59: Ailelerin Okuyan Çocuklarının Cisiyet Dağılımı 42
Şekil 60: Eğitime Dönük Tutumlar 44
Şekil 61: Gaziantep'te Yaşanılan Mahalle Sayısı 45
Şekil 62: Bulunduğu Mahallede Yaşadığı Süre 45
Şekil 63: Mahalle Değiştirmek İsteme Nedeni 46
Şekil 64: Gaziantep'te Yaşanılan Ev Sayısı 46
Şekil 65: Ev Değiştirme Nedeni 47
Şekil 66: Konut Sahipliği 47
Şekil 67: Yaşanılan Evin Oda Sayısı 48
Şekil 68: Isınma Tipi 48
Şekil 69: Günlük Alışveriş İçin Sıklıkla Tercih Edilen Mekânlar 49
Şekil 70: Suriye'ye Özgü Ürünlerin Nereden Temin Edildiği 49
Şekil 71: Gaziantepli Komşunuz Var Mı? 50
Şekil 72: Suriyeli Komşunuz Var Mı? 50
Şekil 73: Gaziantepli Komşunuz Hiç Size Yemek Gönderdi Mi? 50
Şekil 74: Suriyeli Komşunuz Hiç Size Yemek Gönderdi Mi? 50
Şekil 75: Gaziantepli Komşunun Evine Ziyaret 51
Şekil 76: Suriyeli Komşunun Evine Ziyaret 51
Şekil 77: Dışarıda Sıklıkla Gidilen Mekânlar 52
Şekil 78: Gündelik Yaşam İlişkileri 53
Şekil 79: Gaziantep'te En Çok Karşılaşılan Sorunlar 55
Şekil 80: Sorun Olduğunda Yardım İstenen Kurum ya da Kişi 55
Şekil 81: Ayrımcı/Dışlamacı Davranışlarla Karşılaşılan Mekânlar 56
Şekil 82: Ayrımcılık/Dışlanma Nedenleri 57
Şekil 83: Size Türkiye'deki Haklarınızı Anlatan Bir Kurum Oldu Mu? 57
Şekil 84: Dışlanmaya Dönük Tutumlar 58
Şekil 85: Hanenin Aylık Geliri (TL) 59
Şekil 86: Hanenin Aylık Gideri 60
Şekil 87: Ödemekte En Çok Zorlanılan Giderler 61
Şekil 88: Aylık Konut Kirası 61
Şekil 89: Hane Başına Düşen Akıllı Telefon Sayısı 62

Şekil 90: Hanede Çalışır Durumdaki Elektronik Eşya 62
Şekil 91: Motorlu Araç Sahipliği 63
Şekil 92: Sahip Olunan Motorlu Araç 63
Şekil 93: Acil Para İhtiyacı Olduğunda Borç İstenebiliecek Kişi ya da Kurum 64
Şekil 94: Borçluluk Durumu 64
Şekil 95: Borç Kaynağı 65
Şekil 96: Kredi kartı sahipliği 65
Şekil 97: Hanede Yardımlardan Istifade Etme Durumu 66
Şekil 98: Geçmişte Yardımlardan Istifade Etme 66
Şekil 99: Yardım Kaynakları 66
Şekil 100: Alınan Yardım Türü 67
Şekil 101: Nakdi Olmayan (Ayni) Yardımların Dağılımı 67
Şekil 102: Alınan sağlık yardımı 68
Şekil 103: Sosyo-Ekonomik Duruma Dönük Tutumlar 68
Şekil 104: Hanede Çalışan Kişi Sayısı 70
Şekil 105: Cinsiyete Göre Çalışma Oranları 70
Şekil 106: İlk İşinde Çalışanlar 71
Şekil 107: Daha Önce İşi Olup İşini Kaybedenler 71
Şekil 108: İşten Ayrılma Nedeni 72
Şekil 109: Çalışmama Nedeni 72
Şekil 110: Çalışanlarda Sigortalılık Durumu 73
Şekil 111: İş Bulma Yöntemi 73
Şekil 112: İşe Girişte Ücret Ödeme 74
Şekil 113: Ücret Konusunda İşverenle Pazarlık 74
Şekil 114: Ücretle Ilgili Sorun Yaşama 74
Şekil 115: Düşük Ücret Alınca Gösterilen Tepki 75
Şekil 116: İşverenle Münakaşa Nedenleri 75
Şekil 117: Çalışılan İşin Niteliği 75
Şekil 118: Çalışanların Çalıştıkları İş Kolları 76
Şekil 119: Suriyeli Çalışanların Çalıştığı Kuruluşlar 77
Şekil 120: Gaziantep'te Çalışma Düzeni 77

Şekil 121: Haftada Çalışılan Gün 78
Şekil 122: Günlük Çalışılan Süre 78
Şekil 123: Aylıklı Olmayan Çalışanların Ücret Düzeni 79
Şekil 124: Bir Önceki İşten Ayrılma Süresi 80
Şekil 125: İş Kurmada Kullanılan Finansal Kaynaklar 80
Şekil 126: İş Yerinin Ortaklık Durumu 81
Şekil 127: İş Yerinde Çalışan Profili 81
Şekil 128: İşe Dönük Tutumlar 82
Şekil 129: COVID-19 Bilgilenme Kanalları 83
Şekil 130: COVID-19 Sürecinde Başka Bir Nedenle Hastaneye Gitme 83
Şekil 131: Hastanede Sağlık Hizmeti Alabilme 83
Şekil 132: COVID-19 Salgınının İş Değiştirmeye Etkisi 84
Şekil 133: COVID- 19 Sürecinde İş Durumunda Değişiklik 84
Şekil 134: COVİD-19 Sürecinde İşyerlerinde Alınan Önlemler 85
Şekil 135: Suriye’yle İlgili Haberlerin Takip Edildiği Medya Türleri 87
Şekil 136: Suriye’yle İlgili Önemli Gelişmelerin ve Olayların Takip Edildiği Ülke Medyası 87
Şekil 137: Suriye'ye İlişkin Olumsuz Haber veya Yorumlarla Karşılaşılan Medya Türleri 88
Şekil 138: Sosyal Medyada Suriyelilerle İlgili Olumsuz Haber ya da Yorumlara Verilen Tepkiler 88
Şekil 139: Medyaya Dönük Tutum 89

Kısaltmalar

KK-	Kesinlikle Katılmıyorum
K-	Katılmıyorum
K	Kararsızım
K+	Katılıyorum
KK+	Kesinlikle Katılıyorum

Önsöz ve Teşekkürler

Sosyal bilimlerde saha araştırmaları oldukça meşakkatli, emek ve dikkat isteyen zorlu süreçlerdir. Bunların üstesinden gelmek iş birliğini, birlikte çalışmayı, tartışmayı, konuşmayı, yerinde ve doğru müdahalede bulunabilmeyi, esnekliği ve hızlı çözüm bulmayı gerektirir. 2019'un son aylarında başlayan ve 2020'nin ilk aylarından itibaren şekillenen bu araştırma projesinin, her zaman birden fazla kişinin olağanüstü ve yaratıcı katkılarıyla mümkün olduğunu belirtmek gerekiyor. Bunun yanında hem Gaziantep Üniversitesi'nin hem de saha çalışmalarını kolaylaştıran kurumların desteği ve varlığı da önemli olmaktadır.

Bu bağlamda, Gaziantep Valisi Sayın Davut GÜL'e, Gaziantep'teki Suriyelilere dair verilerin elde edilmesi ve araştırma için gerekli yasal izinlerin sağlanması hususunda verdikleri destek ve gösterdikleri anlayıştan dolayı müteşekkiriz.

Gaziantep Üniversitesi'nin bir önceki rektörü Sayın Prof. Dr. Ali GÜR, sosyoloji ve göç çalışmalarına verdikleri önemi bu süreçte de gösterdiler. Gaziantep Valiliği, International Organization for Migration (IOM), CARE International in Turkey ve İl Göç İdaresi ile yapılması gerekli olan protokollerdeki ve resmi yazışmalardaki desteğini ve yardımlarını unutmamız mümkün değil; kendilerine teşekkürü bir borç biliyoruz.

Gaziantep İl Göç İdaresi Müdürü Fatih AYNA, Suriyeli hanelere dair verilerin temininde destek sundu. Kendisine katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Bu denli geniş bir saha araştırmasının gerçekleştirilmesi IOM'in maddi katkısı, CARE International in Turkey'in hem maddi katkısı hem de teknik desteği olmadan imkânsız olurdu. Her sorumuza ve sorunumuza çözüm getirmeye gayret eden, son derece anlayışlı, birlikte çalışma ve iş birliğine açık, samimi insanlar olmadan bu denli büyük bir sürecin altından kalkmak gerçekten zor olurdu. Bunun için CARE International in Turkey'den Sherine IBRAHIM'e, Salah HAMWI'ye, Esat AKGÜL'e, Deniz YILDIRIM'a, İdil BÖREKÇİ'ye, Pınar ÇETİNKAYA'ya, Dilşah SAYLAN'a ve Helin EREN'e minnet ve teşekkür borçluyuz.

Araştırma ekibine doğrudan dahil olmasalar da bu süreçte bizi destekleyen Doç. Dr. Mehmet BİÇİCİ'ye, Kemal Vural TARLAN'a, Dr. Semiray YÜCEBAŞ'a, Önder YALÇIN'a, ve Emine DOĞAN'a teşekkür ederiz.

Saha çalışmaları, akademisyenler kadar, öğrencilerin de çok şey öğrendiği ve deneyim kazandığı faaliyetlerdir. Bu minvalde, araştırmanın sahada gerçekleştirilmesinde çok büyük katkılar sunan yüksek lisans öğrencilerimiz, Nil ÖZDURDU, Esra AYDIN, Osman Tarık ONARAN, Menekşe Hazan ARANCAK, Gülsena KIRMAZ, Moges Mekonnen SHALLA, Ahd ALNAJJAR, Büşra YENTÜRK, Kübra TAMER, Eda ÖZÇELİK, Halil ECER, Muhammed YEŞİLGÜL, Ziad ALAHMAD ve Mehmet ÇİÇEKLİ'ye teşekkür ediyoruz. Ayrıca, soru formlarının Arapçaya çevrilmesinde bize yardımlarını esirgemeyen, tercümenin olabildiğince anlaşılır ve doğru sonuçlar elde etmeye olanak vermesi için sürekli olarak bize geri bildirim sağlayan lisans öğrencilerimiz, Arif ŞERİF'e ve Muhammed Nur Hüseyin'e, ayrıca son okumalardaki yardımları için Sıma DABBİT ve Sevsen ELABDULLAH'a ve aynı şekilde, Göç Enstitüsü ve Sosyoloji Bölümünde çalışan ve bürokratik süreçleri sorunsuz atlatmamızı sağlayan Kenan BAYRAK, Gülay KINACIGİL, Mete YILDIRIM ve Elif POLAT'a teşekkür ediyoruz.

Prof. Dr. İlhan TOMANBAY'a ve SABEV Yayınları'nın çok değerli çalışanlarına, bu kitabın yayınlanmasındaki katkılarından dolayı şükranlarımızı sunuyoruz.

Pek tabii, bu araştırmanın gerçekleştiricisi ve kitapların yazarları olan bütün akademisyenlere gösterdikleri katkılardan dolayı her birine ayrı ayrı müteşekkiriz.

Burada, bazı kişilerin isimlerini anmadan geçmek mümkün olmayacaktır. Dr. Muhsin SOYUDOĞAN'a, araştırmanın en başından beri gösterdiği sabrı, özverisi, verdiği emeği ve desteği için minnettarız. Kimi dönemlerde, haftalar süren fedakarlığını unutmamız mümkün değil. Doç. Dr. Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU'na, dostluğu, ekibin bir parçası olmayı tereddüt etmeden kabul etmesi, araştırmaya kattığı zenginlik, derinlik, verilerin yorumlanmasındaki katkıları için müteşekkiriz. Dr. Mustafa DOĞANOĞLU, Doç. Dr. Mesut YÜCEBAŞ ve Ümran AÇIKGÖZ'e, kitaplara yaptıkları katkılar ve gösterdikleri dayanışma için teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Pek tabii, Murat KAYA, çalışkanlığı, samimiyeti, fedakarlığı ve sabrıyla bu araştırmayı mümkün kılan kişilerin en başında gelmektedir. Onun, uluslararası kurumlarla olan karmaşık yazışmalardan öğrencilerle ilişkilere, online görüşme formlarının hazırlanıp uygulanmasından grafiklerin hazırlanmasına kadar çok büyük katkıları oldu. Kendisine dostluğu, samimiyeti ve özverili emeğinden dolayı müteşekkiriz.

Araştırma ekibi adına

Dr. Mehmet Nuri Gültekin

Aralık 2020

Gaziantep

Giriş

Türkiye'de göç, mülteciler veya Suriyeliler konularıyla ilgilenenler, 2011'den sonra çok daha farklı boyutta gerçekleşen ve işleyen bir olguyla karşı karşıya kaldıklarını, zaman ilerledikçe, daha iyi anlamaya başladılar. O tarihlerde Türkiye'ye geçebilen Suriyelilerin gün geçtikçe artan sayıları, öncelikli ihtiyaçlarını daha çok ön planda tuttu ki bu, insani krizlerin yönetilmesi ve seyri açısından anlaşılabilir bir durumdu. Fakat Suriyeliler meselesinde süre geçtikçe, onların hukuksal açıdan tartışmalı konum ve tanımları kadar, başka mevzular da kendini iyiden iyiye hissettirmeye başladı. Barınma, sağlık, eğitim, iş ve çalışma, gündelik hayat etkileşimleri ve karşılaşmaları gibi en temel hususlara dair yüzlerce, belki binlerce haber ve yorum (çoğu ciddi hatalar ve önyargılarla malul) ana akım medyada ve sosyal medya platformlarında dolaşmaya başladı. Bir kez daha ortaya çıktı ki, göçmen ve mülteciler üzerine çalışan, araştırmalar yapan veya bilimsel verilere dayalı açıklamalar için çaba sarf edenlerin en büyük sıkıntısı (hâlâ) sahaya dayalı sağlıklı ve kapsamlı verilerin azlığıydı. Dolaşımdaki 'bilgi' kırıntılarının önemli bir bölümü, çeşitli biçimde edinilmiş izlenim ve kanaatlere dayanıyordu. Söz konusu *boşluk* veya gerçek gündelik toplumsal hayata dair derinlikli açıklamalar, önemli bir süre varlığını korudu ve bunlar henüz bütünüyle ortadan kalkmış da değil. Fakat Türkiye'de zaman geçtikçe, sahadan elde edilen bilgilere olan ihtiyaç da giderek kendini belli etmeye başladı; çünkü söz konusu edilen, Türkiye'nin hemen her bölgesinde yaşayan yaklaşık dört milyon insanın gündelik hayatı ve içine dahil olmaya çalıştıkları toplumla etkileşimleriydi. Varılan noktada, sağlam ve güvenilir metodolojiye sahip saha araştırmalarının hayati önemde veriler sağlayabileceği ve bunun da Türkiye'nin deneyimlemekte olduğu ve süreç içinde kendini belirleyen Suriyeliler ya da sığınmacı politikalarının anlaşılmasını, idare edilmesini, hatta buna dair gelecek projeksiyonları yapılmasını kolaylaştıracağı görülmeye başlandı.

***

Aralık 2020 verilerine göre, Türkiye'de geçici koruma kapsamında kayıtlı 3 milyon 639 bin Suriyeli bulunuyor. Kayıtlı Suriyelilerin yaklaşık yarısı, 0-18 yaş aralığındaki çocuklardan oluşuyor. Yine, kadınları da dahil ettiğimizde karşımıza yaklaşık %70 çocuklar ve kadınlardan oluşan bir demografi çıkmaktadır. Türkiye ortalamasına (32,4) göre, on yaş daha genç (22) bir demografik örüntü söz konusu. Daha ilginç hususlardan birisi, Suriyelilerin, çok küçük bir kısmı hariç, nerdeyse

tamamının (%98), kentlerde yaşıyor olmasıdır.[1] Bu durum, aynı zamanda, Suriyelilerin önemli bir bölümünün Gaziantep'te veya Türkiye'de, kentleşme ve mülteci olmak gibi iki büyük değişimi, birlikte deneyimlediğini gösteriyor.

Yine, 2020 yılı itibariyle, Türkiye sathında, Suriyeliler bütün illerde bulunuyorlar. Günümüzde, Türkiye nüfusunun %4,3'ü Suriyelilerden oluşuyor. Suriye'ye komşu sınır illerinden başlayarak belli akslardaki kentlerde, Suriyeliler anlamlı bir yoğunluğa erişmiş durumdadırlar. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğünün kayıtlarına göre, İstanbul'daki 517 bin Suriyeli, toplam nüfusun %3,3'ünü oluşturuyor. Benzer şekilde, Hatay'daki 433 bin kişi, il nüfusunun %26,5'ine, Şanlıurfa'daki 421 bin kişi toplam nüfusun %20'sine karşılık gelmektedir. Aralık 2020 itibariyle, Türkiye'de Suriyelilerin toplam nüfusa oranının %5'i geçtiği iller şunlardır: Hatay (%26,5), Gaziantep (%21,7), Şanlıurfa (%20), Adana (%11), Mersin (%12), Kilis (%76), Osmaniye (%8,8), Mardin (10,5), Kayseri (%5,5), Konya (%5) ve Bursa (%5,7).[2]

Demografik gerçeklik bir tarafa, söz konusu olan, milyonlarca insanın, hayata tutunma mücadelesi ya da ayakta kalma çabalarının anlaşılmasının gerekliliğidir. Bunun için saha temsiliyeti güçlü, güvenilir ve mümkün mertebe, genel toplumsal örüntü içinde, göçmen veya mülteci araştırmaları yapmak çok kritik bir mesele haline gelmektedir. 2011'deki savaş ve şiddet sarmalından Türkiye'ye sığınan yüzbinlerce insanın barınma, güvenlik ve gıda sorunlarının aciliyeti, günümüzde yerini, uyum, haklar, hukuki statüler, eğitim, sağlık, birlikte yaşama, etkileşim gibi konulara bırakmış durumda. Dolayısıyla, söz konusu Suriyeli nüfusun toplumsal, kültürel, ekonomik ve siyasi açıdan ele alınırken daha iyi anlaşılması için sahadan elde edilen güçlü, sağlam ve güvenilir verilere ihtiyaç olduğu muhakkaktır.

Araştırma sahası ve metodoloji

Saha araştırmasının yapıldığı Gaziantep'te, 2020 rakamlarına göre, il bazında, 450 bin 611 kayıtlı Suriyeli geçici koruma kapsamında bulunmaktadır. Bu da Gaziantep'in, toplam il nüfusunun beşte birinden fazla sayıda Suriyeli için yeni bir ev ve yeni hayat alanı olduğunu gösteriyor. Gaziantep Büyükşehir Belediyesi'nin Mart 2020'de, ilde Suriyelilere götürülen hizmetlerin anlatıldığı sunumunda, il genelindeki Suriyelilerin dağılımında bazı yoğunlaşmalar dikkati çekmektedir. Yaklaşık yarım milyon Suriyelinin belli başlı bazı ilçe ve merkezlerde yoğunlaştığı görülüyor. Araban,

[1]https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ Erişim: 30.12.2020

[2]https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2019-33705&dil=1 Erişim: 30.12.2020

Karkamış, Oğuzeli, Yavuzeli ve Nurdağı ilçelerinde Suriyelilerin toplam nüfusu, Gaziantep il bazındaki kayıtlı Suriyelilerin %4'ü civarındadır. Dolayısıyla, Gaziantep'teki (bütün il sathı) Suriyelilerin %96'sı, Nizip, İslâhiye, Şehitkamil ve Şahinbey ilçe sınırlarında yaşamaktadır. Metropol Şehitkamil ve Şahinbey ilçelerinden uzak mesafedeki İslâhiye, ildeki Suriyelilerin %4'ünü barındırırken Nizip, %11'ine ev sahipliği yapıyor. Geriye kalan yaklaşık %80'lik oran, metropol iki ilçede yoğunlaşmaktadır. Şehitkamil ilçesinde 103 bin Suriyeli (%23) bulunurken, Türkiye'nin de en büyük ilçelerinden birisi olan Şahinbey'de, yaklaşık 262 bin (%58) kişi bulunuyor. Her iki ilçede, Gaziantep il bazındaki kayıtlı Suriyelilerin %80'ininden fazlası yaşamaktadır. Fakat burada, demografik yoğunluk meselesinde, dikkat çeken esas unsurlardan birisi, ilçelerin, il genelinden bağımsız olarak nüfusları ve sahip oldukları kayıtlı Suriyeli oranlarıdır. Burada da oldukça ilginç bir dağılım söz konusu olmaktadır. Örneğin, il genelindeki Suriyelilerin toplam %4'e yakının yaşadığı Araban'da %6, Nurdağı'nda %14, Karkamış'ta %45, Yavuzeli'nde %2 oranında, ilçe bazlı Suriyeli nüfus yaşamaktadır. Aynı şekilde, ilçe nüfusuna oran, Nizip'te %36, Oğuzeli'nde %15, İslahiye'de %26, Şehitkamil'de %13 ve Şahinbey'de %29'dur.[3]

2019 yılının son aylarında, bu araştırmanın genel hatları konuşulmaya başlandığında, asıl gayelerden birisi, Gaziantep Üniversitesi Sosyoloji Bölümünün 2017'nin Aralık ayında gerçekleştirdiği ***Gaziantep'teki Suriyeliler*** başlıklı saha araştırmasının izinde yol alarak, Suriyelilerin mevcut durumunun yanında, Gazianteplilerle olan etkileşimlerini de anlamaya odaklanmaktı. Bunun için ilk hedeflerden birisi, 2017'de merkez Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki 129 mahalleden 1824 haneyle, 79 soruluk basılı anket formlarıyla yapılan görüşmelerin hem sahasının hem de içeriğinin genişletilmesi oldu. Diğer amaçlardan birisi de 2017'den günümüze kadar, göçmenlik veya mültecilik gibi son derece dinamik bir toplumsal olgunun, Gaziantep gibi her bakımdan çok dinamik bir kentteki, son üç yıllık durumuna tekrar bakmaktı. Değişen ya da değişmeyen hususların yanında, sahadan yeni ve farklı sorularla elde edilecek verilerin bize, özelde Gaziantep, genelde Türkiye'deki Suriyelilerin durumuna dair bir örüntü ortaya koyacağı öngörüsüyle hareket edildi. Bu minvalde, bu türden büyük bir saha çalışmasına fon sağlanması için çeşitli kurumlarla görüşmeler yapıldı. Gaziantep Valiliği, Gaziantep İl Göç İdaresi, Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğü, UN IOM (Birleşmiş Milletler Uluslararası Göç Örgütü) ve CARE International in Turkey gibi kurumlarla araştırmanın çeşitli safhalarının desteklenmesi için görüşmeler yürütüldü. Nihayetinde Gaziantep Valiliği ve Gaziantep İl Göç İdaresi'nin yasal süreçlerdeki

---

[3] https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; http://www.gaziantep.gov.tr/ilcelerimiz Erişim: 30.12.2020

kolaylaştırıcı destekleri, Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğünün teşvikleri ve CARE International in Turkey ve IOM'in maddi fonlarıyla, proje 2020'nin başında resmileşti. Projede, 2018 araştırmasını gerçekleştiren Gaziantep Üniversitesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinin büyük bir bölümünün yanında, Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü'nden üç akademik personel ve Hacettepe Üniversitesi'nden bir öğretim üyesi görev aldı.

Gaziantep Üniversitesi Rektörlüğü, IOM ve CARE International in Turkey arasındaki mutabakatların resmileşmesinden sonra Ocak-Şubat 2020'deki iki aylık sürede, sorular, araştırmanın kapsamı, metodolojisi ve uygulanacak görüşme teknikleri ve araçlarına karar verildi. Mart ayının ilk haftasında, araştırmada görev alacak görüşmecilerin listesi kesinleştirildi ve 10 Mart 2020'de öğrencilerle ilk toplantı yapıldı. Görev alacakları mahalleler dağıtıldı. Fakat, Mart ayının ortalarında başlayan KOVİD-19 tedbirleri ve sokağa çıkma yasakları, araştırmanın saha çalışmalarının ertelenmesini ve yeni tedbirler alınmasını zorunlu kıldı. Maske ve dezenfektanlar için yeniden IOM ve CARE International in Turkey ile görüşmeler yapıldı. Bu yönde ek tedbirler ve uyarılarla saha çalışması için uygun zaman dilimi beklendi. Ve nihayetinde, 22 Haziran – 13 Temmuz 2020 arasında 175 mahalledeki saha görüşmeleri tamamlandı. Saha çalışması boyunca, görüşmecilerin ve görüşülen kişilerin sağlığına maksimum düzeyde dikkat edilmiş, her görüşme için yeni maske ve eldiven zorunluluğunun yanında, her görüşülen kişiye de maske, eldiven ve temizlik kiti verilmiştir. Görüşmeler, mümkün mertebe kalabalık olmayan ortamlarda, gündüz, sokakta, daire veya evin girişinde yapılmaya gayret edilmiştir. Sahadan verilerinin tamamlandığı 13 Temmuz 2020'den sonra analiz safhasına geçilmiştir.

***

Elinizdeki araştırmanın üç boyutu ya da bölümü bulunuyor. **Birincisi**, Gaziantep'teki Suriyelilerin üç yıl sonra, bu kez daha çok mahalle ve daha geniş bir örneklem ve soru setiyle genel örüntüsünü ortaya koymaktır. **İkincisi**, Suriyelilerin ikamet ettiği yaşadığı mahallelerdeki Gazianteplilerin genel sosyo-ekonomik panoramasını ortaya çıkarıp Suriyeliler meselesine nasıl yaklaştıklarını anlamaya çalışmak. **Üçüncüsü**, bütün zorluklarına rağmen, Suriyeli ve Gazianteplilerin gündelik hayat karşılaşmalarına, etkileşimlere, uyum ve birlikte yaşam deneyimlerine ve buna dair tutumlara odaklanıyor. Dolayısıyla, üç ayrı kitaptan oluşan bu rapor, aynı saha araştırmasının farklı veçhelerinin değerlendirilmesinden meydana gelmektedir ve pekâlâ, ayrı ayrı ele alınabileceği gibi, birlikte de okunup değerlendirilebilir.

Bu araştırma örnekleminin birinci bölümünü, Gaziantep Valiliği İl Göç İdaresi'nden elde edilen hane bilgileri dahilindeki Gaziantep'teki Suriyeliler oluşturmaktadır. Şehitkamil ve Şahinbey merkez ilçelerinde Suriyelilerin kayıtlı olduğu hane bilgisinin temin edilmesinden sonra, örneklem ve araştırmanın yürütüleceği mahalleler netleştirilmiştir. Elde edilen resmi verilere göre, Şahinbey ilçesindeki 174 mahallede toplam 31626 ve Şehitkamil'deki 126 mahallede toplam 12401 Suriyeli hane yaşamaktadır. Böylece, Gaziantep'teki iki metropol ilçenin 300 mahallesindeki toplam Suriyeli hanelerin sayısı yaklaşık 44 bindir. Kayıtlı hanelerin %5'ine karşılık gelen ve muhtemel hata paylarını da içeren 2300 hane hedefi için her iki ilçedeki 180 mahalleden, kayıtlı hane yoğunluğuna göre, tesadüfi örneklem yoluyla mahaller seçildi. Fakat saha çalışması, COVID-19 dönemindeki bazı karantina dönemlerine denk gelmesinden dolayı, örneklemde bulunan Sam, Nesimi, Kirazlıbahçe, Büyükpınar, Hacıkamber mahallelerine gidilememiştir. Dolayısıyla hem Suriyeliler hem de Gazianteplilerle görüşmeleri içeren bu araştırma 174 farklı mahallede gerçekleştirilmiştir. Sosyo-ekonomik açıdan bu mahallelere benzer yerleşim yerleri araştırma kapsamında olduğundan bu yerlerdeki görüşmeler yapılamamış, dolayısıyla görüşülen ve geçerli olarak değerlendirilen Suriyeli hane sayısı 2280 olarak kalmıştır. Fakat bu sayı da kayıtlı hanelerin %5'ine karşılık geldiğinden Suriyeli hanelerde planlanan görüşme hedeflerine ulaşılmıştır. Söz konusu 2280 görüşmenin 1659'u Şahinbey ilçesinin 107 farklı mahallesinden ve 621'i Şehitkamil ilçesinin 67 mahallesinden elde edilmiştir.

Bu saha araştırmasının ikinci bölümünü oluşturan Gaziantepliler ayağı da aynı mahallelerde yakın örneklem sayısıyla uygulanmıştır. Bunun temel nedeni, gündelik hayatta aynı fiziki mekanlarda, aynı mahallelerde ve benzer sosyal etkileşim süreçlerine dahil olan Gaziantepliler ve Suriyelilere dair genel bir örüntü ortaya koymak ve karşılaşmalara daha yakından bakmaktır. Bu kapsamda aynı mahalleler ve sokaklarda gündelik hayatı paylaşan 2300 Gaziantepli haneyle görüşme öngörülmüş fakat yukarıda zikredilen sebeplerden dolayı 174 mahalleden toplam 2258 geçerli hane görüşmesi gerçekleştirilmiştir. Geçerli 2258 görüşmenin 1645'i Şahinbey ilçesinin farklı 106 mahallesinden ve 613'ü Şehitkamil'deki 63 mahalleden elde edilmiştir. Dikkat edileceği üzere, burada asıl hedef, Gaziantepli hanelerin %5'ine gitmek değil, Suriyeli hanelerle yapılan görüşme sayısına yakın görüşme gerçekleştirmektir. Suriyeliler ve Gazianteplilerle yapılan görüşmeler aynı mahalle, hatta bazı durumlarda aynı sokakta gerçekleştirilmiştir. Bununla, etkileşim ve toplumsal ilişki boyutlarına daha yakından bakmak mümkün olacaktı. Dolayısıyla, burada görüşülen Gaziantepliler, Gaziantep'in tamamını temsilden uzaktır. Fakat

yine de bir çoğunluğu temsil ettiği muhakkaktır. Çünkü resmi kayıtların mahalle dağılımları, bize, Suriyelilerin Gaziantep'te (de) sosyo-ekonomik açıdan yoksul ve düşük gelirli mahallelerde daha yoğun olarak yaşadıklarını göstermektedir. Dolayısıyla Gaziantepliler örnekleminin, daha çok Suriyelilerle aynı sosyal ve fiziki mekanları paylaşanları kapsadığı ve sınıfsal bir kesiti ya da karşılaşmayı içerdiği söylenebilir. Zira, politik, ideolojik, iktisadi ve kültürel etki açısından daha güçlü mahallelerde daha az kayıtlı Suriyeli hanenin olması da meselenin sınıfsal boyutunu daha net ortaya koymaktadır.

Araştırmanın üçüncü bölümü, gündelik hayattaki etkileşim, sosyal ilişkiler, tutumlar, beklentiler ve toplumsal uyum dinamikleri üzerinde yoğunlaşıyor. Her iki görüşme formuna, özellikle gündelik hayattaki etkileşimleri, karşılaşmaları ve tutumları içerecek sorular eklendi. Dolayısıyla üçüncü kitap, Gaziantepliler ve Suriyelilere ayrı bir formda sorulmuş sorulardan değil, her iki soru demetine gömülü olan soru ve cevaplardan oluşmaktadır.

Bütün görüşmelerin soru formları Suriyeliler için Arapça ve Gaziantepliler için Türkçe hazırlanmıştır. Görüşmeler elektronik ortamdaki yazılım yardımıyla (Kobo Toolbox) yapılmış ve bu yazılımdaki coğrafi bilgi sistemiyle mahalledeki pozisyonlar haritaya işlenmiştir. Araştırma, 15 akademik personelin danışmanlığında, 9'u kadın 6'sı erkek toplam 15 lisansüstü öğrencisi takım lideri ve 37'si kadın 34'ü erkek 71 görüşmeci öğrenciyle gerçekleştirilmiştir. 71 görüşmecinin 36 tanesi Arapça biliyordu. Online yazılımda sahada uygulanmak üzere Suriyeliler için farklı seçeneklere sahip 486, Gaziantepliler için 413 soru bulunuyordu.

Bu noktada, son olarak, şunu tekrar vurgulamakta yarar vardır: Bu araştırma ve akabindeki üç kitap, Suriyelilerin mevcut genel örüntüsü ve gündelik hayat ilişkileri kadar, kenarından, çeperinden dahil olmaya çalıştıkları toplumsal hayatın diğer aktörleriyle karşılaşmalarına odaklanan ve sınıfsal bir kesit sunmaya çalışan çalışmalardır. Çoğunlukla yoksul, düşük-orta gelirli veya alt sosyo-ekonomik kesimlerin (örneklemin istatistiki zorunluluğu ve metodolojisi gereği) ağırlıkta olduğu bir sınıfsal araştırmanın ortaya çıkmış olması, en başta öngörülen amaç değil, araştırmanın sonunda şekillenen bir sosyal gerçekliktir.

Araştırma Sahası

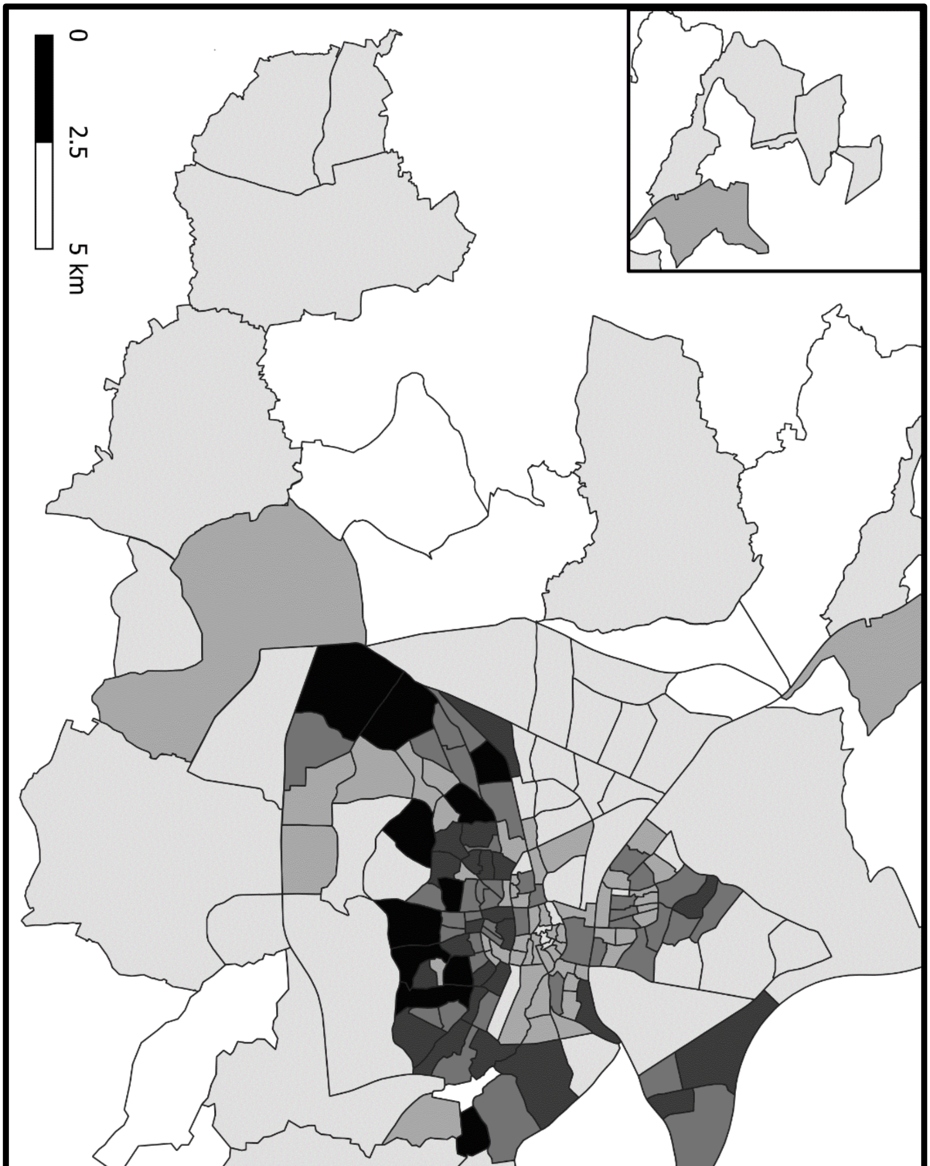

Demografik Bulgular

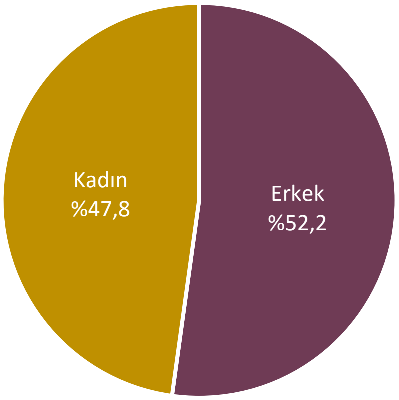

Şekil 1: Cinsiyet Dağılımı

Görüşmeler sadece hanelerde gündüz saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Buna rağmen erkek ve kadın sayısının birbirine yakın olduğu görünmektedir.

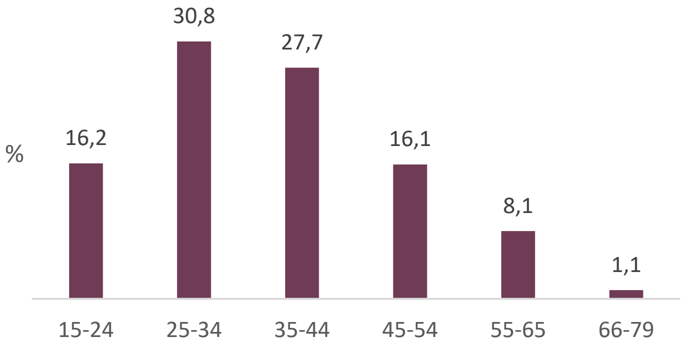

Şekil 2: Yaş Dağılımı

Haneleri temsilen görüşülen kişilerin ortalama yaşı 36,5'tir. Görüşülen Suriyelilerin %90,8'inin 55 yaş altında olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar, 2018 yılında yapılan araştırmayla[4] tutarlılık arz etmektedir.

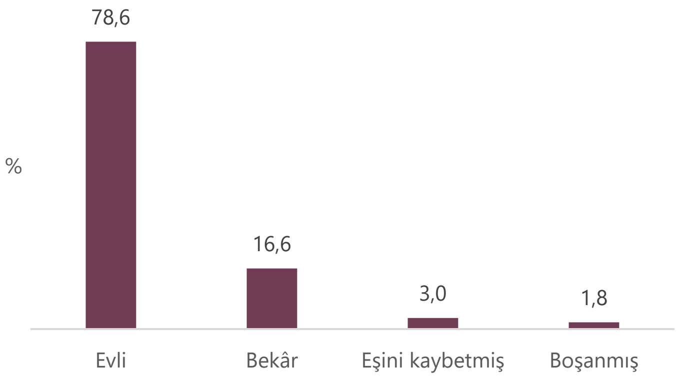

Şekil 3: Medeni Durum

Öte yandan, görüşülen Suriyelilerin %78,6'sının evli olduğu, %4,8'inin boşanmış veya eşini kaybetmiş olduğu ve %16,6'sınınsa bekâr olduğu görülmektedir.

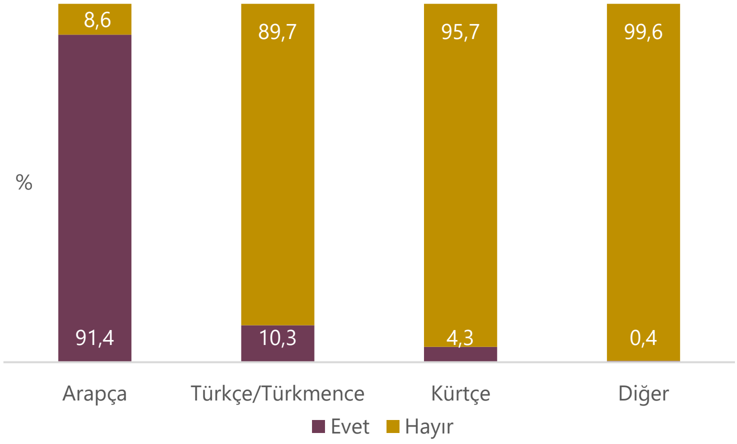

Şekil 4: Katılımcıların Anadili

Birden fazla şıkkın seçilebildiği anadil sorusuna, Suriyelilerin çoğunluğu beklenildiği gibi anadili olarak Arapçayı zikretmiştir. Anadili için yalnızca Arapça

[4] Gültekin, M.N., Giritlioğlu, İ., Karadaş, Y., Soyudoğan, M., Leyla Kuzu, Ş., Gülhan, S.T., Doğanoğlu, M., Utanır, A., Aslan, Ç., İncetahtacı, N., (2018) Gaziantep'teki Suriyeliler: Uyum, Beklentiler ve Zorluklar (Özet Rapor), Gaziantep: Gaziantep Üniversitesi Yayınları. Bundan sonra, 2018 araştırması olarak zikredilecektir.

diyenlerin oranı %85,4, iken, ikinci bir dil zikredenlerle birlikte bu oran %91,4'tür. Türkçeyi zikredenler %10,3 iken Kürtçe anadiline sahip olanların oranı %4,3'tür.

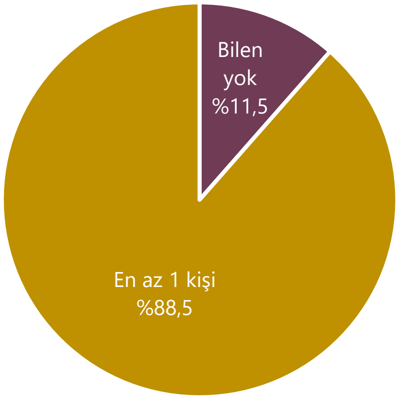

Şekil 5: Hanede Türkçe Konuşan Kişi Sayısı

Haneleri temsilen görüşülen Suriyelilerin belirttiğine göre, hanelerin %88,5'inde en az bir kişi Türkçe konuşabilmektedir. 2011'den beri Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin zaman içerisinde yaşam koşullarına uyum sağlayabilmek için temel koşul niteliğinde olan dil meselesini, hane bazında, çözmeyi başardıkları söylenebilir.

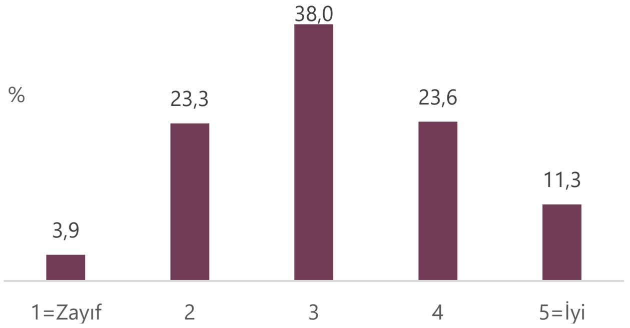

Şekil 6: Türkçe Bilme Düzeyleri

Anadili Türkçe olmayıp sonradan öğrenen Suriyelilerin %72,9'u orta seviye ve üzerinde Türkçe bildiklerini belirtmişlerdir. Bu durumun en önemli nedeni görüşmecilerin %88'inin 4 ve daha fazla yıldır Türkiye'de yaşıyor olmalarıdır.

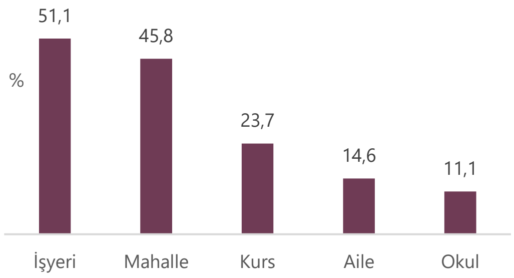

Şekil 7: Türkçenin Öğrenildiği Yer

Türkçeyi nerede öğrendiklerine ilişkin soruda, Suriyelilerin yaklaşık %35'i eğitim veren kurumlar aracılığıyla, geri kalan kısım ise iş yeri, mahalle, komşuluk ve aile ilişkileri gibi gündelik hayat içinde Türkçe öğrendiğini dile getirmiştir. Bu oranların 2018 yılı oranlarına göre artmış olması beklenilen bir sonuçtur.

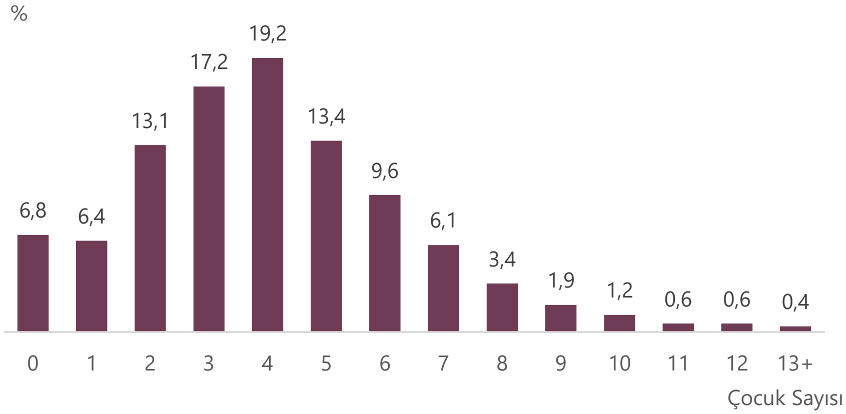

Şekil 8: Hane Çocuk Sayısı

Görüşmeye katılanlardan evli, boşanmış veya eşini kaybetmiş olanların %93,3'ü çocuk sahibidir. Ortalama çocuk sayısı 4,04'tür. 2018 araştırmasında bu değer 4.2'ydi.

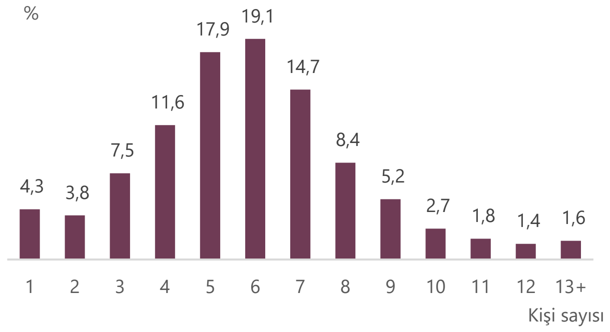

Şekil 9: Hane Büyüklüğü

Bu veriler, 2018 araştırmasının verileriyle karşılaştırıldığında Suriyelilerin hanehalkı nüfusunda düşüş dikkat çekmektedir. 2018 verilerine göre, hane büyüklüğünün 6,6 olduğu, bu araştırmadaysa 5,9'a gerilediği görülmektedir. Bunun nedenlerinden birisi olarak, aradan geçen süre içerisinde mülteciliğin ya da geçici korumanın kalıcı hale gelmesiyle, uyumun her şeye rağmen gerçekleşmeye başlaması ve bunun da hane kompozisyonunu şekillendirmesi gösterilebilir. Çünkü, 2018'deki hane bireylerinin bir kısmının haneden ayrılarak kendi bağımsız birimlerini kurduğu veya kurmuş olabileceği akla yatkındır ve dolayısıyla, aynı konutta yaşayan aile oranının zaman içerisinde bu nedenlerden dolayı da azaldığını ileri sürebiliriz.

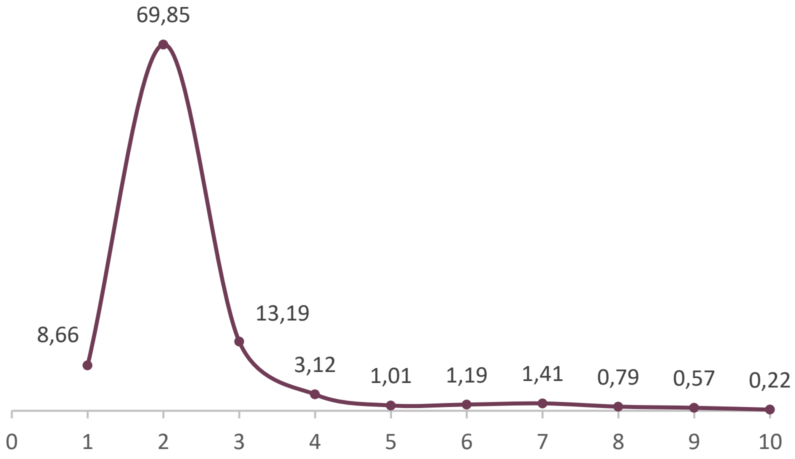

Şekil 10: Aynı Hanede Yaşayan Evli Çift Sayısı

Görüşülen Suriyelilere hanede kaç evli çiftin (ailenin) bulunduğu da soruldu. 2020 Haziran-Temmuz döneminde tek bir aileden oluşan Suriyeli hane oranı %69,8'dir. 2018 araştırmasında bu oran %71,7 iken, 2020 araştırmasında bu oranda çok anlamlı olmasa da bir değişimin olduğu görülüyor.

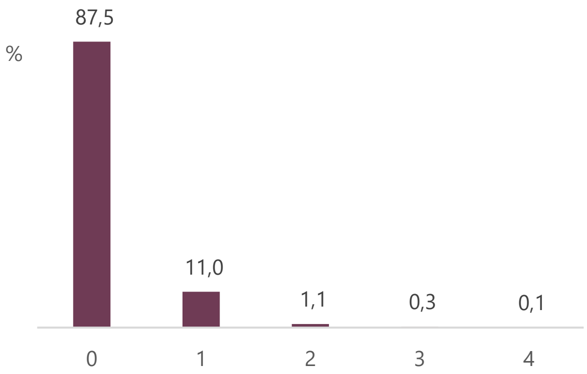

Şekil 11: Hanedeki Engelli Sayısı

Araştırmaya katılan Suriyeli hanelerin %12,5'inde, en az 1 engelli birey bulunmaktadır. Türkiye genelinde, il bazında, engelli bireylerin dağılımına yönelik yapılan son araştırma, 2011 Nüfus ve Konut araştırmasıdır. Bu araştırmaya göre en az bir engeli bulunan kişilerin genel nüfusa oranı 6,9'dur.[5] Suriyeli hanelerdeki engellilik oranlarının yüksek çıkması görüşülen Suriyelilerin, savaş ve silahlı çatışma ortamlarından gelmiş olmalarıyla ve az önce de değinildiği gibi hanedeki aile sayısının nispeten daha fazla olmasıyla açıklanabilir.

Öte yandan, 2018 araştırmasına kıyasla, engelli birey bulunan hanelerin oranı düşmüştür. Bu düşüşün bir sebebi, Suriyelilerin Türkiye içi ve dışı hareketlilik, diğeri, yine hanelerin kompozisyonundaki değişme olabilir. Yani, 2018'den 2020'ye kadar engelli birey bulunan hanelerin diğer illere veya ülkelere gitmiş olma olasılıkları da bulunmaktadır.

[5] Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğü. (2020). Engelli ve yaşlı istatistik bülteni 2020 Ağustos. s.5. 16.10.2020 tarihinde www.ailevecalisma.gov.tr/media/57045/istatistik_bulteni_agustos2020.pdf adresinden erişildi.

Kadın & Evlilik

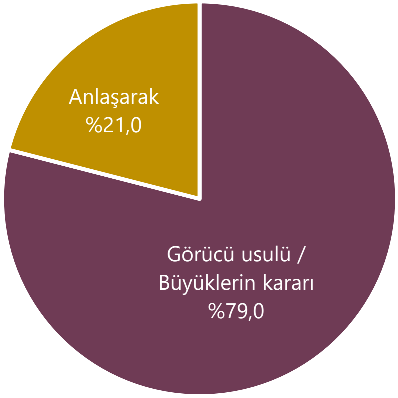

Şekil 12: Evlilik Kararı

Bireylerin evlilik kararını nasıl aldıkları veya eşleriyle evlilik kararında kimlerin etkili olduğu aile yapısı ve toplumsal cinsiyet rolleri açısından önemli bir göstergedir. Türkiye Aile Yapısı Araştırması'na göre Türkiye'de yapılan ilk evliliklerin neredeyse %60'ı görücü usulü olduğu ancak geçen dönemlere kıyasla, görücü usulü evliliklerin gittikçe azaldığı görülmektedir (TAYA, 2016: 47)[6]. Gaziantep'teki Suriyeliler, Türkiye geneli baz alındığında, daha fazla oranda görücü usulüyle evlenmektedir. Görücü usulü evlilikler geleneksel değerlerin baskın olduğu bir kültürel tercihe karşılık gelebilir. Ancak göç ve mültecilik koşullarının evlilik tercihlerinde aile, akrabalık, tanıdık, hemşeri gibi sosyal ilişki ağlarının belirginliğini arttırdığı söylenebilir.

[6] Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, T.C. (2016) Türkiye Aile Yapısı Araştırması, Ankara: Yayın Matbaacılık.

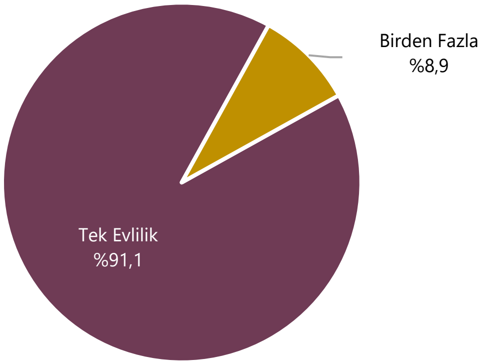

Şekil 13: Evlilik Sayısı

Görüşme sonuçlarına göre medeni durumunu "Evli" olarak belirtenlerin %94,7'sinin bir kez evlendiği görülmektedir.

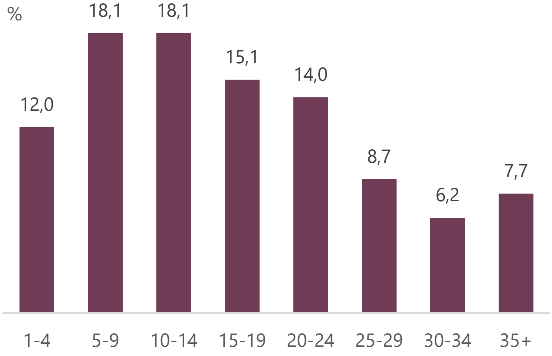

Şekil 14. Evlilik Süresi

Görüşülen Suriyelilerin üçte birinin on yıldan fazladır evli olduğu görülüyor. Diğer bir ifadeyle, görüşülen Suriyelilerin %30,1'i savaş ve mülteciliğin deneyimlendiği zaman diliminde (Türkiye'de veya başka bir yerde) evlenmiştir.

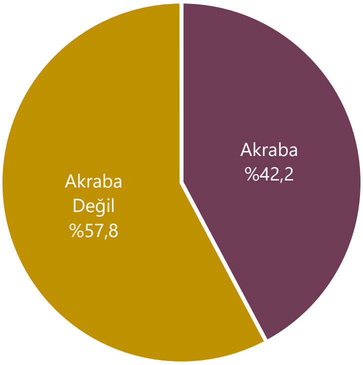

Şekil 15: Eşin Akrabalık Durumu

Görüşmelerde elde edilen en ilginç sonuçlardan bir tanesi, medeni durumunu "evli olarak" cevaplayanların %42,2'sinin akraba evliliği yapmış olmasıdır. Bu oranlar, Suriye'deki akraba evlilikleri oranlarının çok üstündedir. 2013 verilerine göre, Suriye'de yakın kuzenler arasında gerçekleşen evlilik oranı %28,7, diğer akrabaları da içeren oransa %30 ile %40 arasında değişmektedir[7]. Öte yandan, 2016 TAYA araştırması verilerine göre Türkiye'de eşiyle 1. düzeyden akraba olanların en yüksek olduğu bölge %42,6'yla Güneydoğu Anadolu Bölgesidir.[8] Suriyelilerin, önceden sahip oldukları kültürel yapıların, mültecilik koşullarıyla birleşimi de buradaki akraba evliliklerinin yüksek oranda çıkmasının temel sebebi olarak gösterilebilir. Dolayısıyla, bu koşullarda, mülteciliğin aile ve akraba dayanışmasını yeniden şekillendirmesinin bir sonucu olarak, Suriyeliler arasında akraba evliliğinin yüksek olduğu söylenebilir.

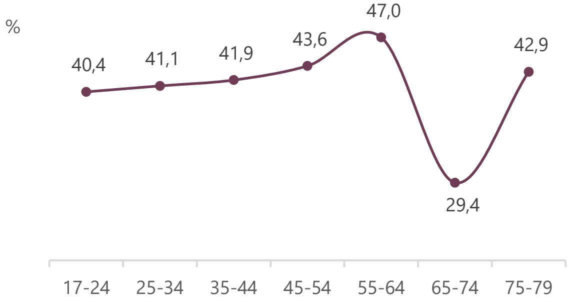

Şekil 16: Yaşa Göre Akraba Evlilikleri

[7] Bittles A.H. and Black M.L. (2015). *Global Patterns & Tables of Consanguinity*. http: //consang.net Erişim: 21.09.2020; Al-Gazali, L. ve Hamamy, H. (2014). Consanguinity and dysmorphology in Arabs. Human Heredity, 77(1–4), 93–107.

[8] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33730 Erişim: 21.09.2020

Görüşülen Suriyelilerde, akraba evlilik oranları sadece 65-74 yaş aralığında %40'ın altına düşmüştür. Kuşkusuz bu farklılık, çok daha dikkatli bir araştırma ve okumayı gerektirmektedir.

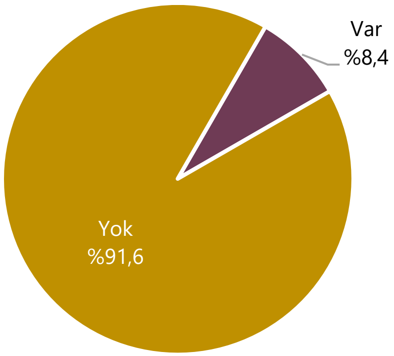

Şekil 17: Kadının Kumalık Durumu

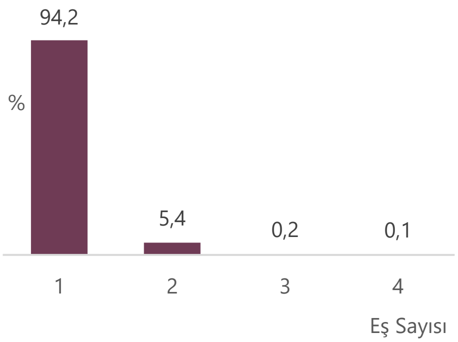

Şekil 18: Erkeklerin Eş Sayısı

Sahadan elde edilen veriler, görüşülen Suriyeli kadınların %8,4'ünün kuması olduğunu göstermiştir. Aynı minvalde, erkeklerin %5,4'ünün çok eşli olduğunu görüyoruz.

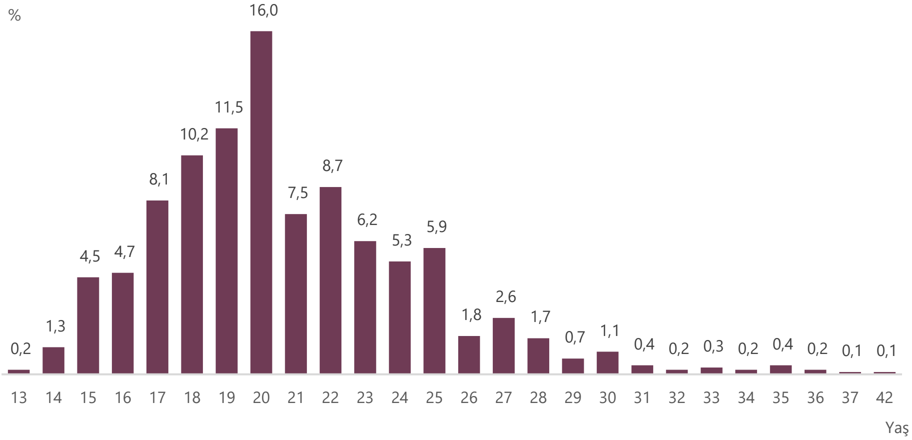

Şekil 19: İlk Annelik Yaşı

Görüşülen Suriyeli kadınlar arasında, ilk doğumunu 18 yaşının altında yapan kadınların oranı %19'dur ve ilk çocuğu doğurma yaşı ortalama 20,8'dir. Türkiye'de kadınların ilk annelik yaşı ortalaması, 2020 verilere göre 26,4'tür.[9] Bu bulgular, Türkiye'deki Suriyelilerin, ilk annelik yaşında da daha genç bir yaş ortalamasına sahip olduğunu göstermektedir.

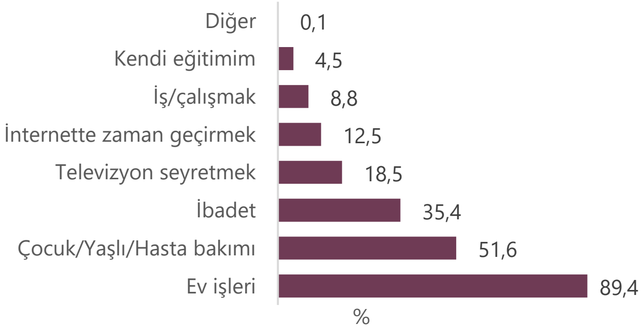

Şekil 20: Kadınların Sıradan Bir Günde Vakit Harcadığı Etkinlikler

Görüşülen Suriyeli kadınlara yöneltilen "sıradan bir günde en çok vakit harcadığınız etkinlik nedir?" sorusu, kadınların eğitim düzeyi, herhangi bir işte çalışıp çalışmama durumları ve hane büyüklüğü dikkate alınarak değerlendirilmelidir. Çünkü her ne kadar "Suriyeli kadınlar" ifadesini kullansak da kadınların birbirinden

[9] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33706 Erişim 21.09.2020

çok farklı özellikleri ve çalışma deneyimleri bulunmaktadır. Suriyeli hanelerin büyüklüğü ve çocuk sayısı düşünüldüğünde, hane içi bakım yükünün ağırlığı tahmin edilebilir. Buna uyumlu olarak, kadınlar günlük zamanları en çok "ev işleri" (%89,7), "çocuk/yaşlı/hasta bakımı" (%51,7) işleriyle geçmektedir. Kadınların işgücüne katılım oranları %13 tür. Ev işi ve bakım işlerinden kalan zamanlarında kadınların üçte biri ya ibadet etmekte ya da televizyon ve internette vakit geçirmektedir.

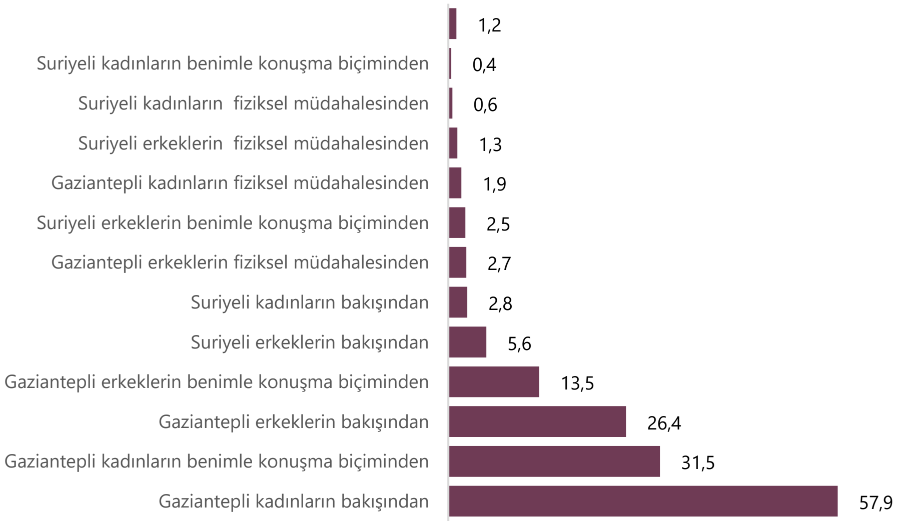

Şekil 21: Kadınların Rahatsızlık Kaynakları

Görüşülen Suriyeli kadınların gündelik kamusal hayatta en çok rahatsızlık hissettikleri başlıklardan ikisinin 'Gaziantepli kadınların ve erkeklerin kendilerine bakışı' olması, özellikle dikkat çekicidir. Bu, kadınların arasındaki mevcut ya da muhtemel sosyal mesafenin sebeplerini anlamak için tek başına yeterli olmasa da bir sosyo-kültürel gerçekliği ifade etmektedir. Kuşkusuz, Suriyeli kadınlar tarafından dile getirilen bu yargıların, daha derinlikli görüşmelerle anlaşılması mümkündür ama Gaziantepli ve Suriyeli kadınlar arasında, sebebi ne olursa olsun, bir iletişim ve etkileşim sorunun olduğu net görülmektedir. Fakat aşağıda da görüleceği üzere, Suriyeli kadınların, görece daha kalabalık olunan, karma kamusal alan ve kurumlardaki ilişki ve etkileşim süreçlerini kast etmediklerini çıkarabiliriz. Buradaki yargılardan ve sonuçlardan, konuşma ve bakış üzerinden gerçekleşen rahatsızlıkların, daha ziyade, sayıca kalabalık olmayan ilişki ve etkileşim ortamlarında gerçekleştiğini çıkarsayabiliriz.

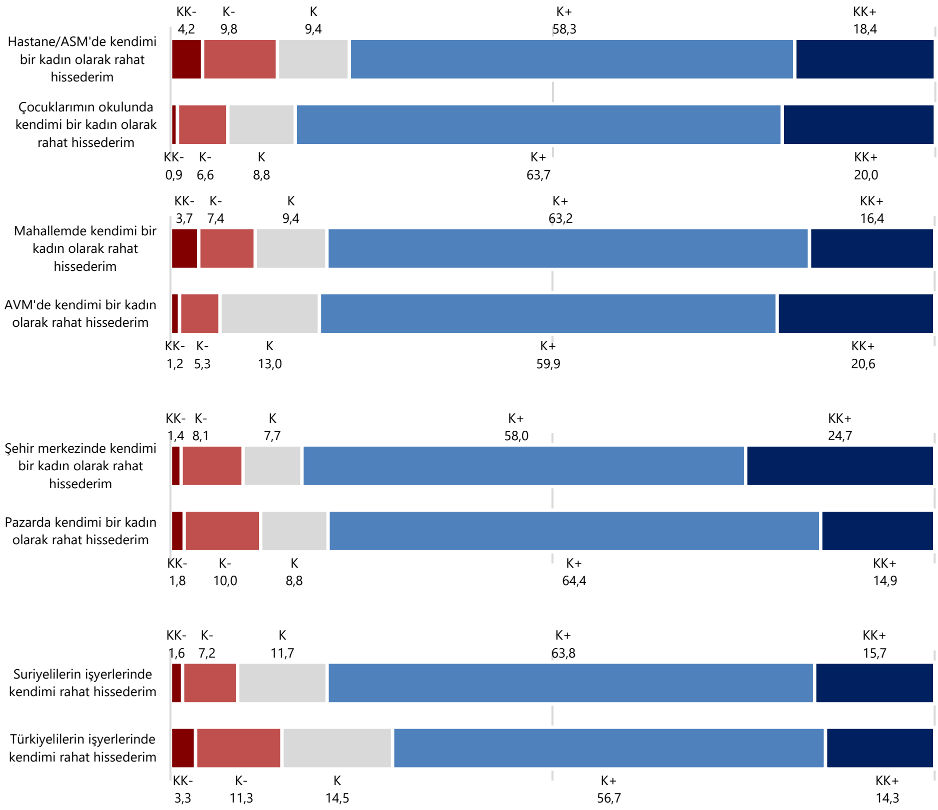

Şekil 22: Kadınların Bazı Mekânlara Yönelik Tutumu

Suriyeli kadınların, Gaziantepli kadınların ve erkeklerin *bakışından* ve *konuşma biçiminden* rahatsızlıkları çok bariz ortadayken, ilginç bir şekilde okul, hastane, AVM'ler, kent merkezi gibi karma ve kalabalık kamusal karşılaşmalarda, kadınların kendilerini rahat hissetme oranlarının yükseldiğini görüyoruz. Bu türden kalabalık ve kaybolmanın, görünmemenin daha mümkün olduğu, mekânlarda rahatsızlığın daha az hissedilmesi anlaşılır bir durumdur. Dahası, görüşülen Suriyeli kadınların yaşadıkları mahallelerde, okullarda ve Suriyelilere ait işyerlerinde kendilerini rahat hissetme oranlarının benzerliği dikkat çekicidir. Diğer taraftan, Suriyeli kadınların, kendilerini kesinlikle en çok rahatsız hissettikleri iki mekanın (%14 civarı) hastaneler ve Gazianteplilere ait işyerleri olması da anlamlıdır.

Şekil 23: Kadınlar Üniversiteye Gidip Meslek Sahibi Olmalıdır

Görüşülen Suriyeli kadın ve erkeklerin, kadınların yüksek öğrenim görmeleri ve meslek sahibi olmaları hususundaki tutumları büyük oranda benzerlik gösterse de bekleneceği gibi, ataerkil değerler sisteminin temsilcisi olarak erkeklerin, bu husustaki düşünceleri, kararsızlar dahil edildiğinde, %22 civarında olumsuz yaklaşım içermektedir. Kadınların neredeyse %95'ten fazlasının yüksek öğrenim ve meslek sahibi olmaya olumlu yaklaştıkları görülüyor.

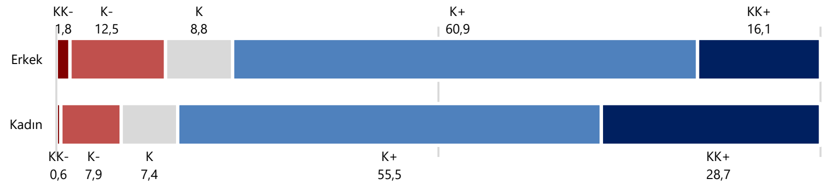

Şekil 24: Kadınlar Erkeklerle Eşit Haklara Sahip Olmalıdır

Fakat aynı minvaldeki 'eşit haklara sahip olma' hususunda, yargılarda bir farklılaşmanın ortaya çıktığını görüyoruz ki, burada, eşit haklar kavramının detaylı açıklandığı daha uzun soluklu derinlemesine görüşmeler yapılmasının daha sağlıklı olacağı net olsa da soruya verilen cevaplardan, kadınların erkeklere nazaran eşit haklar konusunda daha yüksek oranda olumlu bir tutuma sahip oldukları görülüyor.

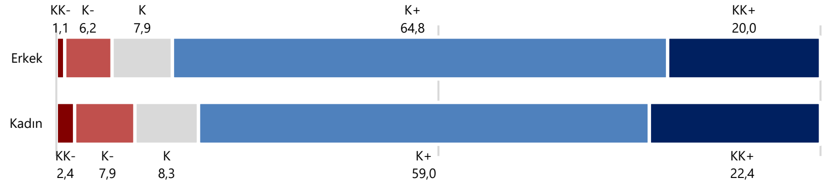

Şekil 25: Türkiye'de Erkeklerle Kadınlar Suriye'ye Göre Daha Eşit

Gaziantep'teki Suriyelilere, Türkiye ve Suriye'de kadınların eşitlik durumları sorulduğunda, Suriyeli erkekler, kadınlara göre, Türkiye'deki kadın erkek eşitliğinin daha yüksek oranda olduğunu dile getirmişlerdir.

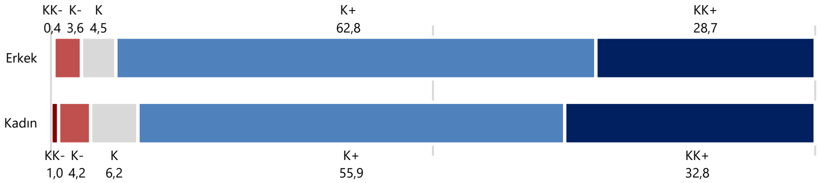

Şekil 26: Kadınlar Çalışmak İçin Eşlerinden İzin Almalıdır

Kadınların çalışmak için eşlerinden izin alması gerektiği fikrine hem erkekler hem kadınlar benzer tepkiler vermektedir. Grafikteki en dikkat çekici nokta ise kadınların kesinlikle katılıyorum ve kesinlikle katılmıyorum seçeneklerini daha fazla işaretlemeleridir.

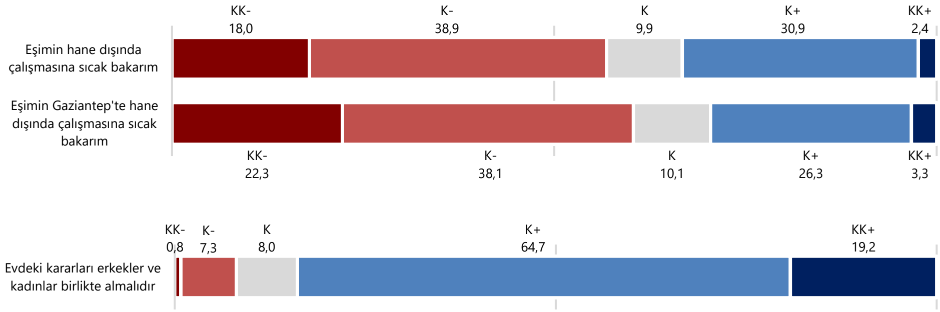

Şekil 27: Kadınlara Yönelik Erkek Tutumu

Suriyeli erkeklerin çok büyük bir kısmı (%83,9) evdeki kararları eşlerin ortak alması gerektiğini savunurken; sadece %33'ü, eşlerinin ev dışında bir işte çalışmasına sıcak baktığını belirtmiştir. Kararsızlar dağıtılmadan önce, yaklaşık %57'sinin, eşinin ev dışında çalışmasına sıcak bakmadığı görülüyor. Erkeklerin Gaziantep'te eşlerinin çalışmasına çok az fark da olsa, daha az karşı olduğu görülüyor fakat bu anlamlı bir orana tekabül etmemektedir.

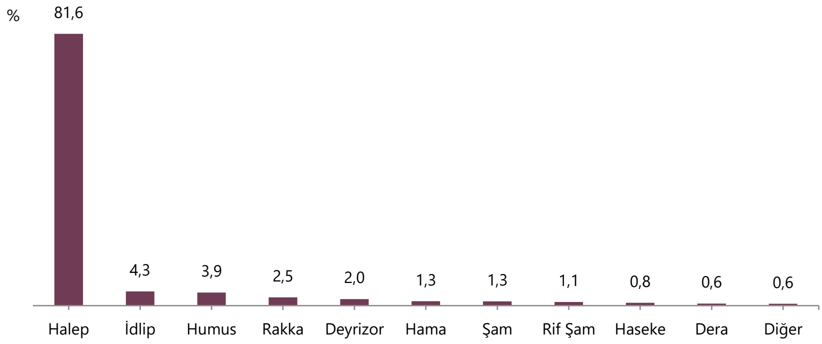

Şekil 28: Suriye'de İkamet Edilen Vilayet

Görüşülen Suriyelilerin %81,6'sı Halep ve civarından Gaziantep'e gelmiştir. 2018 araştırmasında da Halep yoğunluklu bir oranın çıktığını belirtmek gerekiyor. Bekleneceği gibi bunun en büyük nedeni, Halep'in tarihsel, coğrafi ve kültürel olarak Gaziantep'le olan yakınlığıdır. Ulus devlet sınırlarına rağmen, Gaziantep ve Halep arasındaki binlerce yıllık kesintisiz, kültürel, sosyal, siyasi, ekonomik ve idari ilişkilerin tarihsel hareket aksları yarattığını söylemek mümkün. Zira 2011 sonrasında Türkiye'ye yönelen Suriyeli mültecilerin hareket rotalarına bakıldığında, Halep, Rakka, İdlib-Lazkiye akslarının sırasıyla Gaziantep, Şanlıurfa ve Hatay'a yönelmesi anlaşılır olmaktadır.

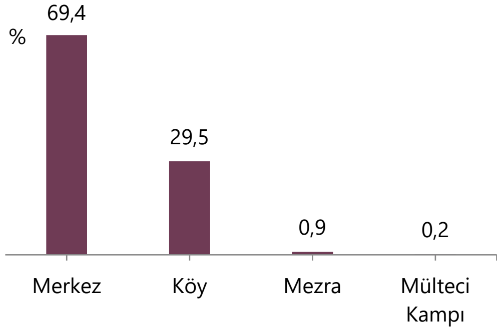

Şekil 29: Suriye'de İkamet Edilen Yerleşim Birimi

Gaziantep'teki Suriyelilerin %69,4'ünün Suriye'deyken kent merkezlerinde ikamet ettiklerini belirtmiştir. Bu oran, 2018 araştırmasında %64,8 olarak bulunmuştu. Yaklaşık üç yıllık arayla yapılan her iki saha araştırmasının sonuçları bizlere, Gaziantep'teki Suriyelilerin üçte birinden fazlasının daha önce (de) büyüklükleri değişen, kent merkezlerinde yaşadıklarını ifade etmektedir.

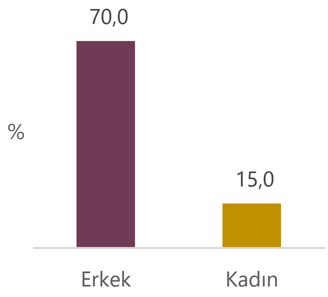

Şekil 30: Suriye'deki Çalışma Durumu

Görüşülen Suriyelilerin %43,7'si Türkiye'ye gelmeden önce çalıştığını belirtmiştir. Geleneksel aile yapısının ve ataerkil düzenin baskın olduğu Suriyeli hanelerde, kadınların ücretli emek piyasasında bulunmaları kolay değildir. Kadınlar yoğun bir şekilde ev içerisinde emek vermektedirler. Dolayısıyla, Türkiye'ye gelmeden önce erkeklerin %70'i çalışıyor görünürken, kadınlarda bu oran sadece %15'e denk gelmektedir. Maalesef, bu oranlar kadının ev içerisindeki emeğini görünmez kılmaktadır. Şunu da ifade etmek gerekir: Gaziantep gibi, Türkiye'nin Suriye'yle sınırdaş olan kentlerinde yaşayan ve burada kalmayı seçen Suriyelilerin, çoğunlukla, çeşitli hukukî, politik ve ekonomik nedenlerin de etkisiyle eğitim, beceri ve sosyal ağlar bakımından daha yoksun/yoksul olanlardan oluştuğu anlaşılmaktadır.

Şekil 31: Suriye'deki Çalışmama Sebepleri

Gaziantep'te görüşülen Suriyelilere, Türkiye ya da Gaziantep'e gelmeden önce, Suriye'deki çalışmama nedeni sorulduğunda farklı cevap örüntüleri ortaya çıkmaktadır. Burada da bekleneceği gibi, kadınlar ve erkekler arasında nedenler açısından ciddi bir farklılaşma söz konusu. Suriye'de çalışmayan erkeklerin neredeyse yarısı (%48,7), kadınların da erkeklerin dörtte biri oranında (%12,7) eğitimi sebep göstermişlerdir. Çalışmaya ihtiyacı olmadığını belirten kadınların oranı %25 iken, erkeklerde bu değer %19,2'dir. Kadınların *çalışmaya ihtiyacı olmaması* cevabının, sadece ihtiyaçla değil, sosyo-kültürel ataerkil değerlerle yakından ilişkili olduğunu, çalışmaya eşi ya da ailenin izin vermemesi (%35,2) ile *ailede bakıma muhtaç bireyler olduğu için* (%15,4) şıklarının birlikte okunması gerekiyor.

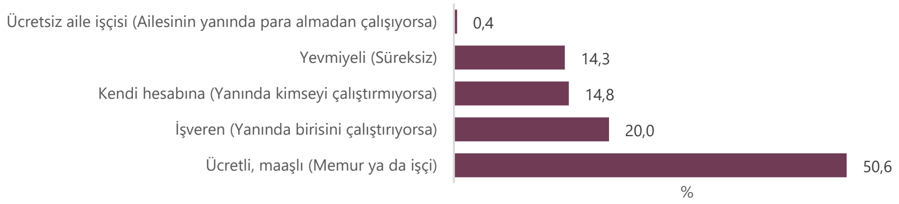

Şekil 32: Suriye'deki Çalışma Durumu

Gaziantep'e/Türkiye'ye gelmeden önce, Suriye'de çalışanların %50'si maaşlı; %19,9'unun ise en az bir çalışanı olan işveren konumunda olduğu, %14,8'inin "kendi hesabına çalıştığı" ve %14,3'ün "süreksiz yevmiyeli çalışan" olduğunu görüyoruz.

Bugün, Gaziantep'te bulunan Suriyelilerin, büyük bir çoğunluğunun, iç-savaş öncesinde, büyük ölçüde orta ve alt sınıflara mensup olduklarını anlıyoruz. Üst sınıfların, ekonomik sermayenin doğası gereği, daha geniş ve "tercihe" dayalı bir hareket kabiliyetine sahip olduğu da dikkate alındığında, tablodaki verilerin doğruluk değerinin yüksek olduğu ileri sürülebilir.

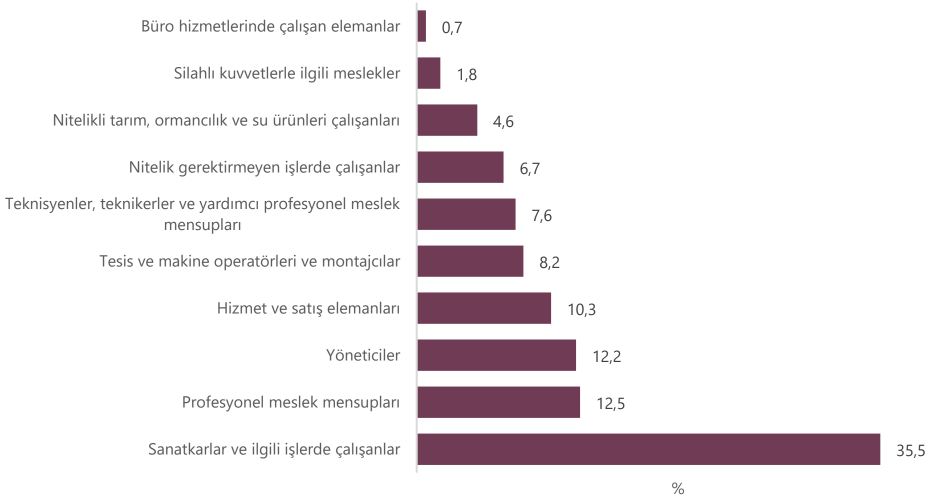

Şekil 33: Suriye'de Dahil Oldukları Mesleki Grup

Katılımcıların dahil oldukları meslek gruplarında %35,5'lik bir oranla "sanatkârlar ve ilgili işlerde çalışan" kategorisinde bir yoğunlaşma mevcuttur. Bu yoğunluğun nedeni hem zanaatla uğraşan hem de işçi olarak bu işleri yapanların bu kategoride kümelenmiş olmasıdır. Örneğin, boyacı, sıvacı, inşaat işçisi, marangoz, deri ustası gibi. Bu oran, şekilde yer alan diğer verilerle de birlikte değerlendirildiğinde, bir önceki şekli (Şekil-32 Suriye'deki çalışma durumu) doğrular biçimde, Gaziantep'teki Suriyelilerin, iç-savaş öncesinde orta ve alt sınıflara mensup olduğu anlaşılmaktadır.

Göç Sonrası Yerleşme Deneyimleri

Göç sonrası yerleşme deneyimleri, Türkiye'ye geliş zamanı ve giriş yapılan tarihler, Türkiye içinde hareketlilik, Gaziantep içinde yerleşim dağılımı kategorilerinde incelenmiştir.

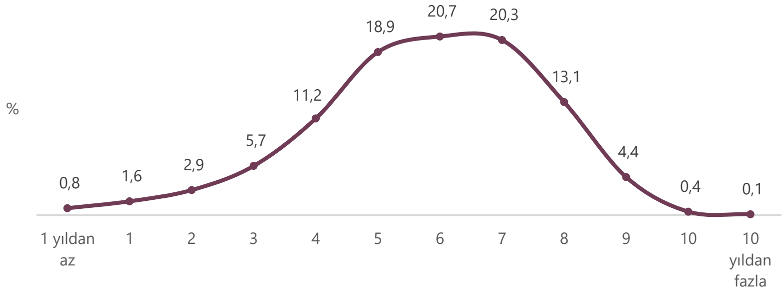

Şekil 34: Suriyelilerin Türkiye'de Kalış Süreleri

2010 yılında belli bir yoğunluk içermeyen göç hareketi, 2011 yılında Suriye Savaşı'nın patlak vermesiyle artmış ve 2014 yılında en üst noktaya ulaşmıştır. Ancak 2016 yılından saha araştırmasının gerçekleştirildiği döneme kadar (2020 Haziran-Temmuz) kademeli olarak bu akış hızının düştüğü gözlemlenmektedir. Örneklem grubundaki 2280 Suriyelinin yarısından fazlası, 2015 yılından itibaren Türkiye'ye yerleşmiştir. 2015 yılından 2020 yılına kadar geçen sürede, göç yoğunluğunun, Suriye içindeki savaş ve şiddet sarmalının şekil değiştirmesiyle azaldığı görülmektedir.

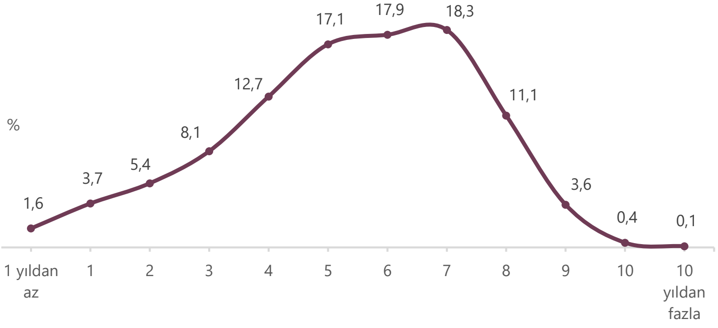

Şekil 35: Suriyelilerin Gaziantep'te Kalış Süreleri

Görüşülen Suriyelilerin büyük bir çoğunluğu (%78) Gaziantep'te 4 ile 8 yıldır bulunuyor. Bu da Suriyelilerin, savaşın en şiddetli yaşandığı 2012-2016 yılları arasında Gaziantep'e daha çok geldiklerini gösteriyor.

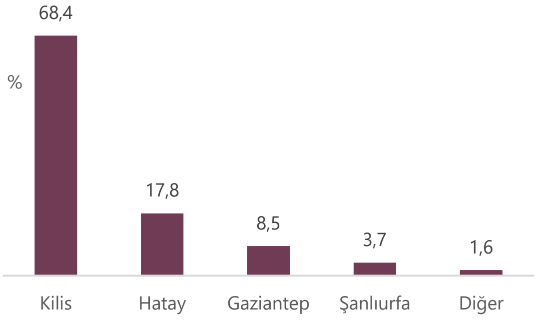

Şekil 36: Türkiye'ye Giriş Yapılan İller

Gaziantep'teki Suriyelilerin kayda değer bir çoğunluğu (%68) Kilis üzerinden Türkiye'ye giriş yaptığını söylemektedir. Türkiye'ye geçişte ve Gaziantep'e ulaşımda, Kilis'in coğrafi konumunun ve az önce sözü edilen Halep-Antep aksında Kilis'in çok önemli bir durak olmasının da payı olduğu görülüyor. Giriş yapılan diğer iller Hatay, Gaziantep ve Şanlıurfa'dır.

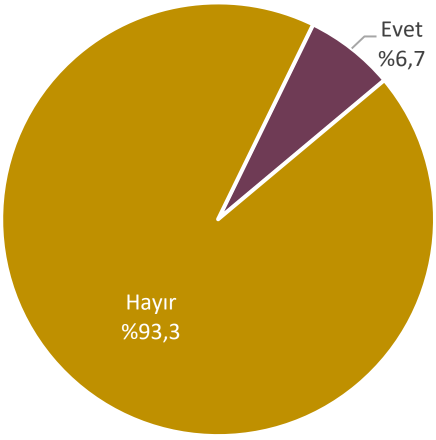

Şekil 37: Türkiye'deki Kamplarda Hiç Kaldınız Mı?

Görüşülen Suriyelilerin %93'ü daha önce hiç Türkiye'deki kamp benzeri 'Geçici Barınma Merkezleri'nde kalmadığını belirtmiştir. Bu oranlar, görüşülen Suriyelilerin, Gaziantep'e geldikten bu yana, kent hayatının bir bileşeni olduğunu göstermektedir.

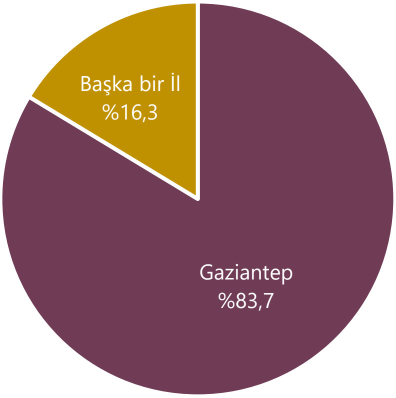

Şekil 38: Türkiye'ye Geldikten Sonra Yerleştiği İl

Katılımcıların %83,7 gibi büyük bir çoğunluğu, sınırı geçtikten sonra, doğrudan Gaziantep'e yerleşmiştir. Bu sonuçlar, Gaziantep'in, Suriyelilerin büyük bir kısmı için yerleşme, çalışma ve ikamet açısından, farklı nedenlerden dolayı, bilinçli bir yerleşim yeri tercihi olduğunu göstermektedir.

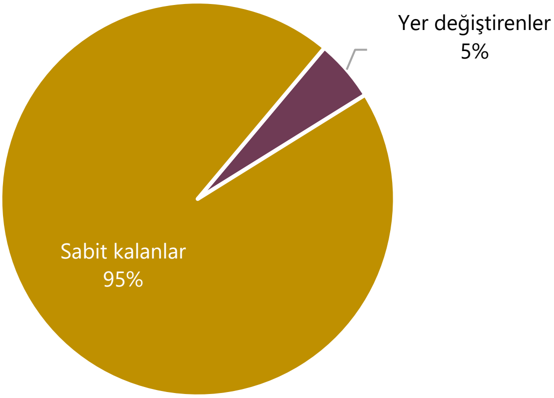

Şekil 39: Gaziantep'e Yerleştikten Sonra Başka Bir Kente Taşınıp Geri Dönenler

Katılımcıların %95'i, Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra, Gaziantep dışında başka bir kentte veya ilde yaşamadığını belirtmiştir. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü verilerine göre, Gaziantep, Türkiye'de Suriyelilerin en çok yerleştiği ikinci ildir.[10] Suriyelilerin önemli bir kısmı için göç tercihlerinde Gaziantep'in bu denli ağırlıklı bir konuma

[10] https: //www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 Erişim: 21.09.2020

sahip olmasının nedenleri arasında, kentin Suriye'ye coğrafi yakınlığı ve tarihi nedenlerle bilinirliği, kentin sunduğu ekonomik fırsatlar ve sosyal hayat gibi faktörlerin yanında, "Geçici Koruma" kapsamına dâhil olanların seyahat izinlerinin bağlayıcılığı da gösterilebilir.

Şekil 40: Gaziantep Dışında Yaşanılan Kentler

Sınırdan geçtikten sonra, Gaziantep'e yerleşmemiş ya da Gaziantep'ten sonra başka bir kente yaşayıp tekrar Gaziantep'e dönmüş kişilerin (498) göç tercihlerinde Adana, Kilis gibi Gaziantep'e coğrafi yakınlığı olan kentler ve küresel metropol olan İstanbul ön plandadır.

Suriye'yle İlişkiler

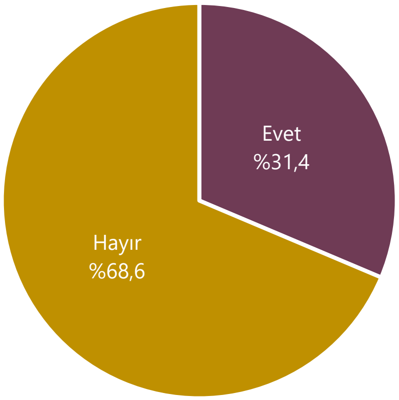

Şekil 41: Suriye'ye Gidiş-Geliş Durumu

Görüşülen Suriyelilerin yaklaşık %70'i, Türkiye'ye geldikten sonra, Suriye'ye hiç gitmediğini belirtmiştir. Suriye'deki iç savaş süreci henüz devam ettiği için grafikteki oranların bu şekilde çıkması anlaşılır bir durumdur.

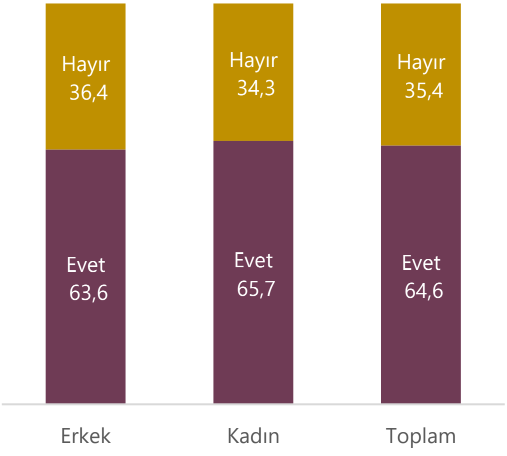

Şekil 42: Uygun Şartlar Oluştuğunda Suriye'ye Dönme Niyeti (Cinsiyete göre)

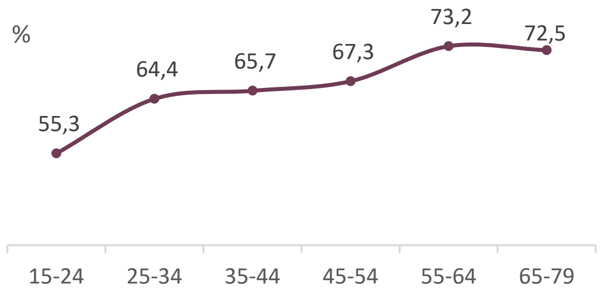

Şekil 43: Uygun Şartlar Oluştuğunda Suriye'ye Dönme Niyeti (Yaşa Göre)

Suriyelilerin %65'i, uygun şartlar oluştuğunda, Suriye'ye dönmek istediğini belirtmiştir. 2018'de yapılan araştırmada Gaziantep'teki Suriyelilerin %56'sı şartlar uygun olduğunda Suriye'ye dönmek istediğini belirtmişken, bu oran, 2020 araştırmasında %65'e çıkmıştır. Bu durum, Suriyelilerin Gaziantep'ten Suriye'ye dönme isteğinin artmakta olduğunu göstermektedir. Ancak yine de önemli bir kısım Suriyeli şartlar uygun olsa dahi Suriye'ye dönmek istemediğini belirtmiştir. Dolayısıyla, Suriye'ye geri dönme tutumu zamana, yerleşilen yere, döneme ve koşullara göre değişkenlik arz eden bir sonuçtur. Fakat araştırma sonuçları yaş ile Suriye'ye dönme isteği arasında doğru bir orantı olduğunu da ortaya koymaktadır. Diğer taraftan, Suriye'ye geri dönme oranlarının farklılaşmasını ya da 2018'e göre yaklaşık %10 daha yüksek çıkmasını, uygulanan uyum, entegrasyon, toplumsal içerme, eğitim, iş, çalışma, hukuki düzenlemeler, Suriye içindeki siyasi, ekonomik ve güvenlik koşulları ve uluslararası gelişmelerle birlikte, daha geniş bir perspektifte, çoklu değişkenlerle birlikte anlaşılması gerekmektedir.

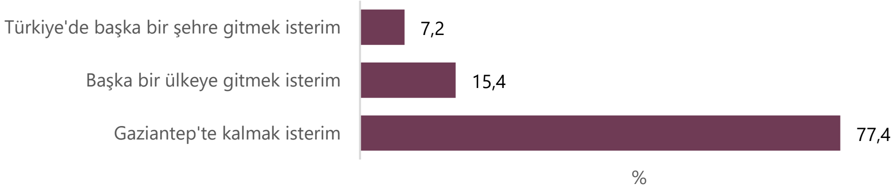

Şekil 44: Suriye'ye Dönmek Haricinde İmkânınız Olsa Hangisini Yapmak İsterdiniz?

Gaziantep'teki Suriyelilerin büyük bir kısmı (%77) Suriye'ye dönme imkânı bulunmadığı durumda, Gaziantep'te kalmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Başka bir ülkeye gitmek isteyenlerin oranı ise sadece %15'tir.

Şekil 45: Türkiye'de Kalma Sebepleri

"İmkânınız olursa Suriye'ye dönmek ister misiniz?" sorusuna "Hayır" yanıtını verenlerin %61,6'sı bunun sebebi olarak, Suriye'de iyi bir gelecek göremediklerini gösterirken, %29,2'si çocuklarının Türkiye'de okumasını bir gerekçe olarak beyan etmiştir. %28,6'sının Gaziantep'te kendilerine iyi davranılmasını da gerekçe göstermesi, iki toplum arasında kurulmaya başlanan olumlu etkileşimlere de işaret etmektedir.

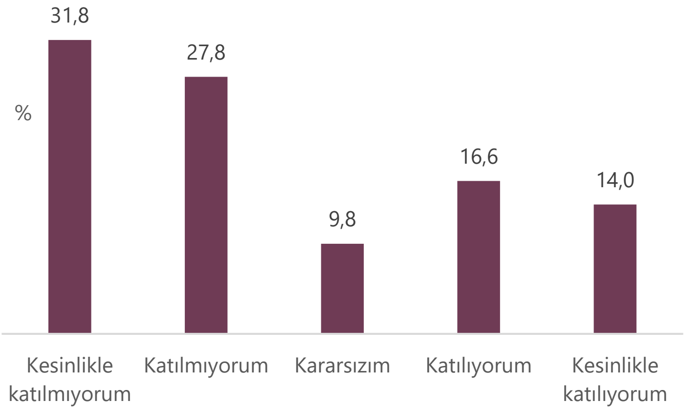

Şekil 46: Türkiye Sınırlarını Tekrar Açarsa Avrupa'ya Göç Etmek İçin Sınıra Gider Misiniz?

Suriyelilerin %60'ı, Türkiye sınırları yeniden açsa Avrupa'ya göç etmek için sınıra gitmeyeceğini vurgulamıştır. Suriyelilerin %31'i ise gidebileceğini beyan etmiştir. Şekil 46'daki bulgulara dayanarak, bu grafikten, Gaziantep'teki Suriyelilerin Avrupa'ya gitmeyi isteyip istemedikleri sonucundan daha çok, sınıra gitmeyi tercih etmedikleri çıkarılmalıdır. Dolayısıyla, bu cevabın, 'Suriyeliler Türkiye'de kalmak istiyor' şeklinde yorumlanmaması gerekiyor. Zira, göçmen ve mültecilerin, özellikle sosyal medya üzerinden yayılan, yolculuk hikâyelerindeki trajik görüntülerin farkında olarak, 'sınırın' ne anlama geldiğinin farkında olduklarının akılda tutulması gerekir. Bu yüzden, 'sınıra gitme' ile 'iltica ya da ülkeye gelme hakkı' çok ayrı gösterenleri olan durumlardır ve Suriyelilerin bunun bilincinde olduklarına kuşku yoktur. Diğer bir ifadeyle, sınırın açılması yani göç ve iltica yolculuğu için umut imkânının belirmesiyle, bir ülkeye giriş ve kabul izinleri farklı durumları ifade etmektedir ve bunun akılda tutularak değerlendirilmesi gerekir.

Hukukî Statü

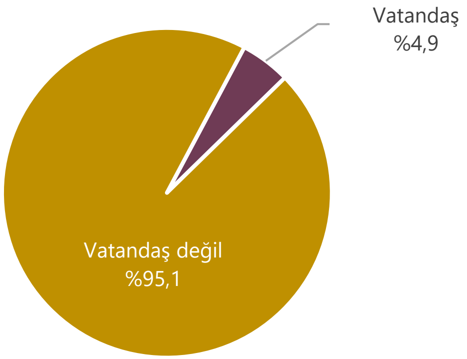

Şekil 47: Türkiye Cumhuriyeti Vatandaşlığı Sahipliği

Suriyelilerin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı durumu kamuoyunda en çok tartışılan ve üzerine spekülasyonlar yapılan mevzulardan birisidir. Bulgulara göre, Suriyelilerin, %5 gibi küçük bir oranda, vatandaşlık aldığı görülürken, %95'inin Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığı ortaya çıkmaktadır.

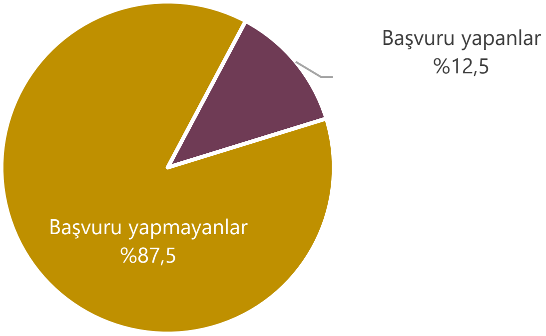

Şekil 48: Vatandaşlık Başvurusu

Bir önceki soruyla bağlantılı bir biçimde, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olmayan Suriyeliler içerisinde görüşülen 2160 kişiden yalnızca %12'sinin başvuru yaptığı anlaşılmaktadır.

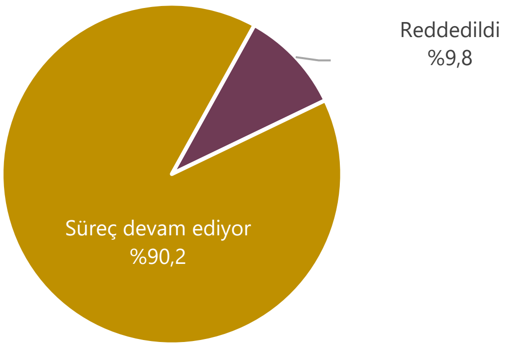

Şekil 49: Vatandaşlık Başvurusu Durumu

Mevcut durum itibariyle vatandaşlık başvurusu yapan kişilerden %10'unun başvurusu reddedilirken; %90'ının başvuru süreci devam etmektedir.

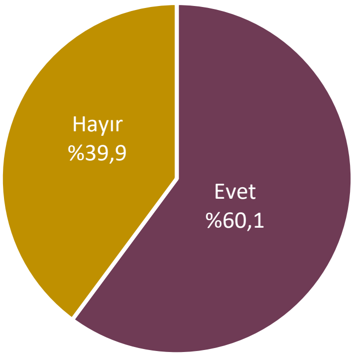

Şekil 50: Vatandaşlık Başvurusu Yapmayı Düşünenler

Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı için henüz başvuruda bulunmamış kişilerin %60'ı, imkân doğması halinde, başvuru yapmayı düşünmektedir. Dolayısıyla, henüz başvurmamış kişilerin büyük bir kısmının, Türkiye vatandaşlığı için başvuru yapma eğiliminde olduğu söylenebilir. 2018 araştırmasının bulgularına göre, halihazırda başvuru yapmamış ancak başvurmayı düşünenlerin oranı %51,5 iken 2020 yılı ortası itibariyle bu oran %60'a yükselmiştir. Bu da bizlere, bütün zorluklara rağmen, aradan geçen sürede, Suriyelilerin, vatandaşlığa başvurma, başka bir kente veya ülkeye gitme, Suriye'ye dönme gibi birden çok seçeneği beraber değerlendirdiğini göstermektedir. Göçmen ve mülteciliğin ağır koşulları düşünüldüğünde, bu çoklu alternatiflerin birlikte bulunması anlaşılır olmaktadır.

Eğitim

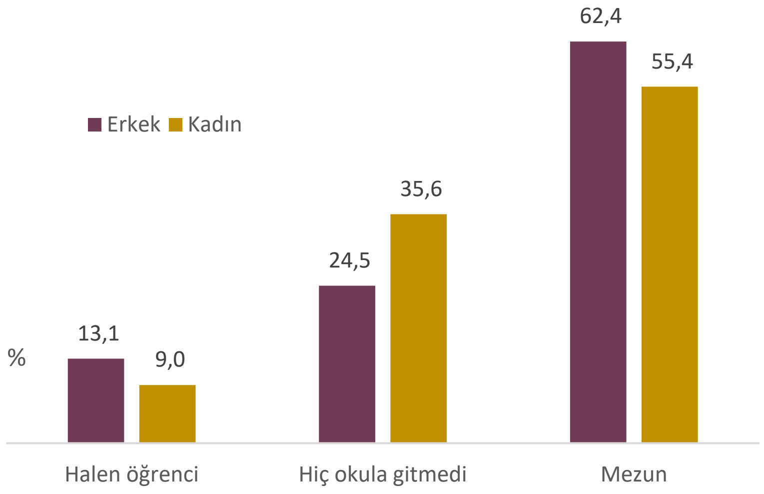

Şekil 51: Katılımcıların Eğitim Durumu

Görüşülen Suriyelileri %59'u belirli bir eğitim kurumundan mezun olmakla birlikte %11'i halen öğrenime devam etmektedir. Daha önce herhangi bir eğitim almamış olanların oranıysa %30'dur. Türkiye'deki Suriyelilerin eğitim durumuyla ilgili çok sağlıklı bir kayıt ve bilgi sisteminin henüz mevcut olmamasından dolayı, bu alanda yapılan bazı saha çalışmaları da yakın sonuçları ortaya çıkarmaktadır. 2018 araştırmasının yanı sıra, AFAD'ın 2017 raporu da benzer oranlara işaret etmektedir.[11]

[11] Türkiye'deki Suriyelilerin Demografik Görünümü, Yaşam Koşulları ve Gelecek Beklentilerine Yönelik Saha Araştırması, T.C. Başbakanlık Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD), Ankara, 2017. Erişim: 21.09.2020.

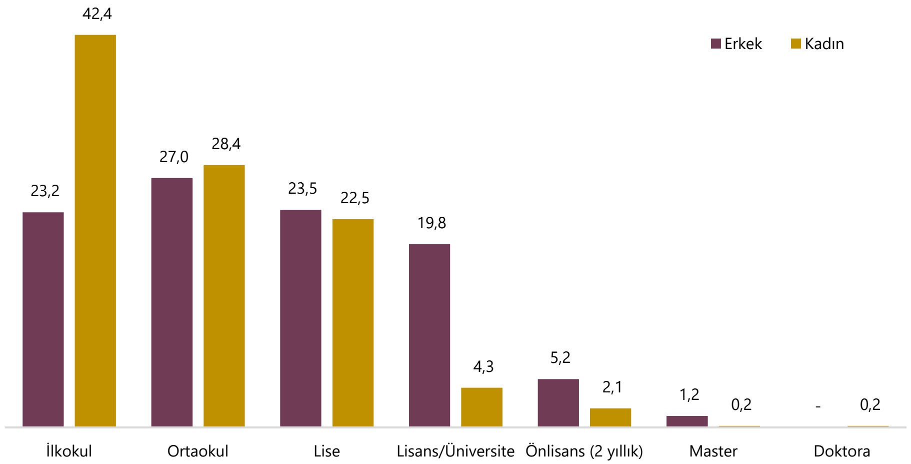

Şekil 52: Cinsiyete Göre Eğitim Düzeyi

Görüşülen Suriyelilerin ağırlıklı olarak ilkokul ve ortaokul eğitimine sahip olduklarını görüyoruz. İlkokul düzeyinde kadınların, neredeyse erkeklerin iki katı (%42,4) bir oranı söz konusu. Temel eğitimin diğer ayağı olan ortaokul düzeyinde kadınların erkeklerden, çok az farkla, önde olmaları aldatıcı olmamalıdır. Zira ortaokuldan sonra lise ve üniversite düzeylerinde erkeklerin bariz üstünlüğü ortaya çıkıyor. Bu da kadınların temel eğitimden sonra eğitim hayatlarının çeşitli nedenlerle kesintiye uğradığını gösteriyor. Görüşülen Suriyelilerin çok büyük bir bölümünün (%96,6) eğitimlerini, Gaziantep veya Türkiye'ye gelmeden önce, Suriye'de tamamladıkları göz önüne alındığında, Suriye'deki geleneksel yapı, ataerkil değerler ve eğitimdeki toplumsal cinsiyet örüntülerinde kadınların konumuna dair daha anlaşılır bir kompozisyon ortay çıkmaktadır.

Şekil 53: Hiç Okula Gitmemiş Kişilerin Okur-Yazarlık Durumları

Eğitimde kadınların aleyhine olan durum, herhangi bir örgün eğitimden mezun olmayan Suriyelilerde de görülüyor. Hiç okula gitmemiş olan 657 görüşmecinin %43'ü okuma-yazma bildiğini belirtmiştir. Görüşülen Suriyeliler içinde

kadınların %10,9'u, erkeklerin %5,5'i, genel ortalamada %16,4'lük bir kesim okur-yazar değildir.

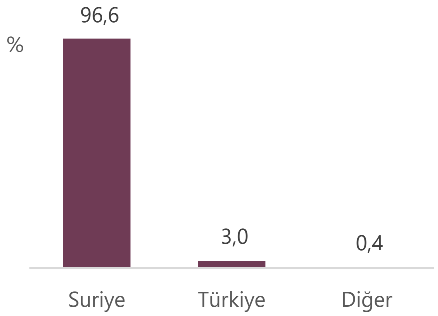

Şekil 54: Eğitimin Tamamlandığı Ülke

Görüşülen Suriyelilerden, mezun durumunda olanların yaklaşık %97'si, bu süreci Suriye'de tamamlamıştır. %3'lük bir kısımsa Türkiye'de eğitimini bitirmiştir. Bu durum, Gaziantep'teki Suriyelilerin okullaşmalarının geç ve oranların düşük olduğuna işaret etmektedir.

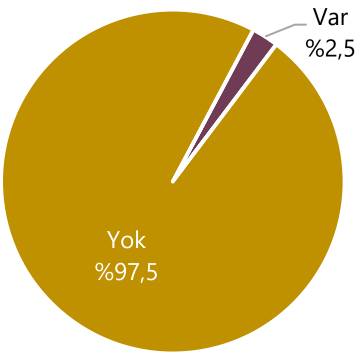

Şekil 55: Türkiye'ye Geldikten Sonra Herhangi Bir Mesleki Sertifika Alma Durumu

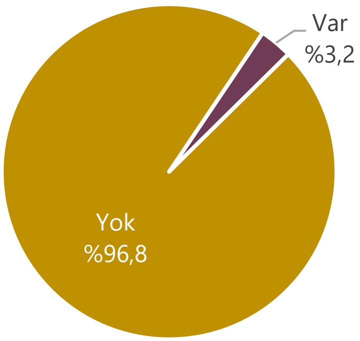

Şekil 56: Suriye'de Herhangi Bir Mesleki Sertifika Alma Durumu

Görüşmecilerin yalnızca %3'ü göç etmeden önce, Suriye'de herhangi bir alanda mesleki bir sertifika almıştır. Benzer biçimde, Türkiye'ye geldikten sonra belirli bir eğitim sonrasında sertifika aldığını ifade edenlerin oranı da %3'tür.

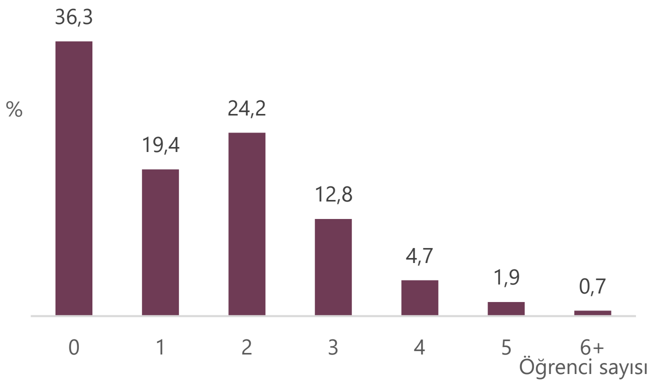

Şekil 57: Ailede Okula Gidenlerin Sayısı

Görüşülen hanelerin %36,3'ünde, okul çağında hiçbir çocuk bulunmuyor. Bunun bir nedeni, hanelerin çocuk sahibi olmaması, diğer nedeni çocuğu olup okul çağının geride bırakılmış olmasıdır. En az bir okula giden çocuk bulunan hanelerin oranı %19,4'tür. Yine okula giden iki çocuğu olan haneler %24,2 iken, üç ve daha fazla okula giden çocuk bulunan hanelerin toplamı yaklaşık %20 civarındadır.

Şekil 58: Okullaşma Oranları

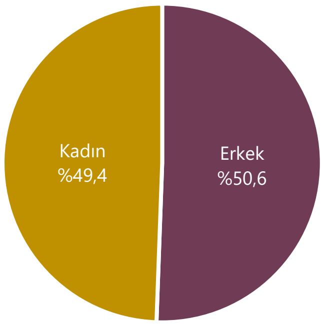

Şekil 59: Ailelerin Okuyan Çocuklarının Cisiyet Dağılımı

Haneleri temsil eden Suriyelilerin verdikleri cevaplardan hareketle hem oğlan hem de kız çocuklarının aynı oranda eğitime katıldıklarını görmekteyiz. Diğer bir ifadeyle, halihazırda, Gaziantep'teki Suriyelilerde, okula kayıt yaptıran veya okula gidebilen çocukların cinsiyet dağılımı eşittir yani okula kaydedilen çocuklar arasında cinsiyete dayalı bir ayırım söz konusu değildir. Zira, yukarıda da değinildiği üzere, liseye kadar, eğitimde cinsiyete dayalı bir farklılaşma zaten söz konusu değil; farklılaşma liseden itibaren başlamaktadır. Genel olarak, mülteci çocukların temel eğitime erişimi, göç ve sığınmacılar meselesinde dünyada da çok tartışılan konuların başında gelmektedir.[12] Fakat Gaziantep'teki Suriyeliler için eğitim çağında olan çocukların yarısından fazlasının okula kayıtlı olduğunu söyleyebiliriz. Zira, önceki yıllarda Gaziantep'teki Suriyeli çocuklar için okullaşma oranı %63 iken, örgün eğitime kayıt yaptırılan 2018-2019 öğretim yılında okullaşma oranı %60'a düşmüştür. Ancak 2019 yılı sonu itibariyle, ilde bulunan Geçici Eğitim Merkezlerinin (GEM) kapatılıp, Suriyeli çocukların da Milli Eğitim okullarındaki müfredata tabi kılınmasının bir karışıklık ve boşluk yarattığını görüyoruz. Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünün Temmuz 2020 verilerine göre, il bazındaki 143 bin okul çağındaki Suriyeli çocuğun ancak 80 bini okula kayıtlıdır (%56). Öte yandan 2020 yılının neredeyse başından beri etkili olan COVID-19 sürecinin de Gaziantep'teki Suriyeli çocukların okullaşma oranı üzerinde olumsuz etki yaptığını öngörmek mümkündür.[13]

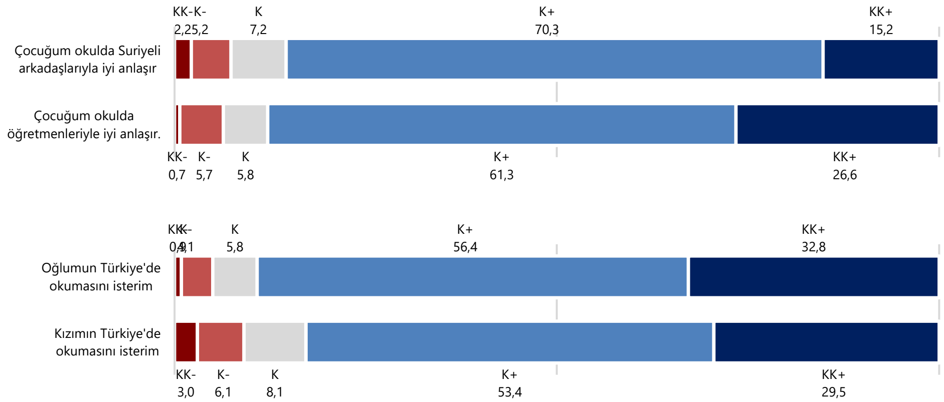

[12]www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar; www.migrationpolicy.org/programs/migration-information-source/top-10-migration-issues-2020; www.hrw.org/tag/education-syrian-refugee-children Erişim: 21.11.2020

[13] Temmuz 2020'de Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğünden elde edilen veriler.

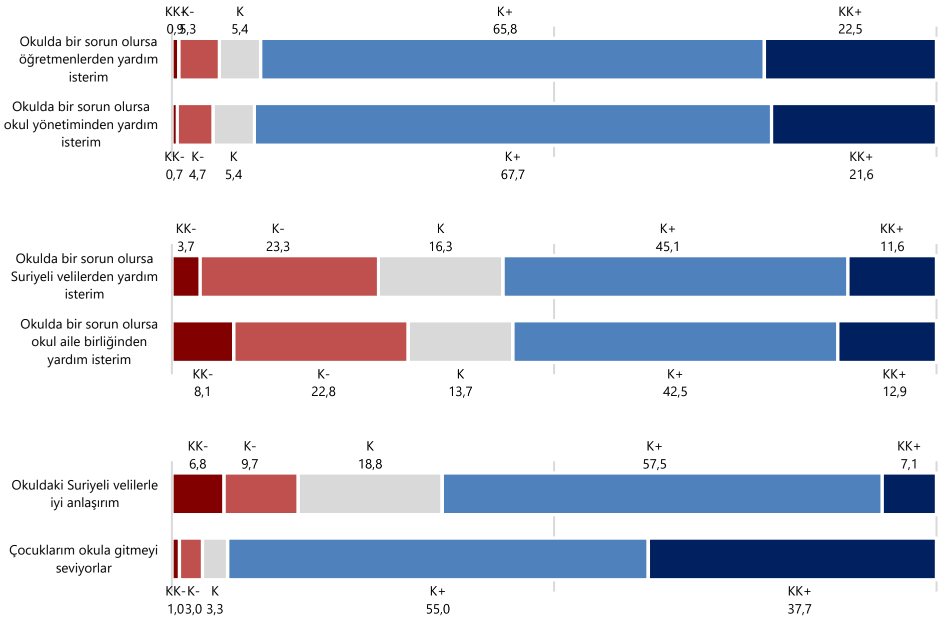

Şekil 60: Eğitime Dönük Tutumlar

Gaziantep'te Suriyeli velilerin, çocuklarının okul süreçlerine dair tutumları, üzerinde durulması gereken ilginç hususlar içermektedir. Veliler, çocuklarının okulda Suriyeli arkadaşlarıyla (%85 civarı) ve öğretmenleriyle (%87) iyi ilişkilere sahip olduklarını ifade etmişlerdir. Oğlan çocuklarının Türkiye'de eğitim hayatını sürdürmelerini isteyenlerin (%89), kararsızlar dağıtılmadan bile, oranı oldukça yüksek. Aynı tutum biraz düşük oranda da olsa (%83), kız çocuklarının eğitimi için de görülüyor. Bunun, genç kuşaklara yönelik gelecekteki uyum ve entegrasyon politikalarına olumlu katkı yapacağı açıktır. Aynı minvalde, Suriyeli velilerin, okulda çocuklarının karşılaştığı sorunları, okul yönetimleri ve öğretmenlerle iletişim halinde çözmeye çalıştıklarını söylemeleri de (%88 civarında) okul ve eğitimin etkileşim kanalları açmadaki rolünün önemine işaret etmektedir. Yine, velilerin %87 oranında çocuklarının okula severek gittiklerini belirtmeleri de eğitimin etkileşim kanalları açmada ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

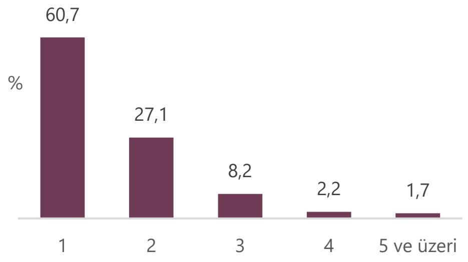

Şekil 61: Gaziantep'te Yaşanılan Mahalle Sayısı

Gaziantep'teki Suriyelilerin şehir içi hareketliliğini incelediğimizde, %60'tan fazlasının şehirde tek bir mahallede yaşadığını görebiliriz. Dörtte birinden biraz fazlası ise şehirde iki farklı mahallede yaşamışlardır. Bu oranlar göz önünde bulundurulduğunda, mahalle bazlı, şehir içi yerleşim hareketliliğinin, sanılanın aksine, düşük olduğu söylenebilir. Pek tabii, sonuçların bu doğrultuda çıkmasının diğer bir nedeni de saha araştırmasının, çoğunlukla orta ve alt sosyo-ekonomik kesimlerin yaşadığı mahallelerde gerçekleşmiş olmasının etkisini de hesaba katmamız gerekir. Zira, bu saha çalışması kapsamında, Gaziantep Valiliği ve İl Göç İdaresi'nden elde edilen resmi verilerden de Suriyelilerin, beklendiği gibi, orta ve alt/yoksul sosyo-ekonomik kesimlerin yaşadıkları mahallelerde daha fazla ikamet ettiğini anlıyoruz. Dolayısıyla, Suriyelilerin ikamet ettikleri mahallelerin sosyo-ekonomik benzerliği de söz konusu düşük mobilitenin başka bir sebebi olabilir.

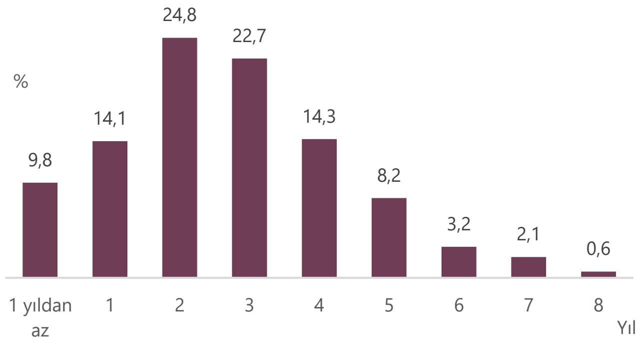

Şekil 62: Bulunduğu Mahallede Yaşadığı Süre

Görüşülen Suriyelilerin sadece yaklaşık dörtte biri (%24), bir yıl veya daha az süredir mevcut mahallede ikamet ettiğini belirtmiştir. Geriye kalanların büyük bir çoğunluğu, iki yıl ve daha uzun süredir aynı mahallede ikamet ettiğini söylemiştir. Diğer taraftan, karasızlar dağıtılmadan bile, Suriyelilerin %89'unun, yaşadıkları mahalleden memnun olduklarını ifade etmeleri de kent içindeki düşük mobilitenin önemli bir detayı olarak ele alınabilir.

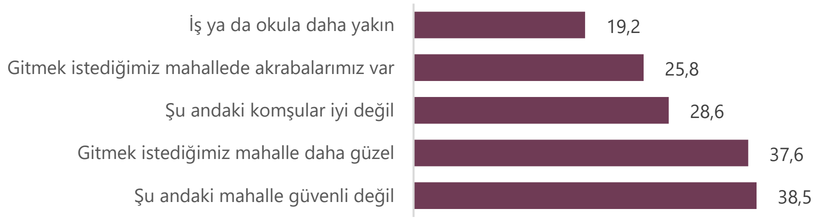

Şekil 63: Mahalle Değiştirmek İsteme Nedeni

Yaşadığı mahalleyi değiştirmek isteyen Suriyelilerin güvenlik (%38,5), daha iyi bir yere taşınmak (%37,6), komşularla sorunlar (%28,6) ve akrabaların yaşadığı yerleri tercih etme (%25,8) gibi nedenler ileri sürdüklerini görüyoruz. Burada dikkat çekici olan husus, mahalle değiştirmek istemede okul ve iş yerlerine olan mesafenin en sonda çıkmasıdır.

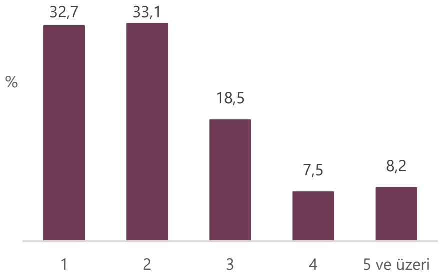

Şekil 64: Gaziantep'te Yaşanılan Ev Sayısı

Gaziantep'teki Suriyelilerin, şehirdeki mahalleler arası mobiliteleri düşük olmasına rağmen, mahalle içindeki konut veya ev değiştirmelerinin nispeten yüksek olduğunu görüyoruz. Suriyelilerden sadece üçte biri, geldiklerinden bu yana, tek bir evde yaşamışken, geri kalan çoğunluk iki veya daha fazla ev değiştirmiştir. Bilhassa, beş veya daha fazla evde yaşayanların neredeyse %10'a dayanan varlığı, şehirde ciddi bir mahalle içi hareketlilik durumunun var olduğuna işaret edebilir. Mahalleler

arasındaki hareketin az, mahalle içinde konut değiştirmenin fazla olması Suriyelilerin somut zor sosyo-ekonomik koşullarıyla açıklanabilir.

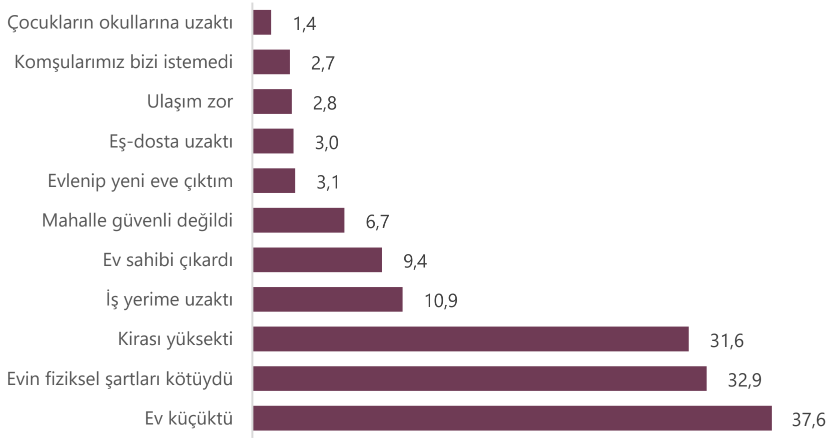

Şekil 65: Ev Değiştirme Nedeni

Yukarıda, yaklaşık %10 civarındaki, yaşadıkları mahalleden memnun olmayan ve bu yüzden henüz mahalle değiştirmemiş ama fırsatı olduğunda yer değiştirmek isteyenlerin nedenlerine değinmiştik. Devam eden sorularda, evini değiştiren Suriyelilere, bu değişikliğin nedenleri de soruldu. Burada, önceki evin dar veya küçük olması (%37,6), altyapı, ısınma gibi fiziksel yetersizlikler (%32,9) ve yüksek kira (%31,6) gibi nedenlerin öne çıktığı görülüyor.

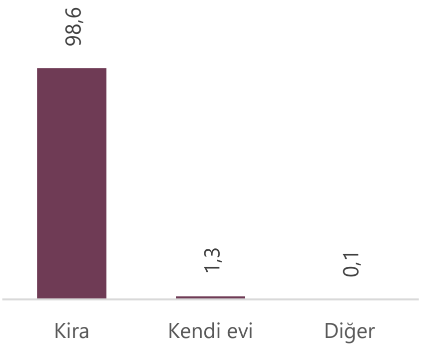

Şekil 66: Konut Sahipliği

Suriyeli göçmenlerin neredeyse tamamı kirada oturmaktadır. Sadece çok cüzi bir grup (%1) kendi mülkünde oturmaktadır. Ancak, bu oranlar şaşırtıcı değildir. Çünkü, konut sahibi olabilmek genellikle, yasal/hukuki izinlere sahip olmanın

yanında belirli bir parasal birikim, bankacılık sistemine dahil olmak ve bankaların sunduğu kredilerden faydalanabilmeyi de gerektirir. Bu etkenlerin, Suriyeliler açısında oldukça zor ve bazen de hukuki nedenlerden dolayı imkânsız süreçleri içerdiği muhakkaktır.

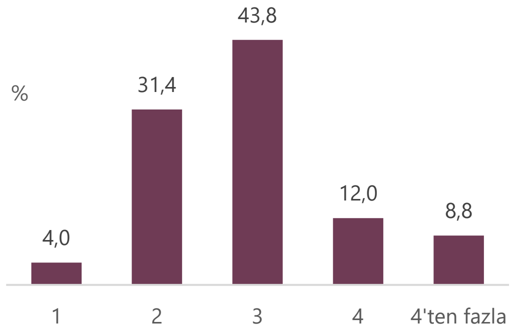

Şekil 67: Yaşanılan Evin Oda Sayısı

Suriyelilerin ikamet ettikleri konutların ortalama oda sayısı 2.8'dir. %44'ü üç odalı evde ikamet etmekteyken, %31'i ise iki odalı evde yaşamaktadır. Dört veya daha fazla odalı evde ikamet edenlerin oranı ise yüzde 20'nin biraz üzerindedir. Bu oranlar, yaşanılan konut tipleri oranlarıyla karşılaştırıldığında ortaya çarpıcı sonuçlar çıkmaktadır.

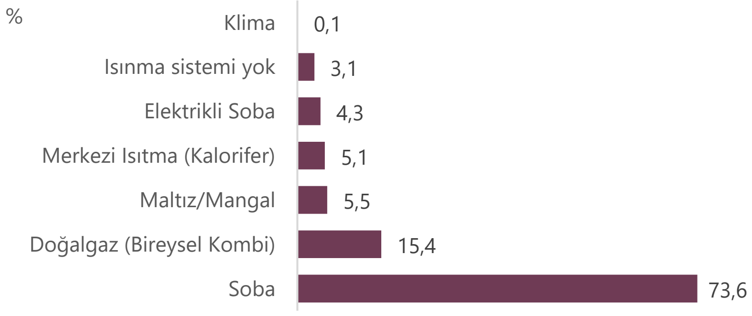

Şekil 68: Isınma Tipi

Suriyelilerin yaşadıkları konutlarda baskın ısınma tertibatı sobadır. Suriyelilerin %73,6'sı sobayla ısındıklarını ifade etmişken, görece konutun daha iyi koşullara sahip olduğunu gösteren kalorifer sistemiyle ısınanların oranı %20,5'dir. %5,5 oranında mangal/maltız gibi sıra dışı ve basit ısınma yöntemleri kullandıklarını ve yaşadıkları yerde hiç ısınma sistemi olmadığını söyleyenlerin oranı da (%2,6) göz

önünde bulundurulduğunda, ısınmanın Suriyeliler için ciddi bir sorun teşkil ettiği söylenebilir.

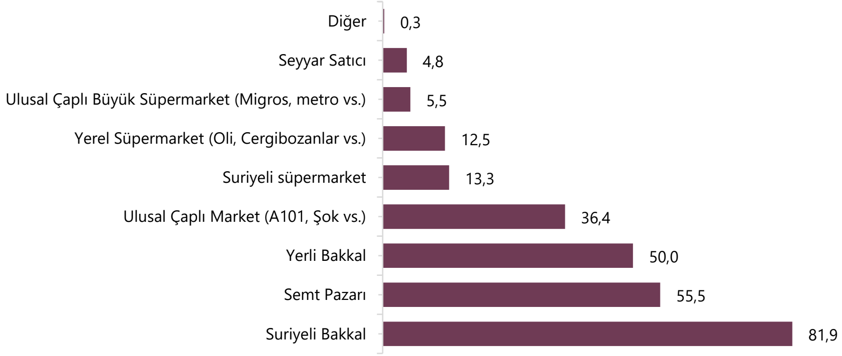

Şekil 69: Günlük Alışveriş İçin Sıklıkla Tercih Edilen Mekânlar

Suriyeliler için, günlük alışverişte en sık tercih edilen yer, yüksek bir oranda Suriyeli bakkallardır. Bunu, semt pazarı ve Türk bakkallar takip etmektedir. Süpermarketler arasında ise ulusal zincir süpermarketler, Türk veya Suriyeli yerel süpermarketlere göre daha çok tercih edilmektedir. Suriyelilerin, ilk sırada yine, Suriyeli bakkallardan alışveriş yapmasında, mülteciler ve göçmenler arasındaki (dil merkezli) dayanışma, iletişim kolaylığı, kültürel benzerlik veya ürün çeşitlerine yönelik alışkanlıkların da etkisi olabilir.

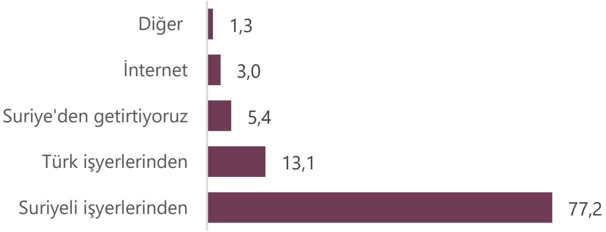

Şekil 70: Suriye'ye Özgü Ürünlerin Nereden Temin Edildiği

Yukarıda da değinilen sebeplerden dolayı Suriye'den alışık olunan ürünlerin ve markaların temini çoğunlukla Suriyeli işyerlerinden gerçekleşmektedir. Bu durum, kültürel ve ekonomik olarak aşina olunan ürün ve markaların Gaziantep'te de ulaşılabilir olduğunu ve bu yöndeki bir üretim ve satışın Suriyeliler tarafından gerçekleştirilebildiğini göstermektedir. Bu, aynı zamanda, Suriyelilerin, istedikleri ürünleri bulabildikleri dağıtım ve tüketim ağlarının varlığının da işareti olarak ele

alınabilir. Zaten, Gaziantep gibi, yaklaşık yarım milyon Suriyelinin yaşadığı ve Suriye'ye coğrafi olarak çok yakın bir kentte, Suriyelilerin istedikleri ürünleri bulmalarını sağlayan ticari ve ekonomik ağların olması ya da oluşması beklenen bir durumdur.

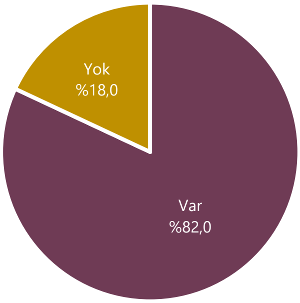

Şekil 71: Gaziantepli Komşunuz Var Mı?

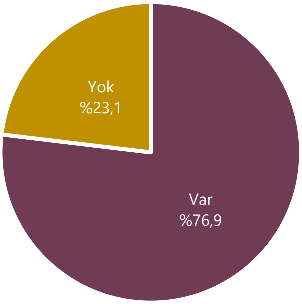

Şekil 72: Suriyeli Komşunuz Var Mı?

Görüşülen Suriyelilerin %82 gibi büyük bir oranının, Gaziantepli komşusu vardır. Bu oran, Suriyeli ve Gaziantepli nüfus arasında gündelik hayatta gerçekleşmesi beklenen etkileşim adına önemli bir veridir. Genel bir göçmen ve mülteci davranış örüntüsünün sonucu olarak, Suriyelilerin yine Suriyeli nüfusun yoğun olduğu bölgelere yerleşmesi anlaşılabilirken, yerleşilen mahallelerin heterojen yapısı ve Gaziantepli komşularının çoğunlukta olması da anlamlı bir durumdur.

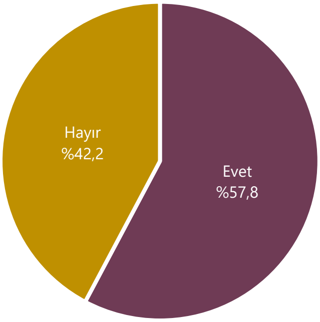

Şekil 73: Gaziantepli Komşunuz Hiç Size Yemek Gönderdi Mi?

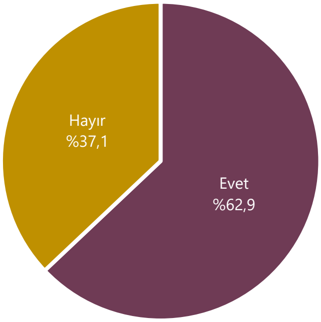

Şekil 74: Suriyeli Komşunuz Hiç Size Yemek Gönderdi Mi?

Komşular arasında yemek gönderme davranışının, pek çok toplumsal sembolik anlamı vardır. Yukarıdaki grafiklerden de anlaşılacağı üzere, Suriyeli ve Gaziantepliler arasında, yemek gönderme davranışı boyutunda bir etkileşimin söz konusu olduğu söylenebilir.

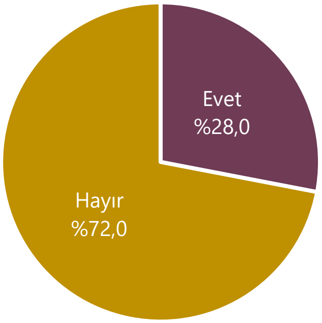

Şekil 75: Gaziantepli Komşunun Evine Ziyaret

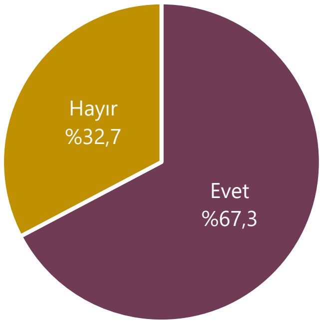

Şekil 76: Suriyeli Komşunun Evine Ziyaret

Suriyeliler ve Gaziantepliler arasında, ev ziyaretleri söz konusu olduğunda, Suriyelilerin yaklaşık üçte biri Gaziantepli komşularını ziyaret ettiğini belirtmiştir. Bu veriler, aynı fiziksel mekânları paylaşan iki toplum arasında, bütünüyle kopuk bir ilişkiler sistemi yerine, yavaş ilerleyen bir etkileşimin başladığını gösteriyor. Bu veriler, daha önce sözü edilen 2018 araştırmasında, %20 civarında olan Gaziantepli komşulara olan ziyaretlerin arttığını da göstermektedir.[14]

[14] Komşuluk, yemek alış-verişi ve gündelik etkileşimlerini daha iyi anlamak adına Gaziantep'teki 2018 araştırmasını baz alan zihin açıcı bir çalışma için bkz. Soyudoğan, M. (2020) *Suriyeliler ve Gaziantepli Komşuları Arasındaki Yemek Mübadelesi ve Toplumsal Mesafe,* İçinde Göç ve Kent: Etkileşimler (Y. Ahi, M.N. Gültekin, M. Açıkgöz, Ed.) ss. 267-298, Ankara: Nika Yayınevi.

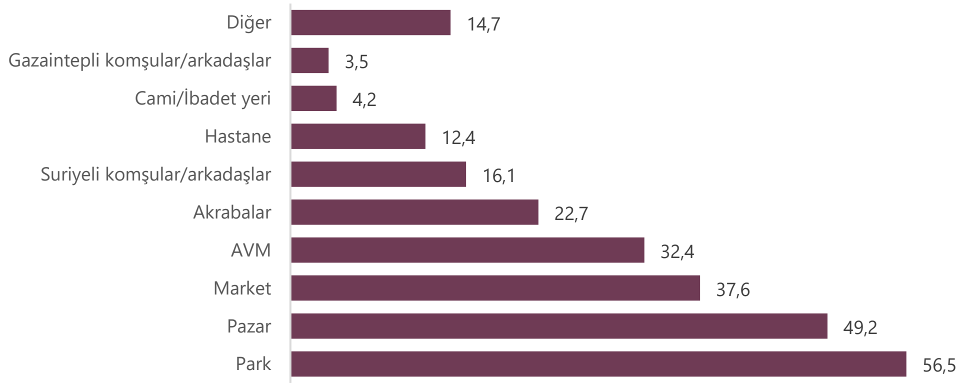

Şekil 77: Dışarıda Sıklıkla Gidilen Mekânlar

Suriyelilerin önemli bir kısmı, dışarıya çıktıklarında, gittikleri ilk üç mekân arasında, en çok parkı göstermektedir. Bunu, alışveriş mekânları olarak pazar, market ve AVM'ler takip etmektedir. Suriyelilerin parkları sosyalleşme ve boş zaman geçirme mekânları olarak gördüklerini söylemek mümkündür.

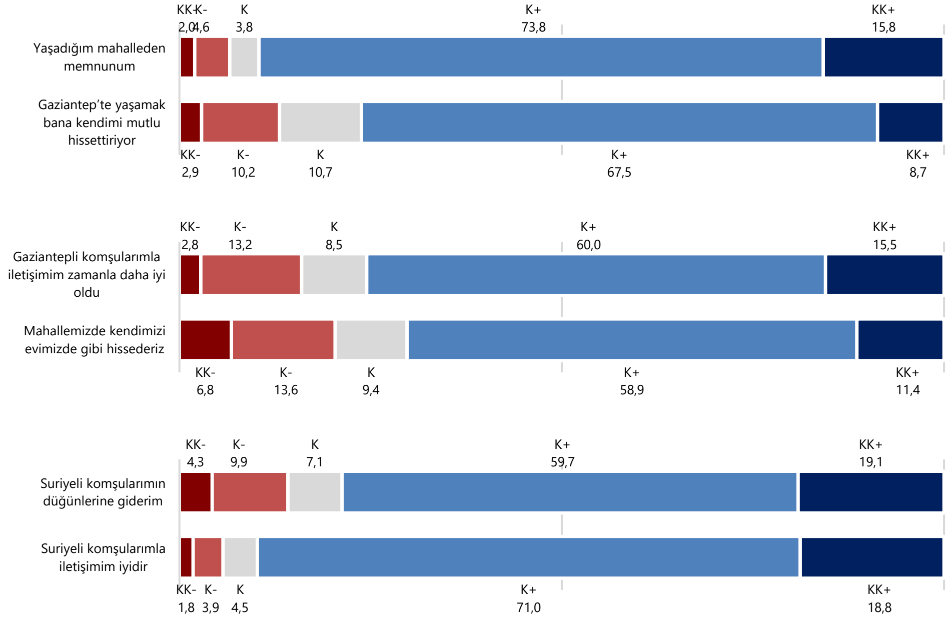

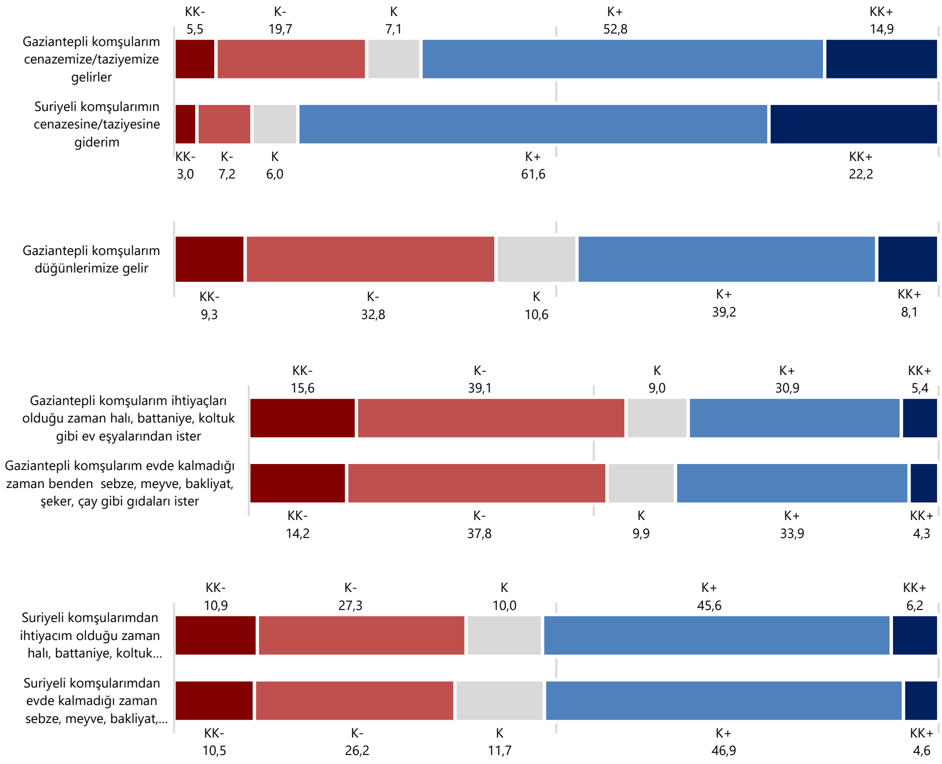

Şekil 78: Gündelik Yaşam İlişkileri

Gündelik hayat ilişkilerinde ilginç sonuçların ortaya çıktığını söylemek mümkündür. Görüşülen Suriyelilerin yaklaşık %90'ı, diğer Suriyeli komşularıyla arasının iyi olduğunu dile getiriyor. Fakat komşularla araları iyi olmasına rağmen, onların düğünlerine katılım oranının %78 civarında kalması, mülteciliğin ağır ekonomik koşullarıyla açıklanabilir gibi durmaktadır. Zira, düğün davetine katılmanın, Suriyelilerin de dahil olduğu kültürel yapıda, bir takı ya da hediye vermeye karşılık gelmesinin, haneler için maddi bir yük getireceği muhakkaktır. Büyük bir çoğunluğu, zaten asgari ücretin çok altında bir gelirle geçinmeye çalışan Suriyeli haneler için, aralarının iyi olduğu komşularının düğünlerine daha az katılmaları anlaşılabilir bir durumdur. Öte yandan, kent ve mahalle hayatı, *iyi komşuluk* ilişkileri bir tür sosyal *mesafeyi* de anlatabilir; dolayısıyla, düğüne katılma oranıyla iyi komşuluk ilişkileri arasında oluşan bu farkın, toplumsal mesafenin gündelik hayat politikasıyla beraber ele alınması gerekmektedir. Bu arada, Gaziantepli komşuların, Suriyelilerin düğünlerine katılma oranının %50'nin altında kaldığını da eklemek gerekiyor. Pek tabii, Gazianteplilerin, Suriyeli komşularının

düğünlerine bu denli düşük oranda iştirak etmeleri, ekonomik nedenlerden çok sosyal mesafeyle ilgilidir. Komşuluk ilişkilerinde, taziyeye gitme hem dini hem de kültürel boyutları itibariyle önemli bir göstergedir. Suriyeliler hem Suriyeli (yaklaşık %84) hem de Gaziantepli komşularının (%67) taziyelerine gitmektedir. Fakat taziye ve komşuluk ilişkilerinde çarpıcı olan nokta, kararsızların yakın oranlarına rağmen, Suriyelilerin yaklaşık %25'i, Gaziantepli komşularının taziyelerine gelmediklerini ifade etmeleridir. Halbuki, bu oran, Suriyeli komşular için %10'dur. Mahallelerdeki gündelik hayat ilişkilerindeki komşular arası ilişki sıklığını ve derecelerini gösteren anlık alış-verişlerin (gıda, basit ve acil tüketim kalemleri gibi) %40 civarında seyrettiğini de eklemek gerekiyor ki, bu aynı zamanda, belli oranda, bir toplumsal mesafenin de (çoğu zaman önyargılarla beslenen) varlığını ciddi biçimde ortaya koymaktadır.

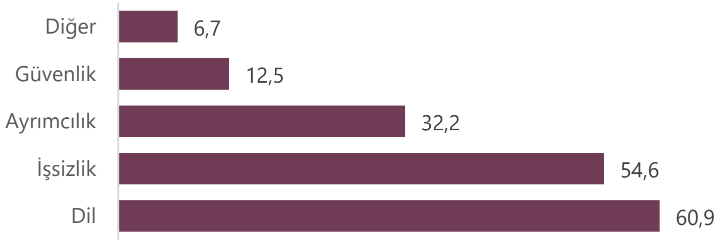

Şekil 79: Gaziantep'te En Çok Karşılaşılan Sorunlar

Gaziantep'teki Suriyeliler, en çok dil sorunuyla karşılaştıklarını belirtmişlerdir (%60,9). Suriyelilere karşı ayrımcılığın da bir sorun olarak görüldüğü açıktır (%32). Gruplar arası dil engeli, iletişim ve etkileşim yokluğuyla birlikte var olan olumsuz önyargıların ve toplumsal mesafenin en büyük nedenlerinden birisi olduğu söylenebilir. Öte yandan, Suriyelilerin en çok yakındığı ikinci başlık veya sorun işsizliktir. 2018 araştırmasında da güvenlik, sorun olarak görülen en son kalemlerden birisiydi. Bu araştırmada da konumun değişmediği görülüyor. Dolayısıyla, Gaziantep'teki Suriyeliler için dil, iş-çalışma ve dışlanmayla başa çıkmak daha öncelikli konular gibi durmaktadır.

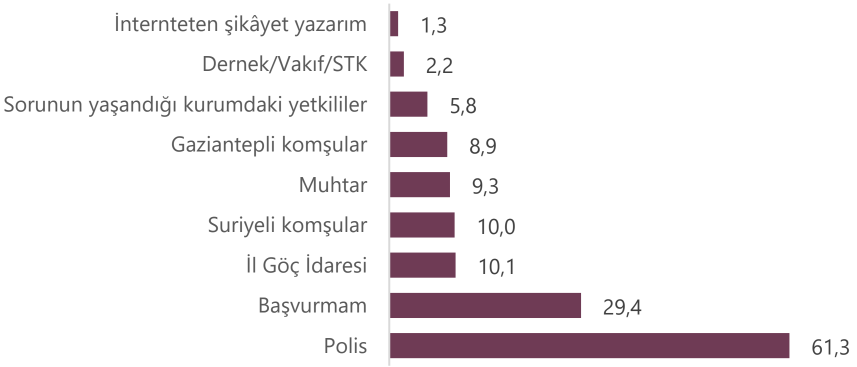

Şekil 80: Sorun Olduğunda Yardım İstenen Kurum ya da Kişi

Yaklaşık beş yüz bin kayıtlı Suriyelinin yaşadığı Gaziantep'te, gündelik hayatta karşılaşılan birçok sorunlarla başa çıkma yöntemleri de dikkat çekici anlamlar

barındırmaktadır. Görüşülen Suriyelilerin üçte ikisi (%61), herhangi bir sorun olduğunda kolluk kuvvetlerine başvuracağını söylerken, yaklaşık üçte biri (%29,4), karşılaştığı sorunun çözümü için hiçbir yere başvurmayacağını belirtiyor. İl Göç İdaresi, Suriyeli veya Gaziantepli komşular ve mahalledeki muhtarlara başvuracaklarını söyleyenlerin oranı ortalama %10 civarında dolaşmaktadır.

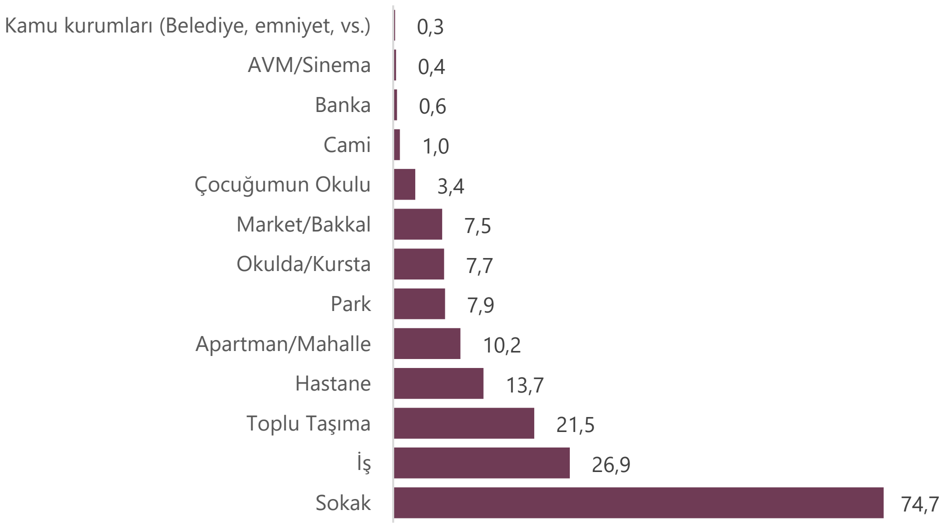

Şekil 81: Ayrımcı/Dışlamacı Davranışlarla Karşılaşılan Mekânlar

Ayrımcılıkla karşılaşan Suriyeliler, bunu en çok, kentin herhangi bir sokağında (yaklaşık %75), işyerinde (%27), toplu taşıma araçlarında (%21,5), hastanede (%13,7), apartman ve mahallede (%10,2), parklarda (%8), okulda/eğitimde (%7,7) ve market ya da bakkal alışverişinde (%7,5) deneyimlemektedir. Suriyelilerin neredeyse tamamı (%96,7), Gaziantep'te karşılaştıkları dışlama veya ayrımcılığın en büyük nedeni olarak etnik ya da kültürel kimlik farklılığını göstermişlerdir. Dışlanmaya maruz kalmanın ortak kamusal alanlardaki yüksek oranları da Gaziantepliler ve Suriyeliler arasında bir sosyal mesafe ve önyargı meselesi olduğunu net bir biçimde göstermektedir.

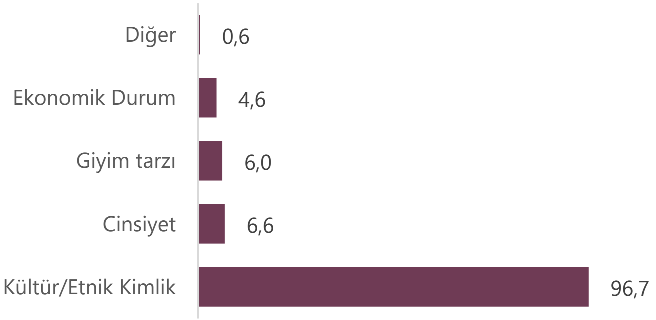

Şekil 82: Ayrımcılık/Dışlanma Nedenleri

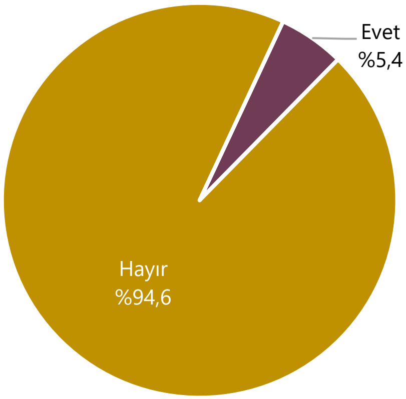

Şekil 83: Size Türkiye'deki Haklarınızı Anlatan Bir Kurum Oldu Mu?

Aşağıda da görüleceği üzere, Suriyelilerin yaklaşık olarak yarısı (%52) Türkiye'deki haklarını bilmiyorken, %10'u ise kararsız kalmıştır. Suriyeli katılımcıların sadece %5'i, kendisine, buradaki haklarının birileri tarafından anlatıldığını söylemiştir. Suriyelilerin sahip oldukları hakları bilmemeleri, Gaziantep ya da genel anlamda Türkiye'deki hayatlarını devam ettirme, yardım ve desteklerden faydalanabilme, kısa ya da orta vadeli uyum, çocukların temel haklara erişimi gibi insani meseleler açısından oldukça kritik bir durum arz etmektedir.

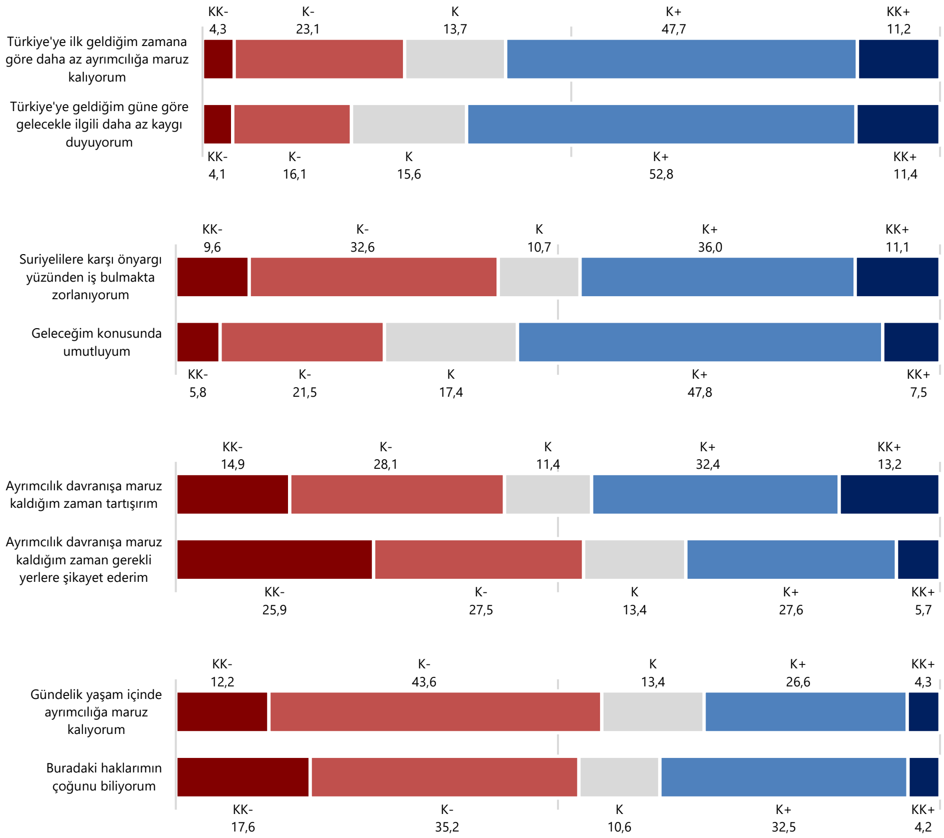

Şekil 84: Dışlanmaya Dönük Tutumlar

Suriyelilerin %58'i, ilk geldiği dönemlere göre gündelik hayatta daha az ayrımcılıkla karşılaştığını belirtiyor. Fakat ayrımcılık gördüğünde, buna karşı çıkacağını söyleyen Suriyelilerin oranı %45 civarında kalıyor. Uğradığı ayrımcılığı gerekli mercilere şikâyet edeceğini ifade edenlerin oranı %33. Gündelik hayatın bir aşamasında mutlaka ayrımcılığa maruz kaldığını söyleyen Suriyelilerin oranı %31 yani üçte bir. Bütün bu zor koşullar içinde, Suriyelilerin %64'ten fazlası, çok net biçimde gelecekten daha umutlu olduğunu dile getiriyor.

Sosyo-Ekonomik Durum

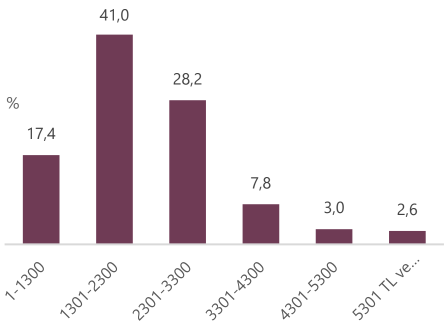

Şekil 85: Hanenin Aylık Geliri (TL)

Suriyeli hanelerin ortalama geliri 2311 TL'dir. Hanelerin %58'i net asgari ücretin altında bir gelire sahiptir. %99'u ise yoksulluk sınırının altında yaşamaktadır. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Ekim 2020 verilerine göre, Türkiye'de hayatlarını sürdüren yaklaşık 3 milyon 600 bin Suriyeliden sadece 31 bin kişiye çalışma izni verilmiştir. Dolayısıyla bu, aynı zamanda, kayıt dışı, güvencesiz koşullarda çalışan yüzbinlerce Suriyelinin var olduğu anlamına da gelmektedir. Güvencesiz koşullar, kayıt dışılık ve mültecilerin acil ekonomik gelir kaynağı bulma çabalarının yolu, ucuz emek arzının artması, devamında işgücü fiyatlarının düşmesiyle, en nihayetinde, mülteci yoksulluğuyla kesişiyor. Benzer şekilde, haftalık çalışma süreleri ve günlük çalışma sürelerine de bakıldığında, yaşanılan zor ekonomik koşullarla mücadele edebilmek için, Suriyeli hanelerin üçte birinden fazlasında birden fazla kişi çalışmaktadır.

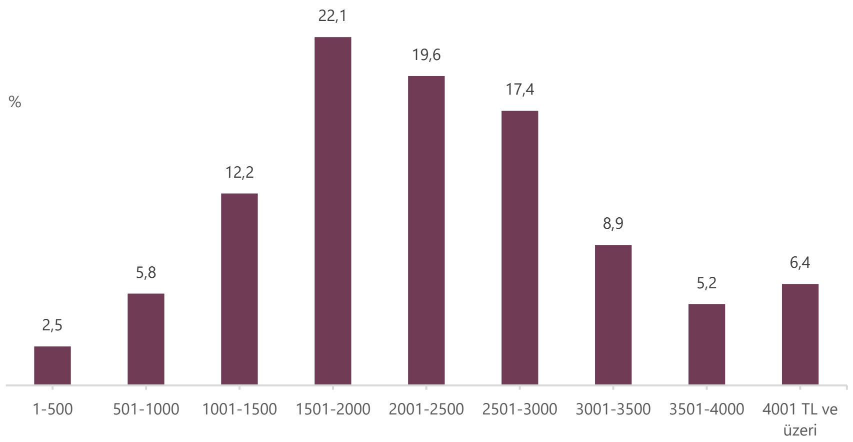

Şekil 86: Hanenin Aylık Gideri

Görüşülen Suriyeli hanelerin ortalama gideri 2516 TL'dir. Araştırmanın yapıldığı Temmuz 2020'de yayınlanan TÜRK-İŞ raporuna[15] göre, 4 kişilik bir aile için yoksulluk sınırı 7838,62 TL'dir. Bu da Gaziantep'teki Suriyeli hanelerin neredeyse tamamının yoksulluk sınırının altında harcama kapasitesine sahip olduğunu göstermektedir. Aynı rapora göre, 4 kişilik bir ailenin açlık sınırının 2406,46 TL'dir. Bu da Suriyelilerin yaklaşık %65'inin açlık sınırının altında harcama yapabildiğini göstermektedir. Ortalama hane büyüklüğünün 5,9 kişi olduğu da dikkate alındığında, açlık ve yoksulluk sınırı altında harcama yapan hanelerin daha yüksek oranda olduğunu öngörmek zor değildir. Bu durum, Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin neredeyse tamamının, göçmen veya mültecilikle birlikte, ağır bir yoksulluk ve yoksunluğu deneyimlediğini de göstermektedir.

[15] www.turkis.org.tr/dosya/2I2rz4FUvRiT.doc Erişim: 21.09.2020

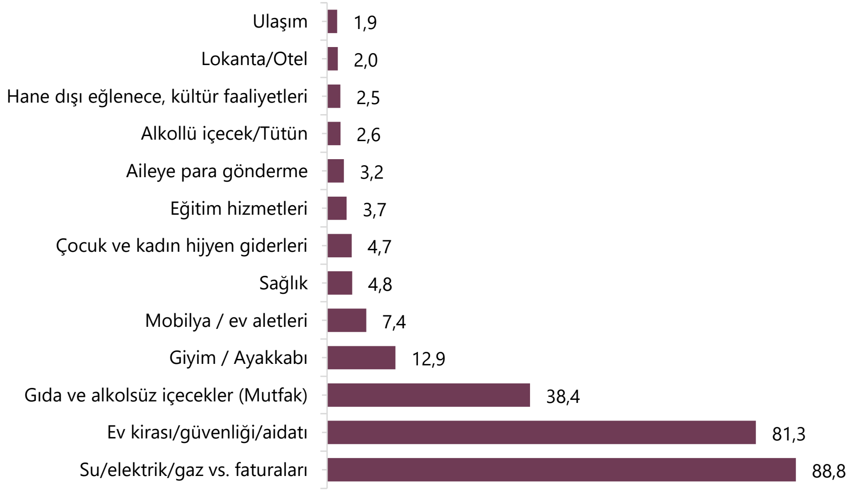

Şekil 87: Ödemekte En Çok Zorlanılan Giderler

Görüşülen Suriyelilerin ödemekte en çok zorlandıkları gider kalemi su, elektrik, telefon, doğalgaz gibi faturalar olmaktadır. 2018 araştırmasında, ilk sırada görülen kira ve ilgili konut giderlerinin bu araştırmada ikinci sırada yer aldığını görmekteyiz. Diğer harcama kalemlerinin düşük çıkması, Gaziantep'teki Suriyelilerin harcama imkânının varlığıyla değil, yoksulluk ve zorlukla bir baş etme stratejisi olarak, genellikle bu yönde harcama yapmama eğilimiyle yorumlanabilir. Eğitim ve sağlık kalemlerinin, hane giderlerinde daha düşük oranda olmasının asıl sebebi, bütün zorluklara rağmen, Suriyeli göçmen ve mültecilerin, Türkiye'deki temel sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerinin olmasıdır.

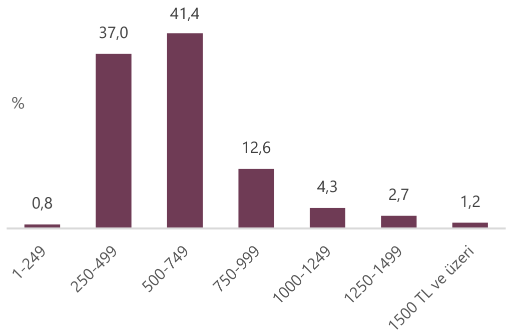

Şekil 88: Aylık Konut Kirası

Suriyelilerin ortalama kira gideri 615 TL'dir. %40'tan fazlası 500 ile 750 TL arasında kira ödemekteyken, yaklaşık %37'si ise 250 ile 500 lira arasında kira ödemektedir. 1000 TL'den daha fazla kira ödeyenlerin oranı yüzde 10'un altındadır.

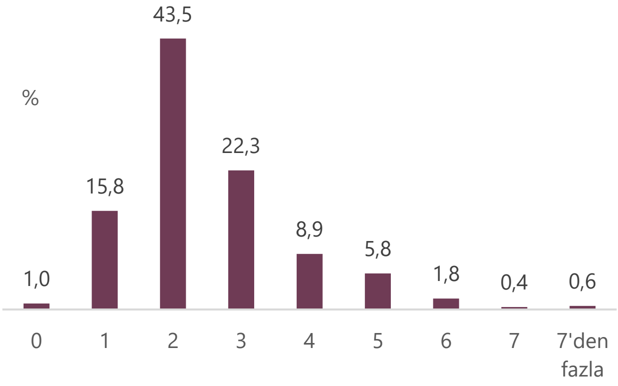

Şekil 89: Hane Başına Düşen Akıllı Telefon Sayısı

Gaziantep'teki Suriyeli hanelerin %99'unda, en az bir tane akıllı telefon bulunmaktadır. Bu oran, Gaziantepli yerlilerin telefon sahipliği oranlarından daha fazladır.

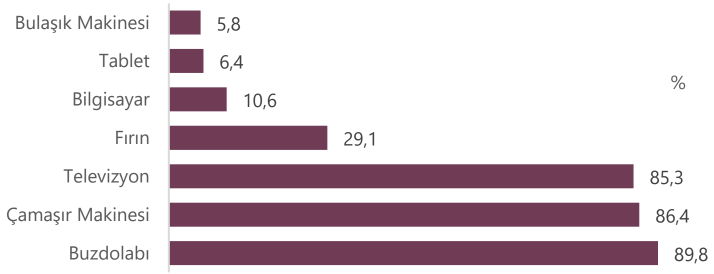

Şekil 90: Hanede Çalışır Durumdaki Elektronik Eşya

Suriyeliler buzdolabı ve çamaşır makinesi gibi temel beyaz eşyalara önemli ölçüde sahiptir. Ancak bulaşık makinesi ve fırına sahip olma oranları diğer ikisine göre düşüktür. Televizyona ise fırın ve bulaşık makinesi gibi temel beyaz eşyalardan daha fazla seviyede sahip olunduğu görülmektedir. Suriyeli hanelerde, bilgisayar ve tablet bulunma oranları diğerlerine göre düşüktür. Bekleneceği gibi, beyaz eşya ya da elektronik eşya sahipliğinde, televizyon ve buzdolabı gibi kalemler, bulaşık makinesi, tablet veya bilgisayar kadar hanenin sosyo-ekonomik durumunun güçlü göstergesi değildir.

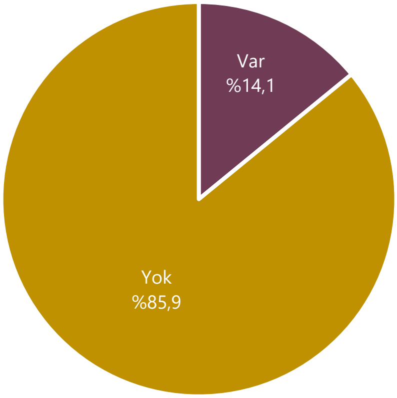

Şekil 91: Motorlu Araç Sahipliği

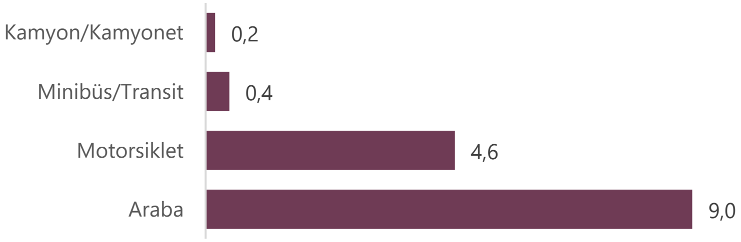

Şekil 92: Sahip Olunan Motorlu Araç

Gaziantep'teki Suriyelilerin %14'ü, herhangi motorlu bir taşıta sahiptir. Türkiye İstatistik Kurumu, Aralık 2019'a ilişkin '*Motorlu Kara Taşıtları İstatistikleri*'ne göre Türkiye genelinde 23 milyon motorlu taşıt trafiğe kayıtlıdır.[16] Buna göre, kaba bir hesapla, Türkiye genelinde, her yüz kişinin yalnızca 28'nin aracı bulunmaktadır. Bu durumda Gaziantep'teki Suriyelilerin motorlu taşıta sahip olma oranı Türkiye genelinin yarısı kadardır. Motorlu taşıta sahip olan Suriyelilerin %64'ü otomobile, %32'si ise motosiklete sahiptir. Hanelerin sadece %9'unda otomobil bulunmaktadır.

[16]https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Aralik-2019-33648, Erişim: 22.09.2020

Şekil 93: Acil Para İhtiyacı Olduğunda Borç İstenebiliecek Kişi ya da Kurum

Görüşülen Suriyeliler, acil para ve nakit sıkıntısında büyük oranda (%77,6) akrabalarına ya da akraba olmayan diğer Suriyeli tanıdıklara ((%49,1) başvurmaktadırlar. Bu durum, göç ve mültecilik süreçlerinde, özellikle devlet, banka ve diğer finansal kurumların etkisinin nasıl azaldığını gösterdiği gibi, kırılgan dönemlerde, aile, akraba veya tanıdık ilişkilerinin nasıl işlediğini de göstermektedir. Diğer taraftan, Suriyelilerin geçici koruma kapsamında olmaları, banka, kredi, mülkiyet edinme gibi haklarının da askıda olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla, kapitalist piyasa kurumlarının borç ya da kredi açma imkanlarının olmadığı bir ortamda, geleneksel aile ve akrabalık örüntülerinin işlevsel olması anlaşılabilir bir durumdur.

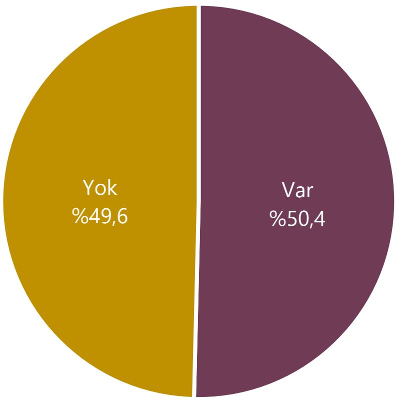

Şekil 94: Borçluluk Durumu

Şekil 95: Borç Kaynağı

Görüşülen Suriyelilerin %50'sinin herhangi bir kurum ya da kişiye borcu yoktur. Az önce de değinildiği gibi, Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun (%95) Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, kamu ya da iktisadi piyasanın kredi/nakit sağlayan diğer kurumlarıyla ilişkilerinin olmaması da beklenen bir durumdur. Dolayısıyla, borçlanma bağlamında akraba ve Suriyeli tanıdıkların ön plana çıkması anlaşılabilir bir sonuçtur.

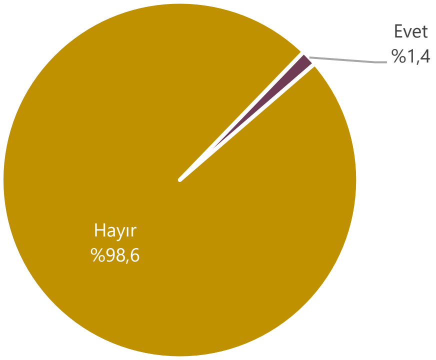

Şekil 96: Kredi kartı sahipliği

Kredi kartı sahipliği sadece Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı olan Suriyeli katılımcılara sorulmuştur. Kredi kartı sahipliği yok denecek kadar azdır (%1,4).

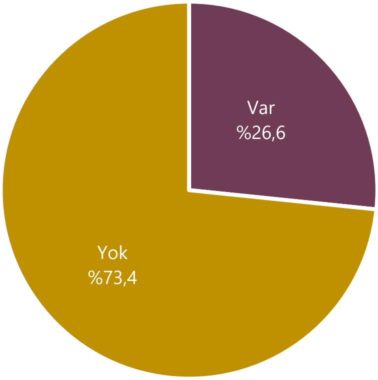

Şekil 97: Hanede Yardımlardan Istifade Etme Durumu

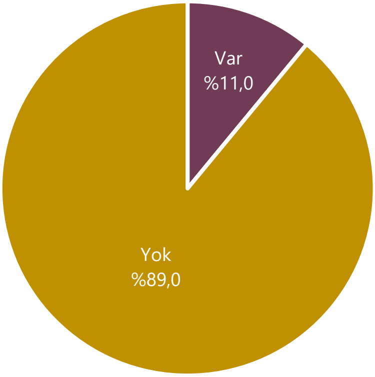

Şekil 98: Geçmişte Yardımlardan Istifade Etme

Türkiye'deki kamuoyunda ve gündelik politik tartışmalarda sıkça konu edilen yardım alma hususu da Suriyelilere soruldu. Herhangi bir kurum ya da kişiden yardım almadığını beyan eden Suriyelilerin oranı %73'tür. Bu oran 2018'de yardım almayanların oranından (%62) yüksektir. Yardım almayanların %89'u daha önce de herhangi bir yardım almadığını söylemiştir. Sanılanın aksine, Suriyelilerin, yardım alma düzeyi yüksek değildir. Gelir düzeyinin düşüklüğü ve hanedeki birey sayısının fazlalığı, hanedeki çocuk sayısı ve günümüz COVID-19 koşulları düşünüldüğünde, yardımlara olan ihtiyaç açıktır. Bulgulardaki yardım alma oranının düşüklüğü, hali hazırdaki yardımların ulaşılabilirliği ve sürdürülebilirliğinin yeniden düşünülmesi gerektiğini de göstermektedir.

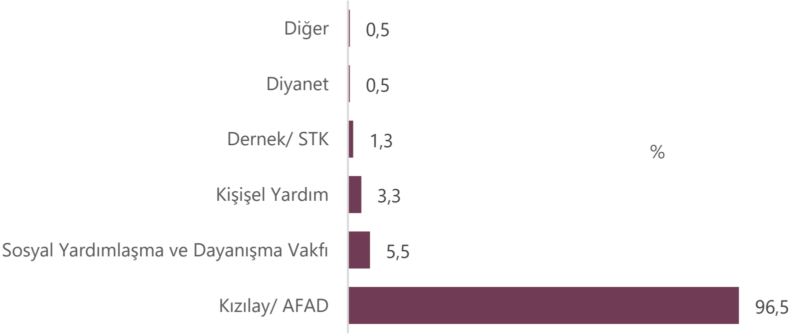

Şekil 99: Yardım Kaynakları

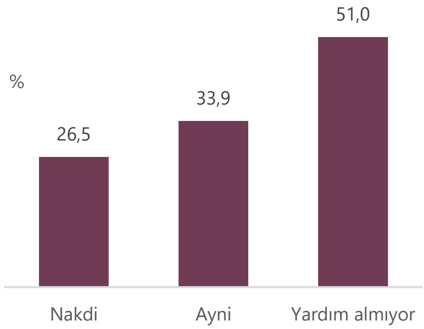

Şekil 100: Alınan Yardım Türü

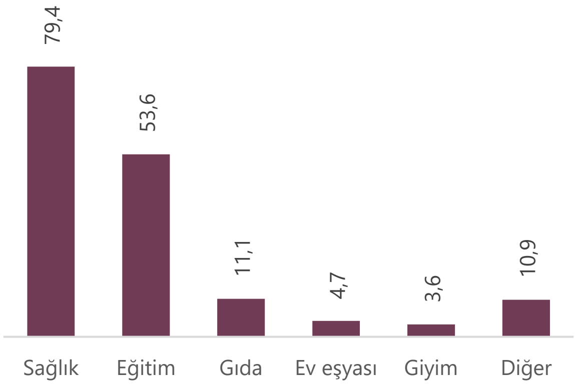

Şekil 101: Nakdi Olmayan (Ayni) Yardımların Dağılımı

Araştırmanın yapıldığı dönemde yardım alanların (%27) çoğunluğu, AFAD'tan destek almaktadır (%84). Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan (SYDV) faydalanma oranı ise düşüktür (%8). Suriyelilere yapılan ayni ve nakdi yardımların AFAD ve Kızılay gibi merkezi kuruluşlar aracılığıyla yapılması zorunluluğu oranların bu şekilde görünmesine neden olmaktadır.

Nakdi yardımların dışında en çok ilaç ve tedaviyi içeren sağlık hizmeti (%82,7) alınırken, bunu, eğitim ya da kırtasiye yardımı (%55,9) takip etmektedir. Suriyelilerin ödemekte en çok zorlandıkları giderlerin başında gelen gıda için destek alanlar, yardım alan %27'nin onda biri civarında çok küçük bir gruptur. Bu da göstermektedir ki, Gaziantep'te göçmenlerin ve sığınmacıların büyük çoğunluğu, bu ayni desteklere, yeteri kadar, ulaşamamaktadır.

Öte yandan, Suriyeliler gibi, savaş mağduru bir kitle için, çok hayati bir konu olan psiko-sosyal desteklerden faydalananların oranı, sadece %2'dir. Savaş travması, göç sürecinde değişen aile içi roller, 2018 araştırmasında tespit edildiği gibi yüksek engellilik oranı (%23) ve uyumun zorlukları düşünüldüğünde, psikolojik yardımlardan faydalanmanın ihtiyacın çok altında olduğu açıktır. Öyle ki, 2018 araştırmasında %1,4 olan psikolojik destek oranı, aradan geçen üç yılda sadece 0,6'lık artışla ancak %2 düzeyine geliyor. Bu noktada (hem psiko-sosyal desteğin erişilebilirliği hem pek çok toplumda olduğu gibi, Orta Doğu'da da bu desteğe başvurmanın önündeki zorluklar ve kültürel bariyerler göz önüne alınarak) kültüre duyarlı psiko-sosyal yardım pratiklerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

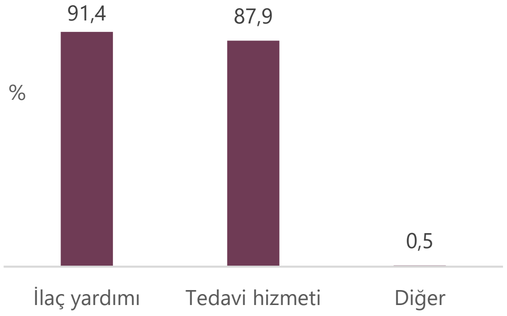

Şekil 102: Alınan sağlık yardımı

Görüşülen Suriyelilerin, en çok ya da kolay erişebildikleri iki sağlık yardımının, ilaç ve tedavi hizmetleri olması, bu iki temel insan hakkına ulaşmada ciddi bir başarının yakalandığını da göstermektedir.

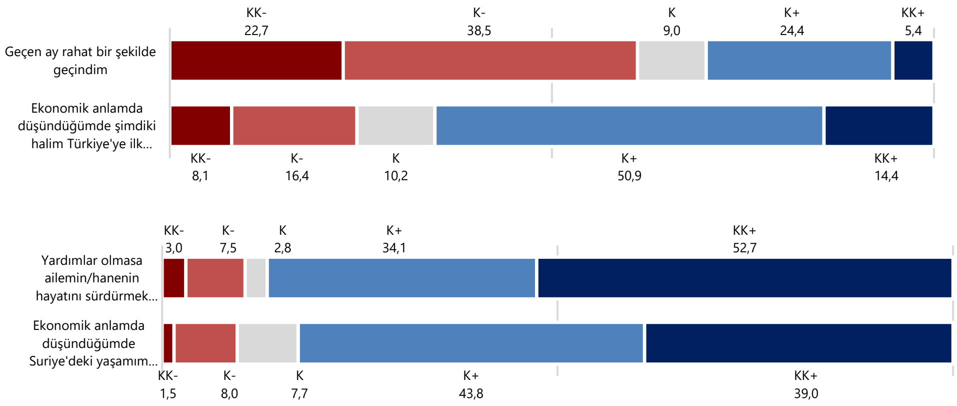

Şekil 103: Sosyo-Ekonomik Duruma Dönük Tutumlar

’Yardımlar olmasa hanemizi geçindirmek zorlaşır’ önerme sorusu, görüşülen Suriyeliler arasında, şu an bir kurum ya da kişiden nakdi ya da ayni yardım aldığını belirten kişilere yöneltilmiştir. Yardım aldığını belirten Suriyelilerin %52,6’sı, yardımlar olmasa, kesinlikle, hanelerini geçindiremeyeceklerini ifade etmişlerdir. Sadece, yaklaşık %10’luk bir kesim, yardımların olmaması durumunda zorlanmayacaklarını söylemişlerdir. Bu durum, yardımların Suriyelilerin Gaziantep’teki gündelik hayatlarını sürdürmedeki önemini ve ağırlığını göstermektedir. Araştırmaya katılan Suriyelilerin %61,2’si araştırmanın yapıldığı tarihten bir ay öncesini, rahat bir şekilde geçirmediklerini beyan etmişlerdir. Bu oran, asgari geçim düzeyinin altında geliri olan Suriyeliler oranı ile de örtüşmektedir.

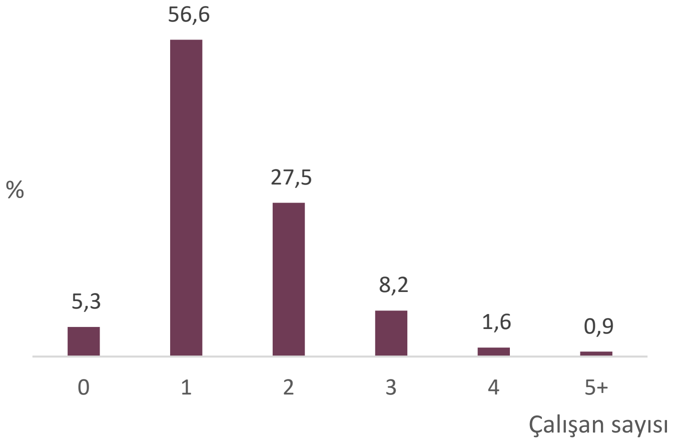

Şekil 104: Hanede Çalışan Kişi Sayısı

Elde edilen verilere göre, bir hanede çalışan kişi sayısı ortalama 1,5'tir. Görüşme yapılan Suriyeli hanelerin yaklaşık %95'inde, en az bir çalışan birey mevcuttur. Yukarıda da değinildiği üzere, resmi olarak, tüm Türkiye'de sadece 31 bin Suriyeliye iş ve çalışma izni verildiği dikkate alındığında, kayıt dışı çalışmanın veya enformel emek piyasasının durumu daha net anlaşılmış olacaktır.

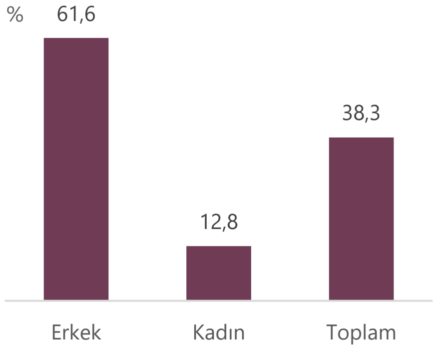

Şekil 105: Cinsiyete Göre Çalışma Oranları

Katılımcılar, "Gaziantep'te herhangi bir işte çalışıyor musunuz" şeklindeki soruya %61,7 oranında "hayır"; %38,3 oranında "evet" cevabını vermişlerdir. Halihazırda, %61,7 oranında çalışmayan kişinin bulunması, Suriyelilerin, Gaziantep'in iş ve çalışma hayatına halen yeterince eklemlenmediği şeklinde de okunabilir. Kadınların ücretli bir işte düşük bir "çalışma" oranının bulunması, iş ve çalışma ilişkileri bağlamında (toplumsal) cinsiyet değişkeninin önemli bir etken olduğunun habercisidir. Bu ise ücretli iş ve çalışma alanının, erkeklerle özdeşleştirildiği kültürel bağlamla doğrudan ilişkilidir.

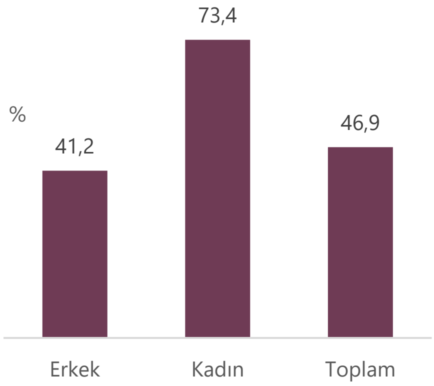

Şekil 106: İlk İşinde Çalışanlar

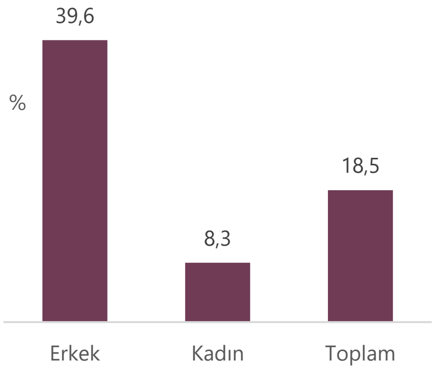

Şekil 107: Daha Önce İşi Olup İşini Kaybedenler

Yukarıdaki veriler, ücretli bir işte çalışmayan katılımcıların çoğunluğunun kadın olduğunu göstermişti. Bu durumun, erkekleri hane dışı iş ve çalışma hayatıyla özdeşleştiren geleneksel toplumsal cinsiyet ve kültürel bağlamla ilişkili olduğu

yukarıda vurgulanmıştı. Halihazırda, ücretli bir işte çalışmayan katılımcıların, %81 gibi ezici bir çoğunluğunun, daha önce de çalışmadığını söylemesi, ayrıca ücretli bir işte çalışmayan kadınların %92'sinin daha önce de çalışmadıklarını belirtmesi, kadını aile ve hane içi ücretsiz emekle ilişkilendiren toplumsal-kültürel bağlamın ne kadar etkili olduğunun bir göstergesidir.

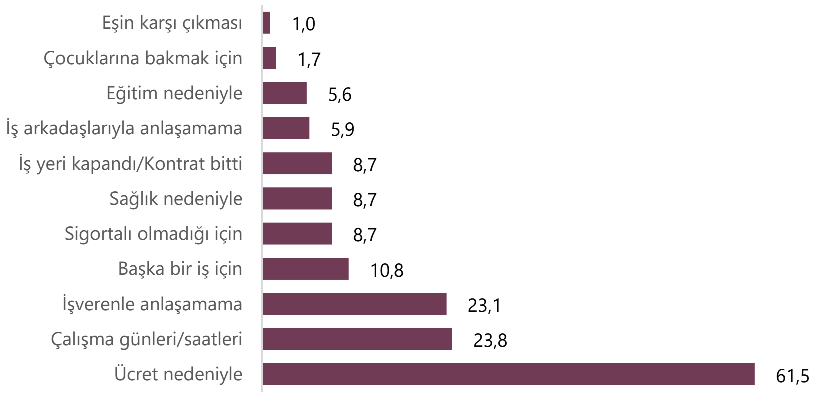

Şekil 108: İşten Ayrılma Nedeni

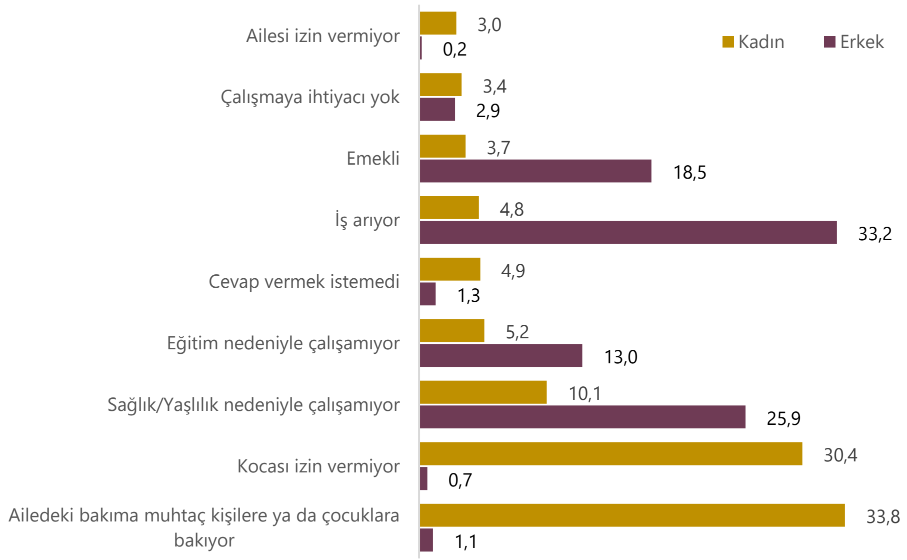

Şekil 109: Çalışmama Nedeni

Çalışmama nedenlerine bakıldığında, kadınların aile içi emek, bakım, kültürel engeller gibi pek çok nedenden dolayı, iş ve çalışma sürecinin dışında kaldığı görülüyor. Erkeklerin çalışmama sebepleri arasında, işsizlikten kaynaklı nedenler kadar, sağlık sorunları ilk önce göze çarpmaktadır. Güvencesiz, ucuz işgücü ve çalışma ortamlarından dolayı, göçmen ve mültecilerin işsizliği daha ağır hissetmeleri beklenen bir sonuçtur. Ucuz işgücü, mültecilere hayatlarını sürdürmede bir kapı aralasa da kronik işsizlik ve yoksulluğu deneyimleme ihtimallerini de ortadan kaldırmamaktadır.

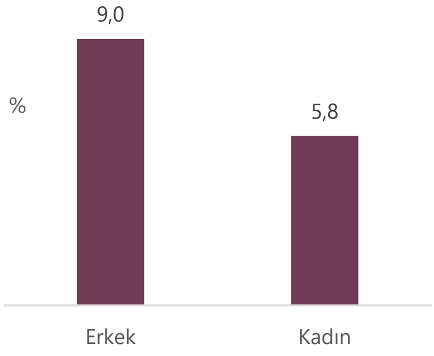

Şekil 110: Çalışanlarda Sigortalılık Durumu

Gaziantep'teki Suriyelilerin iş ve çalışma şartlarındaki bir başka acı tablo da güvence yani sigorta konusunda karşımıza çıkıyor. Çalışmakta olan kadınların (ki, oldukça düşük bir oranda) %94,2'sinin, erkeklerin de %91'inin hiçbir sigorta güvenceleri bulunmuyor. Bu oranları, sürekli ya da mevsimlik çalışan Suriyelilerin gayrı resmi sayısının fazlalığıyla birlikte göz önüne aldığımızda, tablonun vahameti daha da açık bir şekilde anlaşılacaktır.

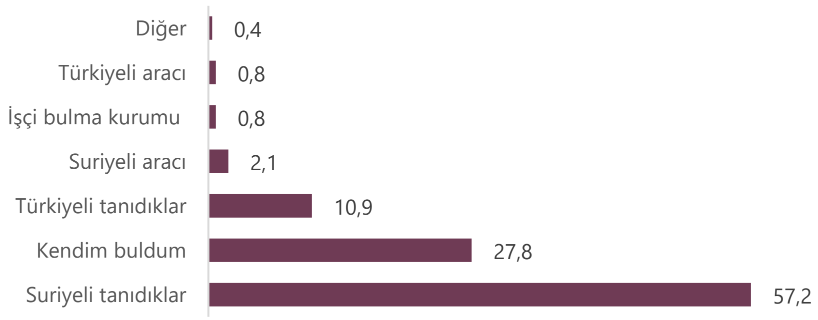

Şekil 111: İş Bulma Yöntemi

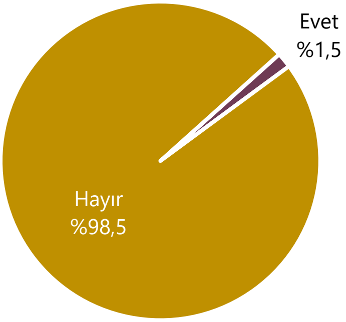

Şekil 112: İşe Girişte Ücret Ödeme

Yukarıdaki iki tablo birlikte yorumlandığında, Görüşülen Suriyelilerden, Gaziantep'te şu an çalışmakta olanların yarısından fazlası (%57) "Suriyeli tanıdıklar" aracılığıyla iş bulduklarını beyan etmişlerdir. Bu veriye, %2 oranındaki "Suriyeli aracı" seçeneği de eklendiğinde, araştırmaya katılanların %59'unun, Suriyelilerin oluşturduğu sosyal ağlar ve bağlantılar yoluyla istihdama katılma fırsatı yakaladıkları söylenebilir. Bu oran, Suriyelilerin kendi aralarında iş bulacak kadar geniş ağlara dâhil olabildiklerini göstermektedir. Araştırmaya katılanların %11'inin "Türkiyeli tanıdıklar" aracılığıyla iş bulduğuna yönelik veri ise toplumsal uyum açısından dikkate değerdir. Suriyelilerin işe girmek için herhangi bir ücret ödememiş olması bu istihdam kanalının sosyal ağlarla ortaya çıkmış olduğunun göstergesidir.

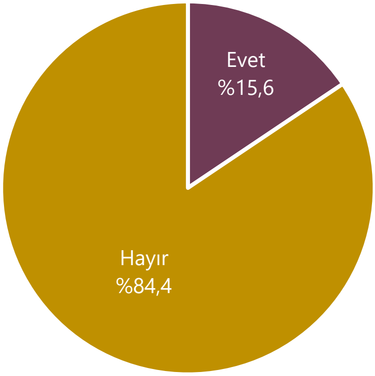

Şekil 113: Ücret Konusunda İşverenle Pazarlık

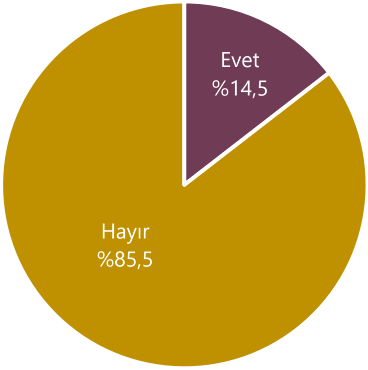

Şekil 114: Ücretle Ilgili Sorun Yaşama

Görüşülen Suriyeliler arasında, şu an ücretli ya da maaşlı olarak çalışanların %85'i, ücretle ilgili işverenleriyle herhangi bir sorun yaşamamıştır. Ancak, oranın bu kadar yüksek çıkması, gelirle ilgili diğer şekil ve tablolardaki veriler göz önünde bulundurulduğunda, tatmin edici ücretler aldıklarını, işverenle ücret konusunda bir münakaşaya girmediklerini göstermektedir.

Şekil 115: Düşük Ücret Alınca Gösterilen Tepki

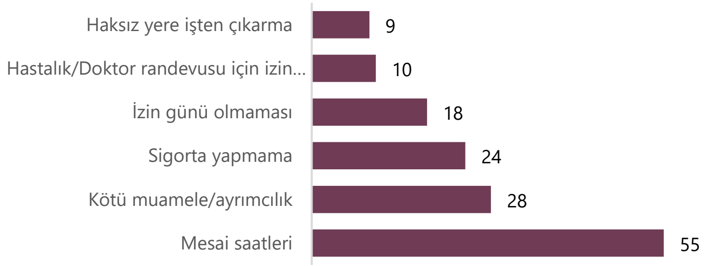

Şekil 116: İşverenle Münakaşa Nedenleri

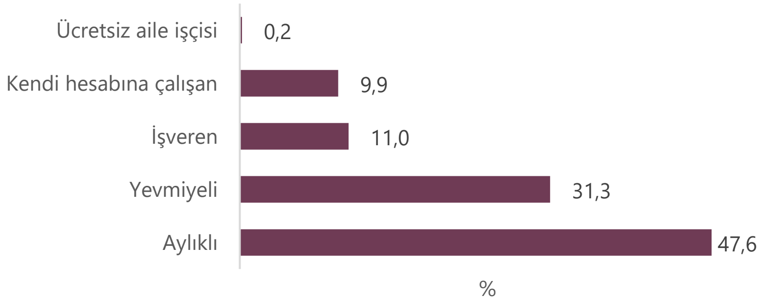

Şekil 117: Çalışılan İşin Niteliği

Gaziantep'te çalışan Suriyelilerin %47,6'sı maaşlı; %31,3'ü ise yevmiyelidir. Suriyelilerin ucuz işgücü olarak görülmesi ve Suriyelilerin ayakta kalabilmek için kısa

sürede iş bulup çalışma zorunluluğu gerçeğine ek olarak, vatandaşlık ve hukuki prosedürler (örneğin, iş yerlerinde Suriyelilere uygulanan kota sistemi gibi) Suriyelilerin güvencesiz, yevmiyeli ve süreksiz işlerde çalışmalarına da neden olmaktadır. Fakat bu durum, iş ve çalışma hayatına bir eklemlenme biçimidir. Suriyeliler, Gaziantep'te iş ve çalışma hayatına, çoğunlukla enformel olarak eklemlenmektedir. İlaveten, yalnızca %10'luk bir kesimin "işveren" olarak kaldığı ve %9,9'luk bir kesimin "kendi hesabına" çalıştığını görebiliyoruz.

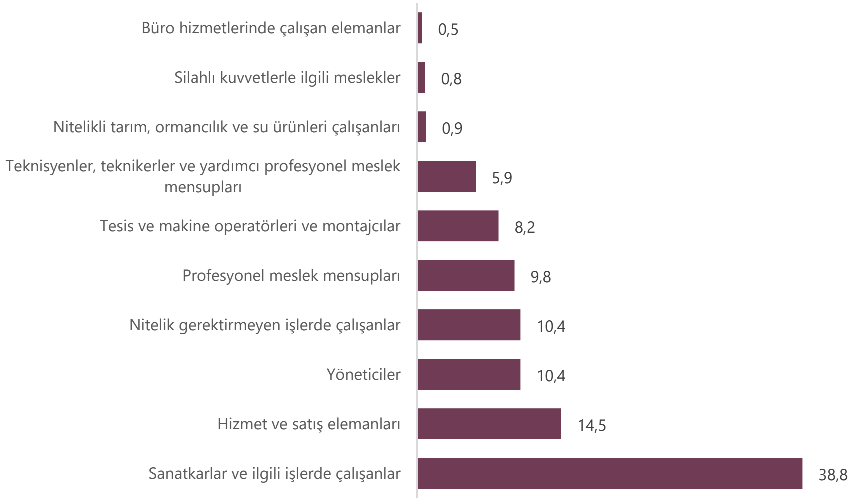

Şekil 118: Çalışanların Çalıştıkları İş Kolları

Suriyelilerin, Gaziantep'te bir ücret karşılığında icra ettikleri meslek gruplarına bakıldığında, "zanaatkâr ve ilgili işlerde çalışanlar" kategorisi ilk sırada yer almaktadır. Bu oran, Suriyelilerin el becerisi gerektiren, örneğin, sıvacılık, boyacılık, marangozluk, deri ustalığı gibi, meslekleri Gaziantep'te de sürdürdüğüne işaret etmektedir. Grafikteki diğer oranlar, Suriye'de dâhil olunan meslek grupları oranlarıyla karşılaştırıldığında, "nitelik gerektirmeyen işlerde çalışanlar" ve "hizmet ve satış elemanları" kategorilerinin oranları artarken; "profesyonel meslek mensupları" ve "yöneticiler" kategorilerinde düşüş gözlenmiştir. Bu da bize, Suriyeli orta sınıfların dahil olduğu mesleklerin Gaziantep'te gerilediğini ve dolayısıyla orta sınıf mensuplarının sosyo-ekonomik açıdan, görece, bir zayıflama yaşadığını anlatmaktadır.

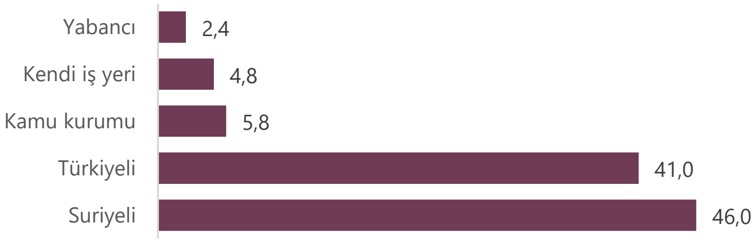

Şekil 119: Suriyeli Çalışanların Çalıştığı Kuruluşlar

Çalışmakta olan Suriyelilerin işverenlerine bakıldığında, büyük bir oranda özel sektörde yığılma olduğu fark edilmektedir. Suriyelilerin büyük çoğunluğunun Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, özel sektörde çalışıyor olmaları zaten beklenen bir durumdur. Bununla birlikte, özel sektör içerisinde Suriyeli işveren (%46) ve Türkiyeli işveren (%41) oranlarının birbirine yakın olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, istihdam vasıtasıyla Suriyelilerin, Suriyelilerle olduğu kadar Türkiyelilerle de temas halinde oldukları söylenebilir. 2018 araştırmasında da Suriyelilerle Gazianteplilerin en çok temas ettiği alanların başında iş ve çalışma gelmekteydi.

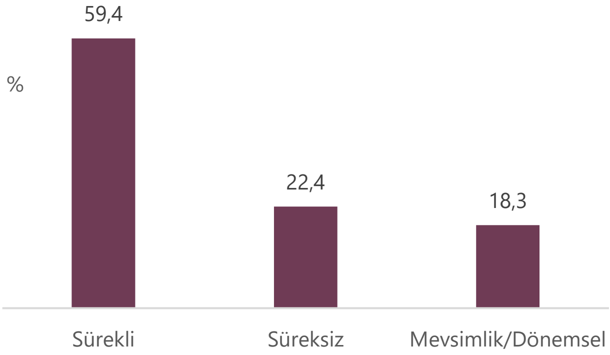

Şekil 120: Gaziantep'te Çalışma Düzeni

Görüştüğümüz Suriyelilerin %59,4'ü, sürekli bir işte çalışırken, geriye kalan kısmı, iş oldukça (%22, 4) ya da mevsimlik işçi (%18,3) olarak çalışmaktadır. Bu anlamda, sürekli olarak çalışanlar kadar yüksek olmasa da belirli aralıklarla çalışanların oranları da azımsanamayacak kadar (%40) yüksektir. 2018 yılında yapılan çalışmanın verilerine bakıldığında, %62,1 oranında Suriyelinin sürekli işlerde; %37,9'unun ise mevsimlik ya da geçici işlerde çalıştığı görülmektedir. 2018 ve mevcut

durum kıyaslandığında, aradaki fark çok açık olmasa da 2018'de sürekli işlerde çalışanların oranının daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun en büyük sebeplerinden birisi kuşkusuz, saha araştırması zamanının COVID-19 salgını dönemine denk gelmesidir. Bu tür kriz veya olağanüstü durumlarda, özellikle işsizlik ve yoksullaşmada en kırılgan grupların göçmen ve mülteciler olduğu da bilinmektedir.

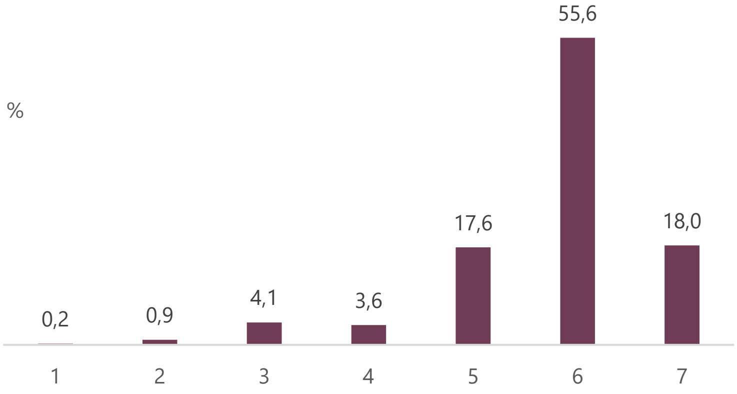

Şekil 121: Haftada Çalışılan Gün

Düzenli olarak çalışanların, haftada ortalama 6 gün çalıştıkları yukarıdaki grafikten okunabilir. Bu sonuçlardan, düzenli işi olan Suriyelilerin, ailelerinin ya da hanenin geçimini sağlamak için, çok yoğun bir mesaiye sahip oldukları çıkarılabilmektedir. Aynı zamanda, haftalık ortalama çalışma süresinin yüksekliğine rağmen, elde edilen ortalama gelirin, Gazianteplilerin ortalama aylık gelirinden %15 civarında daha düşük olduğu da dikkat çekmektedir.

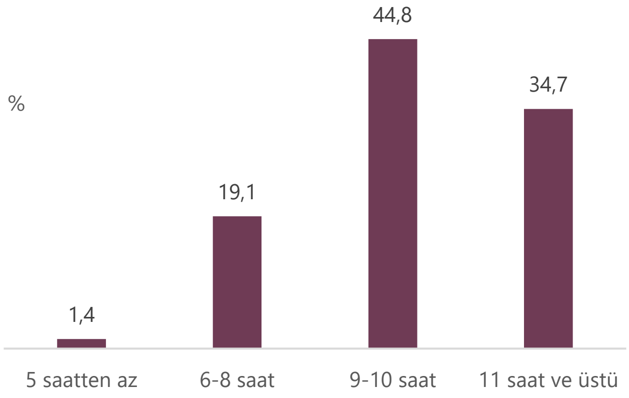

Şekil 122: Günlük Çalışılan Süre

Çalışma saatlerinin yoğunluğu, çalışılan iş koşulları hakkında ipucu taşımaktadır. Özellikle gelişmiş ülkelerde günlük ortalama çalışma süresinin 8 saat olduğu düşünüldüğünde, mülteciliğin getirdiği koşullardan ve tutunma çabasından dolayı, Suriyelilerin de standartları aşan koşullarda çalıştıkları söylenebilir. Burada, Gaziantep gibi bir sanayi kentinde sadece Suriyelilerin değil, Gaziantepli çalışanların da ortalamanın çok üzerinde bir çalışma süresine sahip olduklarını akılda tutmak gerekiyor. Yani güvenceli, sosyal güvenlik sistemine dahil ama asgari ücretli olan işlerin büyük bir kısmının 8 saatin çok üstünde bir çalışma zamanına sahip olduğu bilinmektedir.

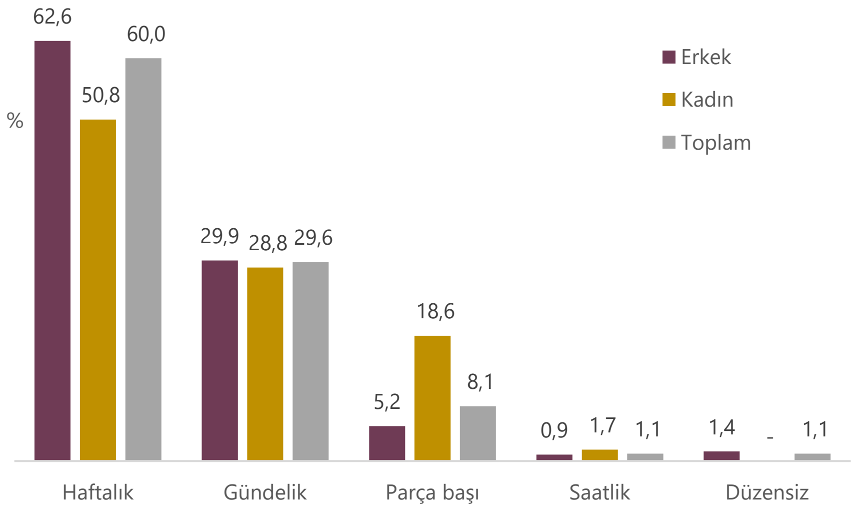

Şekil 123: Aylıklı Olmayan Çalışanların Ücret Düzeni

Gaziantep'te maaşlı ya da yevmiyeli olarak çalıştığını belirten Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun, düzenli aylık bir geliri vardır. Yaklaşık olarak %30'luk bir kesim ise çoğunlukla haftalık, günlük veya parça başına ücret almaktadır. Erkeklerin, çalışanlarına haftalık üzerinden ücret ödeyen küçük işletmelerde daha fazla çalıştıkları görülürken, parça başı işlerde bir kadın yığılması olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, haftalık gelir sahipliği, aynı zamanda, kayıt dışı çalışmanın bir başka göstergesidir.

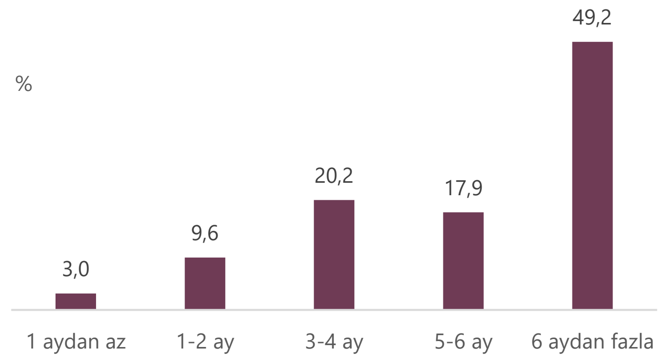

Şekil 124: Bir Önceki İşten Ayrılma Süresi

İş aramada geçen sürenin uzunluğuna bakıldığında, Suriyeli görüşülenler arasında, şu an herhangi bir işte çalışmayanların %29'u 1-2 ay; %36,3'ü 3-5 aydır iş aramaktadır. Bu durum, Gaziantep'teki Suriyelilerin büyük bir çoğunluğunun iş arama süresinin 1 ile 5 ay arasında olduğunu göstermektedir. Ancak, bir yıldan uzun süredir iş aradığını belirtenlerin oranın, TÜİK'in Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarını kapsayan verilerine göre düşük olması, Suriyelilerin daha kısa sürede iş bulduğu şeklinde yorumlanabilir. Bu oranlarda, Suriyelilerin göçmen ve mülteci olmanın yol açtığı yoksulluğun tetiklemesiyle, uzun süre işsiz kalmayı tolere edememeleri, pazarlık güçleri ve seçim şanslarının daha az olması kadar, düşük ücretli, güvencesiz ve kayıt dışı sektörlerde Suriyelileri istihdam eden iş kollarının ilkel kapitalist birikim mantığının etkisi olduğu söylenebilir.

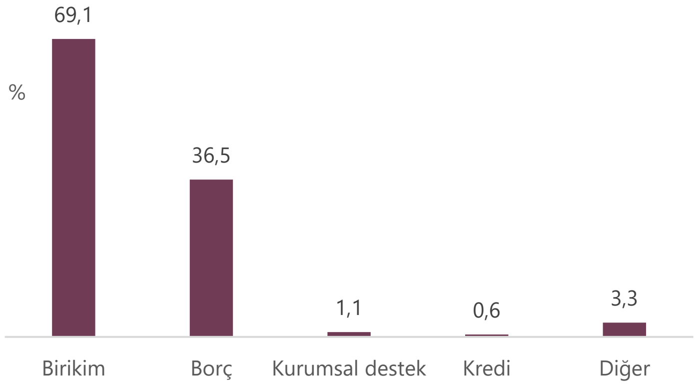

Şekil 125: İş Kurmada Kullanılan Finansal Kaynaklar

Araştırmaya katılan ve Gaziantep'te kendi iş yerine sahip Suriyelilerin %75'inin, kendi birikimlerini kullanarak, işlerini kurduklarını görüyoruz. Suriyelilerin %40'ı, iş kurarken borç aldığını da vurgulamıştır. Bankadan kredi kullanma oranlarının bu kadar düşük olmasının temel nedeni, banka kredisi kullanabilmek için gerekli hukuki prosedürlerin (vatandaşlık, iş yeriyle ilgili sicil ve vergi evrakları gibi) olmayışı gösterilebilir.

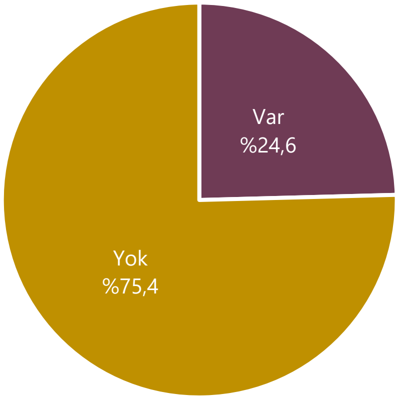

Şekil 126: İş Yerinin Ortaklık Durumu

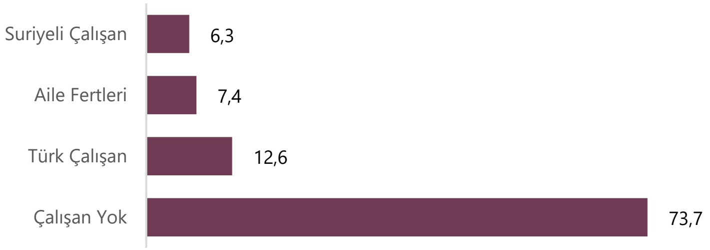

Şekil 127: İş Yerinde Çalışan Profili

İşyerine sahip olan Suriyelilerin yaklaşık %78'i, yanlarında ücretli kimseyi çalıştırmadıklarını belirtmiş, %7,4'ü aileden (çocuk, eş, akraba) birileriyle beraber çalışırken, %12,3'ü Türkiye vatandaşlarını çalıştırdıklarını söylemişlerdir.

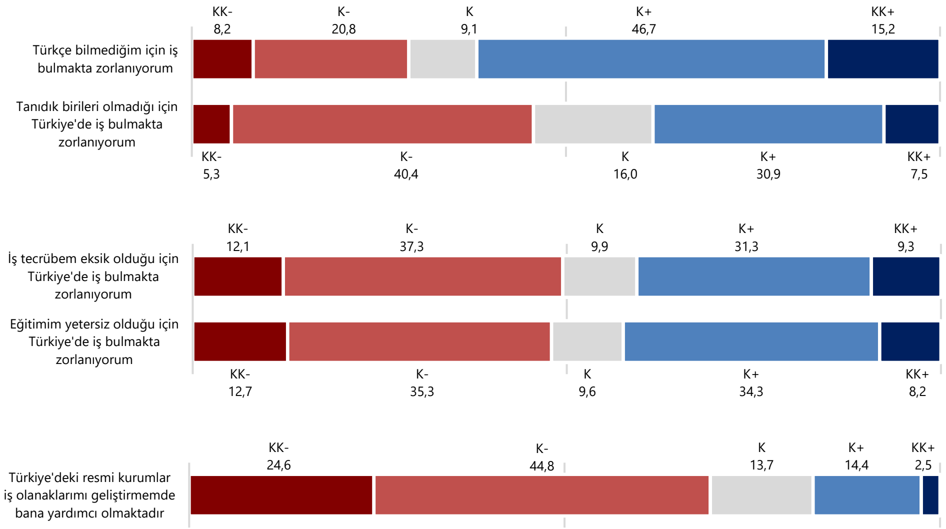

Şekil 128: İşe Dönük Tutumlar

Gaziantep'teki Suriyelilerin iş ve çalışmaya dönük tutumları da dikkate değer sonuçlar ortaya koyuyor. Suriyelilerin yaklaşık %62'si, Türkçe bilmediği için uygun bir iş bulamadığını net bir şekilde dile getiriyor. Bu oran, 2018 araştırmasında %59 civarındaydı. Bu konuda asıl değişim, iş bulmada dilin önemli olmadığını söyleyenlerin oranındaki, 2018'e göre (kararsızlar dağıtılmadan bile) %12'lik bir düşüştür. Fakat tanıdık olmadığı için iş bulamadığını söyleyen Suriyelilerim oranı %40 civarında ve bu şık için, 2018'de yakın oranlar vardı. Eğitim ve iş tecrübesi eksikliğini iş bulamamanın sebebi olarak görenlerin oranı yine %40'a yakın duruyor. Burada esas ilginç tutumlardan birisi, görüşülen Suriyelilerin sadece %16'sının, Türkiye'deki resmî kurumların iş ve çalışma imkânları sunmada kendilerine yardımcı olduklarını ifade etmiş olmalarıdır. Yaklaşık %70 gibi oldukça yüksek oranda Suriyeli, Gaziantep'teki resmî kurumların, iş bulma ve çalışma süreçlerinde yardımcı olmadığını ifade etmektedir. Bütün bu etkenler, Suriyelilerin enformel ağlar vasıtasıyla da iş bulmak zorunda kaldıklarına işaret etmektedir. Bu da tanıdık bağlantıları canlı tutmaktadır.

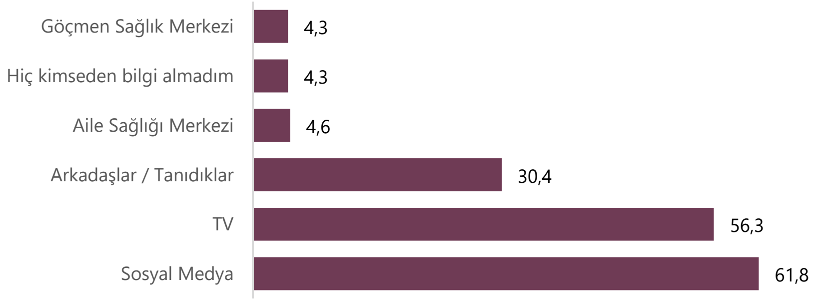

Şekil 129: COVID-19 Bilgilenme Kanalları

2020 yılı, aynı zamanda, dünyada COVID-19 pandemisinin damga vurduğu bir dönem oldu. Görüşülen Suriyelilere COVID-19'un etkilerine dair sorular soruldu. Suriyelilerin, COVID-19 ile ilgili haberlere de daha çok sosyal medyadan ulaştıkları ortaya çıkmaktadır. Televizyon da konu ile ilgili bilgi almada önemli bir mecra olarak geçerliliğini korumaktadır. Sosyal medya, bu süreçte de Suriyeliler için önemli bir iletişim ve bilgilenme kaynağı olarak öne çıkmaktadır

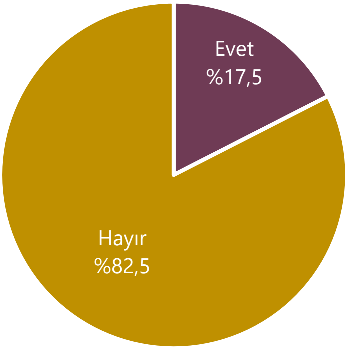

Şekil 130: COVID-19 Sürecinde Başka Bir Nedenle Hastaneye Gitme

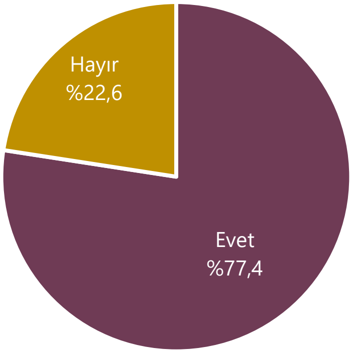

Şekil 131: Hastanede Sağlık Hizmeti Alabilme

Suriyelilerin %83'ü, COVID-19 sürecinde başka bir nedenle hastaneye gitmemiştir. Hastaneye gidenlerin %77'si (n =302) ise, aldıkları hizmetten memnun

olduklarını beyan etmiştir. Defaten belirtildiği gibi, iş ve çalışmayla beraber, sağlık ve eğitim hizmetlerine erişim, bütün aksaklığına rağmen, Suriyelilerin Gaziantep ve Türkiye'de bir biçimde dahil oldukları süreçlerin başında gelmektedir.

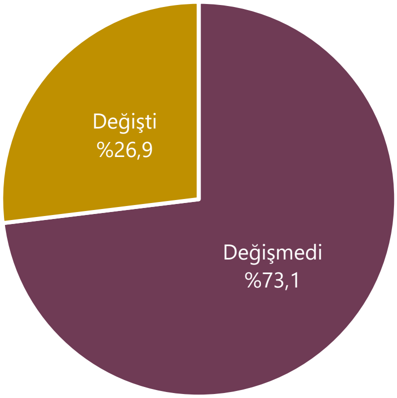

Şekil 132: COVID-19 Salgınının İş Değiştirmeye Etkisi

Suriyelilerin, ağırlıklı olarak, enformel sektörlerdeki varlığı göz önüne alındığında, COVID-19 sürecinde, görüşülenlerin %27'sinin işini değiştirmesi şaşırtıcı görünmez. Ancak, COVID-19'un etkileri, Suriyelilerin emek piyasasında etkisini göstermesi açısından kayda değer bir tablo ortaya koymuştur. Öte yandan, böylesi yüksek bir oran, çalışan Suriyelilerin dörtte üçüne yakınının, emek piyasasında, görece kalıcı bir pozisyon bulduğuna dair bir delil olarak da okunabilir.

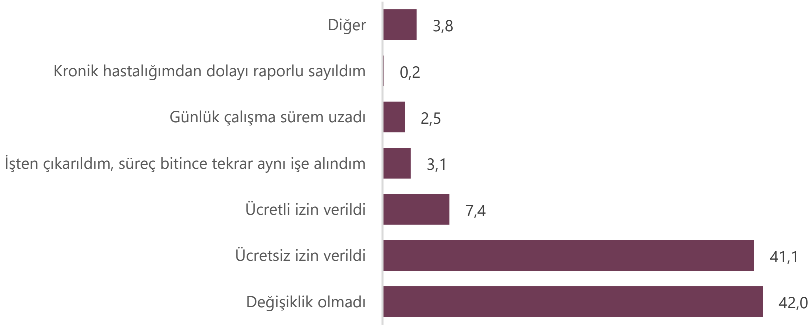

Şekil 133: COVID- 19 Sürecinde İş Durumunda Değişiklik

COVID-19 süreci öncesinde ve sonrasında, aynı işte çalışmaya devam etmiş Suriyelilerin %42'si, çalışma durumunda bir değişiklik olmadığını ifade etmişlerdir.

Öte yandan, hemen hemen aynı oranda (%41) Suriyeli, ücretsiz izin verildiğini ifade etmiştir. Görüşmecilerin %7'si ücretli izin aldığını ve yüzde %3'üyse bu süreçte işten çıkarıldığını ve daha sonra yeniden işe alındığını ifade etmiştir.

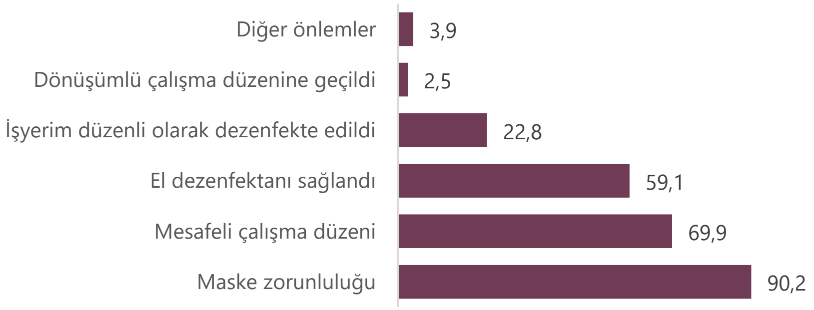

Şekil 134: COVİD-19 Sürecinde İşyerlerinde Alınan Önlemler

COVID-19 sürecinde, işyerinde alınan önlemlere ilişkin soruya, Suriyelilerin %90'ı maske zorunluluğu getirildiği yönünde yanıt vermiş, %70'i mesafeli çalışma düzenine geçildiğini aktarmış ve iş yerinin %59'u da el dezenfektanı sağlandığını söylemiştir. Ancak, işyerinin düzenli olarak dezenfekte edildiğini belirtenlerin oranı %23'te kalmıştır. Çok düşük oranda (%3) Suriyeliyse, dönüşümlü çalışma düzenine geçildiğini ifade etmiştir.

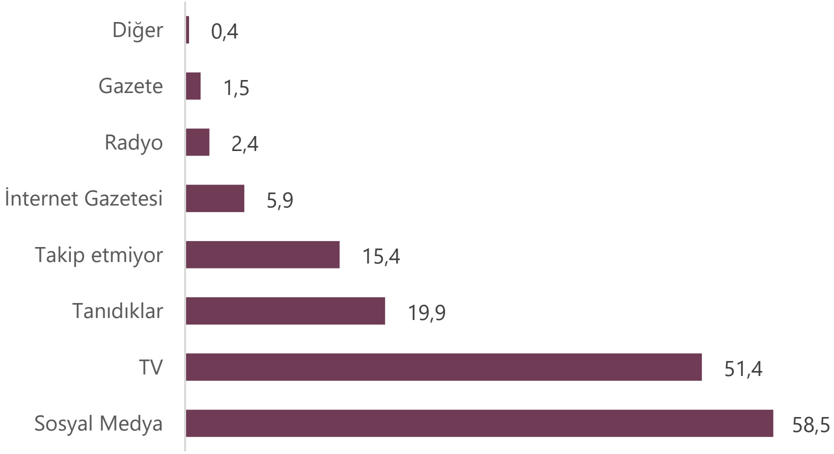

Şekil 135: Suriye'yle İlgili Haberlerin Takip Edildiği Medya Türleri

Gaziantep'te yaşayan Suriyeliler, Suriye ile ilgili gelişmeleri, önemli ölçüde, sosyal medyadan takip etmektedir, bunu küçük bir farkla televizyon izlemektedir. Suriyelilerin, sosyal medyayı, Suriye'yle ilgili gelişmeleri daha farklı perspektife sahip platformlara ulaşabilmede sağladığı imkanlar nedeniyle, tercih ettikleri söylenebilir. Öte yandan, tanıdıklardan haber almak da (%20) etkili bir iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

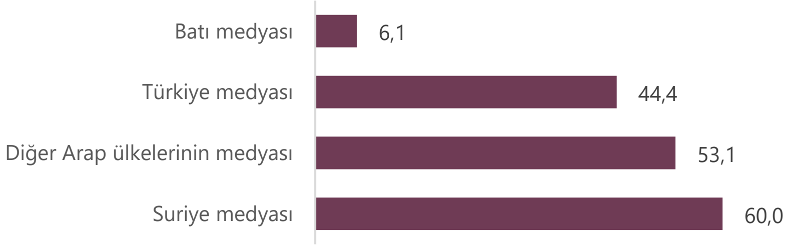

Şekil 136: Suriye'yle İlgili Önemli Gelişmelerin ve Olayların Takip Edildiği Ülke Medyası

Gaziantep'teki Suriyeliler, daha çok Suriye ve Arap merkezli medyayı takip etmektedirler. Azımsanamayacak bir kısım, Türkiye merkezli medyadan da faydalanmaktadır. Ancak, Arap ve Suriye medyasına yönelmedeki başlıca etkenin dil olduğu söylenebilir. Ayrıca, sıcak gelişmelere, gündem olarak daha fazla yer veren bölgesel yayınların tercih yapmada etkili olduğu söylenebilir. Batı medyasına yönelimin oldukça düşük seviyede gerçekleştiği bunun kanıtı olarak ele alınabilir.

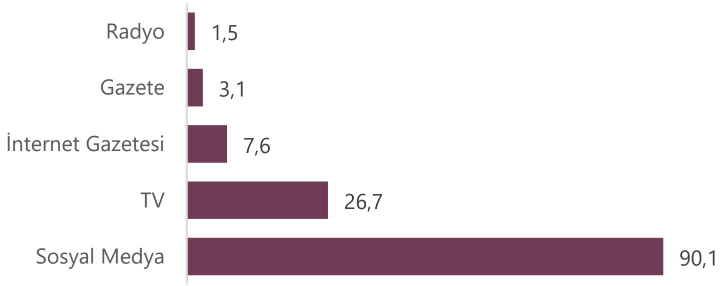

Şekil 137: Suriye'ye İlişkin Olumsuz Haber veya Yorumlarla Karşılaşılan Medya Türleri

Gaziantep'teki Suriyeliler, önemli oranda, Suriyelilere ilişkin olumsuz haberlerle, sosyal medyada karşılaştıklarını ifade etmektedir (%70). Bunu, televizyon takip etmektedir. Ancak, sosyal medyadaki olumsuz içerik yoğunlaşmasına yönelik tespitler yüksek bir orana sahiptir. Sosyal medyanın, Suriyeliler için önemli bir bilgilenme kaynağı iken, aynı zamanda, nefret söylemlerinin de en çok yayıldığı mecra olarak karşımıza çıkması şaşırtıcı değildir.

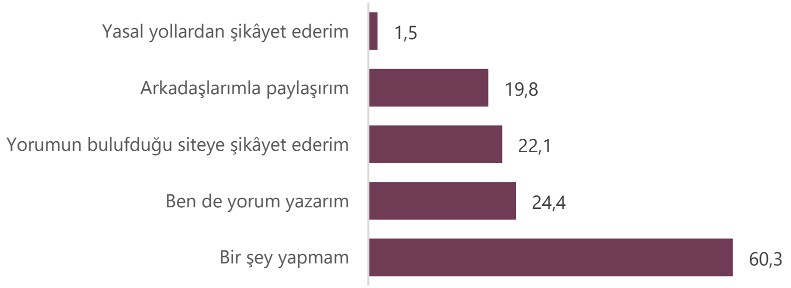

Şekil 138: Sosyal Medyada Suriyelilerle İlgili Olumsuz Haber ya da Yorumlara Verilen Tepkiler

Gaziantep'teki Suriyeliler, sosyal medyada, kendileriyle ilgili olumsuz bir içerikle karşılaştıklarında pasif bir tutum sergilemektedirler. Bu pasif tutum kadar olmasa da Suriyelilerin sosyal medyanın sağladığı "özgürlüğü" ve "imkânı" kullanarak, karşı-yorum yazma ve şikâyette bulunmayı tercih ettikleri de söylenebilir. Fakat burada önemli olan, öncelikli ve en yoğun şekilde, pasif bir tutumun belirgin olmasıdır. Bu, bir tür görünmezlik örtüsü anlamına da gelir.

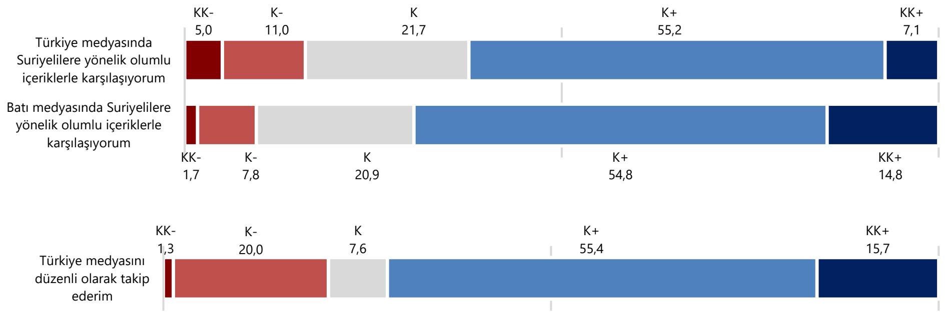

Şekil 139: Medyaya Dönük Tutum

Batı medyasında, Suriyelilere dair olumlu haberlerle karşılaştıklarını belirtenlerin oranı (%70 civarı), Türkiye medyasındaki oranlardan (%62) yüksek olması da dikkat çekicidir.

Sonuç ve Öneriler

Gaziantep'teki Suriyelilerin durumunu mercek altına aldığımız bu raporda, hukuki statüler, demografik yapı, hane kompozisyonu, çalışma yaşamına katılım, okullaşma. COVID-19'un etkileri, medya, toplumsal ilişkiler ve beklentilere dair pek çok konuda ulaştığımız önemli verileri derledik. Bu resim, politik ve insani bir amaç olarak uyum konusunda da artı ve eksileri gösteren önemli ipuçları sunmaktadır.

Gaziantep'teki Suriyelilerin büyük çoğunluğu, Halep ve civarından geliyor. Gelenlerin çoğunluğu Suriye'deyken kent merkezlerinde yaşayanlar. İpek Yolu, Gaziantep halk belleğindeki adıyla Halep yoludur. İki kentin arasındaki tarihsel ve kültürel bağlar, ekonomik, sosyal ve kültürel ilişkileri bugün de bir nebze de olsa kolaylaştırıyor ve Suriyelilerin yerleşim yeri seçimlerini etkiliyor. Sahanın gösterdiği üzere, Gaziantep, savaştan kaçan Suriyelilerin doğrudan gelerek yerleştikleri bir şehir. Bununla birlikte, Gaziantep, güncel ekonomik yapısı ve sunduğu iş imkânlarıyla da bölge içinde önemli bir merkez. Özellikle, son 3 yılda, Türkiye içinde başka şehirlere yerleşmiş olan Suriyelilerin de bu kente gelip yerleşmesi söz konusudur.

Gaziantep'te kalan Suriyelilerin sosyo-ekonomik piramidinin taban kısmı oldukça geniştir. Savaş ve göç öncesinde Suriye'de çalışanların oranı yarıdan azdır, ancak bu oranda kadınların genel olarak çalışmaması belirleyicidir. Bulgularımıza göre, bugün Gaziantep'te bulunan Suriyeliler, iç-savaş öncesinde büyük ölçüde orta ve alt sınıflara mensup idiler. Araştırmamıza konu olan grup, mütevazi koşullardan gelen, savaşla birlikte yoksunluğa ve mültecilik koşullarına geçen, günümüzde ciddi bir yoksulluk içinde burada tutunmaya çalışan insanlardır.

Tutunma ve uyumun genel çerçevesini hukuki statü belirlemektedir. Görüşülen Suriyelilerin %5 gibi küçük bir bölümü, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı almış; geçici koruma statüsünde bulunan çoğunluğun ise ancak %12'si vatandaşlık başvurusu sahibidir. Geri kalanların yarıdan fazlası, imkân olursa vatandaşlığa başvurmayı düşünmektedir. Öte yandan, geçici koruma statüsü de gereğince bilinmemektedir. Suriyelilerin yarısı, Türkiye'deki haklarını bilmediğini belirtmiş, %10'u ise kararsız kalmıştır. Suriyeli katılımcıların sadece %5'i, kendisine buradaki haklarının birileri tarafından anlatıldığını belirtmiştir. Suriyelilerin, geçici koruma statüsündeki haklarını bilmemeleri, buradaki yaşam kaliteleri, sosyal sistemlere dahil

olabilmeleri, kısa ya da orta vadeli uyum ve çocukların temel haklara erişimi gibi insani meseleler açısından kritiktir. Neredeyse tamamı, doğrudan Gaziantep'e göçüp, ortalama 6,5 yıldır burada yaşayan Suriyeliler için kalıcılık bir olgu haline gelmektedir; zira kent ölçeğinde uyumun bilimsel olarak değerlendirilmesi ve özellikle sosyal politika ve hizmetler açısından tartışılmasının önemi giderek artmaktadır.

Görüşmeler, gündüz saatlerinde ve hanelerde geçekleştirmiştir. Suriyeli görüşülenlerin %52'si erkek %48'i kadındır. Görüşülenlerin %90'ı 55 yaşın altında, ortalama yaş 36,5. Katılımcıların neredeyse tamamı evli ve çocukludur. Dikkat edilmesi gereken bir husus, 18 yaş altı anne olma oranının %20'ye yaklaşmış olmasıdır. Ortalama çocuk sayısı 4,08; 2018 araştırmasındaki değerle 4,2 neredeyse aynıdır. Ortala hane büyüklüğü 6 kişidir. Yaklaşık %40'ı okuma yazma bilmiyor, lise ve üstü eğitim oranı %40.

Eş seçiminde görücü usulü yaygın yöntemdir. Evliliklerin %42'si akraba evliliğidir. Suriye verilerine göre yüksek, Türkiye verilerine göre de çok yüksek olan bu oran, akraba evliliği pratiğinin, mültecilik koşullarında aile ve akrabalık bağlarının önemini arttırarak yeniden şekillendirdiğini göstermektedir. Bireyselden çok, grup tercihine dayalı ve akraba çemberindeki evliliklerin yaygınlaşması, yerleşikler ve göçmenler arasında özel bağların oluşmasına izin verecek topluluk ilişkilerinin henüz gelişmemiş olduğuna ve iki grup arasındaki uzaklığa da işaret etmektedir.

Görüşülen Suriyelilerin %90'ının, bulundukları hanelerde en az bir kişi Türkçe bilmektedir. Görüşülen Suriyelilerin %6'sı anadil olarak Türkçe ya da Türkmence bilmektedir. Burada, Türkçe öğrenenlerin çoğunluğunu, dili işyerinde öğrenen erkekler ve dili okulda öğrenen çocuklardır. Kadınlar, Türkçe öğrenme açısından dezavantajlı durumdadır. Yaklaşık %40'ının okuma yazma bilmemesi, Türkçe öğrenme açısından zorluklara ve gençlerin eğitime katılımının önemine işaret etmektedir.

Öte yandan, Suriyelilerle birlikte gelen, zanaatkarlık ve ustalık açısından değerli bir emek de söz konusudur. Suriye'deyken ücretli bir işte çalışanların yarısı zanaatkar ve teknisyendir. 2020'de Gaziantep'te çalışan Suriyelilerin yine yarısı, bu şekilde çalışmaktadır. Suriyelilerle birlikte gelen zanaat ve mesleki becerilerin, Gaziantep'te üretime başarıyla kanalize edildiği anlaşılmaktadır. Bu, kent ekonomisi açısından net fayda unsurudur. Öte yandan, daha önce profesyonel işlerde çalışanlar için, Gaziantep'te bu işler söz konusu olmamış ve de niteliksiz işlerde çalışanların oranında da 3 puanlık bir artış gerçekleşmiştir.

İşgücü pazarına güçlü bir eklemle söz konusudur. Ancak, istihdam haneye geçimlik gelir getirmektedir. İlaveten, çalışma koşulları, haftada 6 gün ve çoğunluk için günde 10 saat ve üzerindedir. 2018 araştırmasında da Suriyelilerle Gaziantepliler en çok temas ettiği alanların iş ve çalışma olduğu görülmekteydi. Üretime yüksek katılım, entegrasyon açısından önemli bir bazdır. Bu bazın, yaratılan istihdamın kalitesinin arttırılması yönünde desteklenmesi gerekmektedir.

Araştırma, COVID-19 sürecinin Suriyeliler üzerindeki etkileri konusunda da önemli veriler sağlamıştır. Veriler, COVID-19'un uyumun asgari unsurları olan işgücü pazarına katılım ve okullaşmayı negatif yönde etkilediğini göstermektedir. Çalışanların %41'ine ücretsiz izin verilmiş, %3'ü işten atılmıştır. Çocukların okullaşma oranı 2018 yılında %70 iken 2020'de %52'ye düşmüştür. Çalışmanın azalması, hanelerin daha da yoksullaşması riskini, okullaşmanın azalması ise artan yoksulluğun kuşaklararasında kalıcı hale gelmesi riskini gündeme getirmektedir.

Artan risklerin önlenmesi ve uyuma doğru adımlar atılabilmesi için sosyal yardımlar ve sosyal hizmetler anahtar niteliğindedir. Sahada, esasen sosyal yardım sunulurken, bundan faydalananlar %27, yardıma muhtaç olduğunu belirtenler %48, açlık sınırının altında olanlar %65'tir.

Alınan yardımlar ve ihtiyaçlar arasında çok ciddi farklar bulunmaktadır. Mesele, 'yardımlarla yaşayan göçmen topluluğu' meselesi değildir; çalışan yoksulluğu söz konusudur. Hanelerin %95'inde en az bir çalışan bulunuyor. Ortalama hane geliri 2280TL, hane büyülüğü 6 kişi; neredeyse hepsi halen yoksulluk sınırının çok altındadır.

Psikolojik destekten faydalananların oranı sadece %2'dir. Savaş travması, göç sürecinde değişen aile içi roller, uyumun zorlukları düşünüldüğünde, bu oranın ihtiyacın çok altında olduğu açıktır. Psiko-sosyal desteğin hem erişilebilirliği hem gizliliğinin önemi hem de Orta Doğu'da bu desteğe başvurmanın kültürel zorlukları göz önüne alınarak, kültür-duyarlı sosyal hizmet üretiminin gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Uygun şartlar oluştuğunda, Suriye'ye dönmek isteyenlerin oranı, 2018'de %56 iken 2020'de %65'e çıkmıştır. Bununla birlikte, çoğunluk, Suriye'ye dönmedikleri takdirde, Türkiye içi ya da Avrupa'ya doğru göç etmeyi istememekte, Gaziantep'te kalmayı istemektedir. Görüşmecilerin dörtte üçü, Gaziantep'te yaşamaktan mutlu olduklarını belirtmiştir. Kente duyulan olumlu hisler, uyum açısından önemli bir bazdır.

Neredeyse tüm Suriyeliler kirada oturmaktadır. Ödemekte en çok zorlanılan giderler faturalar ve kiradır. Buna mukabil Suriyeliler, sık konut değiştiriyorlar ama

hep aynı mahallede yaşıyorlar. Suriyeliler açısından, yoksulluğun getirdiği bir tür gettolaşma söz konusudur. İçe kapanma dinamiğini, mültecilik koşullarında, artan akraba evlilikleri olgusunda da izlemek mümkündür. Öte yandan, Gaziantepli komşularla yavaş ilerleyen bir etkileşim de söz konusudur. 2018 araştırmasında %20 civarında olan Gaziantepli komşulara olan ziyaretler, 2020'de %28'e çıkmıştır.

Medya kullanımıyla ilgili olarak, Gaziantep'te yaşayan Suriyeliler, daha çok Suriye ve Arap merkezli medyayı takip etmekte ve Suriye'yle ilgili gelişmeleri önemli ölçüde yine sosyal medyadan ve televizyondan izlemektedir. Bunula birlikte, genel olarak sosyal medya ve televizyonda Suriyelilerle ilgili olumsuz haber ve yorumlara sık rastladıklarını ancak bunlara bir tepki vermediklerini belirtmişlerdir.

Kent yaşamına katılım açısından, Suriyelilerin en sık kullandıkları mekân parklardır. Yeşil alanların, kent yaşamında, sağlık, zaman geçirme, çocuklar için oyun ve spor ve sosyalleşme için olan önemi bu noktalar, kent ve uyum politikaları açısından hatırlanmalıdır.

Gaziantep'teki Suriyelilerin en çok karşılaştıkları sorunlar, dil bilmeme, işsizlik ve ayrımcılık olarak sıralanmaktadır.

Suriyeli katılımcıların yarıdan fazlası gelecekleri için umutlu olduğunu, yaklaşık dörtte biri ise umutsuz olduklarını belirtmişlerdir.

GAZİANTEP MONITOR 2020

SYRIANS

Prepared By

Mehmet Nuri GÜLTEKİN
Mesut YÜCEBAŞ
Muhsin SOYUDOĞAN
Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU
Mustafa DOĞANOĞLU
Şenay LEYLA KUZU
Sinan Tankut GÜLHAN
Atik ASLAN
Nur İNCETAHTACI
Ayşen UTANIR
Çağrı ASLAN
Murat KAYA
Ümran AÇIKGÖZ
İbrahim ÖZHAZAR

SABEV

2021

Contents

Contents xvii
List of Figures xix
Abbreviations xxv
Preface and Acknowledgments xxvii
Introduction 95
Demographic Findings 103
Marriage 109
Women 113
Pre-Migration Status 119
Post-Migration Settlement Experiences 123
Relations with Syria 127
Legal Status 131
Education 133
City & Life 139
Marginalization & Exclusion 149
Socioeconomic Status 153
Work & Business Life 163
COVID-19 Experiences 175
Media 179
Conclusion and Suggestion 183

List of Figures

Figure 1: Gender Distribution 103
Figure 2: Age Distribution 103
Figure 3: Marital Status 104
Figure 4: Native language of Participants 104
Figure 5: Number of Turkish Speakers in the Household 105
Figure 6: Turkish Language Competency Levels 105
Figure 7: Channels of Learning Turkish 106
Figure 8: Number of Children in the Household 106
Figure 9: Household Size 107
Figure 10: Number of Married Couples Living in the Same Household 107
Figure 11: Number of Individuals with Disabilities in the Household 108
Figure 12: Marriage Decision 109
Figure 13: Number of Marriages 110
Figure 14: Duration of Marriage 110
Figure 15: Kinship Status of the Spouse 111
Figure 16: Kinship Marriages According to Age 111
Figure 17: Co-wife Status of Women 112
Figure 18: Number of Spouses of Men 112
Figure 19: Age of First Maternity 113
Figure 20: The Activities On Which the Women Spend Most of Their Time 113
Figure 21: Women’s Sources of Discomfort 114
Figure 22: Women’s Attitudes towards Certain Places 115
Figure 23: Women should go to university and have a profession 116
Figure 24: Women should have equal rights with men 116
Figure 25: Men and women are more equal in Turkey than Syria 116
Figure 26: Women should get permission from their husbands to work 117
Figure 27: Attitudes of Men towards Women 117

Figure 28: City of Residence in Syria 119
Figure 29: Residential Unit in Syria 120
Figure 30: Employment Status in Syria 120
Figure 31: Reasons for Not Working in Syria 121
Figure 32: Working Status in Syria 121
Figure 33: Occupational Groups Involved in Syria 122
Figure 34: Syrian Refugees' Length of Stay in Turkey 123
Figure 35: Syrian's Lengths of Stay in Gaziantep 123
Figure 36: The Cities of Entry into Turkey 124
Figure 37: Have you ever stayed in the camps in Turkey? 124
Figure 38: The City of Settlement After Coming to Turkey 125
Figure 39: Those Who Returned to Gaziantep After Settling in Gaziantep and Moving to Another City 125
Figure 40: The Cities Resided Other Than Gaziantep 126
Figure 41: Travel to and from Syria 127
Figure 42: Intention to Return to Syria When Favorable Conditions Emerge (According to Gender) 127
Figure 43: Intention to Return to Syria When Favorable Conditions Emerge (According to Age) 128
Figure 44: If you had the opportunity, other than returning to Syria, which one would you like to do? 128
Figure 45: Reasons for Staying in Turkey 129
Figure 46: If Turkey reopened the borders, would you go to the borders to immigrate to Europe? 129
Figure 47: Status of Having the Citizenship of the Republic of Turkey 131
Figure 48: Citizenship Application 131
Figure 49: Citizenship Application Status 132
Figure 50: Those Who Consider Applying for Citizenship 132
Figure 51: Educational Status of the Participants 133
Figure 52: Education Level According to Gender 134
Figure 53: Literacy Rates of Those Who Have Never Attended School 134
Figure 54: The Country Where the Education Was Completed 135
Figure 56: Status of Obtaining a Professional Certificate After Coming to Turkey 135

Figure 55: Status of Obtaining a Professional Certificate in Syria 135
Figure 57: Number of Students in the Family 136
Figure 58: Schooling Rate 136
Figure 59: Gender Distribution of Schooling 136
Figure 60: Attitudes towards Education 138
Figure 61: Number of Neighborhoods Resided in Gaziantep 139
Figure 62: Duration of Residence in the Current Neighborhood 140
Figure 63: Reasons for Wanting to Change Neighborhood 140
Figure 64: Number of Houses Resided in Gaziantep 141
Figure 65: Reason for Changing Houses 141
Figure 66: House Ownership 142
Figure 67: Number of Rooms in the Resided House 142
Figure 68: Type of Heating in the Houses 143
Figure 69: Frequently Preferred Places for Daily Shopping 143
Figure 70: Where the Products Unique to Syria Are Obtained from 144
Figure 71: Do you have a neighbor from Gaziantep? 144
Figure 72: Do you have a Syrian neighbor? 144
Figure 73: Has your neighbor from Gaziantep ever sent food to you? 145
Figure 74: Has your Syrian neighbor ever sent food to you? 145
Figure 75: Visiting the House of a Neighbor from Gaziantep 145
Figure 76: Visiting the House of a Syrian Neighbor 145
Figure 77: Most Visited Destinations Outside 146
Figure 78: Everyday Life Relationships 147
Figure 79: Most Frequently Experienced Problems in Gaziantep 149
Figure 80: Institution or Person from Whom Assistance is requested in Case of a Problem. 149
Figure 81: Places Where Discriminatory/Exclusionary Behaviors Are Encountered 150
Figure 82: Reasons for Discrimination/Exclusion 150
Figure 83: Has any institution ever informed you about your rights in Turkey? 151
Figure 84: Attitudes towards Exclusion 152
Figure 85: Monthly Income of the Household (TL) 153
Figure 86: Monthly Expense of the Household (TL) 154

Figure 87: Most Challenging Expenses to Pay 155
Figure 88: Monthly House Rent 155
Figure 89: Number of Smartphones in the Household 156
Figure 90: Working Electronic Devices in the Household 156
Figure 91: Motor Vehicle Ownership 157
Figure 92: Type of Owned Motor Vehicle 157
Figure 93: Person or Institution to Be Asked for Loan in Urgent Need of Money 157
Figure 94: Status of Debt 158
Figure 95: The Source Owed 158
Figure 96: Credit Card Ownership 159
Figure 97: Status of Benefiting from Aid in the Household 159
Figure 98: Benefiting from Aid in the Past 159
Figure 99: Sources of Aids 160
Figure 100: Types of Aids 160
Figure 101: Types of Non-Cash Aid 160
Figure 102: Types of Health Aid 161
Figure 103: Attitudes towards the Socioeconomic Status 162
Figure 104: Number of Employees in a Paid Job in the Household 163
Figure 105: Working Rates According to Gender 163
Figure 106: Those Who Are in Their First Jobs 164
Figure 107: Those Who Had a Job Before Losing Their Jobs 164
Figure 108: Reasons for Quitting Work 165
Figure 109: Reasons for Not Working 165
Figure 110: Insurance Status of Employees 166
Figure 111: Method of Finding a Job 166
Figure 112: Payment for Entering the Job 166
Figure 113: Negotiating with the Employer on Payments 167
Figure 114: Having Problems with Payment 167
Figure 115: Reaction to Low Wages 167
Figure 116: Reasons for Dispute with the Employer 168
Figure 117: Standard of the Job 168

Figure 118: Business Lines of Employees in Their Jobs....169

Figure 119: Organizations Where Syrian Employees Work....169

Figure 120: Work Layout....170

Figure 121: Number of Work Days per Week....170

Figure 122: Work Hours per Day....171

Figure 123: Payment Scheme for Non-Wage Workers....171

Figure 124: Time Since the Latest Employment....172

Figure 125: Financial Resources Used While Starting a Business....172

Figure 126: Partnership Status of the Workplace....173

Figure 127: Employee Profile in Workplace....173

Figure 128: Attitudes towards Work....174

Figure 129: COVID-19 Information Channels....175

Figure 130: Going to Hospital for Another Reason During the COVID-19 Pandemic....175

Figure 131: Getting Healthcare Service in Hospital....175

Figure 132: Impact of the COVID-19 Pandemic on Job Switches....176

Figure 133: Changes in the Work Status during the COVID-19 Pandemic....176

Figure 134: Measures Taken Against COVID-19 in the Workplace....177

Figure 135: Media Types in Which the News about Syria Is Followed....179

Figure 136: What Country's Media Is Followed for Learning about the Important Developments and Events regarding Syria....179

Figure 137: Types of Media in Which the Negative News and Comments about Syrian Refugees Was Encountered....180

Figure 138: Reactions to the Negative News or Comments about Syrian Refugees on Social Media....180

Figure 139: Attitudes towards Media....181

Abbreviations

SD	Strongly Disagree
D	Disagree
UD	Indecisive/Neutral
A	Agree
SA	Strongly Agree

Preface and Acknowledgments

Field research in social sciences is a very demanding process that requires effort and attention. Overcoming these challenges requires collaboration, cooperation, discussion, conversation, timely and accurate intervention, flexibility, and rapid resolution. It should be noted that this research project, which started in late 2019 and concluded around early to mid-2020, was made possible thanks to the extraordinary and creative contributions of a dedicated team. Furthermore, the unwavering support and presence of both Gaziantep University and institutions that helped conduct the field research must also be noted.

Accordingly, we are grateful to the Governor of Gaziantep, Mr. Davut GÜL, for his support and help in obtaining data on the Syrian Refugees in Gaziantep and for the kind regard in getting the necessary legal permissions for the research and his understanding.

The previous rector of Gaziantep University, Prof. Dr. Ali GÜR, showed the utmost interest in sociological and migration studies throughout the process. We cannot overemphasize his support and assistance in necessary protocols and official correspondence with the Governorship of Gaziantep, International Organization for Migration (IOM), CARE International in Turkey, and Provincial Directorate of Migration Management. We owe a lot of thanks to them.

Gaziantep Provincial Directorate of Migration Management, Fatih AYNA, also provided support while obtaining data on Syrian households. We would like to thank him for his contributions.

It would be impossible to conduct such an ambitious survey without financial contribution from IOM and CARE International in Turkey's financial contribution and technical support. The survey became possible with the sincere support they provided. We appreciate the highly understanding working environment, open cooperation. We are grateful and thankful to CARE International in Turkey's Sherine IBRAHIM, Salah HAMWI, Esat AKGÜL, Deniz YILDIRIM, İdil BÖREKÇİ, Pınar ÇETİNKAYA, Dilşah SAYLAN, and Helin EREN.

Although they were not directly in the research team, we would like to extend our thanks to Assoc. Prof. Dr. Mehmet BİÇİCİ, Kemal Vural TARLAN, Dr. Semiray YÜCEBAŞ, Önder YALÇIN and Emine DOĞAN for their support in this process.

Field studies are activities where students learn a lot and gain experience as well as academics. In this respect, our graduate students have made significant contributions to the survey. We thank Nil ÖZDURDU, Esra AYDIN, Osman Tarık ONARAN, Menekşe Hazan ARANCAK, Gülsena KIRMAZ, Moges Mekonnen SHALLA, Ahd ALNAJJAR, Büşra YENTÜRK, Kübra TAMER, Eda ÖZÇELİK, Halil, Muhammed YEŞİLGÜL, Ziad ALAHMAD and Mehmet ÇİÇEKLİ. Moreover, our undergraduate students do not spare us their assistance in translating the questionnaires into Arabic and continuously providing feedback to ensure that the translation is as clear and accurate as possible. Accordingly, we thank Arif ŞERİF and Muhammed Nur HÜSEYİN; and also, Sima DABBİT and Sevsen ELABDULLAH for their final reading and corrections on Arabic books. Furthermore, we would like to thank Kenan BAYRAK, Gülay KINACIGİL, Mete YILDIRIM, and Elif POLAT for helping us get through the bureaucratic processes without any problems.

We would like to express our gratitude to Prof. Dr. İlhan TOMANBAY and the valuable employees of SABEV Publications for their contribution to the publication of this book.

Here, we would like to emphasize the extraordinary efforts shown by some of our team members. We are grateful to Dr. Muhsin SOYUDOĞAN for his patience, devotion, effort, and support since the beginning of the study. It is not possible to forget his sacrifice that took weeks in specific periods. We are grateful to Assoc. Prof. Dr. Reyhan ATASÜ TOPÇUOĞLU for her friendship, acceptance of being a part of the team without hesitation, the richness and the depth she added to the study, and her contributions to the interpretation of the data. We are also grateful to Dr. Mustafa DOĞANOĞLU, Assoc. Prof. Dr. Mesut YÜCEBAŞ and Ümran AÇIKGÖZ for their contribution to the books and their solidarity.

Finally, Murat KAYA is at the top of the people who made this study possible with his hard work, sincerity, sacrifice, and patience. He made enormous contributions, from complex correspondence with international institutions to relationships with students, preparing and applying online interview forms, and preparing graphics. We are grateful to him for his friendship, sincerity, and devoted effort.

On behalf of the research team
Dr. Mehmet Nuri GÜLTEKİN
December 2020
Gaziantep

Introduction

Those interested in the subjects of migration, refugees, and Syrians in Turkey have only recently started to understand the complexity of the phenomena that abruptly began in 2011. At the time, the ever-increasing number of Syrians crossing the border to Turkey merely needed introductory provisions for survival. It was an understandable circumstance in terms of managing the humanitarian crisis. However, as time passed, other issues began to be felt as well as their legally controversial status and relevant definitions. Hundreds, perhaps thousands of news and commentaries (many of them laden by serious mistakes and prejudices) on the most fundamental issues such as housing, health, education, work, everyday life interactions, and encounters began to circulate mainstream media and on social media platforms. Once again, it became apparent that the most significant problem of those who study, conduct research, and engage in efforts for developing scientific data on immigrants and refugees was, and still is, the lack of healthy and comprehensive data derived from the actual field. A significant rate of the fragments of "information" in circulation was based on various forms of biased impressions and opinions. The void in question, or the lack of in-depth explanations of everyday social life, has existed for a significant period, and these have not yet been eliminated. However, as time goes by in Turkey, the need for the information obtained from the field began to manifest itself increasingly since what is at stake here is that the daily lives of the nearly four million people living in almost every region of Turkey and the interactions with the community they are trying to be integrated into. At that point, it became clear that field studies with concrete and reliable survey data could provide vital information. Furthermore, these studies could facilitate the understanding and management of the migration issue and carry the potential to create plans regarding these matters for Turkey's experiences and Syrians who determine their own or refugee policies.

***

According to data retrieved on December 2020, there are 3 million and 639 thousand Syrian in Turkey registered under the temporary protection status. Of those registered Syrian Refugees, approximately a half consisted of children from 0 to 18 years old. Additionally, when females are included, demographic data that consists of roughly 70% of children and females emerges. According to the mean age of

Turkey, which is 32.4, a demographic pattern that is ten years younger (22) comes to question. Another interesting matter is that, except for a tiny section of Syrian Refugees, almost all of them (98%) live in cities[1]. At the same time, this circumstance indicates that a substantial part of Syrians both in Gaziantep and Turkey experience two major changes at the same time, which are urbanization and being refugee.

Additionally, as of 2020, in the surface area of Turkey, Syrians have been present in every city of Turkey. 4.3% of the population in Turkey consists of Syrian Refugees. Starting from the neighboring cities of Syria, Syrians have reached significant densities in the towns on particular axes. According to the records of the Directorate General of Migration Management of the Ministry of Interior, 517 thousand Syrian in İstanbul comprises 3.3% of the total population. Similarly, 433 thousand individuals in Hatay comprise 26.5% of the city population, while 421 thousand individuals in Şanlıurfa comprise 20% of the total population. As of December 2020, the cities where the ratio of Syrian Refugees to total population in Turkey has surpassed 5% have been Hatay (26.5%), Gaziantep (21.7%), Şanlurfa (20%), Adana (11%), Mersin (12%), Kilis (76%), Osmaniye (8.8%), Mardin (10.5%), Kayseri (5.5%), Konya (5%), and Bursa (5.7%).[2]

Besides the demographical realities, the matter is the necessity to understand the effort of millions of people to hold onto life and survive. Thus, it is critical to conduct studies, which investigate immigrants and refugees, with strong field representation, reliable and inside the general social pattern as much as possible. Today, the urgency of the shelter, safety, and food problems of thousands of people, who took refuge in Turkey escaping from the war and violence spiral in 2011, has replaced with matters such as adaptation, rights, legal status, education, health, cohabitation, and interaction. Therefore, it is confident that strong, concrete and reliable data obtained from the field is necessary in order to better understand the Syrian population in social, cultural, economic, and political terms.

Field of the survey study and methodology

In Gaziantep, where the survey is conducted, 450 thousand 611 Syrian with temporary protection status live in the city according to the data of 2020. It indicates that Gaziantep has become a new field of homes and lives for Syrian Refugees, who are more than 5% of the city's total population. In the presentation of Gaziantep

[1] https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ Access: 30.12.2020

[2] https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2019-33705&dil=1 Access: 30.12.2020

Metropolitan Municipality, which explained the services provided for Syrian Refugees in the city in March 2020, specific concentrations in the distributions of Syrian Refugees drew attention. It was observed that approximately half a million Syrian were concentrated in certain districts and centers. The total population of Syrian Refugees in the districts of Araban, Karkamış, Oğuzeli, Yavuzeli, and Nurdağı corresponds to 4% of the Syrian Refugees who are registered in the city of Gaziantep. Therefore, in Gaziantep (considering the whole surface area), 96% of the Syrian Refugees have lived within the district borders of Nizip, İslâhiye, Şehitkamil, and Şahinbey. İslâhiye, which is far away from the metropolitan districts, Şehitkamil and Şahinbey, includes 4% of the Syrian Refugees in the city while Nizip houses 11% of them. The remaining 80% are concentrated in the two metropolitan districts. In the districts of Şehitkamil, 103 thousand Syrian Refugees (23%) are located while more than approximately 262 thousand (58%) Syrians live in Şahinbey, which is one of the largest districts in Turkey. More than 80% of the Syrian Refugees, registered in Gaziantep, live in both districts. However, in terms of demographic concentration here, one of the significant issues is that the populations of the districts independent of the city and the ratios of registered Syrians. At this point, a rather remarkable distribution is present. For example, approximately 4% of the Syrian population in the city is distributed to districts as 6% in Araban, 14% in Nurdağı, 45% in Karkamış, 2% in Yavuzeli based on the populations of each district. Similarly, the ratio according to the district population is 36% in Nizip, 15% in Oğuzeli, 26% in İslahiye, 13% in Şehitkamil, and 29% in Şahinbey. [3]

In the last months of 2019, when the main framework of this study was discussed, one of the main aims was to focus on understanding the current circumstances of Syrian Refugees as well as their interactions with the host community in Gaziantep by following the footsteps of the field study titled "**Syrians in Gaziantep**," which was conducted in December 2017 by the Department of Sociology at Gaziantep University. One of the first aims to achieve this was to extend both the field and content of the interviews conducted in 2017 with 1824 households from 129 neighborhoods in two central districts, which are Şahinbey and Şehitkamil, with printed questionnaire forms consisting 79 questions. Another aim was to reexamine the status of the extremely dynamic social phenomena, as such being an immigrant or a refugee, in a rather vibrant city in every aspect, like Gaziantep, in the last three years since 2017. It was set off with the vision that the data obtained from the field with novel and different questions would present us with a pattern regarding

[3] https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; http://www.gaziantep.gov.tr/ilcelerimiz Access: 30.12.2020

the circumstances of Syrian Refugees broadly in Turkey and especially in Gaziantep, in addition to changing or stable circumstances. In this manner, interviews were conducted with various institutions to fund such a large-scale field study. Conducted interviews were with Gaziantep Governorship, Gaziantep Provincial Directorate of Migration Management, the Rectorate of Gaziantep University, United Nations International Organization for Migration (UN IOM), and CARE International in Turkey for their support in various phases of the study. Eventually, the project became official in early 2020 with the facilitating support of Gaziantep Governorship and Gaziantep Provincial Directorate of Migration Management in legal processes, encouragements of the Rectorate of Gaziantep University's, and the financial funds of CARE International in Turkey and IOM. In addition to a significant part of the academics in the Sociology Department at Gaziantep University, who carried out the research in 2018, three academic personnel in the Institute of Migration at Gaziantep University and one faculty member from Hacettepe University took part on the project.

After the agreement between the Rectorate of Gaziantep University, IOM, and CARE International in Turkey became official, within the two months between January and February 2020, the questions, framework of the study, methodology, and the techniques and tools of the interview to be conducted were decided. In the first week of March, the interviewers' list that would take assignments in the study was finalized, and the first meeting was conducted with the students on March 10, 2020. The assigned neighborhoods were distributed. However, the precautions of COVID-19 and curfews that started in mid-March made it an obligation to postpone the fieldwork of the study and take new precautions. IOM and CARE International in Turkey were contacted again for masks and disinfectants. Accordingly, the suitable period for the field study was awaited with additional precautions and warnings. Finally, the field studies in 175 neighborhoods were completed between June 22 and July 13, 2020. During the field study, maximum attention was paid to the health of the interviewers and respondents. Each interview was conducted with obligatory masks and gloves and all respondents were given masks, gloves, and cleaning kits. All interviews were conducted in uncrowded environments, in the daytime, and at the entrance of flats or houses as much as possible. When the data collection from the field was completed on July 13, 2020, the analysis phase was initiated.

***

The current study covers three dimensions or sections. The **first** section covers the revealing of the general pattern of Syrian Refugees in Gaziantep three years later, now with more neighborhoods and a more comprehensive sample and set of

questions. The **second** section covers the revealing of the socioeconomic panorama of the host community resided in neighborhoods where Syrian Refugees also lived and to understand how they approach the Syrian issue. The **third** section focuses on the experiences the Syrian Refugees and host community residing in Gaziantep in their daily encounters and interactions, cohesion, and coexistence and attitudes toward this despite all the difficulties. Therefore, this report, which consists of three separate books, comprises evaluations of the same field study in different aspects. It may be discussed separately or very well be interpreted and evaluated altogether.

The first section of the sample of this study consisted of Syrian Refugees whose household information was obtained from the Gaziantep Provincial Directorate of Migration Management. After the information about the households of the Syrian Refugees in the central districts of Şehitkamil and Şahinbey was obtained, the neighborhoods on which the sample and the neighborhoods in which the research would be conducted were clarified. According to the official data that were received, a total of 31,626 Syrian lives in 174 neighborhoods in Şahinbey, while a total of 12,401 Syrian lives in 126 neighborhoods in Şehitkamil. Accordingly, the approximate number of total Syrian households in 300 areas of central districts in Gaziantep was 44.000. Target of 2300 households, corresponding to the 5% of the registered households, and including the possible error margin, the neighborhoods were chosen with the random sampling method according to the density of the registered households among 180 neighborhoods in both districts. However, because the field study coincided with the quarantine periods in the COVID-19 pandemic, the neighborhoods of Sam, Nesimi, Kirazlıbahçe, Büyükpınar, and Hacıkamber, could not be accessed. Therefore, this study, including interviews with both the Syrian Refugees and host community in Gaziantep, was conducted in 174 different neighborhoods. Even though the interviews in these neighborhoods could not be performed, the number of Syrian Refugees' households interviewed and considered as valid remained 2280 since the study already covers the socioeconomically similar settlement to the neighborhoods. The target number of interviews with Syrian Refugees' households were met because this number corresponds to 5% of the registered households. 1,659 of the 2,280 interviews were conducted in 107 different neighborhoods of Şahinbey while 621 were conducted in 67 neighborhoods of Şehitkamil.

The second section of this study, which covered the host community in Gaziantep, was also conducted in the same neighborhoods with similar sample numbers. The main reason for that was to reveal a general pattern for host community and Syrian Refugees sharing the same neighborhoods and similar social

interaction processes and to look at the encounters closely. In this context, it was predicted to conduct 2300 interviews with Gaziantep households who share the daily lives in streets; however, 2258 valid household interviews were conducted in 174 neighborhoods due to the reasons mentioned above. Of the 2258 valid interviews, 1645 were obtained from 106 different neighborhoods of Şahinbey while 613 were obtained from 63 neighborhoods of Şehitkamil. As will be noted, the main goal here is not to go to 5% of Gaziantep households but to have interviews close to the number of interviews with Syrian households. Interviews with Syrian Refugees and host community in Gaziantep took place in the same district and even in the same street in some cases. With this, it would be possible to look at the dimensions of interaction and social relations. Therefore, the people of Gaziantep interviewed here are far from representing the whole of Gaziantep. However, it indeed represents a majority. The neighborhood distribution of official records shows that Syrian Refugees live more densely in socioeconomically poor and low-income neighborhoods in Gaziantep. Therefore, the sample of host community mainly includes those who share the same social and physical spaces with Syrian Refugees and a specific class or encounters. There are fewer registered Syrian households in neighborhoods with more substantial political, ideological, economic, and cultural influence, which reveals the class dimension of the issue more clearly.

The third section of the study focuses on interactions in daily life, social relations, attitudes, expectations, and social cohesion dynamics. Questions about interactions, encounters, and attitudes in everyday life were added to both interview forms. Therefore, the third book consists of questions and answers embedded in both sets of questions, not the questions asked to host community and Syrian Refugees in a separate form.

The questionnaires of all interviews were prepared in Arabic for Syrian Refugees and Turkish for host community residing Gaziantep. Interviews were conducted with the help of software (Kobo Toolbox). The software mapped the actual locations of respondents in the neighborhood with the geographical information system in this software. The survey has been carried out under the supervision of 15 academic staff, with a total of 15 graduate student team leader –nine female, six male— and 71 interviewers who are students, out of which 37 were female and 34 male. 36 of the 71 interviewers knew Arabic. In the online software to be used in the field, there were 486 questions with various options for Syrian Refugees and 413 questions for host community.

Finally, it would be beneficial to emphasize that this study and the following three books focus on the current general pattern of Syrian Refugees and their daily

life relations, as well as their encounters with other agents of social life in which they try to be involved and attempts to present a class section. The emergence of a class research that mostly consists people from poor low-middle income or lower socioeconomic segments (due to the statistical necessity and methodology of the sample) was not the intended purpose in the first place; rather, it is a social reality that was shaped at the end of the study.

Survey Sample Area

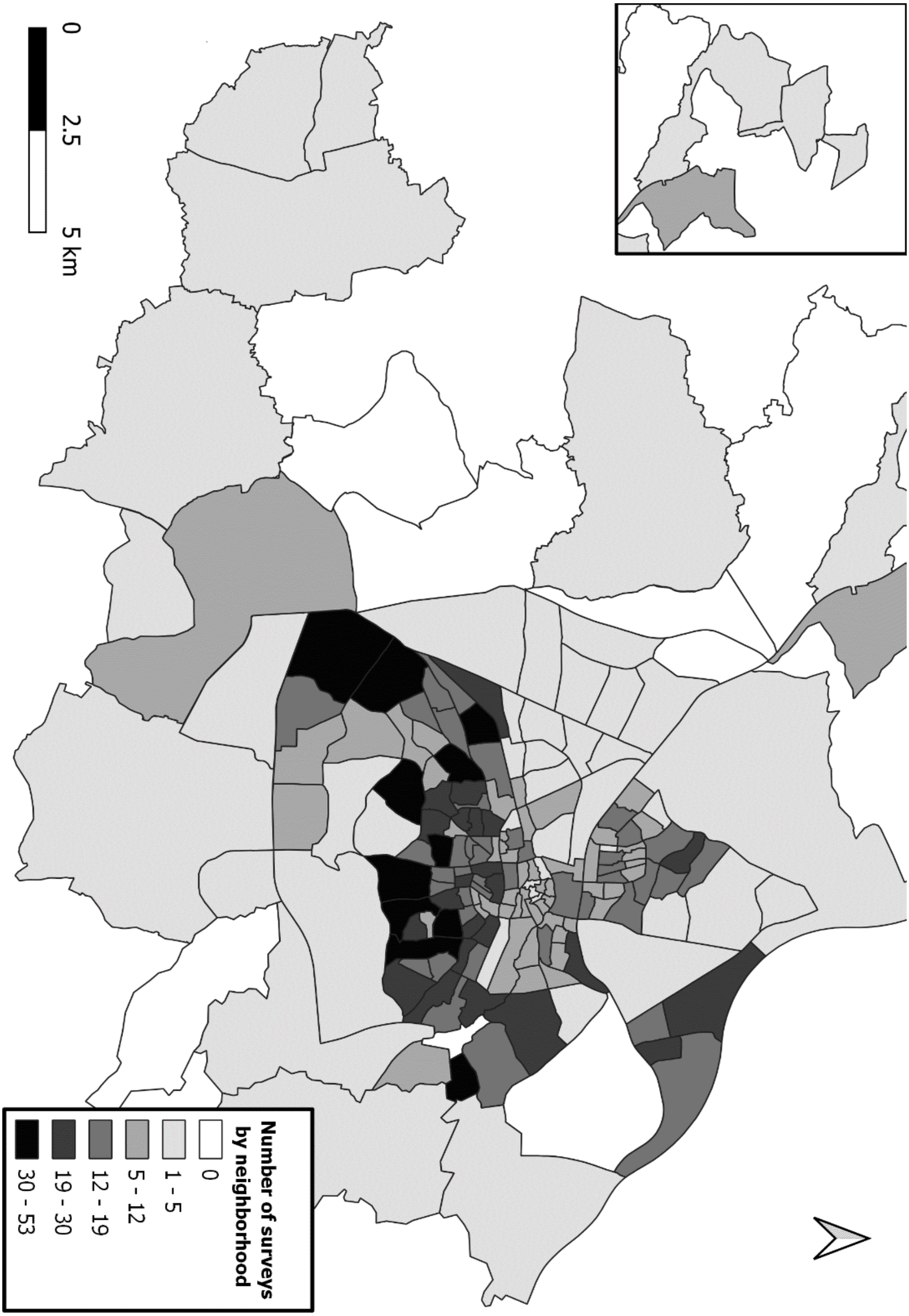

Demographic Findings

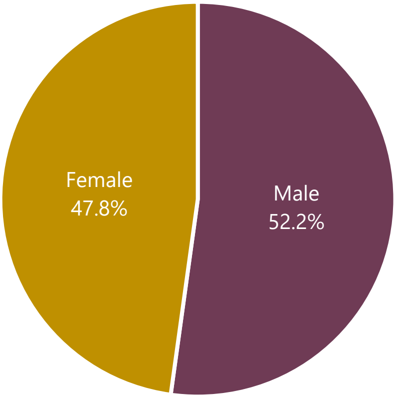

Figure 1: Gender Distribution

The distribution of the respondents is balanced in terms of gender, as the interviews were conducted outside the workplaces, only in households, and during the daytime, and Syrian men were mostly at home.

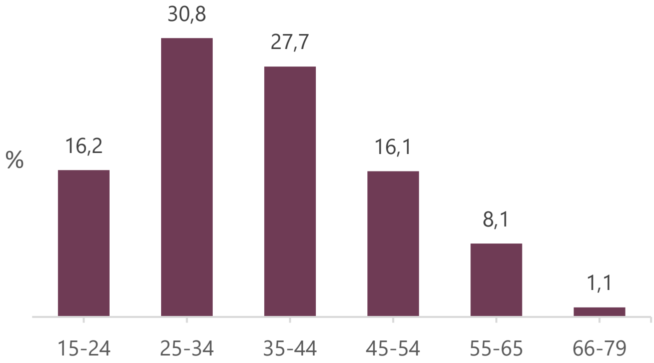

Figure 2: Age Distribution

The average age of the respondents representing the households is 36.5. It is observed that 90.8% of the Syrian Refugees interviewed are under the age of 55. These results are consistent with the study[4] conducted in 2018.

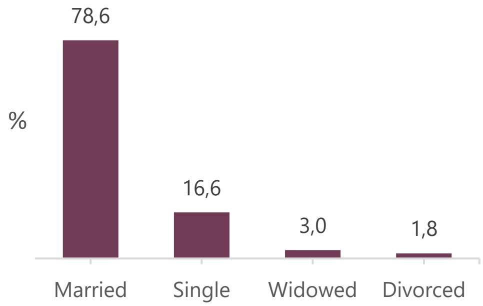

Figure 3: Marital Status

On the other hand, it is observed that 78.6% of the Syrian Refugees interviewed were married, 4.8% were divorced or lost their spouses, and 16.6% were single.

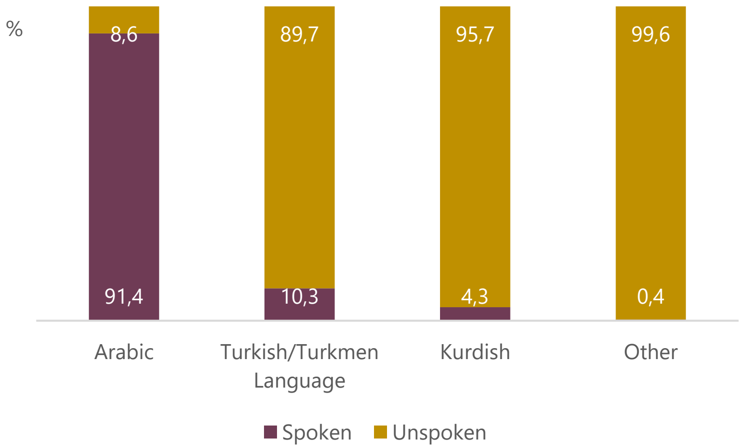

Figure 4: Native language of Participants

---

[4] Gültekin, M.N., Giritlioğlu, İ., Karadaş, Y., Soyudoğan, M., Leyla Kuzu, Ş., Gülhan, S.T., Doğanoğlu, M., Utanır, A., Aslan, Ç., İncetahtacı, N., (2018) Syrians in Gaziantep: Adaptation, Expectations, and Challenges (Abstract Report), Gaziantep: Gaziantep University Publications. Hereafter, the study will be called the 2018 study.

To the native language question, giving a chance to choose more than one option, most Syrian Refugees mentioned Arabic as their native language as expected. While those who say only Arabic for their native language are 85.4%, together with a second language, this rate is 91.4%. The rate for those who mention Turkish are 10.3%, while the rate of those whose native language is Kurdish is 4.3%.

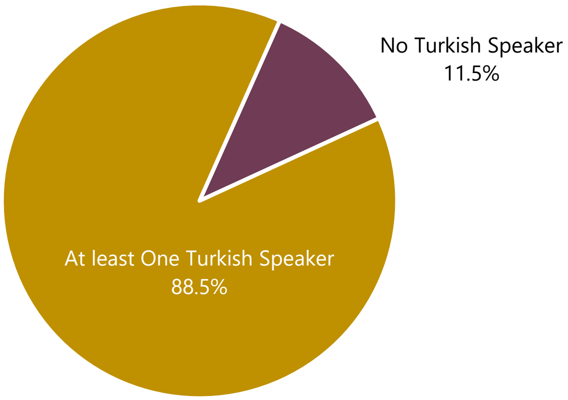

Figure 5: Number of Turkish Speakers in the Household

According to Syrian Refugees interviewed on behalf of their households, at least one person can speak Turkish in 88.5% of the households. The Syrian Refugees, who have been living in Turkey since 2011, have managed to solve the issue of language on a household basis, which is a fundamental condition to adapt to the living conditions over time.

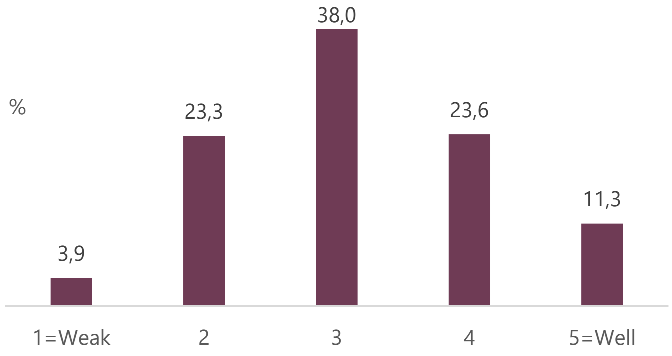

Figure 6: Turkish Language Competency Levels

72.9% of Syrian Refugees, whose native language is not Turkish but learned later, stated that they could speak Turkish at intermediate level and above. In this

case, the most important reason is that 88% of respondents have lived in Turkey for four years or more.

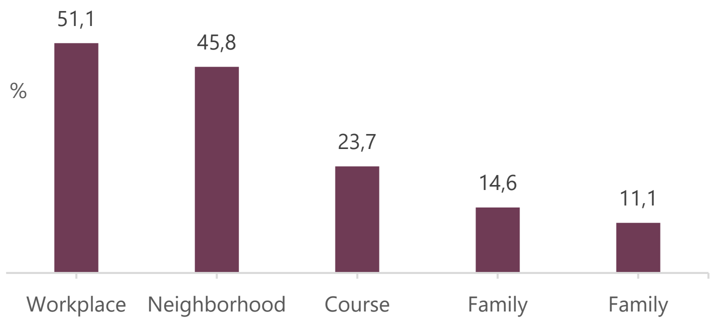

Figure 7: Channels of Learning Turkish

In the question of where they learned Turkish, approximately 35% of Syrian Refugees stated that they learned Turkish through educational institutions. In contrast, the rest learned Turkish in daily life, such as workplace, neighborhood, neighbors, and family relations. It is an expected result that these rates have increased compared to 2018 rates.

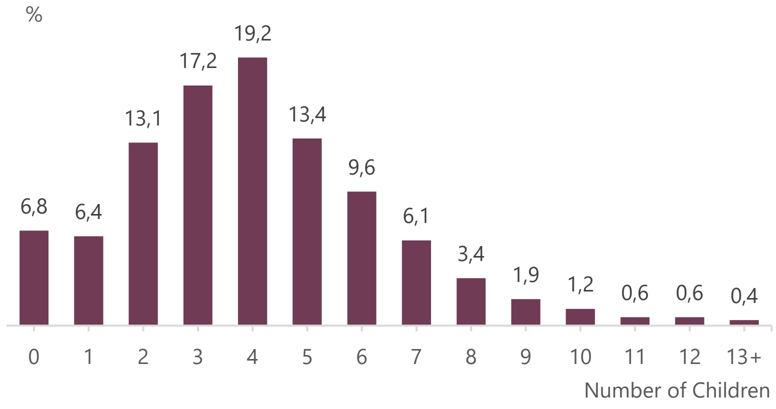

Figure 8: Number of Children in the Household

93.3% of the respondents stated they are married, divorced, or lost their spouses have children. The average number of children is 4.04. In the 2018 study, this value was 4.2.

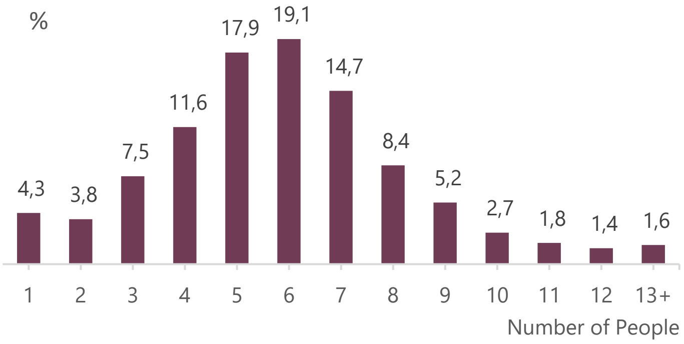

Figure 9: Household Size

When these data are compared to the survey data conducted in 2018, the decrease in the household population of Syrian Refugees draws attention. According to 2018 data, it is seen that the household size was 6.6 people. In this study, it is declined to 5.9. One of the reasons for this can be that refugee or temporary protection has become permanent in the meantime, adaptation has started to take place despite everything, and this has shaped the composition of the household. because it is plausible that some of the household members in 2018 left the household and established or might establish their independent units. Therefore, we can argue that the rate of families living in the same dwelling has decreased over time for these reasons.

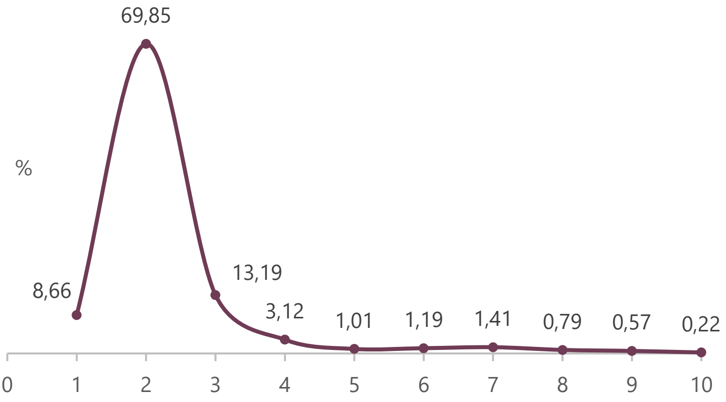

Figure 10: Number of Married Couples Living in the Same Household

The Syrian Refugees interviewed were also asked how many married couples (families) are in the household. In June-July 2020, the rate of Syrian households

consisting of a single-family is 69.8%. While this rate was 71.7% in the 2018 study, it is seen that there is a change in this rate in the 2020 study despite not being significant.

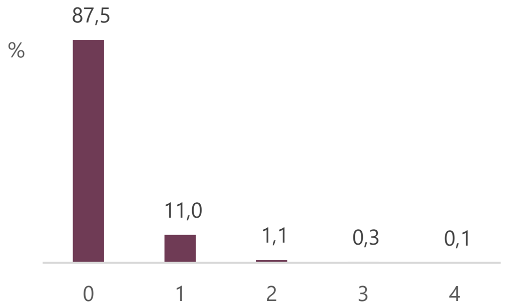

Figure 11: Number of Individuals with Disabilities in the Household

In 12.5% of Syrian households surveyed, there is at least one individual with disabilities. The last study conducted in certain provinces across Turkey on the distribution of individuals with disabilities is the 2011 Population and Housing study. According to this study, the proportion of people with at least one disability to the general population is 6.9.[5] The high rate of disability in Syrian households can be explained by the fact that the Syrian Refugees interviewed came from war and armed conflict environments and, as mentioned before, the relatively higher number of families in the household.

On the other hand, compared to the 2018 survey, the rate of households with individuals with disabilities has decreased. One reason for this decline could be the movement of Syrians inside and outside Turkey, while another reason could be the change in the composition of households. In other words, there is a possibility that individuals with disabilities in households from 2018 to 2020 have gone to other provinces or countries.

[5] General Directorate of Disabled and Elderly Services (2020). Disabled and Elderly Statistical Bulletin, 2020 August. p. 5. Access: 16.10.2020 via www.ailevecalisma.gov.tr/media/57045/istatistik_bulteni_agustos2020.pdf

Marriage

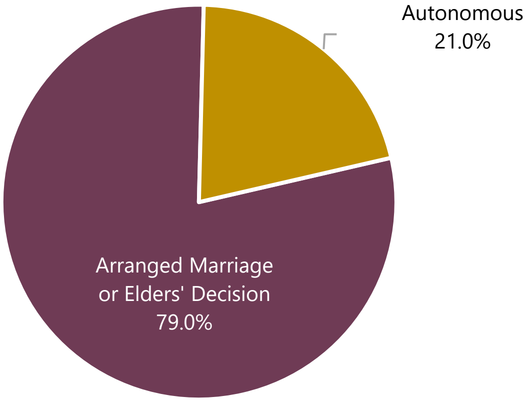

Figure 12: Marriage Decision

How individuals decide to marry or who is influential in the decision to match with their spouse is an essential indicator of family structure and gender roles. According to Turkey Family Structure Survey (TFSS), almost 60% of the first marriages were arranged marriages in Turkey. It was observed that the arranged marriages gradually decreased compared to the previous period.[6] Based on Turkey's prevailing circumstances, Syrian Refugees in Gaziantep are more likely to marry through an arranged marriage. In addition to the dominance of traditional values, arranged marriage is also related to the fact that the conditions of immigrants and refugees activate social networks such as family, kinship, acquaintances, and fellow compatriots much more clearly.

[6] Ministry of Family and Social Policies, (2016). Turkey Family Structure Survey–2016, p. 47. Access: 30.12.2020

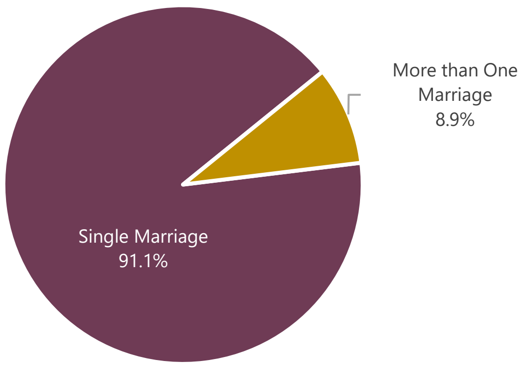

Figure 13: Number of Marriages

According to the results of the interviews, it is seen that 94.7% of those who stated their marital status as "Married" got married once.

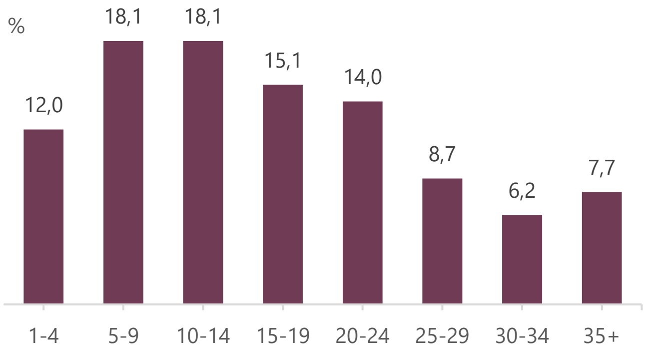

Figure 14: Duration of Marriage

It is observed that one-third of the Syrian Refugees have been married for more than ten years. In other words, 30.1% of them got married during the period where they experienced the war and being a refugee (in Turkey or elsewhere).

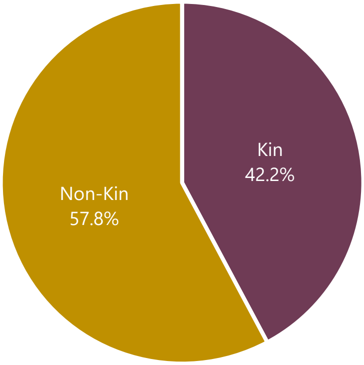

Figure 15: Kinship Status of the Spouse

One of the most interesting results obtained from the interviews is that 42.2% of those who responded their marital status as "married" got married through kinship marriages. These rates are far above the rates of kinship marriages in Syria. According to 2013 data, the marriage rate between close cousins in Syria ranges from 28.7% to between 30% and 40%, including other relatives.[7] On the other hand, according to the 2016 survey data of TFSS, the region with the highest rate of marriage with spouses who are first-degree relatives is the Southeastern Anatolia Region.[8] The combination of the previous cultural structures of Syrians and their refugee conditions can be considered as the main reason for the high rate of kinship marriages in Turkey. Therefore, in these circumstances, kinship marriage is high among Syrians due to the refugee status reshaping solidarity in families and relatives.

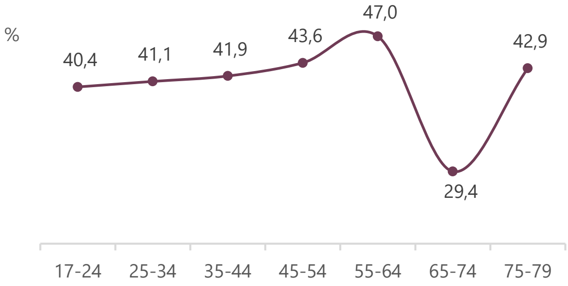

Figure 16: Kinship Marriages According to Age

[7] Bittles A.H. and Black M.L. (2015). *Global Patterns & Tables of Consanguinity*. http://consang.net Access: 21.09.2020; Al-Gazali, L. and Hamamy, H. (2014). Consanguinity and dysmorphology in Arabs. Human Heredity, 77(1–4), 93–107.

[8] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33730 Access: 21.09.2020

For the Syrian Refugees interviewed, the rate of kinship marriage fell below 40%, only in the 65-74 age range. Undoubtedly, this difference requires much more careful research and interpretation.

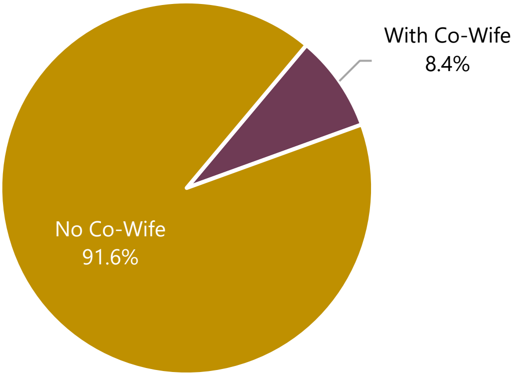

Figure 17: Co-wife Status of Women

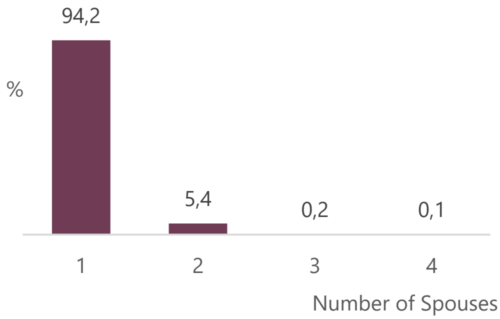

Figure 18: Number of Spouses of Men

According to the data obtained from the field, 8.4% of the Syrian women interviewed stated they had co-wives. Likewise, we observe that 5.4% of men are polygamous.

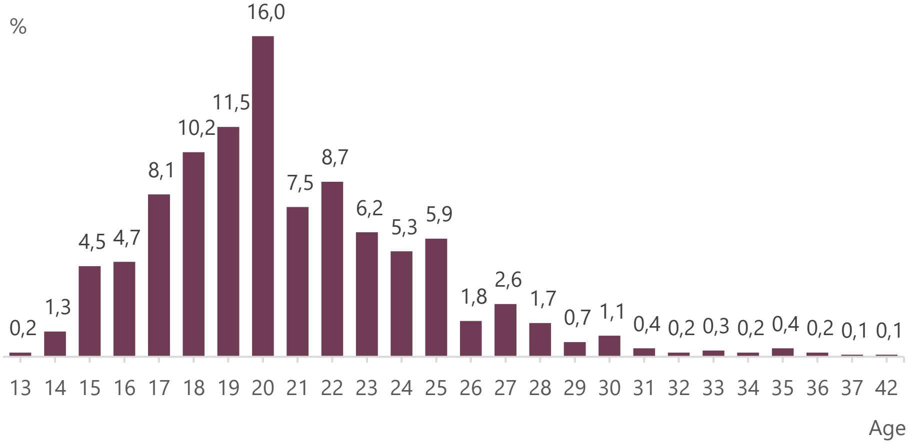

Figure 19: Age of First Maternity

Among the Syrian women interviewed, the rate of women who had their first birth under 18 is 19%, and the average age of giving birth to their first child is 20.8. The average age of first motherhood of women in Turkey is 26.4, according to 2020 data.[9] These findings show that the Syrian Refugees in Turkey have a younger average age in the first years of motherhood.

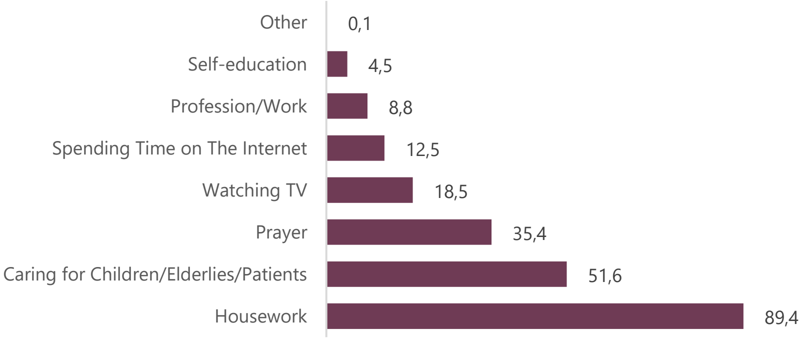

Figure 20: The Activities on Which the Women Spend Most of Their Time

[9] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33706 Access 21.09.2020

The question, "What is the activity you spend the most time on in an ordinary day?" asked to the Syrian women in the interviews should be evaluated by considering the education level of women, whether they have any job or not, and the size of the household. Since even though we use the expression “Syrian women,” women have very different characteristics and work experiences. Considering the size of the Syrian households and the number of children, the burden of the household care can be guessed. Consistent with this, women spend their daily time mostly with "housework" (89.7%) and "child/elderly/sick care" (51.7%). The labor force participation rate of women is 13%. In the time left from housework and care work, one-third of women pray or spend time on television and the internet.

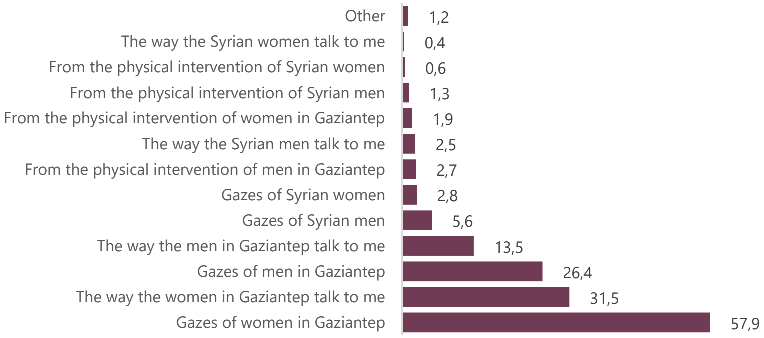

Figure 21: Women’s Sources of Discomfort

It is particularly striking that two of the topics that Syrian women in the interviews feel most uncomfortable in daily public life are “women and men from Gaziantep looking at them.” That implies a socio-cultural reality, although this alone is not enough to understand the reasons for the current or potential social distance between women. Undoubtedly, these judgments expressed by Syrian women can be understood through more profound interviews. Still, there are communication and interaction problems between Gaziantep and Syrian women regardless of its reasons. However, as can be seen below, we can infer that Syrian women do not point to the processes of relationships and interactions in relatively more crowded, mixed public spaces and institutions. From the judgments and conclusions here, we can deduce that disturbances led by speech and gaze rather occur in environments of relationships and interactions that are not crowded in numbers.

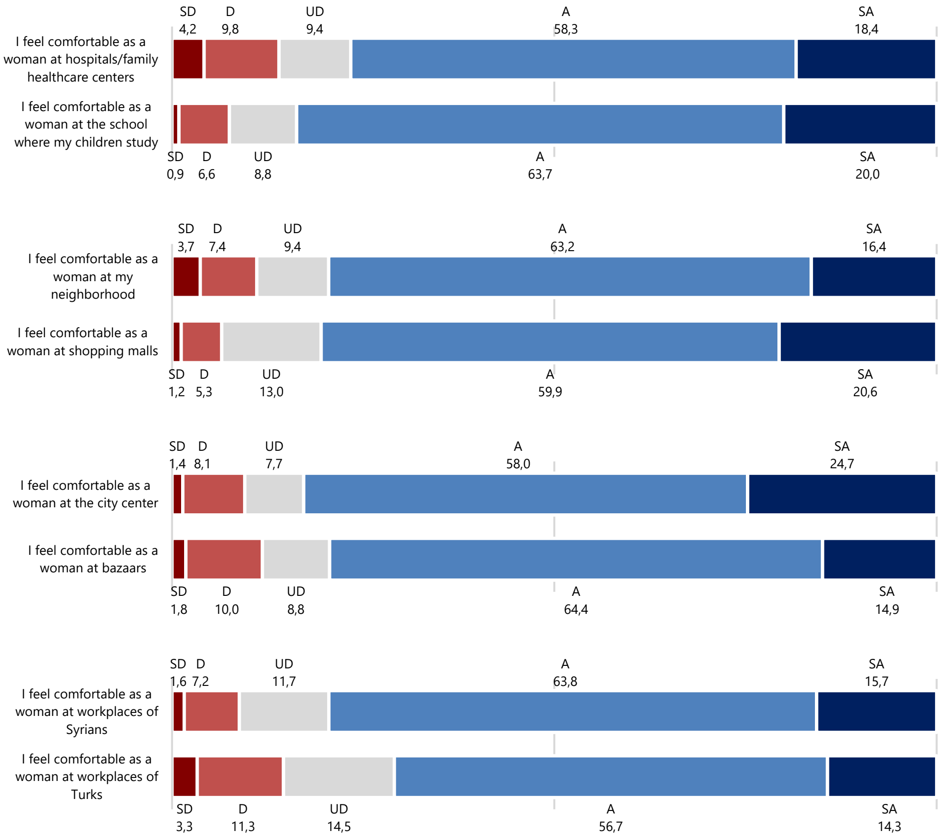

Figure 22: Women's Attitudes towards Certain Places

While the discomfort of Syrian women with the gaze and way of speaking of women and men from the host community is obvious, interestingly, we see that the rate of women feeling comfortable increased in mixed and crowded public encounters such as schools, hospitals, shopping malls, and city centers. Understandably, the discomfort is experienced less frequently in crowded places where it is more likely to disappear and become invisible. Moreover, Syrian women's feel of comfort in similar rates for their neighborhoods, workplaces, and schools is noteworthy. On the other hand, it is also meaningful that the two places where Syrian women feel most uncomfortable (approximately 14%) are hospitals and Gaziantep's workplaces.

Figure 23: Women should go to university and have a profession

Although the attitudes of the Syrian women and men interviewed regarding women's higher education and having a profession are similar to a great extent, as expected, the views of men as representatives of the patriarchal values system have a negative attitude by about 22% when the undecided ones are included. It is seen that almost 95% of women have a positive attitude to higher education and employment.

Figure 24: Women should have equal rights with men

However, we see that a differentiation has emerged in similar judgments regarding "having equal rights." Here, although longer-term in-depth interviews in which the concept of equal rights are explained in detail will be better, it is observed from the responses that the women have higher levels of positive attitudes in terms of having equal rights compared to men.

Figure 25: Men and women are more equal in Turkey than Syria

When the Syrian Refugees in Gaziantep were asked about women's equality in Turkey and Syria, Syrian men expressed that gender equality in Turkey, according to women, is higher.

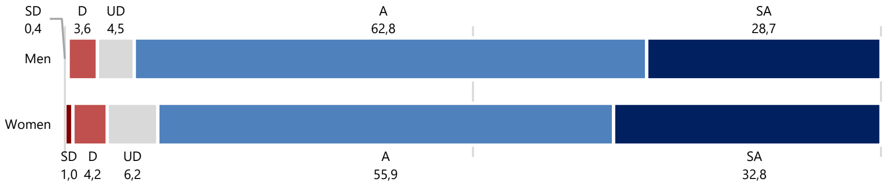

Figure 26: Women should get permission from their husbands to work

Both males and females showed similar reactions to the idea that women should get permission from their husbands to work in a job. However, the most remarkable point in the figure is that women are more inclined in choosing "strongly agree" or "strongly disagree" options.

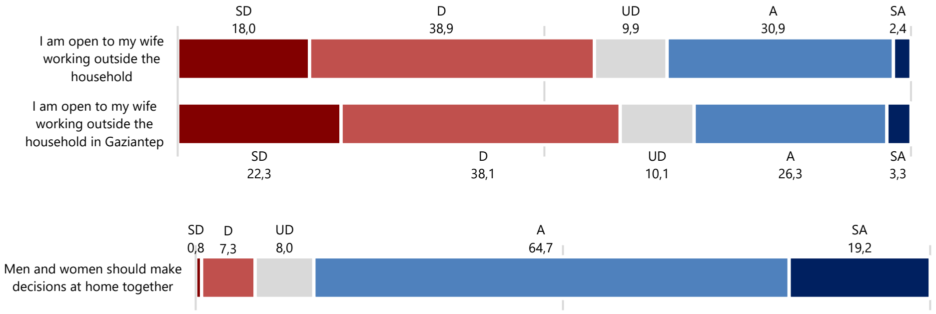

Figure 27: Attitudes of Men towards Women

Though most of the male Syrian participants (%83.9) support the participation of spouses in decisions regarding the home, only 33% of them stated that they would like their spouses to work outside the home. Before the undecided were distributed, approximately 57% seemed unwilling to have their spouses work outside the home. Men seem to be less opposed to their wives to work in Gaziantep; although there is a slight difference; however, this does not correspond to a significant rate.

Pre-Migration Status

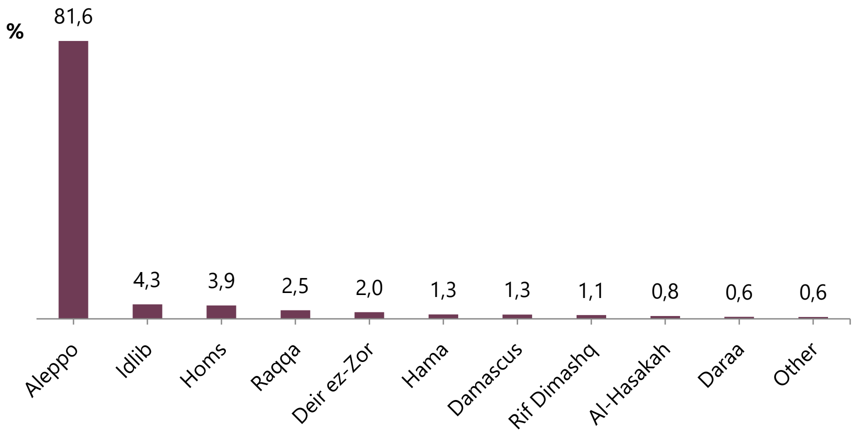

Figure 28: City of Residence in Syria

81.6% of the interviewed Syrian Refugees came to Gaziantep from Aleppo and its surroundings. It should be noted that in the 2018 survey, a high rate was found for Aleppo. As can be expected, Aleppo's historical, geographical, and cultural proximity with Gaziantep is the biggest reason for this. Despite the nation-state borders, it is possible to say that thousands of years of uninterrupted cultural, social, political, economic, and administrative relations between Gaziantep and Aleppo have created historical movement axes. After 2011, when the movement destinations of Syrian refugees turning to Turkey are examined, it becomes understandable that the Aleppo, Raqqa, Idlib-Latakia axis turned to Gaziantep, Şanlıurfa, and Hatay, respectively.

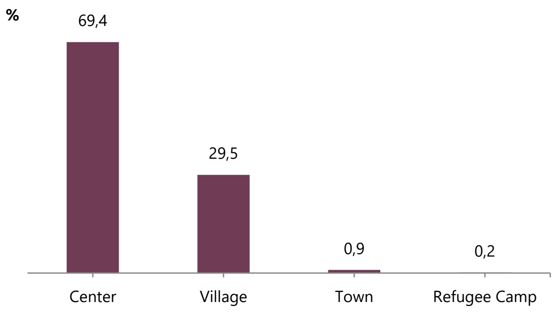

Figure 29: Residential Unit in Syria

It was stated that 69.4% of Syrian Refugees in Gaziantep resided in city centers while in Syria. This rate was found to be 64.8% in the 2018 study. The results of both field surveys, conducted approximately three years apart, indicate that more than one-third of the Syrian Refugees in Gaziantep previously lived in urban centers of varying sizes.

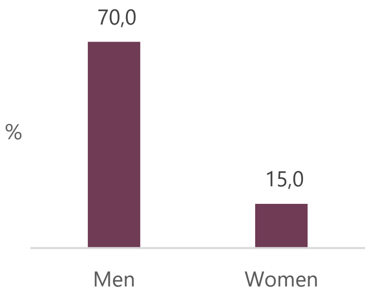

Figure 30: Employment Status in Syria

43.7% of the respondents stated that they worked before coming to Turkey. In Syrian households where traditional family structure and patriarchal order prevail, it is not easy for women to be in the paid labor market. Accordingly, women work intensely at home. Therefore, 70% of men seem to be working before coming to Turkey, while this rate corresponds to only 15% for women. Unfortunately, these rates make women's labor at home invisible. It must also be mentioned that the Syrian Refugees, who choose to live and stay in border cities of Turkey with Syria, such as Gaziantep, are comprised of those who lack education, skills, and social networks primarily due to various legal, political, and economic reasons.

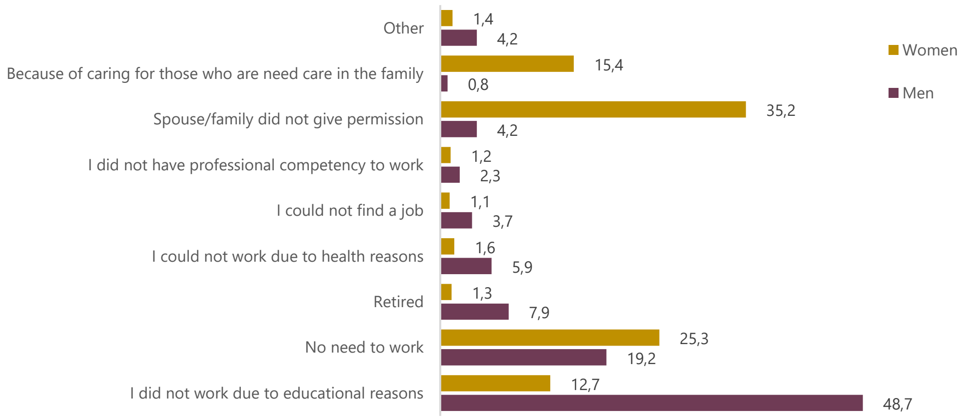

Figure 31: Reasons for Not Working in Syria

When the Syrian Refugees interviewed in Gaziantep were asked about reasons for not working in Syria before arriving in Turkey or Gaziantep, various response patterns emerged. As can be expected here, there is a severe differentiation between women and men in terms of the reasons. Almost half of the males (48.7%) who did not work in Syria and the females, who were one-fourth of the males (12.7%), gave education as a reason. While the rate of women stating that they did not need to work is 25%, this value is 19.2% for men. Women's response affirming that they do not need work is related to the need and patriarchal socio-cultural values. This fact should be interpreted together with the reactions that their spouse or family do not allow them to work (35.2%), and there are individuals in need of care in the family (15.4%).

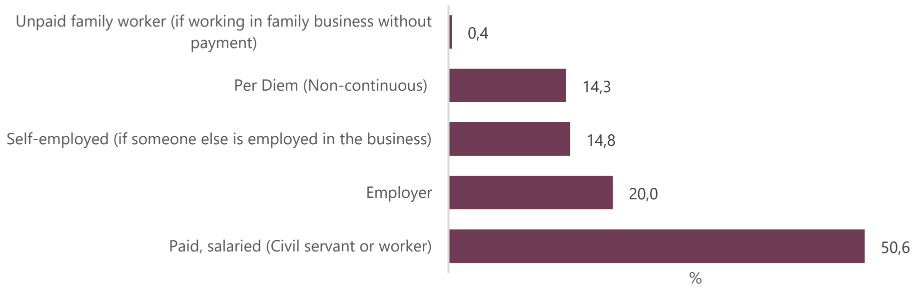

Figure 32: Working Status in Syria

Before coming to Gaziantep/Turkey, we observe that among those who worked in Syria 50% had salaried jobs while 19.9% of them were employers with at least one employee. Furthermore, 14.8% were "self-employed" while 14.3% were "non-continuous per diem employees." We understand that most Syrian Refugees in Gaziantep belonged to the middle and lower classes before the civil war. Considering that the upper classes, due to the nature of economic capital, have a wider and "optional" mobility, it can be argued that the accuracy of the data in the table is high.

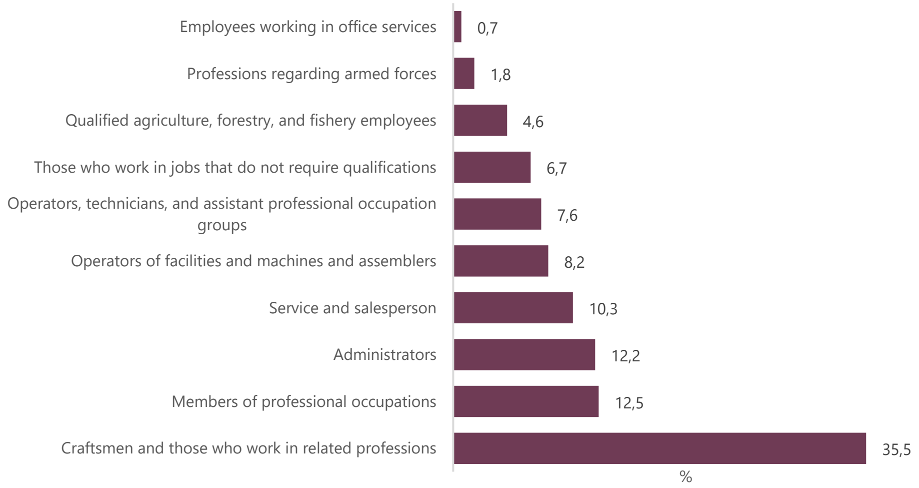

Figure 33: Occupational Groups Involved in Syria

In the occupational groups in which the participants are included, there is a concentration in the category of "craftsmen and those working in related jobs" with 35%. The reason for this intensity is that those who are engaged in these professions as both crafter and workers are clustered in this category, such as painter, plasterer, construction worker, carpenter, and leatherworker. When this rate is evaluated together with the other data in the figure, it is understood that the Syrian Refugees in Gaziantep belonged to the middle and lower classes before the civil war, confirming the previous figure.

We tried to examine the post-migration settlement experiences and distribution in Turkey and Gaziantep in this category.

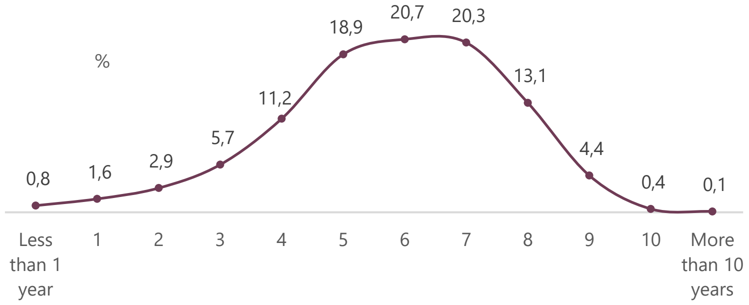

Figure 34: Syrian Refugees' Length of Stay in Turkey

The immigration movement, which did not involve a certain intensity in 2010, increased with the outbreak of the Syrian War in 2011 and reached its peak in 2014. However, it is observed that this flow gradually decreased from 2016 until the period when the field research was carried out (June-July 2020). More than half of the 2280 Syrian Refugees in the sample group have settled in Turkey since 2015. In the period from 2015 to 2020, it is seen that the intensity of immigration has decreased as the spiral of war and violence inside Syria has shifted.

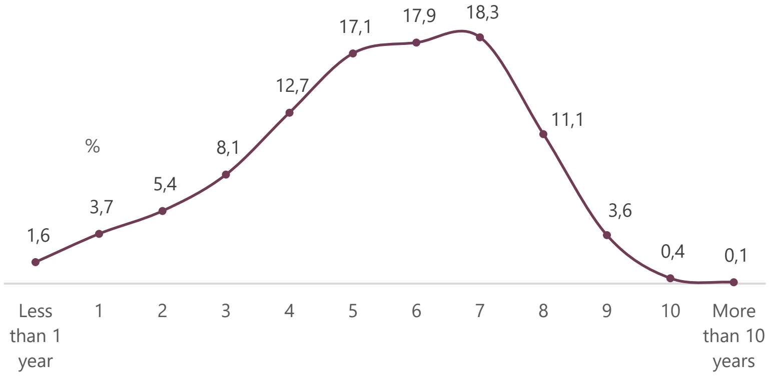

Figure 35: Syrian's Lengths of Stay in Gaziantep

The vast majority of the Syrian Refugees interviewed (78%) have been in Gaziantep for 4 to 8 years. This shows that Syrians came to Gaziantep more often between 2012 and 2016, when the war was at its worst.

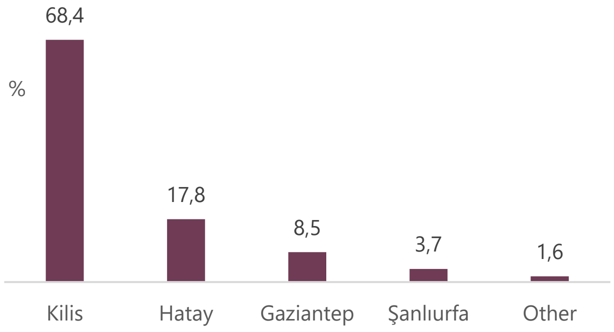

Figure 36: The Cities of Entry into Turkey

A significant majority of Syrian Refugees in Gaziantep (68%) stated that they entered Turkey via Kilis. In terms of crossing into Turkey and transport to Gaziantep, it is observed that the geographical location of Kilis and Kilis's vital status as a stop in the previously mentioned Aleppo-Kilis axis have played significant roles. Other provinces of entry are Hatay, Gaziantep, and Urfa.

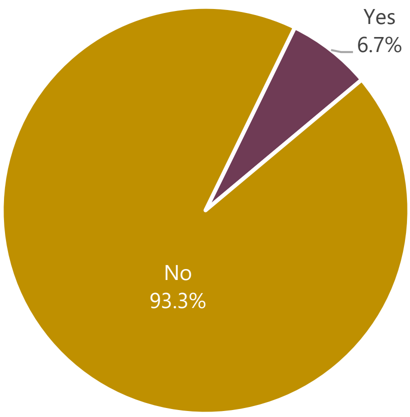

Figure 37: Have you ever stayed in the camps in Turkey?

93% of the Syrian Refugees in the interviews stated that they have never stayed in "temporary protection centers," such as camps in Turkey. These rates show

that those interviewed have been a component of urban life since they came to Gaziantep.

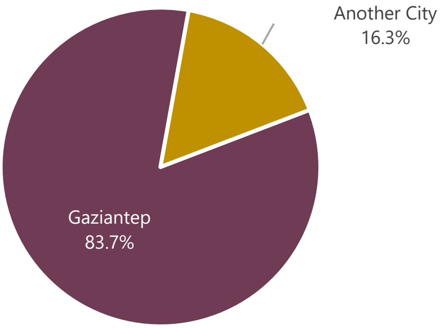

Figure 38: The City of Settlement After Coming to Turkey

A great majority, 83.7% of the participants, directly settled in Gaziantep after crossing the border. These results show that Gaziantep is an intended destination for most Syrian Refugees in terms of the settlement, work, and residence, for various reasons.

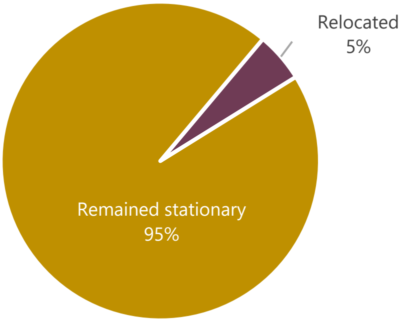

Figure 39: Those Who Returned to Gaziantep After Settling in Gaziantep and Moving to Another City

95% of participants stated that they have not lived in another province or city other than Gaziantep after arriving in Turkey. According to the data from the General Directorate of Migration Management, Gaziantep is the second province where most Syrian Refugees are settled in Turkey.[10] The city's border with and its proximity to Syria, its popularity for historical reasons, the economic opportunities offered by the

[10] https: //www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 Access: 21.09.2020

city and social life, as well as the binding effect of the travel permits of those included in the "Temporary Protection" can also be shown among the main reasons why Gaziantep has such a dominant position in immigration preference for a significant number of Syrians.

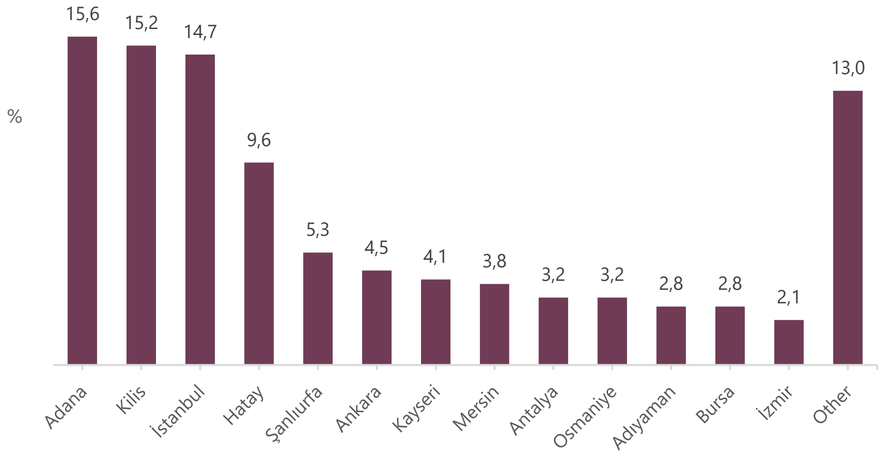

Figure 40: The Cities Resided Other Than Gaziantep

The immigration decisions of those (498), who did not settle in Gaziantep after crossing the border or returned to Gaziantep after living in another city, included cities that are close to Gaziantep geographically, such as Adana and Kilis, and global metropolitan cities, such as İstanbul.

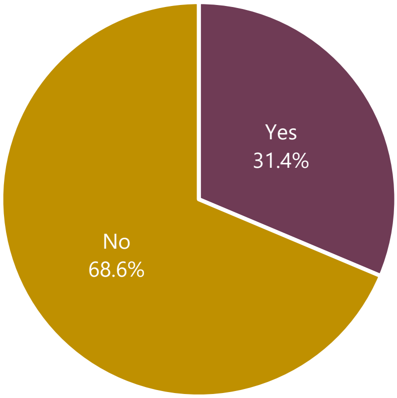

Figure 41: Travel to and from Syria

Approximately 70% of the Syrian Refugees in the interviews stated that they have never gone to Syria after coming to Turkey. Since the civil war process in Syria is in progress, it is understandable that the rates on the chart appear in this way.

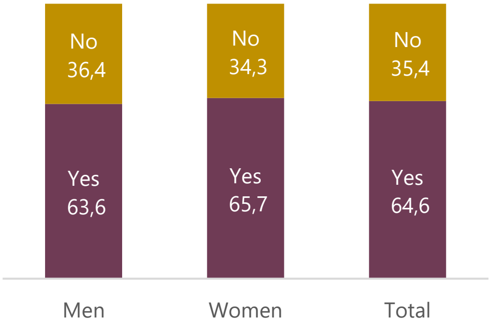

Figure 42: Intention to Return to Syria When Favorable Conditions Emerge (According to Gender)

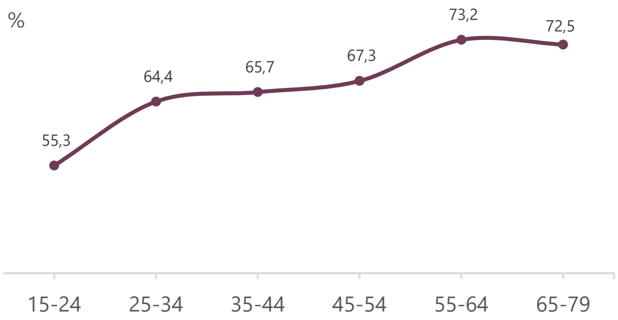

Figure 43: Intention to Return to Syria When Favorable Conditions Emerge (According to Age)

65% of the Syrian Refugees stated that they would like to return to Syria when favorable conditions emerge. In the survey conducted in 2018, 56% of the Syrians in Gaziantep indicated that they wanted to return to Syria when good conditions were available. This rate increased to 65% in this study in 2020. This situation shows that the desire of the Syrian Refugees in Gaziantep to return to Syria is growing. However, a significant number of them stated that they do not want to return to Syria even if the conditions are suitable. Therefore, the attitude towards returning to Syria is a result that varies according to time, place of residence, period, and needs. However, the study results also reveal a direct proportion between age and the desire to return to Syria. On the other hand, the differences in the rates of returning to Syria, or the increases by approximately 10% compared to 2018, should be interpreted in the broader perspective with multiple variables together with practices of adaptation, integration, social inclusion, education, work, labor, legal regulations, political, economic and security conditions in Syria and international developments.

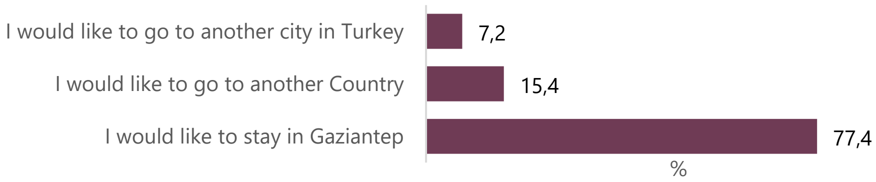

Figure 44: If you had the opportunity, other than returning to Syria, which one would you like to do?

Most of the Syrian Refugees (77%) stated that they would choose to stay in Gaziantep if they did not have the opportunity to return to Syria. The rate of those who want to go to another country is only 15%.

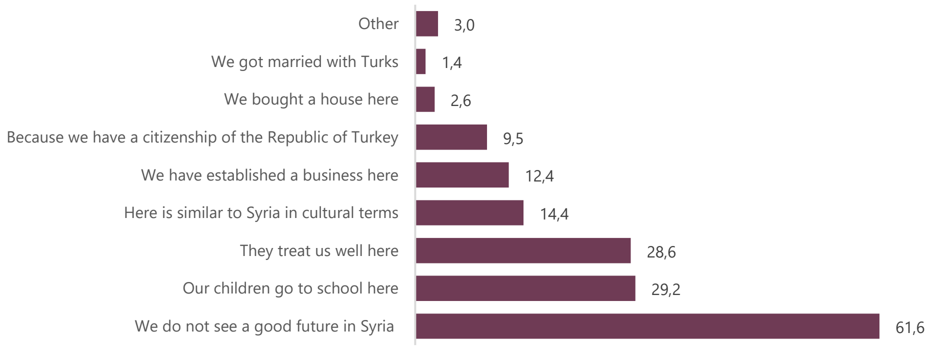

Figure 45: Reasons for Staying in Turkey

61.6% of those who responded “No” to the question, "If you have the opportunity, would you like to return to Syria?" stated not seeing a promising future in Syria as the reason for those responses. In comparison, 29.2% said that the educations of their children in Turkey were their reason. The fact that 28.6% of them citing they are being treated well in Gaziantep indicates the positive interactions that have begun to be established between the two communities.

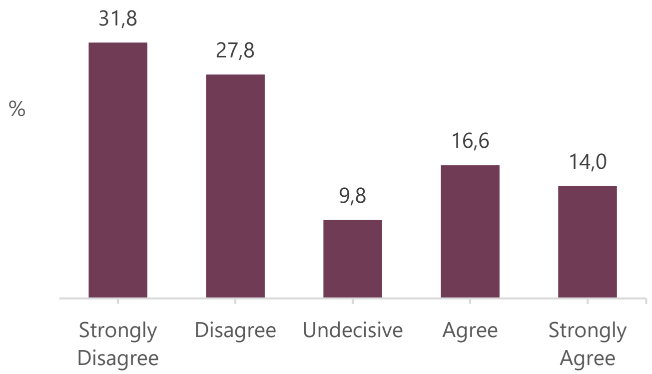

Figure 46: If Turkey reopened the borders, would you go to the borders to immigrate to Europe?

60% of the Syrian Refugees emphasized that they would not go to the borders to immigrate to Europe if Turkey reopened the borders. 31% of Syrians declared that they would go. Considering the findings in Figure 47, what should be deduced from this chart is that whether the Syrian Refugees in Gaziantep prefer going to the border or not rather than whether they want to go to Europe or not. Therefore, this response should not be interpreted as "The Syrian Refugees want to stay in Turkey." It should be kept in mind that migrants and refugees are aware of what "border" means, especially by being aware of the tragic images in their travel stories spreading through social media. Therefore, "going to the border" and "rights to asylum or to come to the country" are situations with very different manifestations, and there is no doubt that Syrians are aware of this. In other words, with the opening of the border, that is, with the emergence of hope for immigration and seeking asylum, entering into a country and admission permits represent different situations and should be evaluated with this in mind.

Legal Status

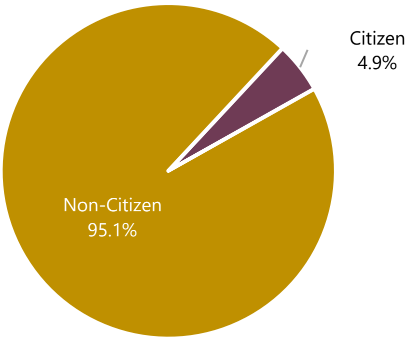

Figure 47: Status of Having the Citizenship of the Republic of Turkey

The citizenship of the Republic of Turkey for the Syrian Refugees is one of the most frequently debated and speculated subjects in public opinion. According to the findings, it was observed that a small rate of them, approximately 5%, have received citizenship while 95% were not citizens of the Republic of Turkey.

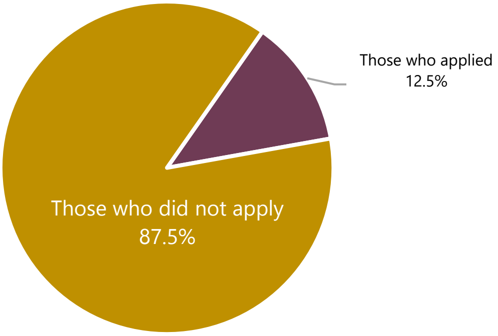

Figure 48: Citizenship Application

In connection with the previous question, it was observed that only 12% of the Syrian Refugees, out of 2160 individuals, who were interviewed and did not have citizenship of the Republic of Turkey, applied for citizenship.

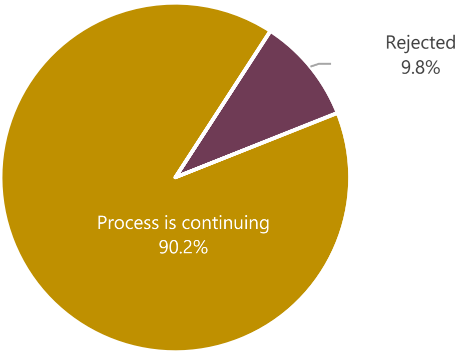

Figure 49: Citizenship Application Status

According to the current situation, 10% of those who applied for citizenship were rejected, while 90% are still in the application process.

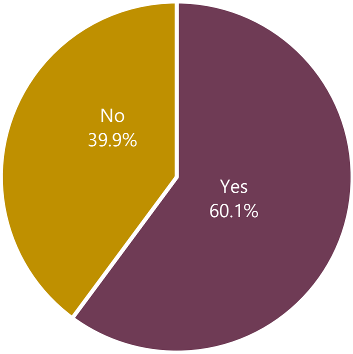

Figure 50: Those Who Consider Applying for Citizenship

60% of people who have not applied for citizenship of the Republic of Turkey yet consider making an application if the opportunity arises. Therefore, a high rate of people who have not been involved yet is inclined to apply for Turkish citizenship. According to the findings of the 2018 study, the rate of those who have not used but are considering to do so has increased from 51.5% to 60% by mid-2020. It shows us that, despite all the difficulties, the Syrian Refugees have evaluated multiple options together, such as applying for citizenship, going to another city or country, and returning to Syria. Considering the harsh conditions of immigration and being refugees, it is understandable that these multiple alternatives exist together.

Education

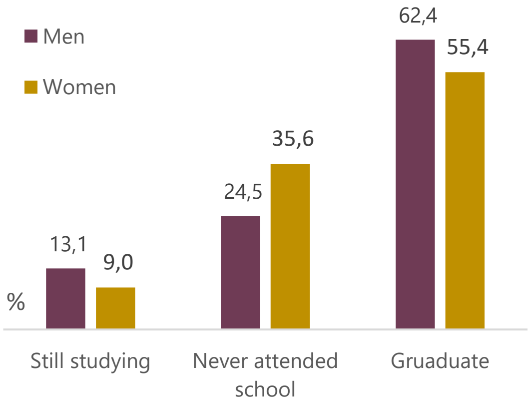

Figure 51: Educational Status of the Participants

While 59% of the Syrian Refugees in the interviews have graduated from a specific educational institution, 11% are still studying. The rate of those who have not received any education previously is 30%. Since a relatively healthy system of records and information about the educational situation of Syrians in Turkey is yet available, some field studies conducted in this area reveal close results. In addition to Gaziantep University's 2018 study, the Disaster and Emergency Management Authority's (AFAD) 2017 report points to similar rates.[11]

[11]The Field Study regarding the Demographic View, Living Conditions and Future Expectations of the Syrians in Turkey, Republic of Turkey, Prime Ministry Disaster and Emergency Management Authority (AFAD), Ankara, 2017. Access: 21.09.2020.

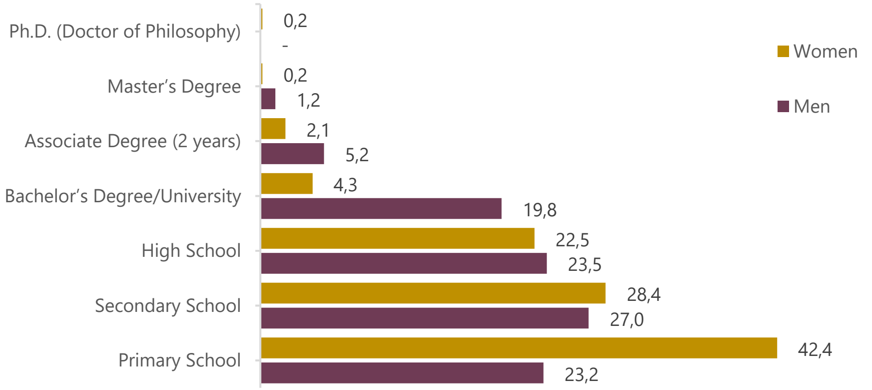

Figure 52: Education Level According to Gender

We see that the Syrian Refugees interviewed mainly have primary and secondary education. There are almost twice as many women as men (42.4%). It should not be deceptive that women are slightly ahead of men at the secondary school level, which is the other part of primary education since, after secondary school, the apparent superiority of men emerges at high school and university levels. This shows that women's education is interrupted for various reasons after primary education. When it is considered that a majority of the Syrian women in the interviews (96.6%) completed their education in Syria before coming to Gaziantep or Turkey, a more understandable composition emerges regarding the position of women in the traditional structure, patriarchal values, and social gender patterns in education in Syria.

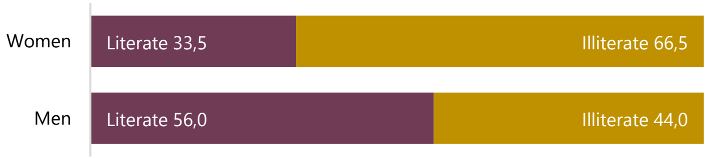

Figure 53: Literacy Rates of Those Who Have Never Attended School

The disadvantage of women in education is also seen among the Syrian refugees who have not graduated from any formal education. Of the 657 respondents who have never attended school, 43% stated that they could read and write. Among the Syrian Refugees in the interviews, 10.9% of women, 5.5% of men, and 16.4% of the overall sample are illiterate.

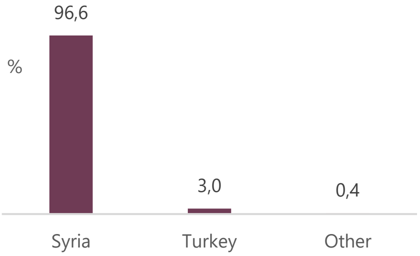

Figure 54: The Country Where the Education Was Completed

Approximately 97% of the graduates among the Syrian Refugees in the interview completed this process in Syria. 3% of the respondents completed their education in Turkey. This situation indicates that enrollment of the Syrian Refugees to schools in Gaziantep is late and at low rates.

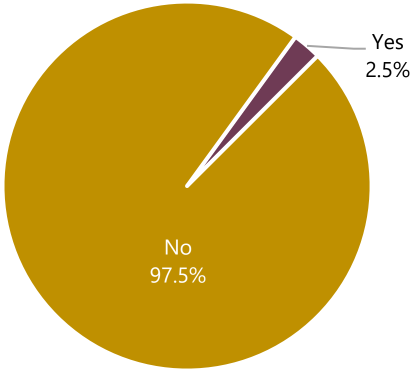

Figure 55: Status of Obtaining a Professional Certificate After Coming to Turkey

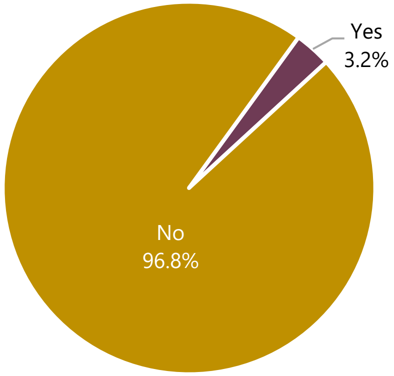

Figure 56: Status of Obtaining a Professional Certificate in Syria

Only 3% of the respondents got a professional certificate in a field in Syria before migrating. Similarly, the rate of those who reported they received a certificate following a specific education after they came to Turkey was 3%.

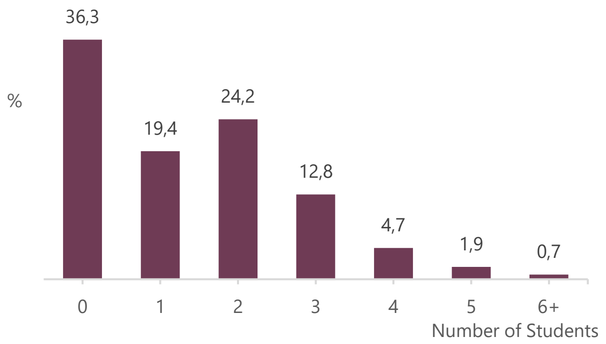

Figure 57: Number of Students in the Family

36.3% of the households in the interviews do not have children at school ages. One reason for this is that households do not have children, while the other reason is that they have children who are older than school ages. The rate of households with at least one child attending school is 19.4%. Moreover, the households with two children attending schools are 24.2%, while the total rate of households with three or more children in school is around 20%.

Figure 58: Schooling Rate

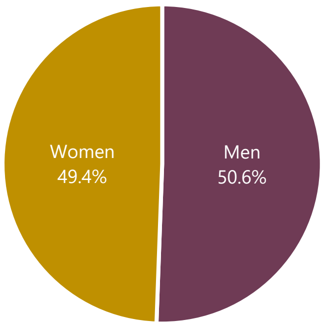

Figure 59: Gender Distribution of Schooling

Based on Syrian Refugees' responses representing the households, we see that both boys and girls attend education at the same rate. In other words, currently, among Syrian Refugees in Gaziantep, the gender distribution of children who are enrolled or able to participate in school is equal. Therefore, there is no gender-based discrimination among children who are enrolled in school because, as mentioned above, there is no gender-based differentiation in education until high school. The differentiation starts in high school. In general, refugee children's access to primary education is one of the most discussed issues globally in terms of migration and asylum seekers.[12] However, for the Syrian Refugees in Gaziantep, we can say that more than half of the children of school age are enrolled in school. Accordingly, while the schooling rate for Syrian children in Gaziantep was 63% in the previous years, the schooling rate decreased to 60% in the 2018-2019 school year when they were enrolled in formal education. However, as of the end of 2019, we see that the closure of Temporary Education Centers (TEC) in the province and subjecting Syrian children to the curriculum in National Education schools created confusion and gaps. According to the July 2020 data of Gaziantep Provincial Directorate of National Education, only 80 thousand out of 143 thousand school-age Syrian children were enrolled in school (56%). On the other hand, it is possible to predict that the COVID-19 pandemic, which has been effective since the beginning of 2020, harms the schooling rate of Syrian children in Gaziantep.[13]

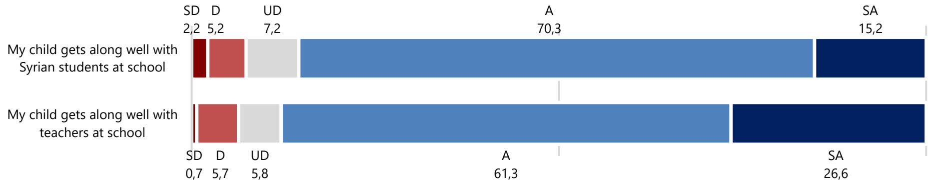

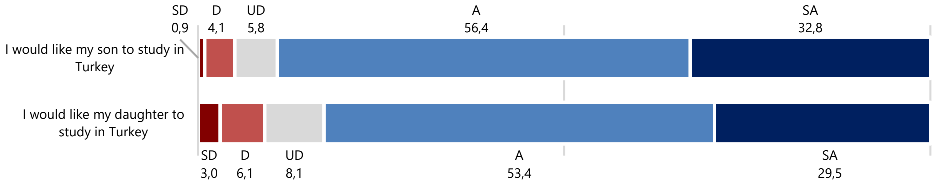

[12]www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar; www.migrationpolicy.org/programs/migration-information-source/top-10-migration-issues-2020; www.hrw.org/tag/education-syrian-refugee-children Access: 21.11.2020

[13] Data obtained from Gaziantep Provincial Directorate of National Education in July 2020.

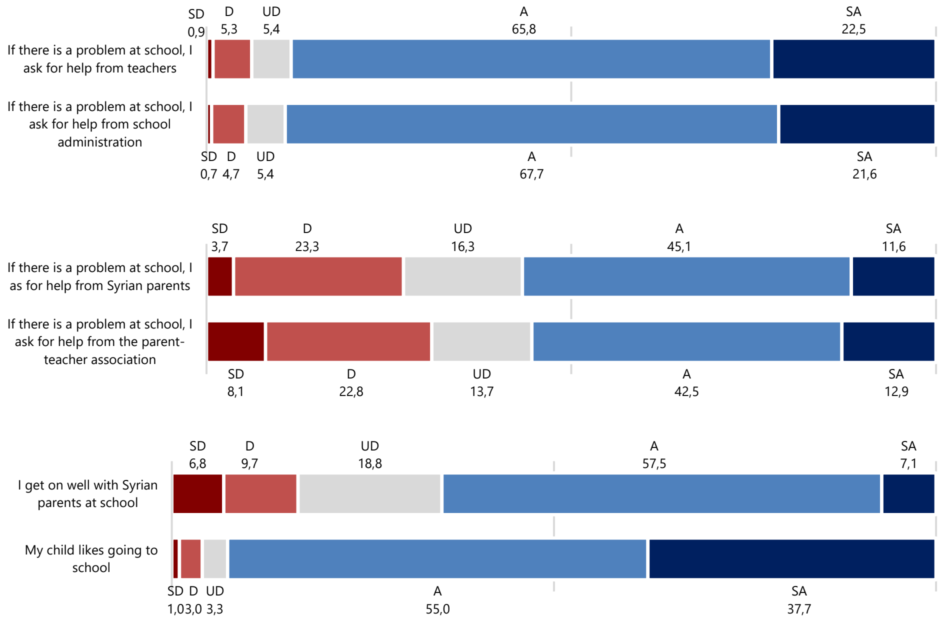

Figure 60: Attitudes towards Education

The attitudes of Syrian parents towards the school processes of their children in Gaziantep cover exciting issues that need to be emphasized. Parents stated that their children had good relations with their Syrian friends (around 85%) and teachers (87%) at school. The boys who want to pursue their education life in Turkey (89%), even without distributing those who are undecided, have a pretty high rate. The same attitude is also observed for girls' education, albeit at a slightly lower rate (83%). This will make a positive contribution to the future adaptation and integration policies for young generations. Likewise, the Syrian parents' statement that they try to solve the problems faced by their children at school in communication with school administrations and teachers (around 88%) indicates the importance of school and education in opening channels of interaction. Again, 87% of parents stated that their children love going to school shows how important education is in opening channels of interaction.

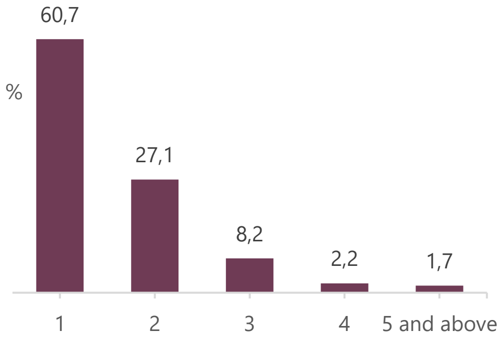

Figure 61: Number of Neighborhoods Resided in Gaziantep

When we examine the urban mobility of the Syrian Refugees in Gaziantep, we can see that more than 60% of them live in a single neighborhood in the city. Just over a quarter of them lived in two different neighborhoods in the city. Considering these rates, the urban settlement mobility based on neighborhoods is low, contrary to popular belief. Indeed, another reason why the results came in this way is that we need to consider the field study's effect mainly in the neighborhoods where middle and lower socioeconomic classes live because, within the scope of this field study, we understand from the official data obtained from Gaziantep Governorship and Provincial Directorate of Migration Management that the Syrian Refugees reside more in the neighborhoods where middle and lower/inferior socioeconomic classes live as expected. Therefore, the socioeconomic similarity of Syrians' neighborhoods may be another reason for this low mobility.

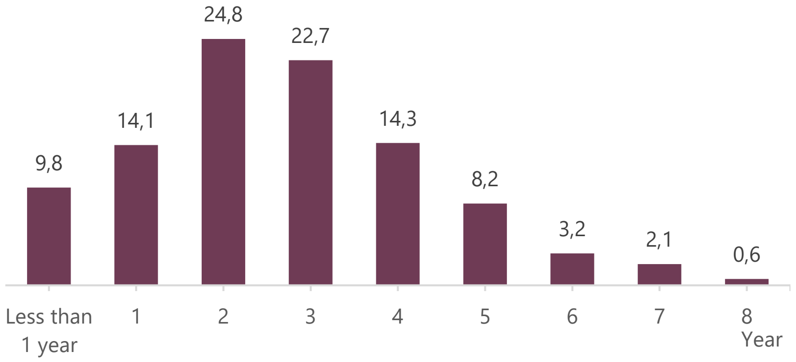

Figure 62: Duration of Residence in the Current Neighborhood

Only about a quarter (24%) of the Syrian Refugees in the interviews stated that they have resided in the current neighborhood for a year or less. A majority of the remaining Syrian participants said they lived in the same neighborhood for two years or more. On the other hand, 89% of the Syrian Refugees expressed their satisfaction with the neighborhood they live in, even without distributing the undecided, which can be considered essential in the city's low mobility.

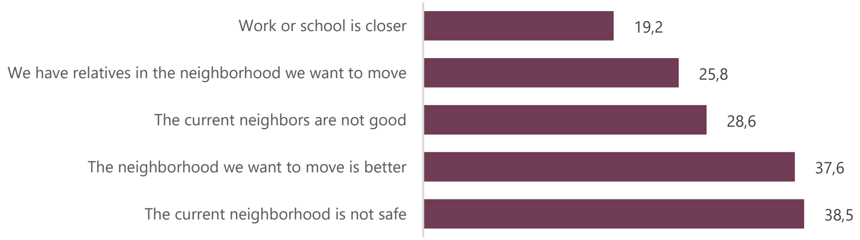

Figure 63: Reasons for Wanting to Change Neighborhood

We see that the Syrian Refugees who want to change their neighborhood state security (38.5%), moving to a better place (37.6%), problems with neighbors (28.6%), and preferring places where relatives live (25.8%) as their reasons. The striking point here is that schools' and workplaces' distance come as the final reason to change the neighborhood.

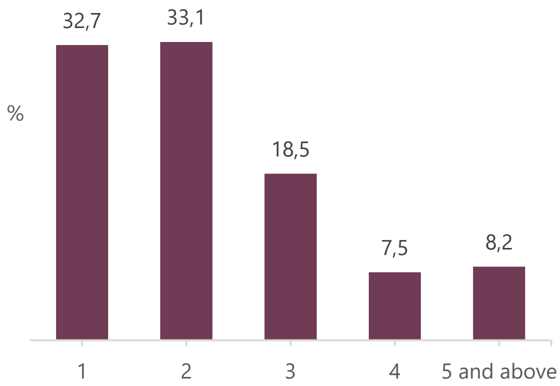

Figure 64: Number of Houses Resided in Gaziantep

Although the mobility of the Syrian Refugees in Gaziantep between the neighborhoods in the city is low, we see that the change of residence or house within the neighborhood is relatively high. While only one-third of them have lived in one place since their arrival, the remaining majority have changed two or more houses. In particular, almost 10% of those living in five or more households may indicate a problematic neighborhood mobility situation in the city. The rare movement between the neighborhoods and the frequent changes of houses within the neighborhoods can be explained by the concrete difficult socioeconomic conditions of the Syrian Refugees.

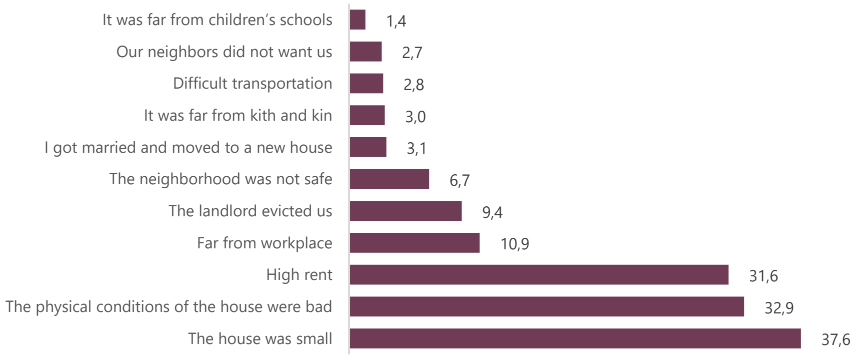

Figure 65: Reason for Changing Houses

Above, we mentioned about 10% of the reasons for those who are not satisfied with the neighborhood they live in and have not changed their neighborhood yet want to change their area when they have the opportunity. In the following

questions, the Syrian Refugees who changed their houses were also asked about the reasons for these changes. Here, reasons such as the small size of the previous house (37.6%), infrastructure, physical inadequacy such as heating (32.9%), and high rent (31.6%) are seen to be prominent.

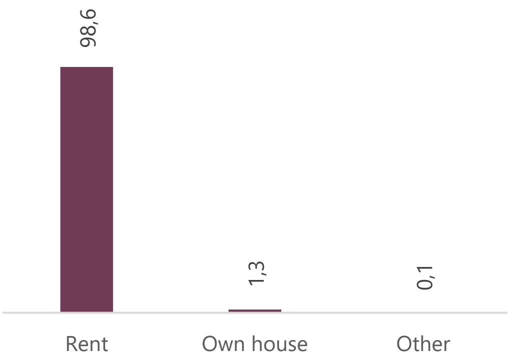

Figure 66: House Ownership

Almost all Syrian Refugees live in rental houses. Only a tiny group (1%) live in their properties. However, these rates are not surprising because owning a home usually requires a certain amount of monetary savings, being included in the banking system, and benefiting from the loans offered by banks, and having legal permissions. These factors indeed involve complicated and sometimes impossible processes for the Syrian Refugees due to legal reasons.

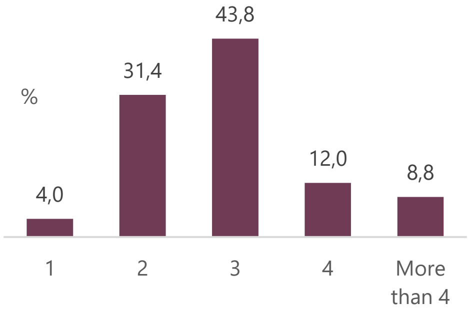

Figure 67: Number of Rooms in the Resided House

The average number of rooms in households where the Syrian Refugees reside is 2.8. While 44% live in houses with three rooms, 31% live in homes with two rooms.

The rate of those living in a house with four or more rooms is just over 20%. When these rates are compared with the rates of housing types, striking results emerge.

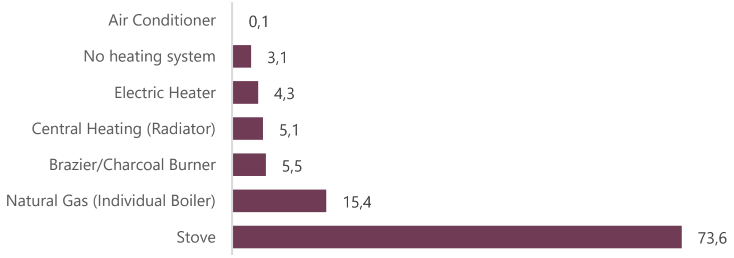

Figure 68: Type of Heating in the Houses

The stove is the dominant heating system in the houses where the Syrian Refugees live. While 73.6% of them stated that they were heated with stoves, the rate of those heated with the radiator heating system can be interpreted as the house has better conditions, which is 20.5%. Considering the rate of 5.5% who stated that they used unusual and simple heating methods such as brazier/charcoal burner and no heating system in their places (2.6%), heating poses a severe problem for Syrians.

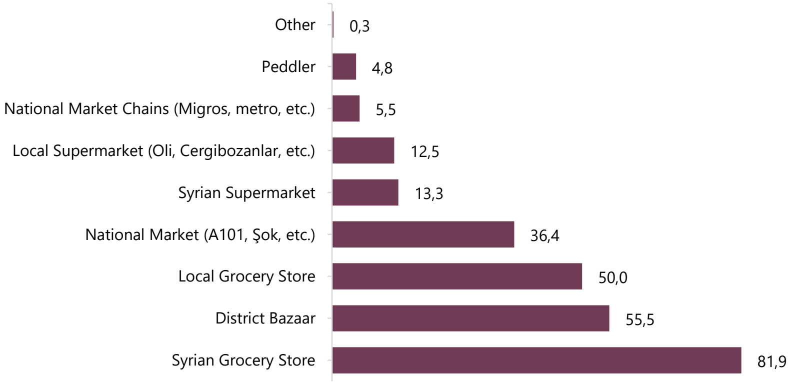

Figure 69: Frequently Preferred Places for Daily Shopping

For the Syrian Refugees, the most frequently preferred place for daily shopping is mostly the Syrian grocery stores. This is followed by the local bazaar and Turkish grocery stores. Among supermarkets, national chain supermarkets are preferred more frequently than Turkish or Syrian local supermarkets. The (language-centered) solidarity, ease of communication, cultural similarity, or habits of product

varieties among refugees and immigrants may also impact their shopping from Syrian grocery stores.

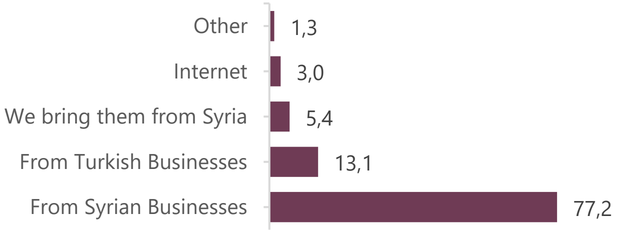

Figure 70: Where the Products Unique to Syria Are Obtained from

Due to the reasons mentioned above, the products and brands familiar from Syria are mainly supplied from Syrian businesses. This shows that products and brands that are culturally and economically familiar are also accessible in Gaziantep and that the Syrian Refugees can buy such products and carry out such sales. This can also be taken as a sign of distribution and consumption networks where Syrians can find the products they want. In fact, in a city like Gaziantep, where nearly half a million Syrian Refugees live in addition to being relatively close to Syria geographically, it is a common situation that Syrians have commercial and economic networks to find the products they want.

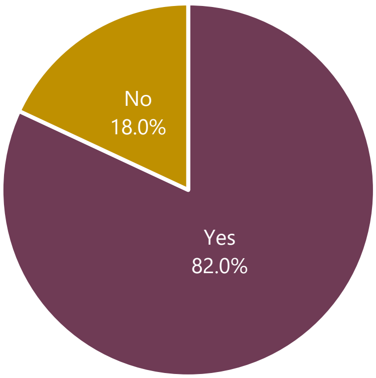

Figure 71: Do you have a neighbor from Gaziantep?

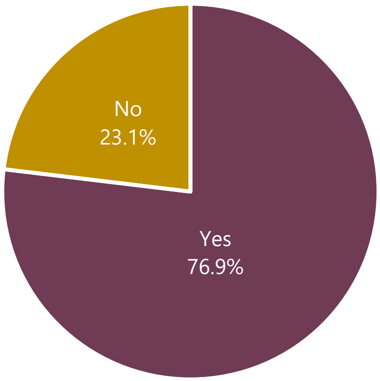

Figure 72: Do you have a Syrian neighbor?

82% of the Syrian Refugees interviewed have a neighbor from Gaziantep. This rate is essential data for the expected interaction between the Syrian and Gaziantep population in daily life. As a result of a general immigrant and refugee behavior

pattern, it is understandable that Syrians prefer neighborhoods highly populated by their fellows. Additionally, the heterogeneous structure of the populated areas and most of their neighbors from Gaziantep is also a meaningful situation.

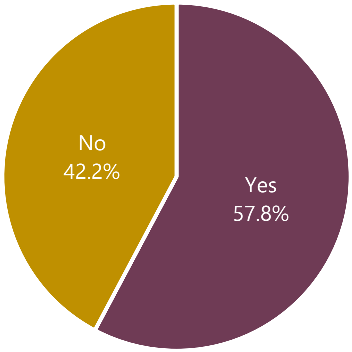

Figure 73: Has your neighbor from Gaziantep ever sent food to you?

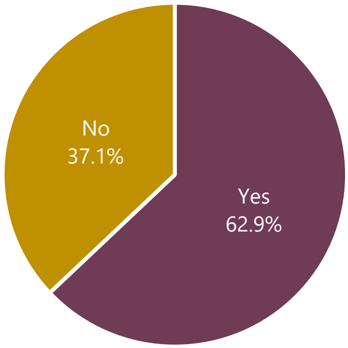

Figure 74: Has your Syrian neighbor ever sent food to you?

Sending food among neighbors has many social symbolic meanings. As shown in the charts above, there is an interaction between Syrian Refugees and community members regarding sending food.

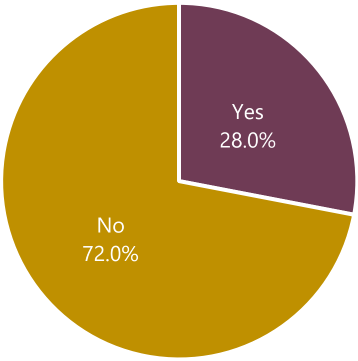

Figure 75: Visiting the House of a Neighbor from Gaziantep

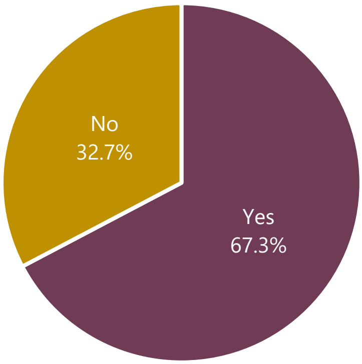

Figure 76: Visiting the House of a Syrian Neighbor

Among the Syrian Refugees and host community members, when it comes to home visits, it was stated that close to one-third of Syrians visited their neighbors from Gaziantep. These data show that a slow-moving interaction began between two communities that share the same physical spaces, rather than an utterly

disconnected system of relations. These data also show that visits to Gaziantep neighbors, which were around 20% in the 2018 survey as mentioned earlier, have increased[14].

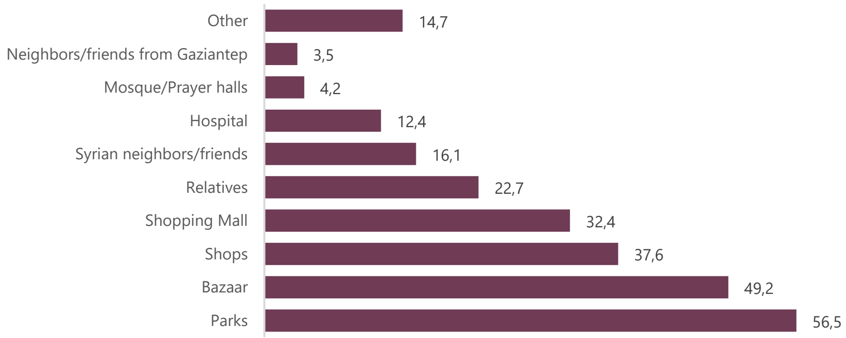

Figure 77: Most Visited Destinations Outside

Most of the Syrian Refugees stated that the park was the first destination out of the three most frequently visited places when they went out. This is followed by bazaars, markets, and shopping malls as shopping venues. It is possible to say that Syrians view parks as places to socialize and spend leisure time.

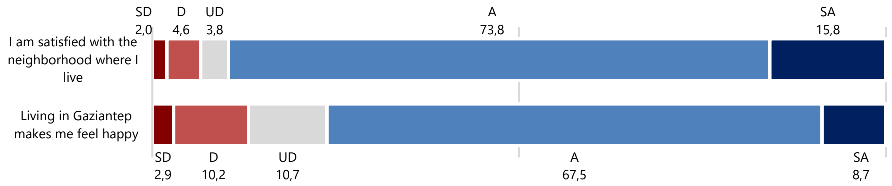

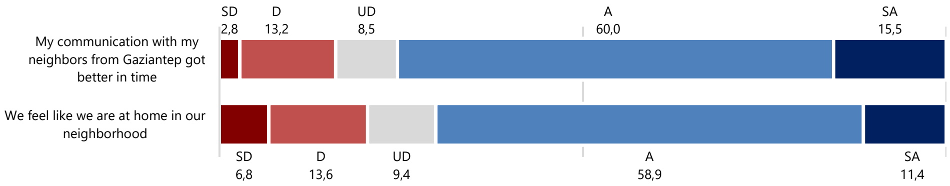

[14] To better understand the neighbor relations, food exchange and daily interactions, see a brilliant piece based on the 2018 study in Gaziantep. Soyudoğan, M. (2020) Food Exchange and Social Gap between Syrians and Their Neighbors from Gaziantep, included in Migration and City: Interactions (Y. Ahi, M.N. Gültekin, M. Açıkgöz, Ed.) pp. 267-298, Ankara: Nika Publications.

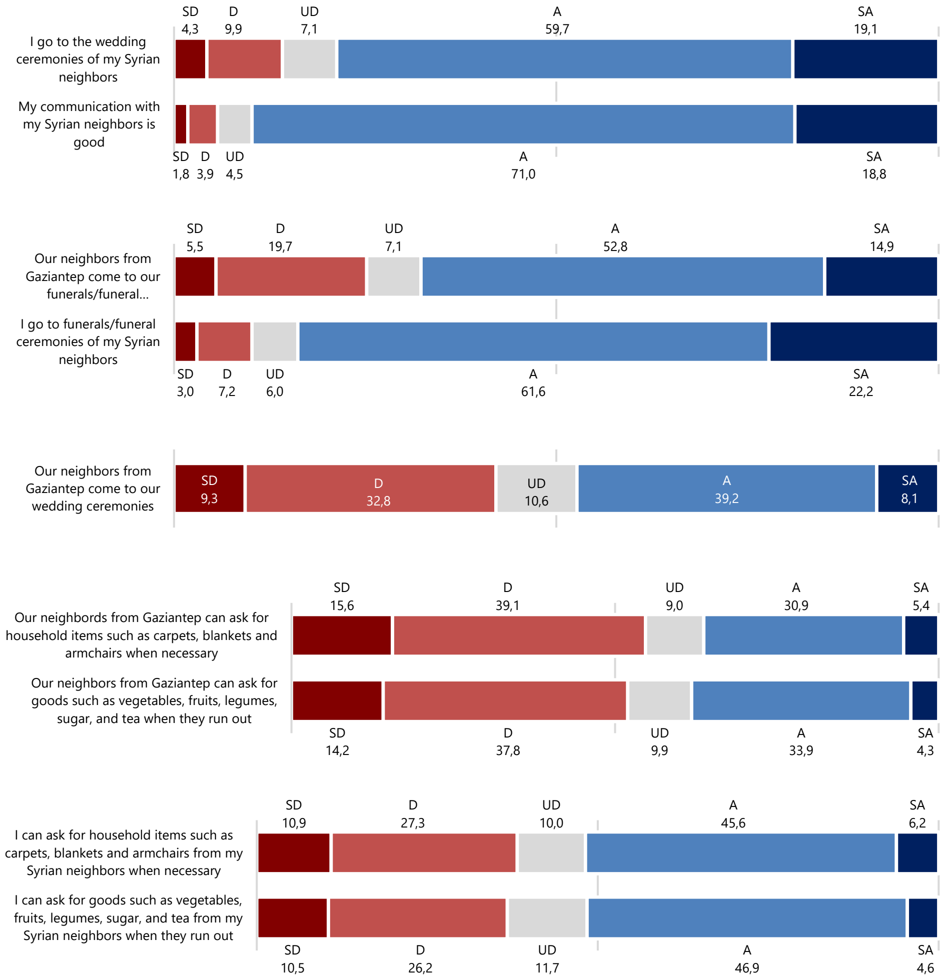

Figure 78: Everyday Life Relationships

It is possible to say that exciting results have emerged in daily life relationships. Approximately 90% of the Syrian Refugees interviewed state that they are on good terms with other Syrian neighbors. However, despite their good relations with the neighbors, their participation rate in their weddings which remains around 78%, seems to be explained by the refugees' severe economic conditions because participation in the wedding invitation indeed corresponds to giving a piece of jewelry or a gift in the cultural structure, including Syrians, which will bring a financial burden for households. It is understandable that most of them are already trying to make a living with an income well below the minimum wage and attend weddings of their neighbors, whom they are good with, less frequently.

On the other hand, urban and neighborhood life and good neighborly relations can also indicate social distance. Therefore, this difference between the rate of attending a wedding and good amicable relation should be addressed together with the daily life policy of the social distance. It should be added that the rate of neighbors from Gaziantep attending Syrian weddings is below 50%. Of course, the low rate of host community members' participation in the wedding ceremonies of their Syrian neighbors is more related to social gap rather than economic reasons. The funeral ceremony is an essential indicator in terms of both religious and cultural aspects in neighborly relations. The Syrian Refugees go to the funeral rites of their Syrian neighbors (approximately 84%) and their neighbors from Gaziantep (67%). However, the striking point in terms of funeral ceremonies and neighborly relations is that despite the close rate of the undecided, approximately 25% of the Syrian Refugees stated that they did not go to the funeral rites of their Gaziantep neighbors. However, this rate is 10% for Syrian neighbors. It should be added that instant exchanges (such as food, simple and emergency consumption items), which show the frequency and degree of relations between neighbors in daily life relations in the neighborhoods, are at around 40%, which significantly reveals the existence of a social distance (often fed by prejudices) at a specific rate.

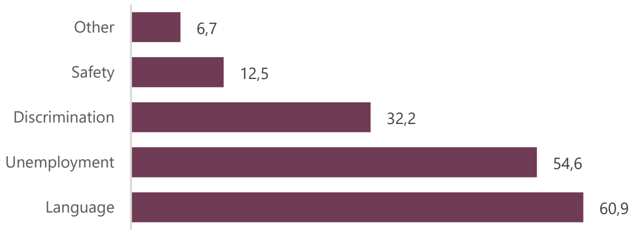

Figure 79: Most Frequently Experienced Problems in Gaziantep

The Syrian Refugees in Gaziantep stated that language is among the most common problems they encounter. Discrimination against Syrians is also seen as a problem (32%). The language barrier between groups, together with the lack of communication and interaction, is one of the biggest causes of negative prejudices and social distance. On the other hand, the second topic or problem about which the Syrian Refugees complain most is unemployment. In the 2018 study, security was one of the last items to be seen as an issue. In this research, it is seen that the position has not changed. Hence, language, job-work, and dealing with exclusion appear to be higher priority issues for the Syrians in Gaziantep.

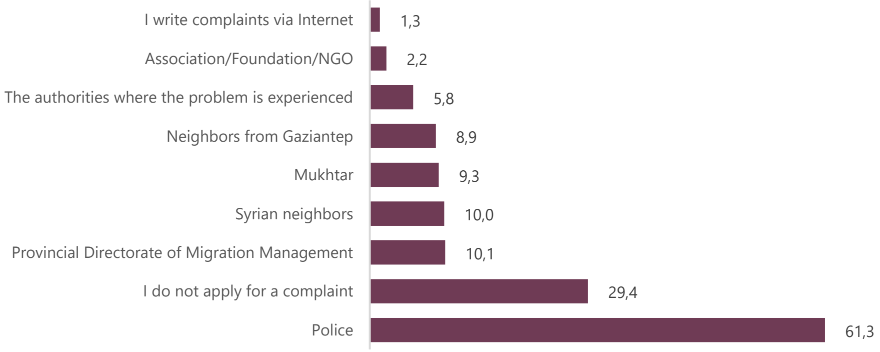

Figure 80: Institution or Person from Whom Assistance is requested in Case of a Problem

In Gaziantep, where approximately five hundred thousand registered Syrians live, the methods of dealing with many problems encountered in daily life also have

special meanings. Two-thirds (61%) of the Syrian Refugees interviewed said that they would apply to law enforcement in case of a problem, while nearly one-third (29.4%) stated that they would not apply anywhere to solve the problem they encountered. Those who say that they will apply to the Provincial Directorate of Migration Management, Syrian or Gaziantep neighbors, and the mukhtars in the neighborhood are around 10% on average.

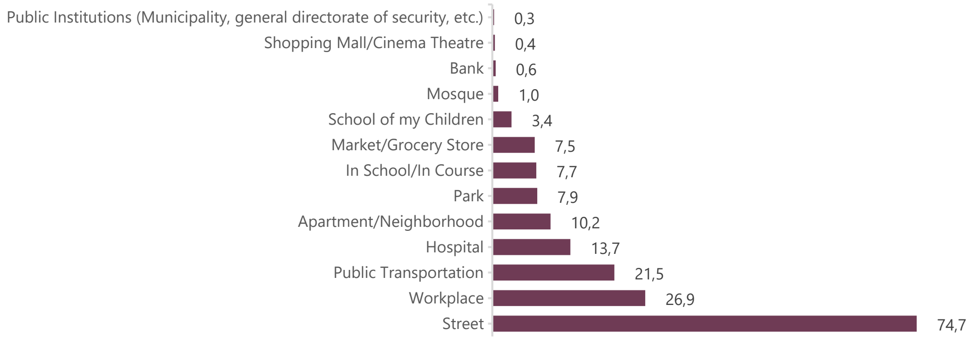

Figure 81: Places Where Discriminatory/Exclusionary Behaviors Are Encountered

The Syrian Refugees who face discrimination are most likely to experience discrimination in places such as any street of the city (about 75%), workplace (27%), public transport (21.5%), hospital (13.7%), apartment, and neighborhood (10.2%), parks (8%), school/education (7.7%), and grocery shopping (7.5%). Almost all Syrians (96.7%) cited the ethnic or cultural identity difference as the main reason for the exclusion or discrimination they face in Gaziantep. The high rates of exposure to exclusion in shared public spaces also clearly show social distance and prejudice between host community members and Syrian Refugees.

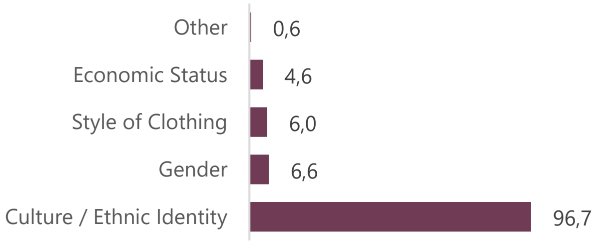

Figure 82: Reasons for Discrimination/Exclusion

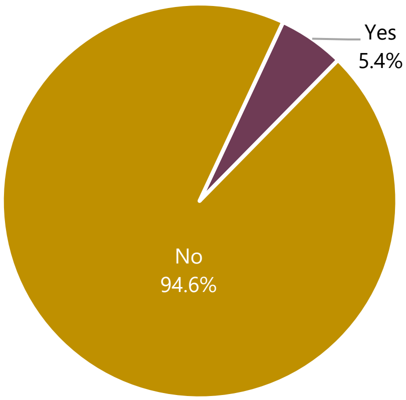

Figure 83: Has any institution ever informed you about your rights in Turkey?

As shown below (52%), approximately half of the Syrian Refugees are not aware of their rights in Turkey, and 10% of them remain undecided. Only 5% of Syrian respondents said that their rights in Turkey had been explained to them by someone. It is critical for the Syrian Refugees to know their rights, maintain their lives in Gaziantep or generally, in Turkey, benefit from aids and supports, for adaptation in the short or medium-term and humanitarian issues as access of children to fundamental rights.

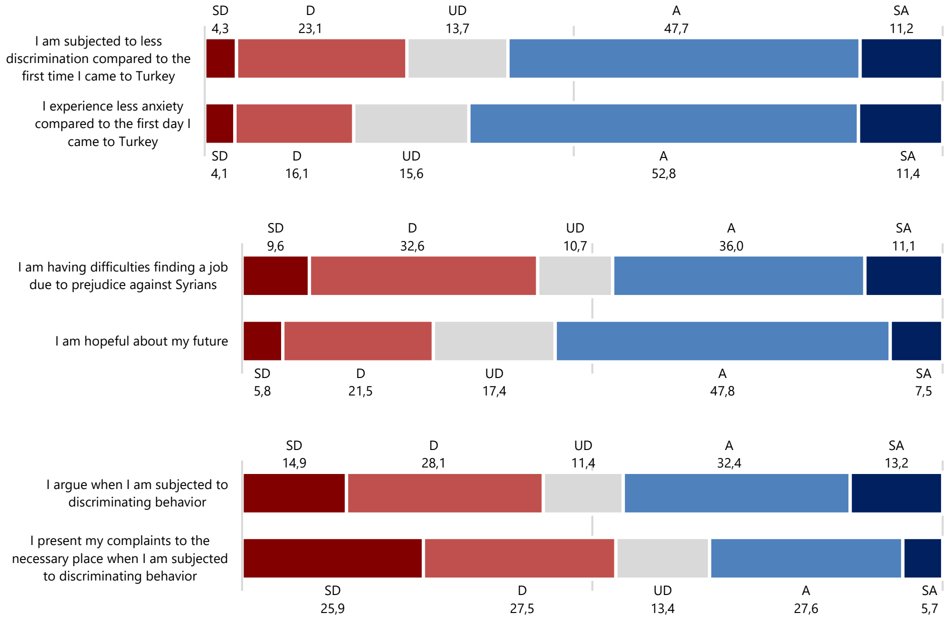

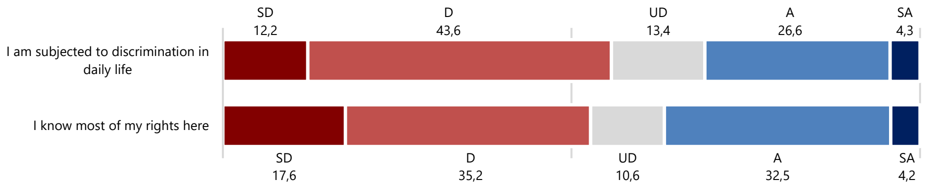

Figure 84: Attitudes towards Exclusion

58% of the Syrian Refugees state that they face less discrimination in daily life than when they first arrived. However, the rate of the Syrian Refugees who say that they will oppose discrimination when they witness is around 45%. The rate of those who state that they will complain about discrimination to the necessary authorities is 33%. The rate of those who say that they were subjected to discrimination at some stage of their daily life is 31% or one-third. Under all these challenging conditions, more than 64% of the Syrian Refugees clearly state that they are more hopeful about the future.

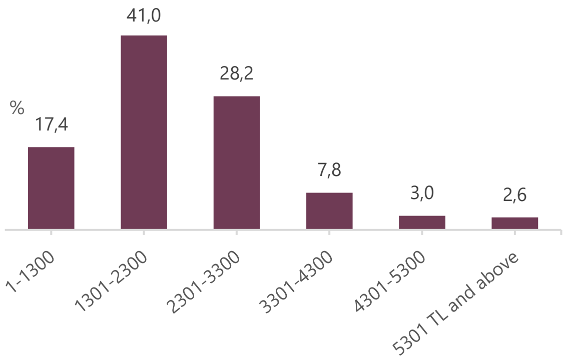

Figure 85: Monthly Income of the Household (TL)

The average income of the Syrian households is 2311 TL. 58% of households have pay below the net minimum wage. 99% of them live below the poverty line. According to the Ministry of Interior General Directorate of Migration Management in October 2020 data, out of approximately 3 million 600 thousand Syrians maintaining their lives in Turkey, only 31 thousand people have been permitted to work. Therefore, this also means that hundreds of thousands of the Syrian Refugees are working under unregistered, precarious conditions. Precarious conditions, informality, and refugees' efforts to seek immediate economic income ultimately coincide with the increased supply of cheap labor, decreased price or labor, and eventually, refugee poverty. Similarly, when the weekly working hours and daily working hours are considered, more than one person is working in more than one-third of the Syrian households to cope with the difficult economic conditions.

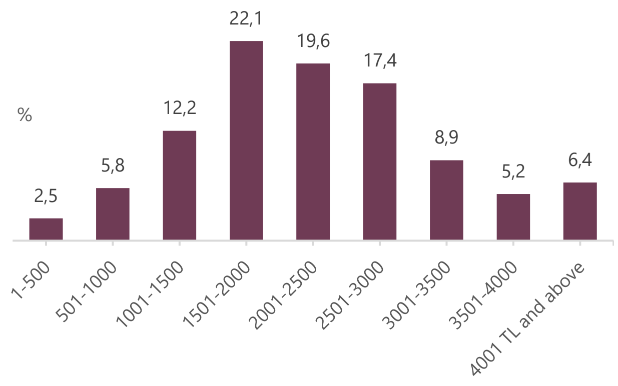

Figure 86: Monthly Expense of the Household (TL)

The average expenditure of the Syrian households in the interviews is 2516 TL. According to the Confederation of Turkish Trade Unions report published in July 2020[15], when the study was conducted, the poverty line for a family of four persons is 7838.62 TL. This shows that almost all Syrian households in Gaziantep have an economic capacity below the poverty line. According to the same report, the hunger limit for a family of four persons is 2406.46 TL. This shows that approximately 65% of the Syrian Refugees spend below the hunger threshold. Considering that the average household size is 5.9 people, it is not difficult to predict a higher household rate spending below the hunger and poverty lines. This situation also shows that almost all Syrians living in Gaziantep experience severe poverty and deprivation and immigration circumstances or being refugees.

[15] www.turkis.org.tr/dosya/2I2rz4FUvRiT.doc Access: 21.09.2020

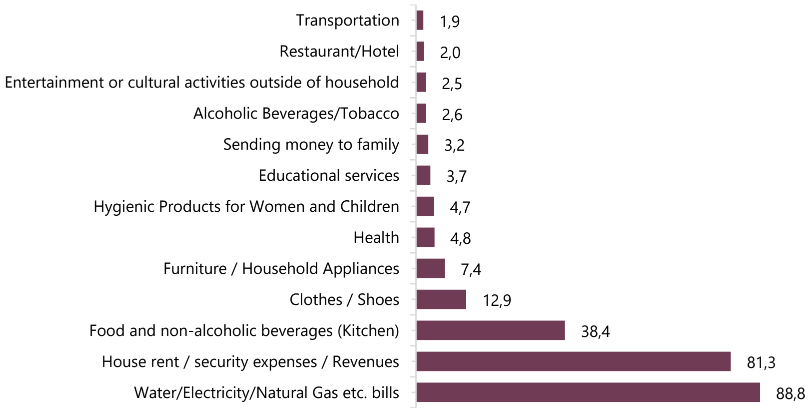

Figure 87: Most Challenging Expenses to Pay

The Syrian Refugees interviewed have the most difficulty in paying bills such as water, electricity, telephone, and natural gas. In the 2018 survey, we see that the rent and related housing expenses, which were ranked in the first place, ranked second in this survey. The fact that other expenditure items are low can be interpreted not as the availability of spending opportunities for the Syrians in Gaziantep but as a tendency not to spend in this direction in a general way to cope with poverty and difficulty. The main reason for education and health items to be at lower rates among household expenses is that Syrian immigrants and refugees, despite all the difficulties, lack access to Turkey's essential health and education services.

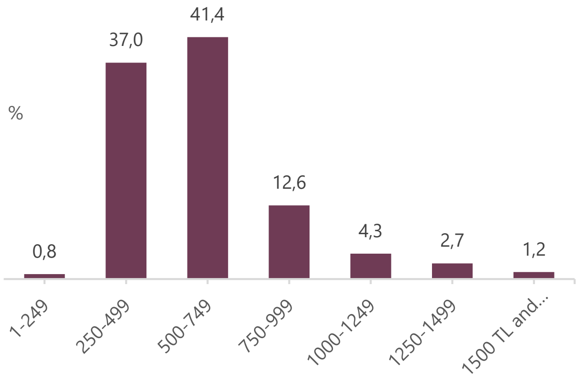

Figure 88: Monthly House Rent

The average rental expense of the Syrian Refugees is 615 TL. More than 40% pay between 500 and 750 TL while approximately 37% pay between 250 and 500 TL. The rate of those who pay more than 1000 TL for rent is less than 10 percent.

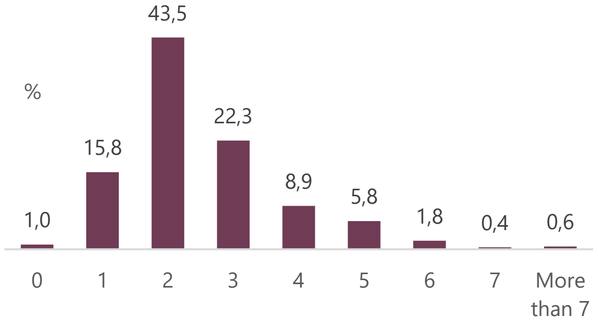

Figure 89: Number of Smartphones in the Household

99% of Syrian households in Gaziantep have at least one smartphone. This rate is higher than the telephone ownership rate for the host community members.

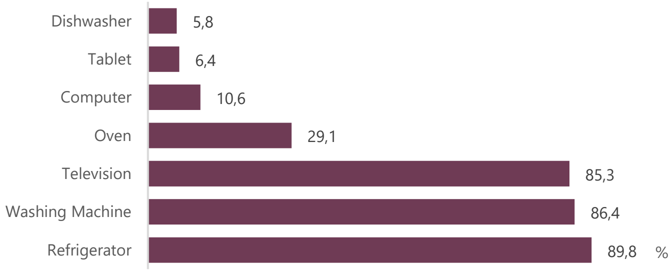

Figure 90: Working Electronic Devices in the Household

The Syrian Refugees own essential electronic devices such as refrigerators and washing machines. However, the rate of owning a dishwasher and oven is lower than the other two. On the other hand, it is seen that televisions are held at a higher level than essential electronic devices such as ovens and dishwashers. Computers and tablets are less likely to be found in Syrian households. As can be expected, in terms of owning electronic devices, having items such as televisions and refrigerators is not a strong indicator of the socioeconomic status of the household as much as owning dishwashers, tablets, or computers.

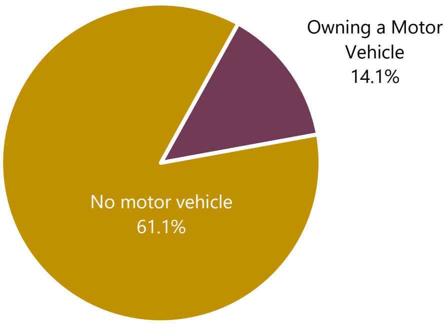

Figure 91: Motor Vehicle Ownership

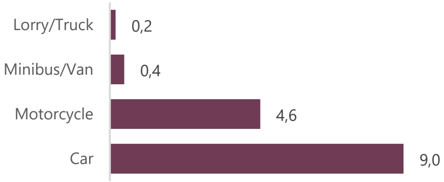

Figure 92: Type of Owned Motor Vehicle

14% of the Syrian Refugees in Gaziantep own a type of motor vehicle. According to the Motor Vehicle Statistics data of the Turkey Statistical Institute in December 2019, Turkey has 23 million registered motor vehicles in the general traffic.[16] In a rough calculation, only 28 people in every one hundred people have a motor vehicle in Turkey. In this case, the rate of having motor vehicles for Syrians in Gaziantep is as much as half of the total motor vehicle ownership rate in Turkey. 64% of the Syrian Refugees who own motor vehicles possess automobiles, while 32% have motorcycles. Only 9% of households own cars.

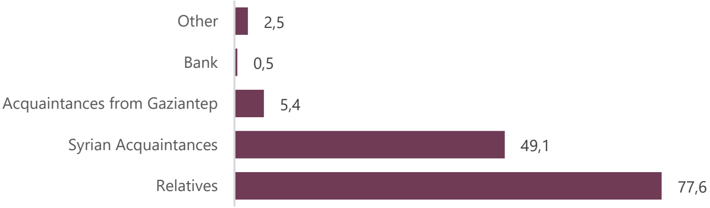

Figure 93: Person or Institution to Be Asked for Loan in Urgent Need of Money

[16]https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Aralik-2019-33648, Access: 22.09.2020

The interviewed Syrian Refugees mostly resort to relatives (77.6%) or other non-relative Syrian acquaintances (49.1%) in case of urgent money and cash shortages. This situation shows how the influence of the state, banks, and other financial institutions has decreased in processes of migration and refugee and how relations of family, relatives, or acquaintances work in times of vulnerability. On the other hand, Syrians' case of being under temporary protection causes their rights regarding banks, loans, and ownership to be suspended. Therefore, it is understandable that traditional family and kinship patterns are functional in an environment where capitalist market institutions do not have the opportunity to extend loans or credits.

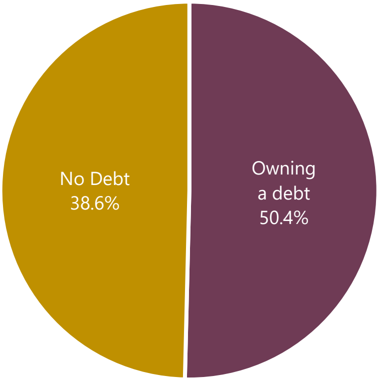

Figure 94: Status of Debt

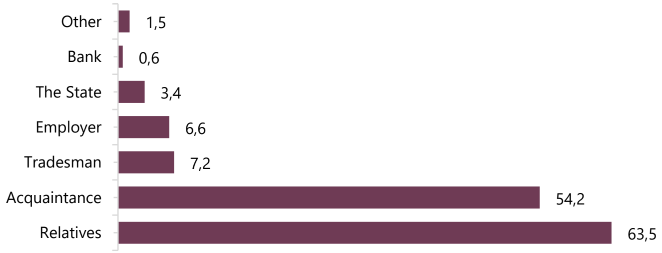

Figure 95: The Source Owed

50% of the Syrian Refugees interviewed do not have any debt to any institution or person. As already mentioned, when it is considered that a large majority of Syrians (95%) are not citizens of the Republic of Turkey, it is expected that they do not have relations with other institutions of the public or economic market that

provide loans/cash. Therefore, it is an understandable result that relatives and Syrian acquaintances come to the fore in the context of borrowing.

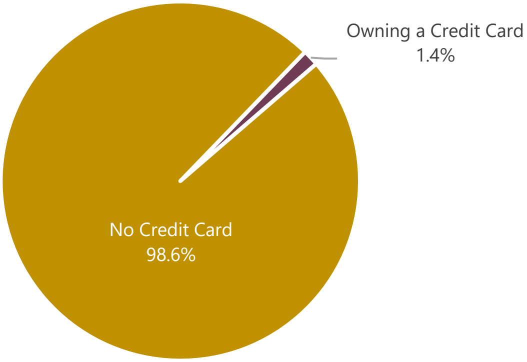

Figure 96: Credit Card Ownership

Credit card ownership was only asked the Syrian participants with citizenship of the Republic of Turkey. Accordingly, credit card ownership is almost nonexistent (1.4%).

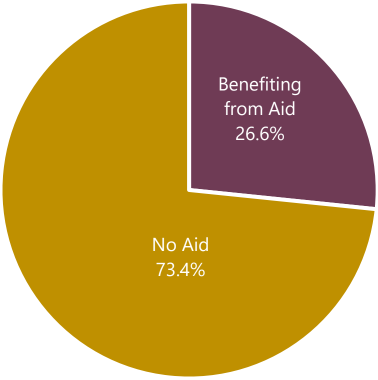

Figure 97: Status of Benefiting from Aid in the Household

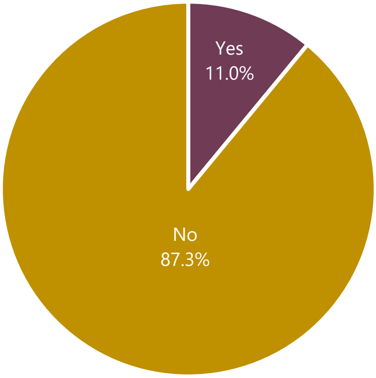

Figure 98: Benefiting from Aid in the Past

The matter of receiving aids, a common subject in public and everyday political debates in Turkey, was also asked to the Syrian Refugees. The rate of Syrians who declared that they did not receive any help from any institution or person is 73%. This rate is higher than those who did not receive aids (62%) in 2018. 89% of those who did not receive help stated that they had not received any support previously. Contrary to popular belief, the Syrian Refugees do not receive a high level of assistance. Considering the low level of income and the high number of people in

the household, the number of children in the home, and the current COVID-19 conditions, the need for assistance is straightforward. In the findings, the low rate of receiving aid also indicates that the availability and sustainability of present aid should be reconsidered.

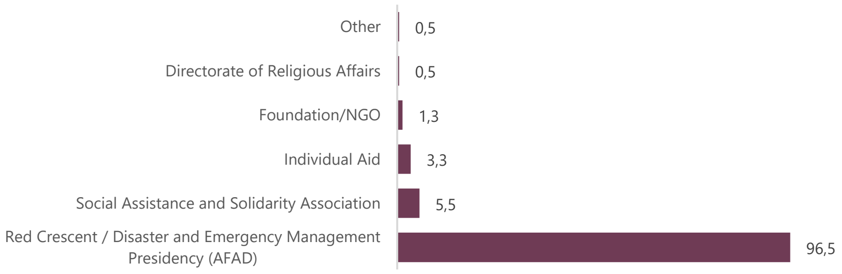

Figure 99: Sources of Aids

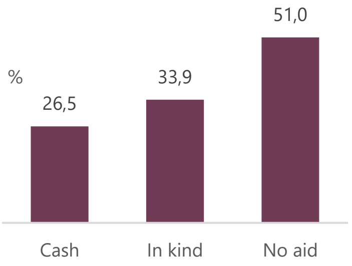

Figure 100: Types of Aids

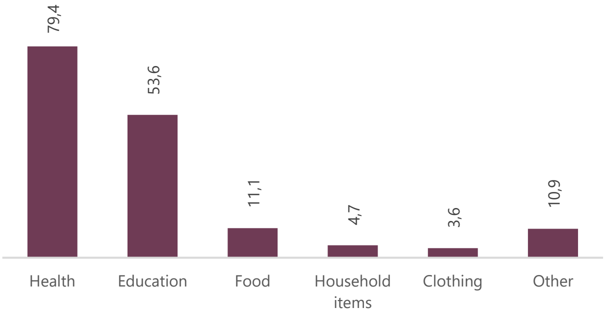

Figure 101: Types of Non-Cash Aid

At the time of the study, most (84%) of those who received aid (27%) received support from the Turkish Red Crescent. The benefits from aids from Foundations of

Social Help and Solidarity (FSHS) are low (8%). The fact that the aids in kind and cash provided for the Syrian Refugees have to be made through central organizations such as AFAD and Turkish Red Crescent causes the rates to appear in this way. The European Commission aids were made through the Turkish Red Crescent.

Apart from cash aid, health services (82.7%), including medicine and treatment, are received most, followed by education or stationery assistance (55.9%). Those who receive support for food, which is one of the most challenging expenses the Syrian Refugees have to pay, constitute a tiny group, one-tenth of those who receive help with a rate of 27%. This shows that most immigrants and asylum seekers in Gaziantep cannot receive enough of these in-kind supports.

On the other hand, the rate of those benefiting from psycho-social support, which is a vital issue for many war victims like the Syrian Refugees, is only 2%. Considering the trauma of war, changing domestic roles in the process of migration, the high rate of disability (23%) as determined in the 2018 study, and the difficulties of adaptation, it is clear that benefiting from psychological assistance is far from meeting the need. So much so that the psychological support rate, which was 1.4% in the 2018 study, is only 2%, with an increase of only 0.6 in the three years in between. At this point, considering both the accessibility of psychosocial support, the importance of privacy, and the difficulties and cultural barriers while applying for this type of support in the Middle East, as in many other societies, the necessity of culturally sensitive psycho-social assistance practices emerges.

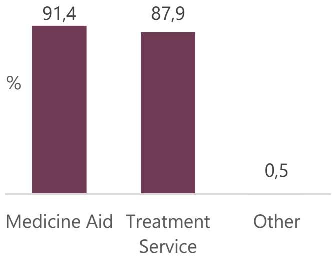

Figure 102: Types of Health Aid

For the Syrian Refugees in Gaziantep, the two most frequently or quickly accessible health aids are medicine and treatment services. This shows that significant success has been achieved in accessing these two fundamental human rights.

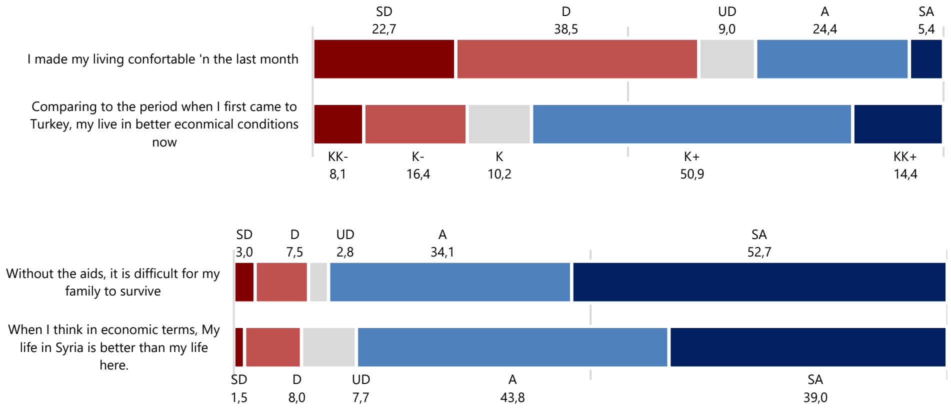

Figure 103: Attitudes towards the Socioeconomic Status

In the interviews, the question, “It would be difficult to support our household without aid,” was asked to the Syrian Refugees who stated that they were currently receiving financial or in-kind assistance from an institution or person. 52.6% of the Syrian Refugees, who indicated that they received aid, stated that they would never support their households without the help. Only about 10% said that they would not have any difficulties in the absence of assistance. This situation shows the importance and significance of assistance provided for the Syrians while they are maintaining their daily lives in Gaziantep. 61.2% of the Syrian Refugees participating in the study stated that they did not comfortably spend one month before the survey. This rate also coincides with the rate of Syrian Refugees with an income below the subsistence level.

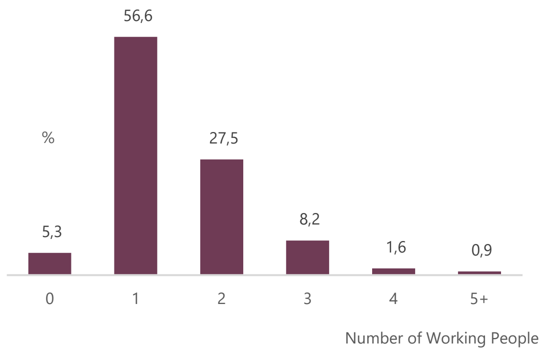

Figure 104: Number of Employees in a Paid Job in the Household

According to the data obtained, the average rate of people working in a household is 1.5. Approximately 95% of the Syrian households interviewed had at least one working individual. As mentioned above, considering that only 31 thousand Syrians in Turkey are officially issued with work permits, the situation of unregistered work or informal labor market can be understood more apparently.

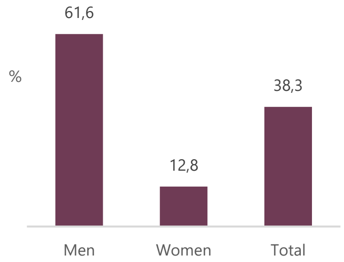

Figure 105: Working Rates According to Gender

61.7% of the participants responded "no" to the question of "Do you have a job in Gaziantep?" while 38.3% responded "yes." The fact that there are currently 61.7% of unemployed people can indicate that the Syrians are still not sufficiently attached to the business and work life of Gaziantep. The lower rates for women having a paid job indicates that the (gender) variable is an essential factor in business

and work relations. This is directly related to the cultural context in which waged work and businesses are identified with men.

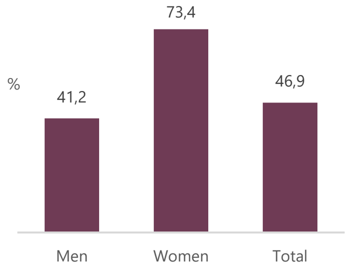

Figure 106: Those Who Are in Their First Jobs

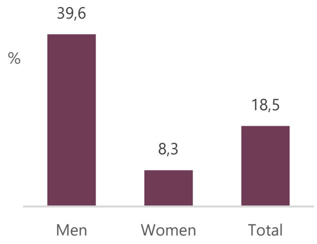

Figure 107: Those Who Had a Job Before Losing Their Jobs

The data above showed that most respondents who did not work in a paid job were women. It was emphasized above that this situation was related to the traditional gender and cultural context that identifies men with work and business life outside the household. The overwhelming 81% of respondents who do not currently have a paid employment stated that they did not work before, and 92% of women who did not have a paid job said they did not work before, indicating the effectiveness of the social-cultural context.

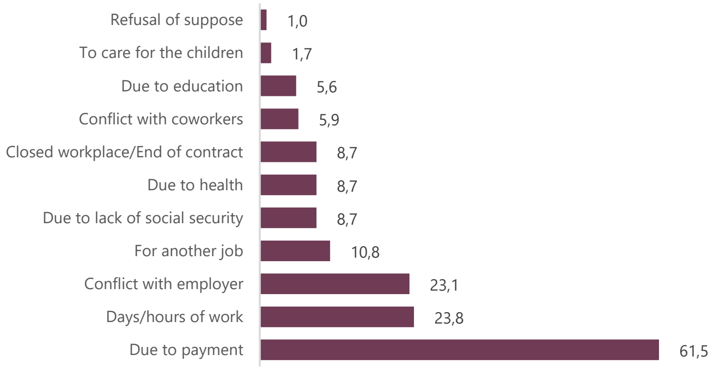

Figure 108: Reasons for Quitting Work

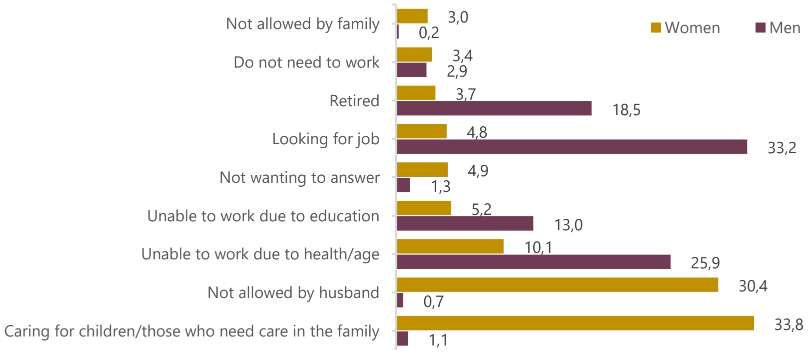

Figure 109: Reasons for Not Working

Considering the reasons for not working, it is seen that women are excluded from work and business processes due to many reasons such as domestic labor, care, and cultural barriers. Among the causes of men not working, health problems stand out first and stem from unemployment. It is expected that migrants and refugees experience unemployment more heavily due to the precarious, cheap labor and working environments. Although cheap labor opens a door for refugees to survive, it does not eliminate the possibility of experiencing chronic unemployment and poverty.

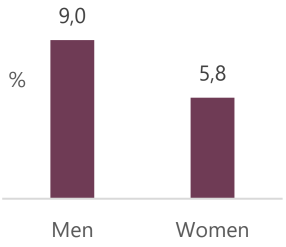

Figure 110: Insurance Status of Employees

Another problem in the job and work conditions of the Syrian Refugees in Gaziantep is security, that is, insurance. Of the working women, who already constitute a meager percentage, 94.2% do not have any insurance coverage, while this rate is 91% for men. Considering these rates and a large number of unofficial Syrians working on a permanent or seasonal basis, the gravity of the picture becomes more apparent.

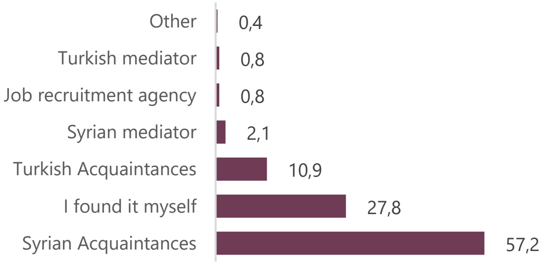

Figure 111: Method of Finding a Job

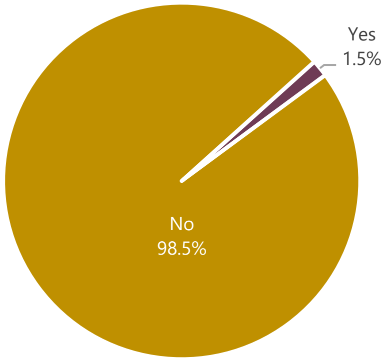

Figure 112: Payment for Entering the Job

When the two charts above are interpreted together, more than half (57%) of the Syrian Refugees currently working in Gaziantep stated that they found a job through the "Syrian acquaintances." When 2% of the "Syrian mediator" option is added to this data, 59% of the participants have the opportunity to participate in employment through the social networks and connections created by themselves. This rate shows that the Syrian Refugees can be included in networks that are large enough to find a job among themselves. The data that 11% of those surveyed found a job through the "Turkish acquaintances" is remarkable in social adaptation. The fact that the Syrian Refugees have not paid any fees for employment is an indication that this employment channel has emerged through social networks.

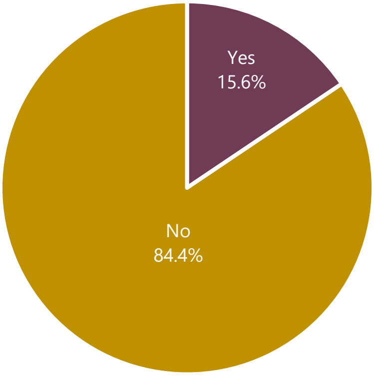

Figure 113: Negotiating with the Employer on Payments

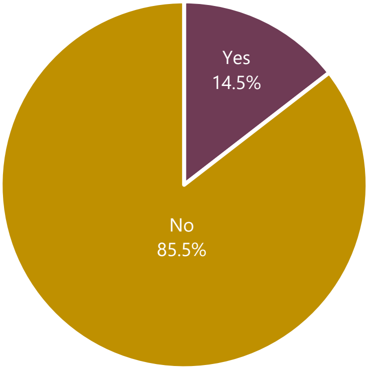

Figure 114: Having Problems with Payment

Among the Syrian Refugees interviewed, 85% of the currently paid or salaried employees have not experienced employers' problems regarding wages. However, considering the data in other figures and charts regarding income, this high rate shows that they do not argue with the employer about paychecks, not that they receive fair wages.

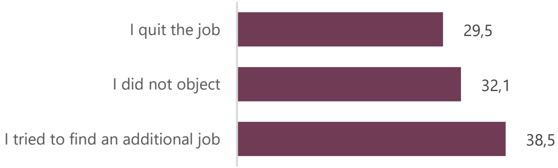

Figure 115: Reaction to Low Wages

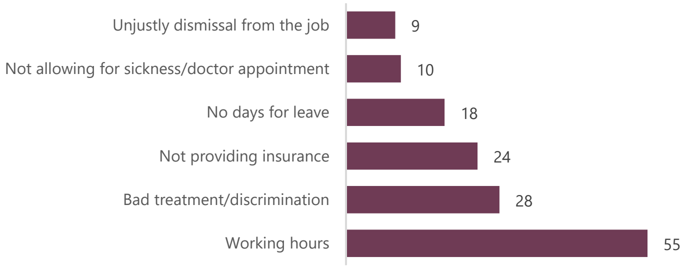

Figure 116: Reasons for Dispute with the Employer

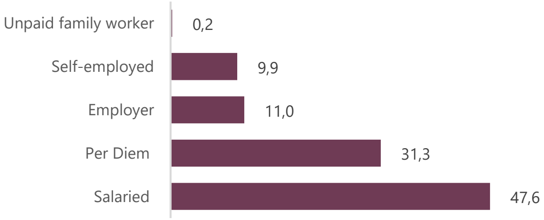

Figure 117: Standard of the Job

47.6% of the Syrian Refugees working in Gaziantep are on salary, while 31.3% of the work per diem. In addition to the fact that Syrians are seen as a cheap labor force, and they have to find and work in a short time to survive, citizenship and legal procedures (such as the quota system applied to the Syrian Refugees in workplaces) also cause them to have insecure, per diem and non-continuous jobs. However, this situation is a form of insertion into business and working life. The Syrian Refugees are mostly informally attached to work and business life in Gaziantep. Additionally, we can see that only 10% remain as "employers" and 9.9% work "for their account."

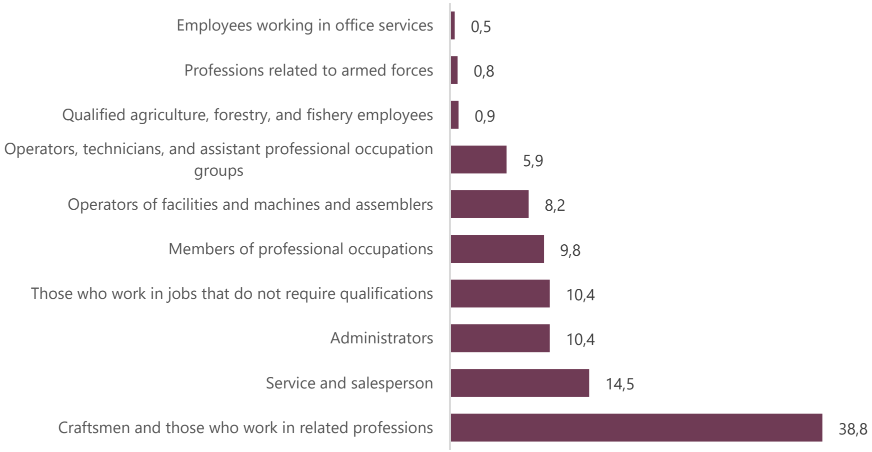

Figure 118: Business Lines of Employees in Their Jobs

When we look at the occupational groups in Gaziantep that the Syrian Refugees perform for a fee, the rate of "craftsmen and related professions" ranks the first. This rate indicates that they are also pursuing professions that require manual skills, such as plastering, painting, carpentry, and leather craftsman in Gaziantep. When the other rates in the chart are compared with the rates of occupational groups included in Syria, the rates of the "non-qualified jobs" and "service and sales personnel" categories increase. Simultaneously, a decrease is observed in the categories of "members of professional occupations" and "administrators." This tells us that the professions in which the Syrian middle classes in Gaziantep are in decline, and thus, the middle-class members are experiencing a relative weakening in socioeconomic terms.

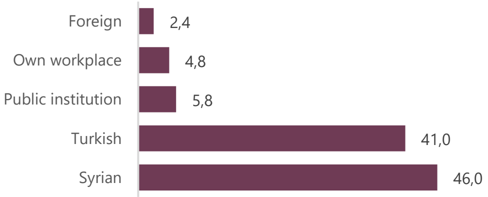

Figure 119: Organizations Where Syrian Employees Work

When the employers of working Syrians are analyzed, it is noticed that there is a large concentration in the private sector. When it is considered that most Syrian Refugees are not citizens of the Republic of Turkey, it is already an expected

circumstance that they are working in the private sector. However, Syrian employers (46%) and Turkish employers (41%) appear to be almost equal in the private sector. In this context, the Syrian Refugees are in contact with people from Turkey as much as Syrians. In the 2018 study, work and business were the main areas where Syrians and host community members had the most contact.

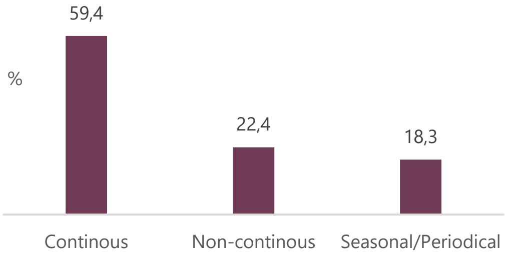

Figure 120: Work Layout

59.4% of the Syrian Refugees we interviewed are working in a permanent job while the remaining part is employed as non-continuous (22.4%) or as seasonal workers (18.3%). In this sense, despite not as high as those who work continuously, employees' rate is also substantially high (40%). In the 2018 study, it was observed that 62.1% of Syrians were in permanent jobs while 37.9% of them worked in seasonal or temporary jobs. Although the difference is not very clear when comparing 2018 data and the current situation, it is seen that the rate of permanent employment was higher in 2018. Undoubtedly, one of the biggest reasons for this is that field study coincides with the period of the COVID-19 pandemic. It is also known that the most vulnerable groups during such outbreaks or emergencies are immigrants and refugees, especially in terms of unemployment and impoverishment.

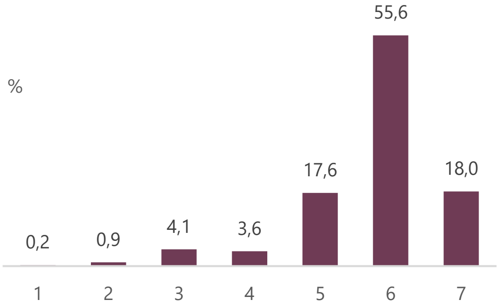

Figure 121: Number of Work Days per Week

According to the chart above, regular employees work an average of 6 days a week. From these results, it can be inferred that the Syrian Refugees who have regular jobs have a hectic working time to provide for their families or households. Simultaneously, it is noteworthy that despite the highness of the average weekly working time, the average income earned is around 15% lower than the average monthly income of host community members.

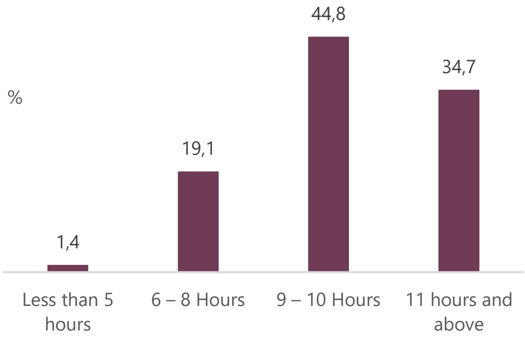

Figure 122: Work Hours per Day

The excessive number of work hours gives clues about the working conditions. Considering that the average working time per day is 8 hours, especially in developed countries, the Syrian Refugees also work in conditions that exceed the standards due to the conditions brought by being refugees and the effort to hold on. Here, it should be kept in mind that in an industrial city like Gaziantep, not only Syrians but also host community employees have a working time well above the average. In other words, it is known that most of the jobs that are secured, included in the social security system but with minimum wage, have a working time of well over 8 hours.

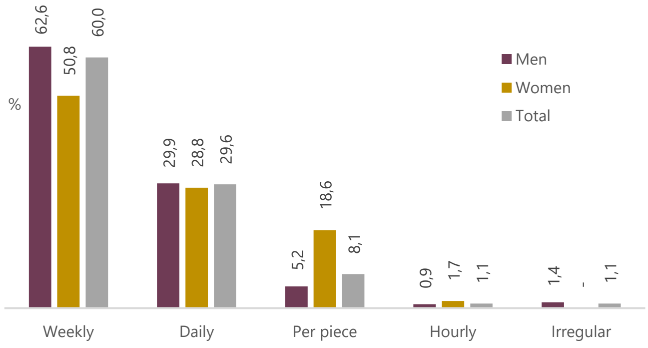

Figure 123: Payment Scheme for Non-Wage Workers

The majority of Syrian Refugees who stated that they worked on a salary or daily in Gaziantep had a regular monthly income. Approximately 30% of them are paid mostly weekly, daily, or per piece. While it is observed that men work more in small businesses that pay weekly wages to their employees, there is a concentration of women in piecework jobs. On the other hand, having a weekly income is also another indicator of informal employment.

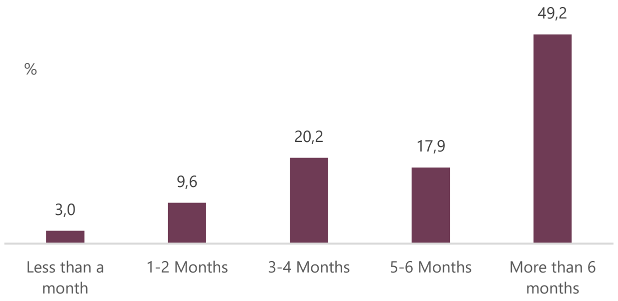

Figure 124: Time Since the Latest Employment

Considering the length of time spent while looking for a job, 29% of the Syrian respondents who are not currently employed are in the 1-2 months group, while 36.3% have been looking for a job for 3-5 months. This situation shows that job-seeking period of most Syrian Refugees in Gaziantep is between 1 and 5 months. However, the fact that the rate of those who look for a job for longer than a year is lower, according to TURKSTAT's data covering the Republic of Turkey, means that Syrians find employment in a shorter period. At these rates, the fact that Syrians cannot tolerate being unemployed for a long time is due to the poverty triggered by being immigrants and refugees, having too little bargaining power and few choices, as well as the primitive capitalist accumulation logic of businesses that employ the Syrian Refugees in low-wage, insecure and informal sectors.

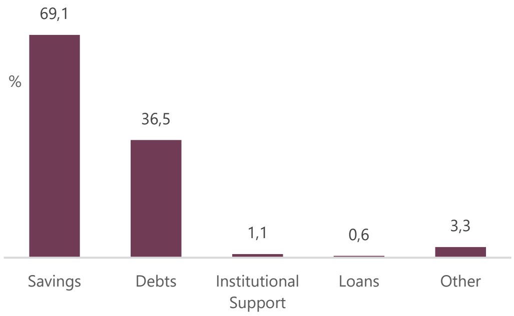

Figure 125: Financial Resources Used While Starting a Business

We see that 75% of the Syrian Refugees participating in the study and having their own businesses in Gaziantep have established their businesses spending their savings. 40% of them also emphasized that they borrowed money while starting a business. The main reason why using loans from the bank is so low is the lack of legal procedures (such as citizenship, business registration, and tax documents) to use bank loans.

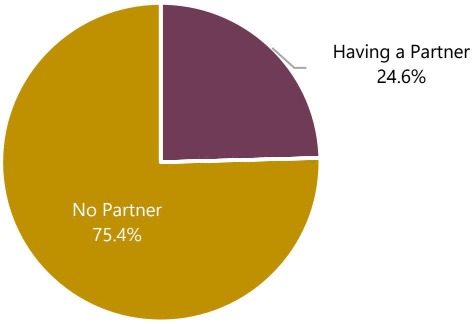

Figure 126: Partnership Status of the Workplace

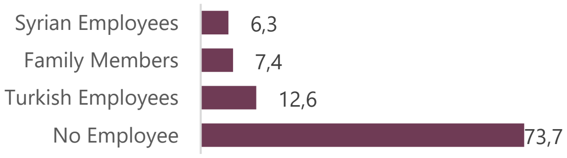

Figure 127: Employee Profile in Workplace

78% of the Syrian Refugees who owned workplaces stated that they did not have any employee, while 7.4% indicated that they worked with family members (children, spouses, relatives). 12.3% of the employers stated that they had Turkish employees.

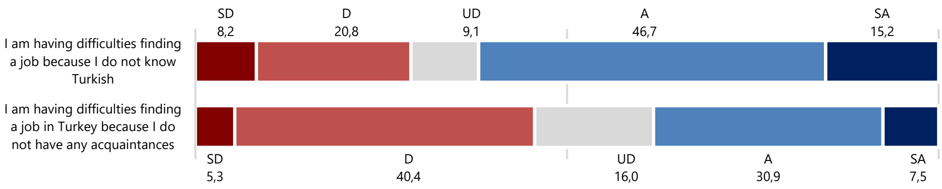

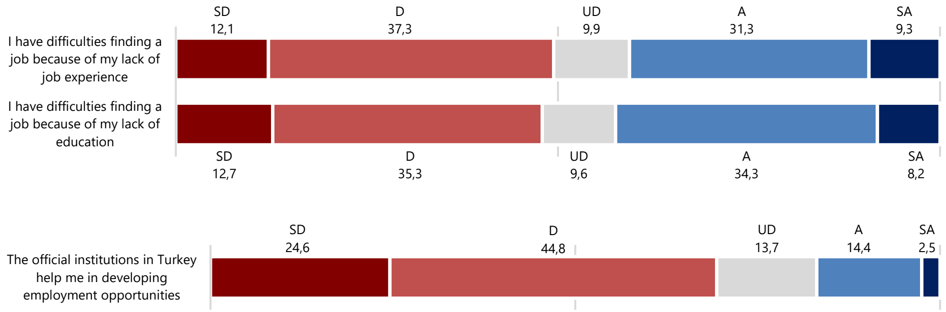

Figure 128: Attitudes towards Work

The attitudes of the Syrian Refugees in Gaziantep towards job and work also reveal remarkable results. Approximately 62% of Syrians clearly state that they cannot find a suitable job because they do not speak Turkish. This rate was around 59% in the 2018 study. The real change in this regard is a 12% decrease in the rate of those who say that language is not as essential in finding a job as the study in 2018 (even without distributing the undecided). However, the rate of those who said that they could not find a job because they did not have acquaintances is around 40%, and in this option, there were close numbers in 2018. The rate of those who see lack of education and work experience as the reasons for not finding a job is still close to 40%. One of the interesting main attitudes here is that only 16% of the Syrian Refugees stated that the official institutions in Turkey had helped them in providing job and work opportunities. A very high rate of Syrians, around 70%, says that the official institutions in Gaziantep do not allow them to find jobs and working processes. All these factors indicate that Syrian Refugees also have to find employment through informal networks. This keeps acquaintance connections alive.

COVID-19 Experiences

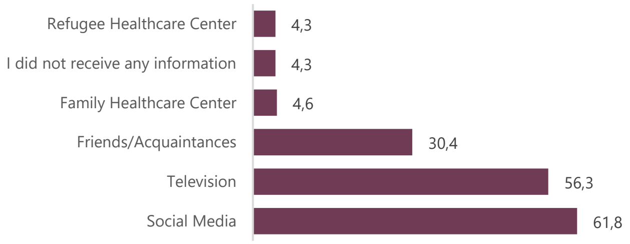

Figure 129: COVID-19 Information Channels

The year 2020 was also a period marked by the COVID-19 pandemic in the world. The Syrian Refugees interviewed were asked about the effects of COVID-19. It is discovered that Syrians follow the news about COVID-19 mostly on social media. Television also maintains its validity as an essential medium for obtaining information about the subject. Social media stands out as a critical source of communication and information for the Syrian Refugees in this process.

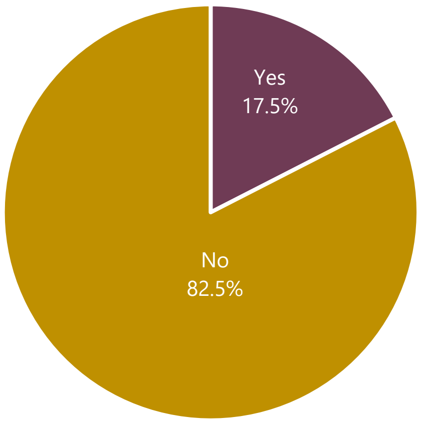

Figure 130: Going to Hospital for Another Reason During the COVID-19 Pandemic

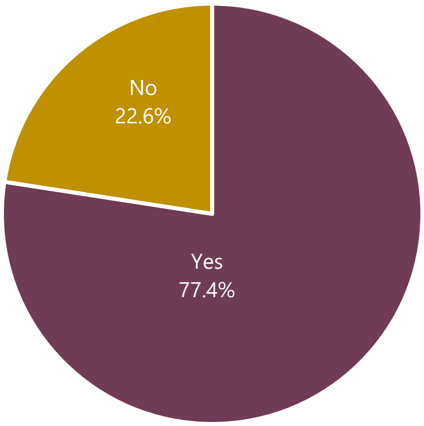

Figure 131: Getting Healthcare Service in Hospital

83% of the Syrian Refugees did not go to the hospital for any other reason during the COVID-19 pandemic. 77% (n = 302) of those who went to the hospital

stated that they were satisfied with the service they received. As mentioned before, together with business and work, access to health and education services, despite all the setbacks, is one of the Syrian Refugees' processes in Gaziantep and Turkey.

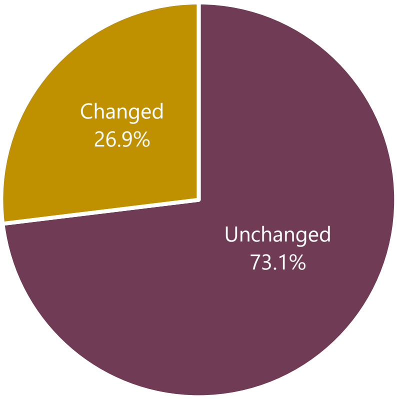

Figure 132: Impact of the COVID-19 Pandemic on Job Switches

Given the predominant presence of Syrian Refugees in the informal sectors, it does not seem surprising that 27% of the respondents changed their jobs during the COVID-19 Pandemic. However, the effects of COVID-19 have shown a remarkable picture in terms of the impact of Syrians on the labor market. On the other hand, such a high rate can be interpreted as evidence that nearly three-quarters of the working Syrian Refugees have found a relatively permanent position in the labor market.

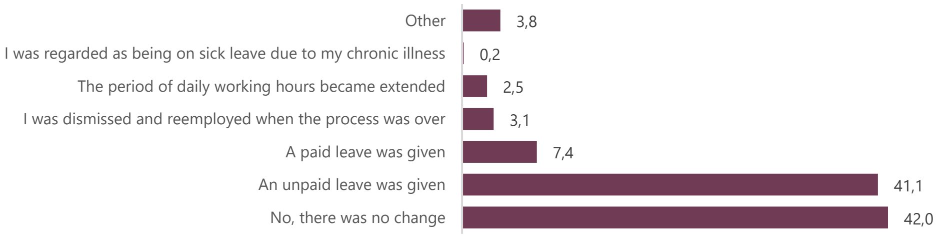

Figure 133: Changes in the Work Status during the COVID-19 Pandemic

Before and after the COVID-19 Pandemic, 42% of Syrian Refugees who continued to work in the same job stated no change in their employment status. On

the other hand, almost the same percentage (41%) of Syrians indicated they were given unpaid leave. 7% of the respondents stated that they took a paid vacation, and 3% stated that they were dismissed during this process and then re-employed.

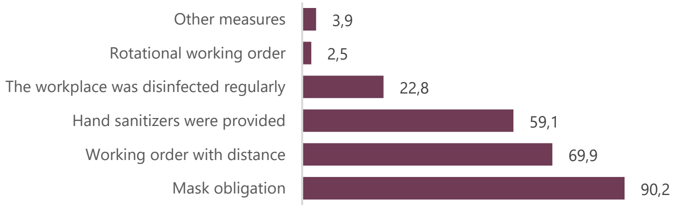

Figure 134: Measures Taken Against COVID-19 in the Workplace

During the COVID-19 pandemic, 90% of the Syrian Refugees responded to the workplace's measures saying that wearing masks was imposed as an obligation. 70% said they started to keep social distancing, and 59% of the workplaces provided hand sanitizers. However, the rate of those who stated that their workplace was regularly disinfected remained at 23%. A meager percentage (3%) of Syrians said that they switched to working rotationally.

Media

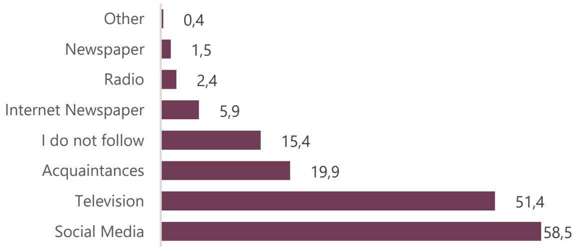

Figure 135: Media Types in Which the News about Syria Is Followed

The Syrian Refugees living in Gaziantep follow Syria's developments on social media largely, followed by on television with a slight difference. Syrians prefer social media because of its opportunities to reach platforms with different perspectives on Syria's developments. On the other hand, getting news from acquaintances (20%) emerges as an effective communication tool.

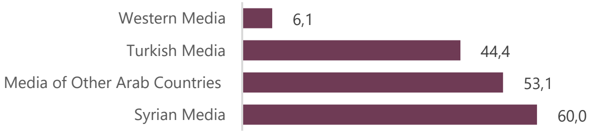

Figure 136: What Country's Media Is Followed for Learning about the Important Developments and Events regarding Syria

The Syrian Refugees in Gaziantep mostly follow the Syrian and Arab-based media. Some Syrians benefit from Turkey's media at a special rate. However, the main factor in turning to the Arab and Syrian media is language. Furthermore, regional media outlets that give more place to the latest developments affect their choices. The low level of orientation towards the Western media can be taken as proof of this.

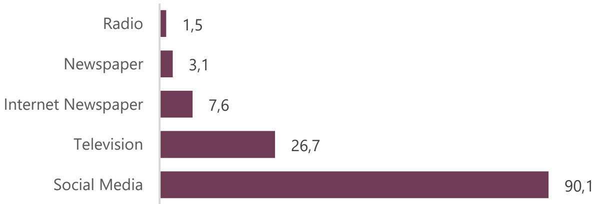

Figure 137: Types of Media in Which the Negative News and Comments about Syrian Refugees Was Encountered

The Syrian Refugees in Gaziantep, to a large extent, state that they encounter negative news about themselves on social media (70%). Television follows it as the second. However, statements on social media, including harmful content, have a high rate. While social media is an essential source of information for Syrians, it is not surprising that it is also the medium where hate speech spreads the most.

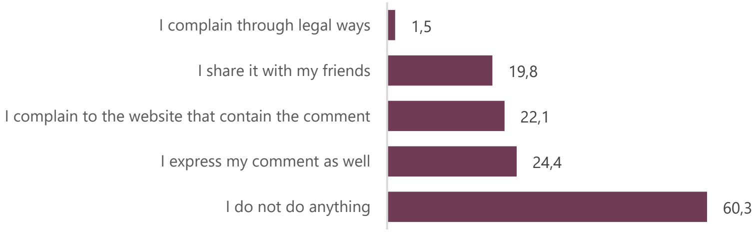

Figure 138: Reactions to the Negative News or Comments about Syrian Refugees on Social Media

The Syrian Refugees in Gaziantep take a passive attitude when they encounter harmful content about them on social media. Although there is not as much as this passive attitude, they also prefer writing counter-comments and making a complaint using the "freedom" and "opportunity" provided by social media. But what is important here is, first and foremost, that a passive attitude is evident. This also implies a kind of invisibility pattern.

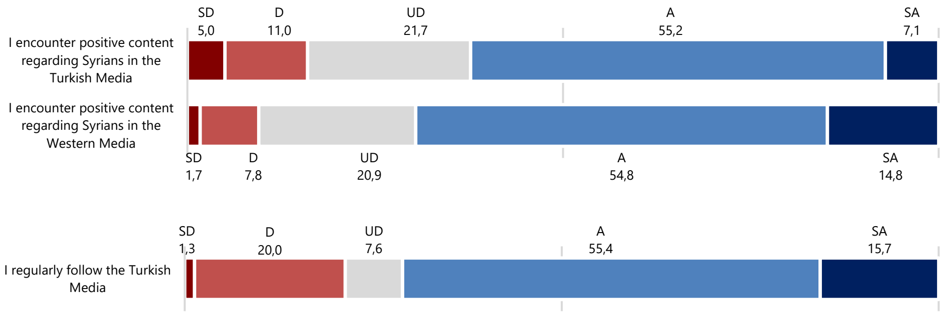

Figure 139: Attitudes towards Media

It is noteworthy that the rate of those who stated that they encountered positive news about Syria in the western media (about 70%) is higher than the rates for Turkish media (62%).

Conclusion and Suggestion

In this report, in which we examine the situation of the Syrian Refugees in Gaziantep, legal status, demographic structure, household composition, participation in working life, schooling, we have compiled essential data on many issues regarding the effects of COVID-19, the media, social relations, and expectations. This picture offers important clues that demonstrate the pros and cons of adaptation as a political and humanitarian goal.

The vast majority of the Syrian Refugees in Gaziantep come from Aleppo and its surroundings. Most of the arrivals are those living in city centers while they were in Syria. Silk Road, as it is called in Gaziantep public memory, is the Aleppo road. The historical and cultural ties between the two cities facilitate economic, social, and cultural relations and affect the Syrians' choice of residence. As the survey indicates, Gaziantep is a city where Syrians fleeing the war came and settled directly. However, Gaziantep is also a center within the region with its current economic structure and job opportunities. In particular, in the last three years, the Syrian Refugees who have settled in other cities in Turkey are said to come and settle in this city.

The basis of the socioeconomic pyramid of the Syrian Refugees living in Gaziantep is quite broad. Before the war and migration, the rate of those working in Syria was less than half, but this rate is determinant in the general absence of women. According to our findings, Syrians living in Gaziantep today belonged to the middle and lower classes before the civil war. The group subject to our research comes from humble conditions, who passed into deprivation and refugee conditions with the war, and who try to hold on in Gaziantep in severe poverty today.

The legal status determines the general framework of adherence and compliance. As much as 5%, a low rate, Syrians have citizenship of the Republic of Turkey, while only 12% of the majority in temporary protection status have a citizenship application. More than half of the rest consider applying for citizenship if possible. On the other hand, the temporary protection status is not known correctly. It is observed that half of the Syrian Refugees in Turkey do not know their rights, while 10% remain undecided. Only 5% of Syrian respondents stated that their rights in Turkey had been explained to them by someone. The Syrians' the lack of knowledge about their rights under temporary protection status is critical in terms

of humanitarian issues such as their quality of life, their inclusion in social systems, short or medium-term adaptation, and children's access to fundamental rights. For almost all of the Syrian Refugees who migrated directly to Gaziantep and started living there for an average of 6.5 years, permanence is becoming a matter of fact while the importance of scientific evaluation of adaptation at the city scale and of discussing it primarily in terms of social policy and services is gradually increasing.

The interviews took place during daylight hours and in households. 52% of the Syrian participants are men, and 48% are women. 90% of the participants are under the age of 55, while the average age is 36.5. Almost all of the participants are married and have children. One thing to be aware of is that the rate of mothers under the age of 18 has approached 20%. The average number of children is 4.0,8, while it is almost the same as 4.2 in the 2018 study. The average household size is six people. Approximately 40% of them are illiterate, while the rate of those holding high school or higher education degrees is 40%.

Arranged marriage is a standard method while choosing a spouse. 42% of marriages are kinship marriages. This rate, which is high according to data for Syrian Refugee and very high according to the data for the host community members, indicates that the practice of kinship marriages is reshaped by the increases in the importance of family and kinship ties under refugee conditions. The spread of marriage based on group preference and in the circle of kinship rather than individual marriages points to the underdevelopment of community relations, which would allow special bonds between residents and immigrants and the social gap between the two groups.

At least one person in the households of 90% of the interviewed Syrian Refugees speaks Turkish. 6% of them can speak Turkish or Turkmen as their native language. Here, most of those who learn Turkish are men who learn the language at work and children who learn the language at school. Women are at a disadvantage in terms of learning Turkish. Approximately 40% of them are illiterate, which indicates the difficulties in learning Turkish and the importance of youth participation in education.

On the other hand, there is a valuable effort in craftsmanship and mastership that come with the Syrian Refugees. Half of those who had paid jobs while in Syria are craftsmen and technicians. Half of the Syrians working in Gaziantep in 2020 work this way. It is understood that the craft and vocational skills that come with the Syrian Refugees are successfully channeled into production in Gaziantep. This is a net benefit for the city economy. On the other hand, these jobs are not discussed in

Gaziantep for those who worked in professional positions before, and there is an increase of 3 points in the rate of those who have unskilled jobs.

There is an intense insertion in the labor market. However, employment brings a sufficient income to households. Furthermore, working conditions are six days a week and 10 hours or more per day for the majority. In the 2018 study, it was seen that the areas where Syrian Refugees and host community members come into contact most were jobs and work. High participation in production is an essential basis for integration. It is not necessary to support this basis to increase the quality of employment created.

The research also provided essential data for the effects of the COVID-19 pandemic on the Syrian Refugees. The data show that COVID-19 negatively affects labor market participation and schooling, which are the minimum adaptation elements. 41% of the employees were given unpaid leave, and 3% were dismissed. The schooling rate of children has dropped from 70% in 2018 to 52% in 2020. The decrease in employment brings the risk of further impoverishment of the households, and the reduction in schooling brings the risk of permanent poverty between generations.

Social assistance and social services are the keys to prevent increasing risks and take steps towards adaptation. While social assistance is mainly provided in the field, those who benefit from it are 27%, those who say that they need help are 48%, and those below the hunger threshold are 65%.

There are severe differences between the aids received and the needs. It is not a matter of "immigrant community who live with aids" while there is poverty in working people. 95% of households have at least one employee. With an average household income of 2280 TL, the household size is six people, while almost all are still well below the poverty line.

The rate of those benefiting from psychological support is only 2%. Considering the trauma of war, the changing family roles in migration, and the difficulties of adaptation, it is evident that this rate is far below the requirement. Considering both the accessibility and confidentiality of psycho-social support and the cultural challenges of applying for this support in the Middle East, the necessity of producing cultural-sensitive social services becomes apparent.

When favorable conditions are met, the rate of those who want to return to Syria increased from 56% in 2018 to 65% in 2020. However, if they do not return to Syria, the majority are unwilling to migrate to Turkey or Europe, and they wish to stay in Gaziantep. Three-quarters of the respondents stated that they were happy to live in Gaziantep. Positive feelings for the city are an essential basis for adaptation.

Almost all Syrian Refugees live in rent. The most challenging expenses to pay bills and rent. On the other hand, they change housing frequently, but they always live in the same neighborhood. There is a kind of ghettoization brought about by poverty. It is also possible to observe the introversion dynamic in refugee conditions and the phenomenon of kinship marriages. On the other hand, there is a slow progressing interaction with the requirements of Gaziantep. Visits to local neighbors, which were around 20% in the 2018 study, increased to 28% in 2020.

Regarding the use of media, the Syrian Refugees living in Gaziantep mostly follow the Syrian and Arab-centered media and watch developments regarding Syria on social media and television to a large extent. Although Syrians frequently encounter with negative news and comments about themselves on social media and television in general, they do not react to them.

In terms of participation in urban life, the places most frequently visited by the Syrian Refugees are parks. The importance of green spaces in urban life, which are significant in terms of health, spending time, plays for children, sports, and socialization, should be remembered in urban and adaptation policies.

The problems of the Syrian Refugees in Gaziantep are listed as the absence of Turkish language knowledge, unemployment, and discrimination.

More than half of the Syrian respondents stated that they were hopeful for their future, and nearly a quarter said they were hopeless.

من حيث المشاركة في الحياة المدنية، فإن الأماكن الأكثر استخدامًا من قبل السوريين هي الحدائق. يجب تذكر أهمية المساحات الخضراء في الحياة الحضرية بالنسبة للصحة وقضاء الوقت ولعب الأطفال والرياضة والتنشئة الاجتماعية من حيث السياسات المدنية والتماسك.

المشاكل التي يواجهها السوريون في غازي عنتاب مدرجة على أنها عدم معرفة اللغة والبطالة والتمييز على الترتيب.

ذكر أكثر من نصف السوريين الذين شملهم الاستطلاع أنهم متفائلون بمستقبلهم، وقال ربعهم تقريبًا إنهم يائسون.

شخص واحد على الأقل من الأسر السورية الذين تمت مقابلتهم ٩٠٪ يتحدث التركية. ٦٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم يتحدثون التركية أو التركمانية كلغتهم الأم. هنا، غالبية الذين يتعلمون التركية هم من الرجال الذين يتعلمون اللغة في العمل والأطفال الذين يتعلمون اللغة في المدرسة. النساء في وضع غير ملائم لتعلم اللغة التركية. ما يقرب من ٤٠٪ منهم أميون، مما يشير إلى صعوبة تعلم اللغة التركية وأهمية مشاركة الشباب في التعليم.

من ناحية أخرى، هناك جهد قيم من حيث الحرفية التي تأتي مع السوريين. نصف الأشخاص الذين يعملون في وظائف مدفوعة الأجر في سوريا هم حرفيون وفنيون. نصف السوريين العاملين في غازي عنتاب عام ٢٠٢٠ يعملون بهذه الطريقة. من المفهوم أن المهارات الحرفية والمهنية التي تأتي مع السوريين يتم توجيهها بنجاح إلى الإنتاج في غازي عنتاب. هذه فائدة صافية لاقتصاد المدينة. من ناحية أخرى، لم يتم رصد من عملوا من قبل في وظائف تحتاج إلى احترافية في غازي عنتاب، وهناك زيادة بمقدار ٣ نقاط في نسبة من يعملون في وظائف لا تحتاج أية مؤهلات.

النقطة المهمة هنا هي المشاركة الواضحة في سوق العمل. ومع ذلك، فإن العمل يؤمن الكفاف للأسر. بالإضافة إلى ذلك، فإن ظروف العمل هي ٦ أيام في الأسبوع و ١٠ ساعات أو أكثر في اليوم للأغلبية. في دراسة ٢٠١٨، لوحظ أن أكثر المناطق التي يتعامل فيها السوريون وسكان غازي عنتاب هي مناطق العمل.

تعد المشاركة العالية في الإنتاج أساسًا مهمًا للاندماج. لا تحتاج هذه القاعدة إلى الدعم من أجل زيادة جودة العمالة المستحدثة.

قدم البحث أيضًا بيانات مهمة حول آثار عملية وباء كوفيد-١٩ على السوريين. تظهر البيانات أن وباء كوفيد-١٩ يؤثر سلبًا على المشاركة في سوق العمل والتعليم. ٤١٪ من الموظفين حصلوا على إجازة غير مدفوعة الأجر، و ٣٪ تم فصلهم. انخفض معدل التحاق الأطفال بالمدارس من ٧٠٪ عام ٢٠١٨ إلى ٥٢٪ عام ٢٠٢٠. يؤدي الانخفاض في التوظيف إلى خطر زيادة الفقر الأسري، كما أن الانخفاض في التعليم يجلب خطر الفقر الدائم إلى الجيل.

المساعدة الاجتماعية والخدمات الاجتماعية هي المفتاح لمنع زيادة المخاطر واتخاذ خطوات نحو الأفضل. كما لاحظنا في الميدان أنه بينما يتم تقديم المساعدة الاجتماعية، تبلغ نسبة المستفيدين منها ٢٧٪، والذين يقولون أنهم بحاجة إلى مساعدة ٤٨٪، وأولئك الذين هم تحت خط الفقر ٦٥٪.

هناك اختلافات كبيرة بين المساعدات المتلقاة والاحتياجات. إنها ليست مسألة "مجتمع المهاجرين الذين يعيشون على المساعدة"؛ بل الأهم هو فقر العمال. ٩٥٪ من الأسر لديها عامل واحد على الأقل. متوسط دخل الأسرة ٢٢٨٠ ليرة تركية، حجم الأسرة ٦ أفراد؛ كلهم تقريبا ما زالوا تحت خط الفقر.

نسبة المستفيدين من الدعم النفسي ٢٪ فقط. بالنظر إلى صدمة الحرب، وتغيير الأدوار المحلية في عملية الهجرة، وصعوبات التكيف، من الواضح أن هذا المعدل أقل بكثير من الحاجة. بالنظر إلى إمكانية الوصول و سرية الدعم النفسي والاجتماعي والصعوبات الثقافية للتقدم للحصول على هذا الدعم في الشرق الأوسط، تظهر ضرورة إنتاج خدمة اجتماعية تراعي الثقافة.

ارتفعت نسبة الراغبين في العودة إلى سوريا في حال توافر الشروط المناسبة من ٥٦٪ عام ٢٠١٨ إلى ٦٥٪ عام ٢٠٢٠. ومع ذلك، فإن الأغلبية غير راغبين في تغيير مكان استقرارهم في تركيا ولا الهجرة إلى أوروبا في حال عدم عودتهم إلى سوريا، بل إنهم يريدون البقاء في غازي عنتاب. أفاد ثلاثة أرباع من أجريت معهم المقابلات أنهم سعداء بالعيش في غازي عنتاب. المشاعر الإيجابية تجاه المدينة أساس مهم للانسجام.

يعيش جميع السوريين تقريبًا في الإيجار. أصعب المصاريف التي يجدون صعوبة في دفعها هي الفواتير والإيجارات. من ناحية أخرى، يغيرون المسكن بشكل متكرر، لكنهم يعيشون دائمًا في نفس الحي. هناك نوع من التقسيم الناجم عن الفقر. من الممكن أيضًا ملاحظة ديناميكية الانطواء في ظروف اللاجئين وظاهرة زواج الأقارب. من ناحية أخرى، هناك تفاعل بطيء التقدم مع الجيران من سكان غازي عنتاب.

وزادت الزيارات إلى الجيران من غازي عنتاب، والتي كانت حوالي ٢٠٪ في بحث ٢٠١٨، إلى ٢٨٪ في عام ٢٠٢٠.

فيما يتعلق باستخدام وسائل الإعلام، يتابع السوريون المقيمون في غازي عنتاب في الغالب وسائل الإعلام السورية والعربية ويشاهدون التطورات المتعلقة بسوريا على وسائل التواصل الاجتماعي والتلفزيون إلى حد كبير. لكنهم ذكروا أنهم كثيرًا ما واجهوا أخبارًا وتعليقات سلبية عن السوريين على وسائل التواصل الاجتماعي والتلفزيون بشكل عام، لكنهم لم يتفاعلوا معها.

النتائج والاقتراحات

في هذا التقرير، نأخذ وضع السوريين في غازي عنتاب في بؤرة التركيز، الوضع القانوني، هيكل التوزع السكاني (الديموغرافي) ، تركيب الأسرة، المشاركة في الحياة العملية، والتعليم. قمنا بتجميع محتوى مهم حول تأثيرات كوفيد-١٩ ووسائل الإعلام والعلاقات الاجتماعية والتوقعات. توفر هذه الصورة أيضًا أدلة إعلامية تظهر إيجابيات وسلبيات التماسك كهدف سياسي وإنساني.

الغالبية العظمى من السوريين في غازي عنتاب قادمون من حلب ومحيطها. معظم الوافدين هم أولئك الذين يعيشون في مراكز المدن أثناء وجودهم في سوريا. طريق الحرير، كما يطلق عليه في ذاكرة غازي عنتاب، هو ذاته طريق حلب. الروابط التاريخية والثقافية بين المدينتين تسهل العلاقات الاقتصادية والاجتماعية والثقافية إلى حد ما وتؤثر على اختيار السوريين لمكان إقامتهم. كما يظهر من الميدان، غازي عنتاب هي مدينة جاء إليها السوريون الفارون من الحرب واستقروا فيها مباشرة. بالإضافة، فإن غازي عنتاب هي مركز الهيكل الاقتصادي للمنطقة بفرص العمل التي تقدمها. على وجه الخصوص، في السنوات الثلاث الماضية، فإنه من الواضح أن السوريين الذين استقروا في مدن أخرى في تركيا يأتون ويستقرون في هذه المدينة.

الجزء الأساسي من الهرم الاجتماعي والاقتصادي للسوريين المقيمين في غازي عنتاب واسع جدًا. قبل الحرب والهجرة، كانت نسبة العاملين في سوريا أقل من النصف، لكن المحدد لهذه النسبة أن النساء عمومًا لا يعملن. وفقًا للنتائج التي توصلنا إليها، إن السوريين المتواجدين في غازي عنتاب اليوم كانوا في سوريا ينتمون إلى الطبقتين الوسطى والدنيا قبل الحرب الأهلية. المجموعة الخاضعة لبحثنا هي أناس أتوا من ظروف متواضعة، مروا بالحرمان وظروف اللجوء مع الحرب، والذين يحاولون الاستقرار هنا في فقر مدقع اليوم.

يحدد الوضع القانوني الإطار العام للاستقرار و التماسك. جزء صغير من السوريين حوالي ٥٪ من الذين تمت المقابلة معهم يحملون جنسية الجمهورية التركية. من ناحية أخرى، فإن ١٢٪ فقط من الأغلبية الذين هم تحت الحماية المؤقتة كانوا قد قدموا طلب للحصول على الجنسية. أكثر من نصف الباقين يفكرون في التقدم بطلب للحصول على الجنسية إن أمكن. ومن ناحية أخرى، فإن حالة الحماية المؤقتة غير معروفة بشكل صحيح. نصف السوريين في تركيا أوضحوا أنهم لا يعرفون حقوقهم فيما بقي ١٠٪ منهم محتار. صرح ٥٪ فقط من الذين تمت مقابلتهم من السوريين أن حقوقهم هنا قد تم شرحها لهم من قبل شخص ما. إن جهل السوريين بحقوقهم في وضع الحماية المؤقتة أمر بالغ الأهمية من حيث القضايا الإنسانية مثل نوعية حياتهم، وإندماجهم في النظم الاجتماعية، والتكيف على المدى القصير أو المتوسط ، وحصول الأطفال على الحقوق الأساسية.

جميعهم تقريبا هاجروا مباشرة إلى غازي عنتاب وأصبحت الديمومة ظاهرة للسوريين الذين يعيشون هناك لمدة ٦,٥ سنة في المتوسط ؛ لأن أهمية التقييم العلمي للتكيف على نطاق المدينة ومناقشتها خاصة من حيث السياسة والخدمات الاجتماعية تتزايد.

تمت المقابلات خلال ساعات النهار وفي المنازل. ٥٢٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم رجال و ٤٨٪ نساء. ٩٠٪ من الذين تمت مقابلتهم هم دون سن ٥٥، ومتوسط العمر ٣٦,٥ سنة. تقريبا جميع المشاركين متزوجون ولديهم أطفال. شيء واحد يجب ملاحظته هو أن معدل الأمهات دون سن ١٨ عامًا قد اقترب من ٢٠ ٪. متوسط عدد الأطفال ٤,٠٨؛ إنه تقريبًا نفس الرقم ٤,٢ في دراسة ٢٠١٨. متوسط حجم الأسرة ٦ أفراد. حوالي ٤٠٪ منهم أميون، وتبلغ نسبة التعليم الثانوي و الجامعي ٤٠٪.

الزواج التقليدي حسب الأصول طريقة منتشرة في اختيار شريك الحياة. ٤٢٪ من الزيجات هي زواج الأقارب. بالنسبة لسوريا فإن النسبة عالية، و وفقا لبيانات تركيا هذا المعدل مرتفع للغاية، وممارسة زواج الأقارب، وإعادة التشكيل في ظروف اللاجئين تظهر زيادة أهمية الروابط الأسرية والقرابة. انتشار الزيجات على أساس تفضيل جماعي وليس على الفرد وفي دائرة الأقارب يشير إلى عدم تطور العلاقات المجتمعية التي كان من شأنها أن تسمح بعلاقات خاصة بين المقيمين والمهاجرين وهذا ما زاد المسافة بين المجموعتين.

التواصل الاجتماعي لها معدل مرتفع. بينما تعد وسائل التواصل الاجتماعي مصدرًا مهمًا للمعلومات بالنسبة للسوريين، فليس من المستغرب أن تكون أيضًا الوسيلة التي ينتشر فيها خطاب الكراهية أكثر.

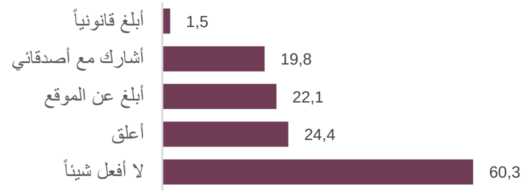

الشكل ١٣٨: ردود الفعل على الأخبار أو التعليقات السلبية ضد السوريين على وسائل التواصل الاجتماعي

يلزم السوريون في غازي عنتاب الهدوء غالبا عندما يواجهون محتوى سلبي ضدهم على وسائل التواصل الاجتماعي. على الرغم من أنه ليس بنفس معدل هذا الموقف الهادئ إلا أن الحرية و الإمكانيات التي وفرتها وسائل التواصل الاجتماعي جعلت البعض يفضل أن يرد على التعليقات بتعليقات مضادة أو تقديم شكوى. لكن الشيء المهم هنا، أولاً وقبل كل شيء، أن الموقف الهادئ واضح. وهذا يعد أيضًا نوعًا من أنواع التخفي.

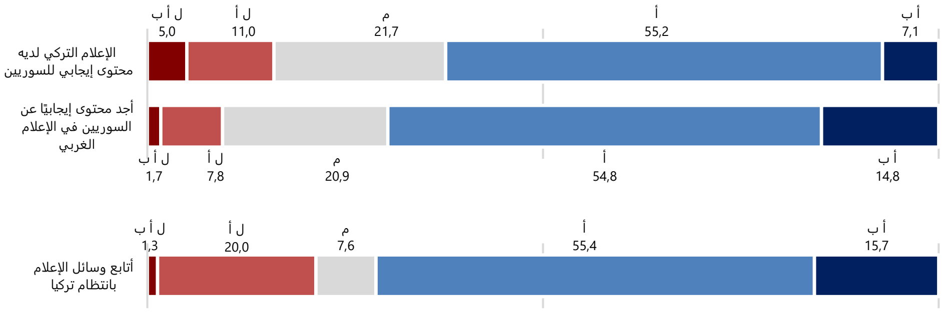

الشكل ١٣٩: الموقف من الإعلام

و في وسائل الإعلام الغربية، فإن نسبة الذين قالوا أنهم واجهوا أخبار إيجابية حوالي ٧٠٪ وبالنسبة للإعلام التركي ٦٢٪) هي أيضًا نسبة لافتة للانتباه.

الإعلام

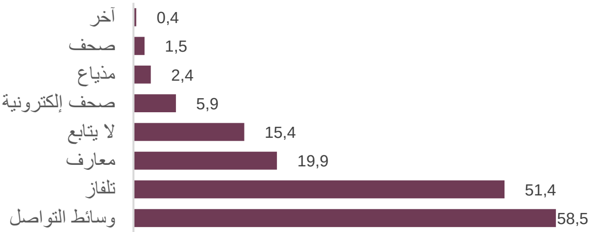

الشكل ١٣٥: أنواع الوسائل الإعلامية التي تتم من خلالها متابعة الأخبار المتعلقة بسوريا

يتابع السوريون المقيمون في غازي عنتاب التطورات المتعلقة بسوريا على وسائل التواصل الاجتماعي إلى حد كبير، ويشاهدون التلفزيون أيضا بفارق بسيط. يمكن القول أن السوريين يفضلون وسائل التواصل الاجتماعي لما توفره من فرص للوصول إلى منصات ذات وجهات نظر مختلفة حول التطورات المتعلقة بسوريا. من ناحية أخرى، فإن الحصول على الأخبار من المعارف (٢٠٪) يبرز كأداة اتصال فعالة.

الشكل ١٣٦: وسائل الإعلام المحلية التي يتم من خلالها متابعة التطورات والأحداث المهمة المتعلقة بسوريا

يتابع السوريون في غازي عنتاب في الغالب وسائل الإعلام السورية والعربية. البعض يستفيد من إعلام تركيا بنسبة لا يمكن الاستهانة بها. لكن يمكن القول أن العامل الأساسي في التوجه إلى الإعلام العربي والسوري هو اللغة. بالإضافة إلى ذلك، يمكن القول أن للمطبوعات الإقليمية، التي تعطي مكانًا أكبر للتطورات الساخنة على جدول أعمالها، مكانتها أيضا ضمن الخيارات.

يمكن اعتبار انخفاض معدل التوجه نحو الإعلام الغربي دليلاً على ذلك.

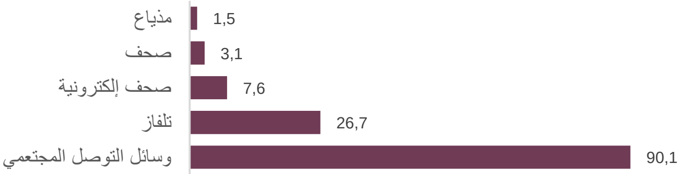

الشكل ١٣٧: أنواع وسائل الإعلام التي تعرض أخبار أو تعليقات سلبية متعلقة بسوريا

أفادت نسبة كبيرة من السوريين (٧٠٪) في غازي عنتاب إنهم يواجهون أخبارًا سلبية ضد السوريين على وسائل التواصل الاجتماعي يليها التلفزيون. ومع ذلك، فإن الإثباتات المتعلقة بتركيز المحتوى السلبي في وسائل

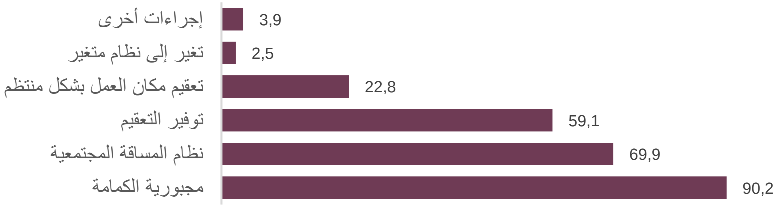

الشكل ١٣٤: التدابير المتخذة في أماكن العمل أثناء وباء كوفيد-١٩

خلال عملية وباء كوفيد-١٩، أجاب ٩٠٪ من السوريين على سؤال حول الإجراءات المتخذة في مكان العمل، قائلين إن الالتزام بالقناع قد تم فرضه، وذكر ٧٠٪ منهم أنه تم تبديل نظام العمل إلى العمل مع مسافة، و ٥٩٪ قالوا أنه تم توفير مطهر لليدين في مكان العمل. إلا أن معدل أولئك الذين صرحوا بأن أماكن عملهم يتم تطهيرها بانتظام كانت نسبتهم ٢٣٪. صرحت نسبة منخفضة جدًا من السوريين (٣٪) أنهم انتقلوا إلى نظام العمل بالتناوب.

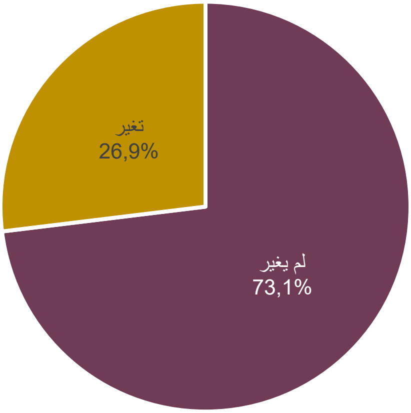

الشكل ١٣٢: تأثير تفشي وباء كوفيد-١٩ على تغيير العمل

بالنظر إلى وجود السوريين بشكل رئيسي في القطاعات غير الرسمية، لا يبدو من المستغرب أن ٢٧٪ من الذين تمت مقابلتهم قد غيروا وظائفهم خلال عملية وباء كوفيد-١٩. لكن آثار فيروس كورونا المستجد (كوفيد -١٩) كشفت عن صورة لافتة للنظر من حيث إظهار تأثير السوريين على سوق العمل. من ناحية أخرى، يمكن قراءة هذا المعدل المرتفع كدليل على أن ما يقرب من ثلاثة أرباع السوريين العاملين وجدوا مكانة دائمة نسبيًا في سوق العمل.

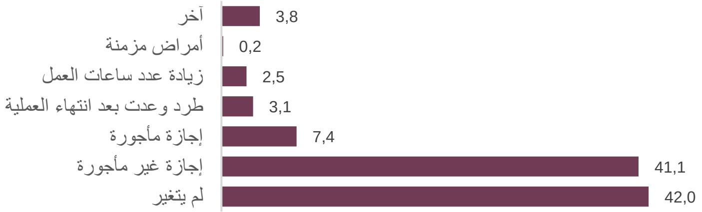

الشكل ١٣٣: التغيير في وضع العمل أثناء وباء كوفيد-١٩

قبل وبعد فترة وباء كوفيد-١٩، ذكر ٤٢٪ من السوريين الذين استمروا في العمل في نفس الوظيفة أنه لم يطرأ تغيير على وضعهم الوظيفي. من ناحية أخرى، ذكرت نفس النسبة تقريبًا (٤١٪) من السوريين أنهم حصلوا على إجازة غير مدفوعة الأجر. ذكر ٧٪ من الذين تمت مقابلتهم أنهم أخذوا إجازة مدفوعة الأجر و ٣٪ أفادوا بفصلهم خلال هذه الفترة ومن ثم تم إعادة توظيفهم.

تجارب كوفيد ١٩

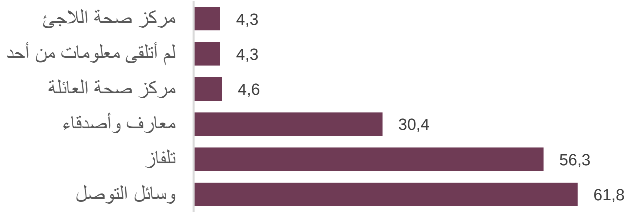

الشكل ١٢٩: قنوات متابعة الأخبار المتعلقة بوباء كوفيد-١٩

كان عام ٢٠٢٠ أيضًا فترة تميزت بوجود جائحة كوفيد ١٩ التي انتشرت حول العالم. سُئل السوريون الذين تمت مقابلتهم عن آثار كوفيد ١٩. اتضح أن السوريين يصلون للأخبار المتعلقة بوباء كوفيد-١٩ في الغالب عن طريق وسائل التواصل الاجتماعي. يحافظ التلفزيون أيضًا على صلاحيته كوسيلة مهمة للحصول على معلومات حول هذا الموضوع. تبرز وسائل التواصل الاجتماعي كمصدر مهم للتواصل والحصول على المعلومات بالنسبة للسوريين في هذه المسيرة.

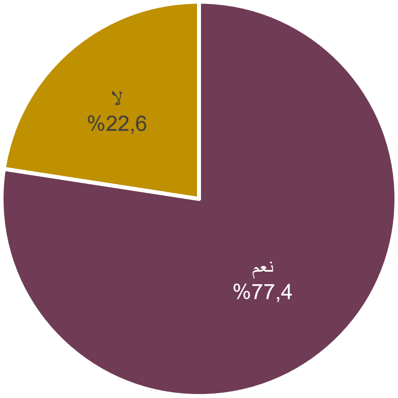

الشكل ١٣١: القدرة على تلقي الخدمات الصحية في المستشفى

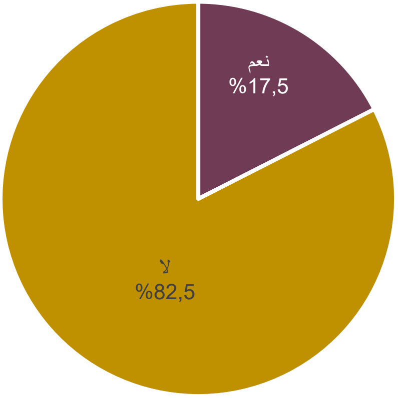

الشكل ١٣٠: الذهاب إلى المستشفى لسبب مختلف أثناء وباء كوفيد-١٩

٨٣٪ من السوريين لم يذهبوا إلى المستشفى لسبب آخر أثناء عملية كوفيد ١٩. ذكر ٧٧٪ (ن = ٣٠٢) ممن ذهبوا إلى المستشفى أنهم راضون عن الخدمة التي تلقوها.

كما ذكر بشكل إجمالي، جنبًا إلى جنب مع الأعمال التجارية والعمل، فإن الوصول إلى الخدمات الصحية والتعليمية، على الرغم من كل المشاكل، هي إحدى أهم العمليات التي يشارك فيها السوريون في غازي عنتاب وتركيا بطريقة ما.

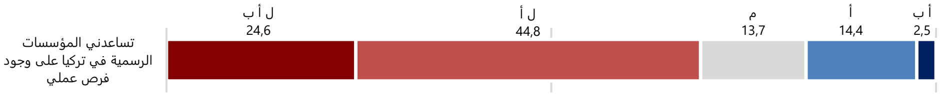

الشكل ١٢٨: المواقف المتعلقة بالعمل

كما تكشف مواقف السوريين في غازي عنتاب من العمل و التشغيل نتائج ملحوظة تستحق الوقوف عليها. ما يقرب من ٦٢٪ من السوريين صرحوا بوضوح أنهم لا يجدون وظيفة مناسبة لأنهم لا يجيدون تحدث اللغة التركية. كان هذا المعدل حوالي ٥٩٪ في مسح ٢٠١٨. التغيير الحقيقي في هذا الصدد هو انخفاض بنسبة ١٢٪ في نسبة الذين يقولون إن اللغة ليست مهمة في العثور على عمل، مقارنة بعام ٢٠١٨ (حتى بدون احتساب المترددين). ومع ذلك، فإن نسبة السوريين الذين قالوا إنهم لم يتمكنوا من العثور على عمل لأنهم لا يمتلكون معارف كانت حوالي ٤٠٪، وفي هذا الخيار كانت هناك معدلات مماثلة في ٢٠١٨. لا تزال نسبة الذين يرون نقص التعليم والخبرة العملية سببًا لعدم العثور على وظيفة قريبة من ٤٠٪. أحد المواقف الرئيسية المثيرة للاهتمام هنا، قال ١٦٪ فقط من السوريين الذين تمت مقابلتهم أن مؤسسات العمل الرسمية في تركيا ساعدتهم في توفير فرص العمل لهم. يذكر حوالي ٧٠٪ من السوريين أن المؤسسات الرسمية في غازي عنتاب لا تساعد في إيجاد العمليات والعمل. تشير كل هذه العوامل إلى حقيقة أن على السوريين إيجاد وظائف من خلال شبكات غير رسمية. هذا يبقي شبكات التواصل مع المعارف عامل حيوي في هذا الخصوص.

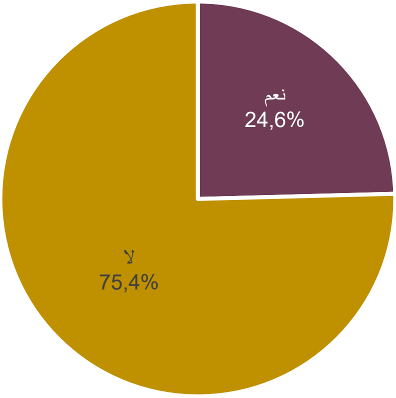

الشكل ١٢٦: حالة الشراكة في مكان العمل

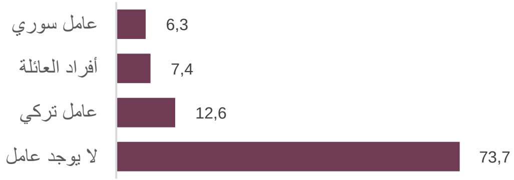

الشكل ١٢٧: الملف التعريفي للعمال في مكان العمل

صرح حوالي ٧٨ ٪ من السوريين الذين يملكون مكان عمل خاص بهم بأنهم لا يعمل لديهم أي عامل مقابل أجرة، و ٧,٤ ٪ منهم يعمل لديهم أشخاص من الأسرة (الأطفال، الزوج، الأقارب) أثناء العمل، وصرح ١٢,٣ ٪ منهم أنهم يشغلون لديهم مواطنين أتراك.

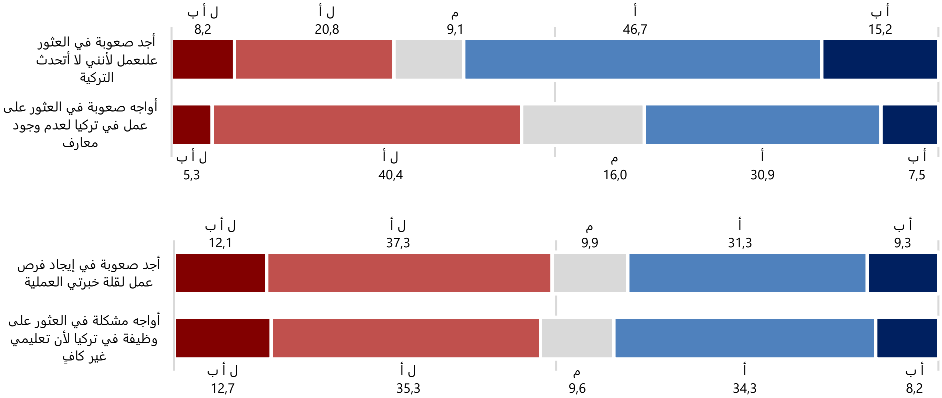

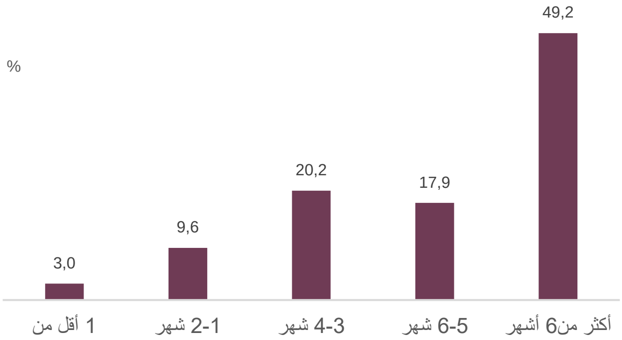

الشكل ١٢٤: المدة منذ ترك العمل السابق

عند النظر إلى طول الوقت الذي يقضيه في البحث عن عمل، فإن ٢٩٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم والذين لا يعملون حاليًا في أي عمل هم من شهر إلى شهرين. ٣٦,٣٪ بحثوا عن عمل لمدة ٣-٥ شهور. يوضح هذا الوضع أن فترة البحث عن عمل لغالبية السوريين في غازي عنتاب تتراوح بين شهر واحد وخمسة أشهر. ولكن القسم الذي أوضح بأنه يبحث عن عمل منذ أكثر من سنة، فإن نسبتهم حسب المعلومات المحصول عليها منTUIK منخفضة، و يمكن القول بأن السوريين يجدون العمل بفترة أقصر. بهذه المعدلات، يمكننا القول إن السوريين لا يمكنهم تحمل البطالة لفترة طويلة، وقدرتهم على المساومة وخياراتهم المحدودة، بسبب الفقر الناجم عن كونهم مهاجرين ولاجئين، فإنهم يعملون في القطاعات منخفضة الأجور وغير المؤمنة وغير الرسمية، و هذا يمكن تفسيره بتأثير مفهوم التراكم الرأسمالي البدائي.

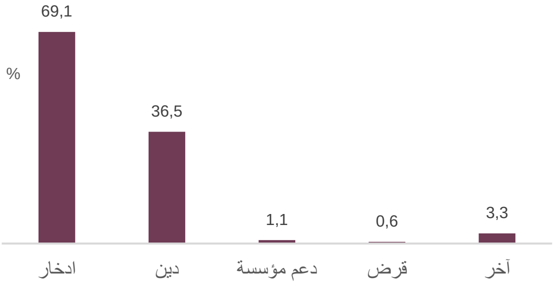

الشكل ١٢٥: الموارد المالية المستخدمة في تأسيس العمل

نرى أن ٧٥٪ من السوريين المشاركين في الدراسة ويمتلكون مكان عمل خاص بهم في غازي عنتاب أقاموا أعمالهم معتمدين على مدخراتهم الخاصة. كما أكد ٤٠٪ من السوريين أنهم اقترضوا أثناء بدء عمل تجاري. السبب الرئيسي لانخفاض معدل استخدام القروض من البنك هو عدم وجود الإجراءات القانونية اللازمة (مثل الجنسية والتسجيل التجاري والمستندات الضريبية) اللازمة لسحب القروض المصرفية.

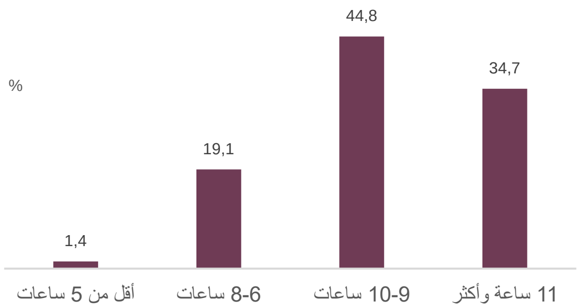

الشكل ١٢٢: ساعات العمل في اليوم

تعطي كثافة ساعات العمل دلائل حول ظروف العمل. بالنظر إلى أن متوسط وقت العمل نجد أنه ٨ ساعات في اليوم، خاصة في الدول المتقدمة، يمكن القول أن السوريين يعملون أيضًا في ظروف تتجاوز المعايير، بسبب الظروف التي يجلبها اللاجئون وجهودهم للوصول إلى الاستقرار. هنا، يجب أن يوضع في عين الاعتبار أنه في مدينة صناعية مثل غازي عنتاب، ليس السوريون فقط، بل أيضًا العمال من سكان غازي عنتاب لديهم عدد ساعات عمل أعلى بكثير من المتوسط. بمعنى آخر، من المعروف أن معظم الوظائف المؤمنة المدرجة في نظام الضمان الاجتماعي ولكن بحد أدنى للأجور لها وقت عمل يزيد عن ٨ ساعات.

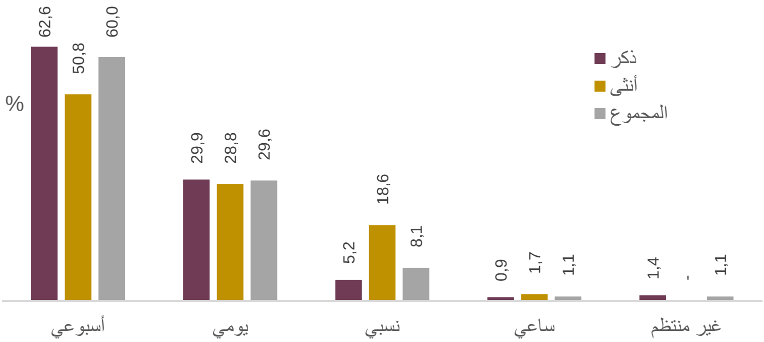

الشكل ١٢٣: نظام الأجرة للعاملين بعمل ذو راتب غير شهري

غالبية السوريين الذين ذكروا أنهم يعملون براتب أو باليومية في غازي عنتاب لديهم دخل شهري منتظم. يتم دفع ما يقرب من ٣٠٪ منهم أسبوعيًا أو يوميًا أو يتقاضون أجرهم على القطعة. بينما يُلاحظ أن الرجال يعملون أكثر في الأعمال الصغيرة التي تدفع لموظفيهم أجوراً أسبوعية، هناك تركيز للنساء في الوظائف بالقطعة. من ناحية أخرى، فإن الحصول على دخل أسبوعي هو أيضًا مؤشر آخر على العمالة غير الرسمية.

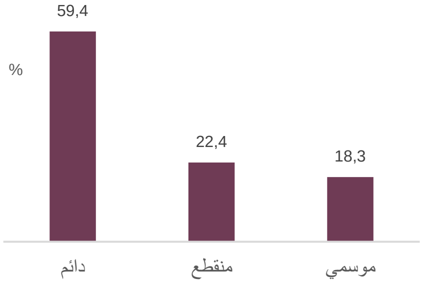

الشكل ١٢٠: نظام العمل في غازي عنتاب

٥٩,٤٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم يعملون في وظيفة دائمة، والجزء المتبقي يعمل بوظيفة (٢٢,٤٪) أو كعامل موسمي (١٨,٣٪). وبهذا المعنى، على الرغم من أنها ليست عالية مثل أولئك الذين يعملون بشكل مستمر، فإن نسبة الموظفين الذين يعملون بشكل دوري مرتفعة أيضًا (٤٠٪). بالنظر إلى بيانات الدراسة التي أجريت عام ٢٠١٨، يُلاحظ أن ٦٢,١٪ من السوريين يعملون في وظائف دائمة.

٣٧,٩٪ منهم يعملون في وظائف موسمية أو مؤقتة. على الرغم من أن الاختلاف ليس واضحًا جدًا عند مقارنة ٢٠١٨ والوضع الحالي، إلا أنه من الواضح أن معدل الوظائف الدائمة أعلى في عام ٢٠١٨. مما لا شك فيه أن أحد أكبر أسباب ذلك هو أن وقت البحث الميداني يتزامن مع فترة تفشي وباء كوفيد-١٩. ومن المعروف أيضًا أن أكثر الفئات ضعفًا في الأزمات أو حالات الطوارئ، لا سيما في البطالة والفقر، هم المهاجرون واللاجئون.

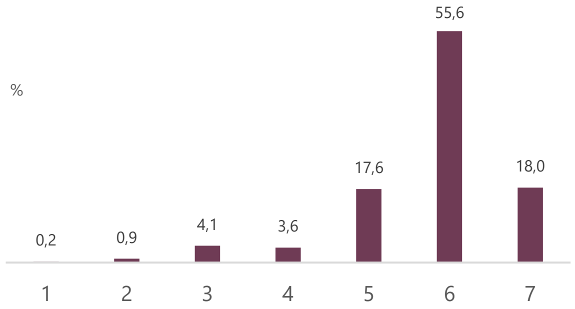

الشكل ١٢١: عدد أيام العمل في الأسبوع

يمكن قراءة الرسم البياني أعلاه أن الموظفين العاديين يعملون بمعدل ٦ أيام في الأسبوع. من هذه النتائج، يمكن استنتاج أن السوريين الذين لديهم وظائف منتظمة لديهم وقت عمل مشغول للغاية لإعالة أسرهم و عوائلهم. في الوقت نفسه، من الجدير بالذكر أنه على الرغم من ارتفاع متوسط وقت العمل الأسبوعي، فإن متوسط الدخل المكتسب أقل بحوالي ١٥٪ من متوسط الدخل الشهري لسكان غازي عنتاب.

للبقاء على قيد الحياة، فإن المواطنة والإجراءات القانونية (مثل نظام الكوتا المطبق على السوريين في أماكن العمل) تجعل السوريين يعملون في ظروف غير آمنة. لكن هذا الموقف هو شكل من أشكال التعبير عن العمل والحياة العملية. يعمل السوريون في مدينة غازي عنتاب بشكل غير رسمي. بالإضافة إلى ذلك، يمكننا أن نرى أن ١٠٪ فقط يعملون "كأصحاب عمل" و ٩,٩٪ يعملون "لحسابهم الخاص".

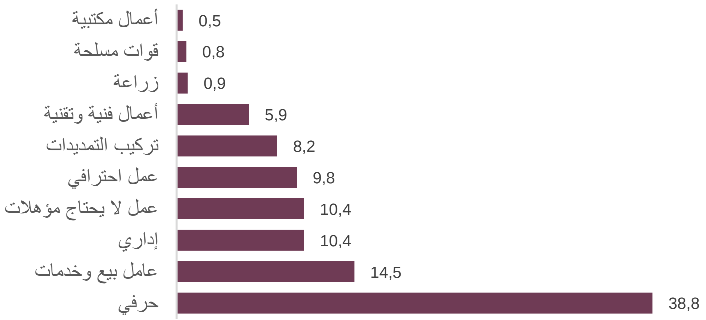

الشكل ١١٨: خطوط عمل موظفي الأعمال

عندما ننظر إلى المجموعات المهنية التي يؤديها السوريون في غازي عنتاب مقابل أجر، فإنها تحتل المرتبة الأولى في فئة "الحرفيين والوظائف ذات الصلة". تشير هذه النسبة إلى استمرار السوريين في المهن التي تتطلب مهارات يدوية، مثل التجصيص والرسم والنجارة وصناعة الجلود في غازي عنتاب. عند مقارنة النسب الأخرى في الرسم البياني مع نسب الفئات المهنية المشمولة في سوريا، تزداد معدلات "العاملين في وظائف لا تتطلب تأهيلاً" و "موظفي الخدمة والمبيعات". ولوحظ انخفاض في فئتي "الأعضاء الفنيين" و "المديرين". وهذا يدل على تراجع الطبقات الوسطى السورية في المهن هذه في غازي عنتاب، وبالتالي يعاني أفراد الطبقة الوسطى من ضعف نسبي من الناحية الاجتماعية والاقتصادية.

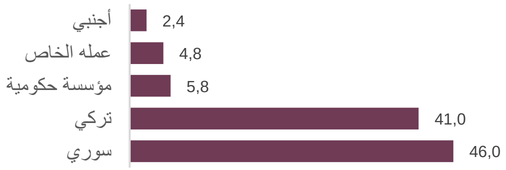

الشكل ١١٩: المؤسسات التي يعمل فيها العاملون السوريون

بالنظر إلى أرباب العمل السوريين العاملين، نلاحظ أن هناك تركيزًا كبيرًا في القطاع الخاص. عندما يؤخذ السوريون في الاعتبار أن الغالبية العظمى من مواطني جمهورية تركيا، فإنهم يعملون بالفعل في القطاع الخاص كما هو متوقع. ومع ذلك، في أرباب العمل السوريين الخاصين (٤٦٪) وأصحاب العمل الأتراك (٤١٪) يبدو أنهم متساوون تقريبًا. في هذا السياق، قال توظيف السوريين وكذلك مع السوريين إنهم كانوا على اتصال أيضًا بأشخاص من تركيا. في مسح ٢٠١٨، كان العمل والعمل المجالين الرئيسيين حيث كان للسوريين وسكان غازي عنتاب الاتصال الأكبر.

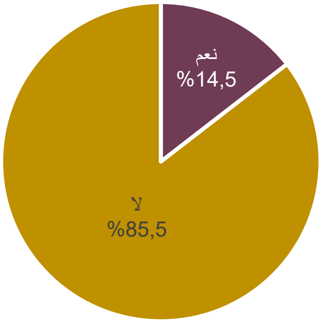

الشكل ١١٤: مواجهة مشاكل في الأجرة

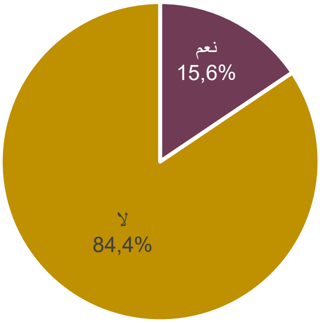

الشكل ١١٣: التفاوض مع صاحب العمل بشأن الأجرة

من بين السوريين الذين تمت مقابلتهم، ٨٥٪ من العاملين الذين يتقاضون رواتب أو بأجر حاليًا لم يواجهوا أي مشاكل مع أصحاب العمل فيما يتعلق بالأجور. ومع ذلك فإن المعدل المرتفع يظهر أنه بالنظر إلى البيانات الواردة في الأشكال والجداول الأخرى المتعلقة بالدخل، فإنهم لا يجادلون صاحب العمل حول الأجور، وليس لأنهم يتلقون أجورًا مرضية.

الشكل ١١٥: ردة الفعل عند الحصول على مرتب منخفض

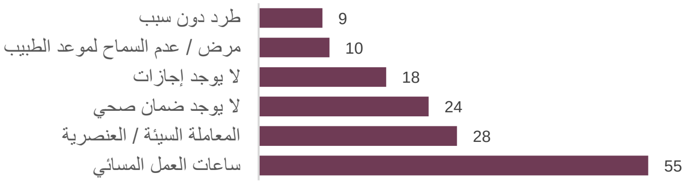

الشكل ١١٦: أسباب الخلاف مع صاحب العمل

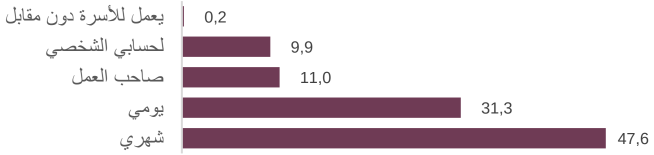

الشكل ١١٧: طبيعة العمل

٤٧,٦٪ من السوريين العاملين في غازي عنتاب يتقاضون رواتب. ٣١,٣٪ منهم على أساس يومي. بالإضافة إلى حقيقة أن السوريين يُنظر إليهم على أنهم عمالة رخيصة وأنه على السوريين أن يجدوا ويعملوا في وقت قصير

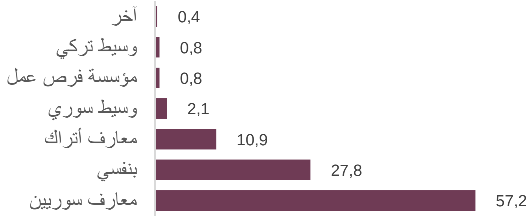

الشكل ١١١: طريقة إيجاد العمل

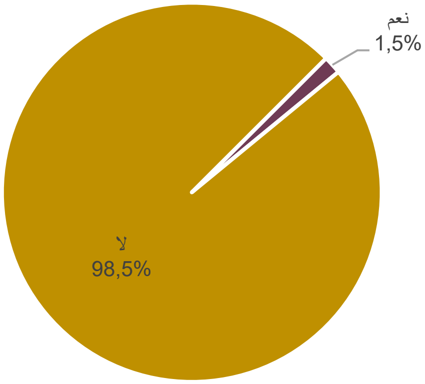

الشكل ١١٢: دفع أجرة عند الحصول على العمل

عند تفسير الجدولين أعلاه معًا، ذكر أكثر من نصف (٥٧٪) السوريين العاملين حاليًا في غازي عنتاب أنهم وجدوا عملًا من خلال "معارف سوريين". عند إضافة نسبة ٢٪ والتي تمثل "الوسيط السوري" إلى هذه البيانات، يمكن القول أن ٥٩٪ من المشاركين حصلوا على فرصة المشاركة في التوظيف من خلال الشبكات الاجتماعية والعلاقات التي أنشأها السوريون. تُظهر هذه النسبة أنه يمكن إدراج السوريين في شبكات كبيرة بما يكفي للعثور على وظائف فيما بينهم. ومن المثير للاهتمام أن ١١٪ ممن شملهم الاستطلاع حصلوا على فرصة عمل عن طريق "الأصدقاء الأتراك" فهذه دلالة رائعة على التماسك الاجتماعي. إن حقيقة أن السوريين لم يدفعوا أي رسوم للتوظيف هو مؤشر على أن قناة التوظيف هذه قد ظهرت من خلال الشبكات الاجتماعية.

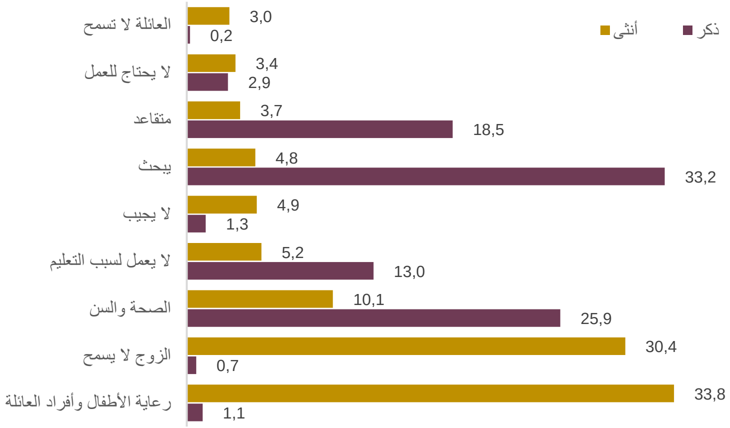

الشكل ١٠٩: سبب عدم العمل

بالنظر إلى أسباب عدم العمل، يُلاحظ أن النساء مستبعدات من العمل وعملية العمل لأسباب عديدة مثل العمل المنزلي والرعاية والحواجز الثقافية. تبرز المشاكل الصحية كأسباب رئيسية من بين أسباب عدم عمل الرجال أولاً بالإضافة إلى الأسباب الناشئة عن البطالة.

إنها نتيجة متوقعة أن يشعر المهاجرون واللاجئون بالبطالة بشكل أكبر بسبب العمالة غير المستقرة ورخيصة الثمن وبيئات العمل. على الرغم من أن العمالة الرخيصة تفتح الباب أمام اللاجئين للبقاء على قيد الحياة، إلا أنها لا تلغي إمكانية المعاناة من البطالة والفقر المزمنين.

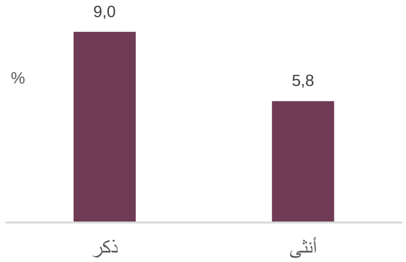

الشكل ١١٠: حالة التأمين للعاملين

قضية الأمن أو التأمين هي صورة أخرى مؤلمة في ظروف عمل وعمل السوريين في غازي عنتاب. ٩٤,٢٪ من النساء العاملات (وهو معدل منخفض للغاية) و ٩١٪ من الرجال ليس لديهم أي تغطية تأمينية. عندما نفكر في هذه المعدلات والعدد المرتفع للسوريين غير الرسميين الذين يعملون على أساس دائم أو موسمي، فإن خطورة الصورة ستصبح أكثر وضوحًا.

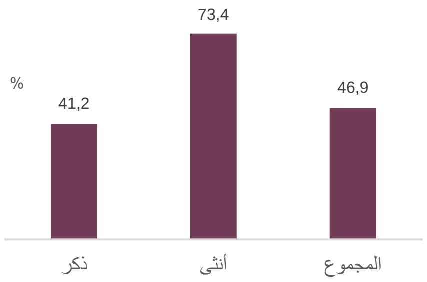

الشكل ١٠٦: العاملين في أول عمل لهم

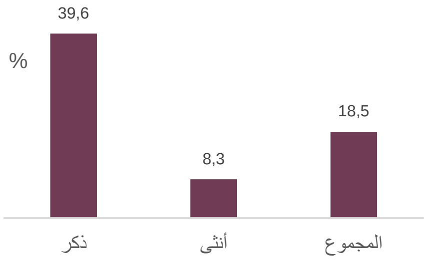

الشكل ١٠٧: الأشخاص الذين كان لديهم عمل لكنهم فقدوه

أظهرت البيانات أعلاه (شكل ١٠٦: معدلات العمل في غازي عنتاب) أن غالبية المشاركين الذين لا يعملون في وظيفة مدفوعة الأجر كانوا من النساء. وقد تم التأكيد أعلاه على أن هذا الوضع مرتبط بالجنس التقليدي من حيث السياق الثقافي الذي يشكله الرجال والذين يعملون خارج المنزل. ذكرت الغالبية الساحقة من المستطلعين الذين لا يعملون حاليًا في وظيفة مدفوعة الأجر ٨١٪ أنهم لم يعملوا من قبل،

وذكرت ٩٢٪ من النساء اللواتي لم يعملن في وظيفة مدفوعة الأجر أنهن لم يعملن من قبل أساساً، وهذا مؤشر على مدى تأثير المفهوم الاجتماعي و الثقافي الرابط لدور المرأة بالعمل داخل المنزل للعائلة بدون مقابل.

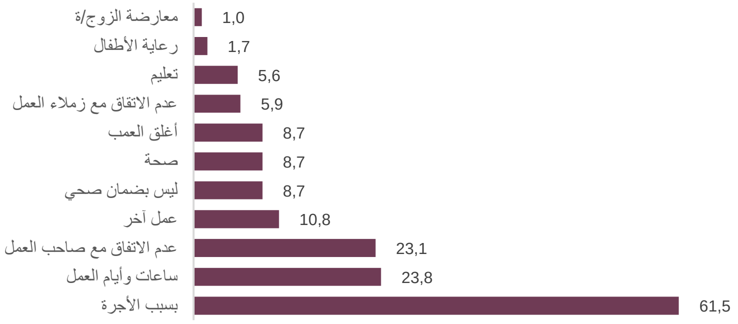

الشكل ١٠٨: سبب ترك العمل

العمل والحياة المهنية

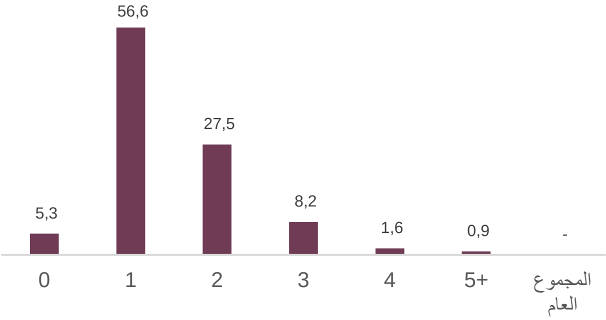

الشكل ١٠٤: عدد العاملين في الأسرة

وفقًا للبيانات التي تم الحصول عليها، يبلغ متوسط معدل الأشخاص العاملين في الأسرة ١,٥. ما يقرب من ٩٥٪ من الأسر السورية التي تمت مقابلتها لديها فرد عامل واحد على الأقل. كما ذكرنا سابقًا ٣١ ألف سوري فقط في تركيا يحمل إذن عمل، أما الآخرون فهم يعتبرون غير عاملين بصفة رسمية ومستقرة من الناحية القانونية.

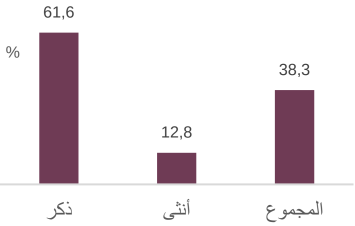

الشكل ١٠٥: نسب العمل حسب الجنس

٦١,٧٪ من المشاركين قالوا "لا" على سؤال "هل لديك عمل في غازي عنتاب". أما نسبة من أجابوا بـ "نعم" كانت ٣٨,٣٪.

يمكن قراءة حقيقة أن ٦١,٧٪ من السوريين عاطلون عن العمل حاليًا، والسبب يعود أن السوريين لا يزالون غير مرتبطين بشكل كافٍ بالعمل والحياة العملية في غازي عنتاب. إن انخفاض معدل "عمل" المرأة في وظيفة مدفوعة الأجر علامة على أن المتغير (الجنس) عامل مهم في سياق العمل. يرتبط هذا ارتباطًا مباشرًا بالمفهوم الثقافي بأن العمل مرتبط وخاص بالرجال.

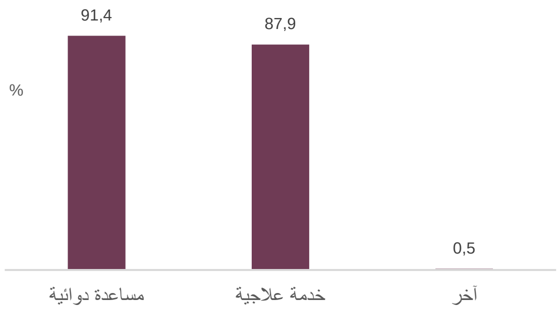

الشكل ١٠٢: المساعدة الصحية المتلقاة

إن حقيقة أن خدمات الطب والعلاج هي أكثر المساعدات الصحية التي يمكن الوصول إليها أو سهولة الوصول إليها من قبل السوريين الذين تمت مقابلتهم مما يدل على أنه تم تحقيق نجاح جاد في تحقيق هذين الحقين الأساسيين من حقوق الإنسان.

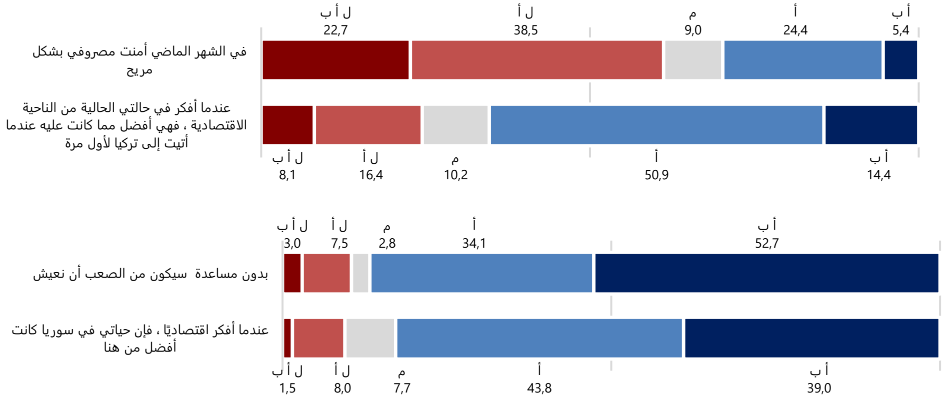

الشكل ١٠٣: المواقف تجاه الوضع الاقتصادي والاجتماعي

كان رد السوريين الذين تمت مقابلتهم بالسؤال الاقتراحي "سيكون من الصعب إعالة أسرتنا بدون مساعدة" هو أنهم يتلقون حاليًا مساعدة مالية أو عينية من مؤسسة أو شخص ما. حيث صرح ٥٢,٦٪ من السوريين الذين تلقوا مساعدات أنهم بالتأكيد لن يكونوا قادرين على إعالة أسرهم بدون المساعدة. أما حوالي ١٠٪ فقط صرحوا أنهم لن يواجهوا أية صعوبات في غياب المساعدات.

ويظهر هنا أهمية المساعدات في استمرار الحياة اليومية للسوريين في غازي عنتاب. إذ أفاد ٦١,٢٪ من السوريين المشاركين في البحث أنهم لم يشعروا بالراحة قبل شهر من تاريخ البحث. وتتزامن هذه النسبة أيضًا مع نسبة السوريين الذين يقل دخلهم عن مستوى الكفاف.

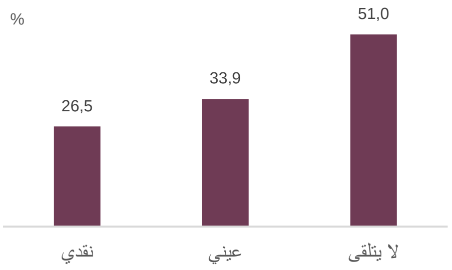

الشكل ١٠٠: نوع المساعدة المتلقاة

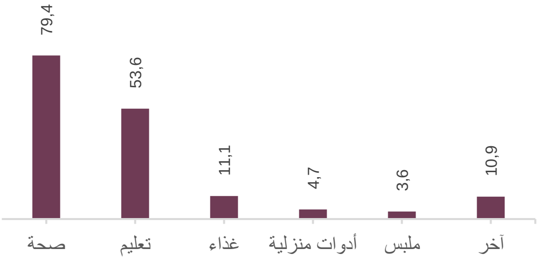

الشكل ١٠١: توزع المساعدات غير النقدية (العينية)

إن غالبية السوريين بنسبة (٨٤٪) ممن تلقوا المساعدة بالتحديد بنسبة (٢٧٪) أثناء إجراء هذا البحث حصلوا على دعم من إدارة الكوارث والطوارئ. كما أن نسبة الاستفادة من مؤسسة المساعدة الاجتماعية والتضامنSYDV منخفضة بنسبة (٨٪). إن إلزام تقديم المساعدات العينية والنقدية للسوريين من خلال المنظمات المركزية مثل إدارة الكوارث والطوارئ والهلال الأحمر هو ما يؤدي إلى انخفاض هذه النسب بهذا الشكل.

بغض النظر عن المساعدة النقدية، فإن الخدمات الصحية بما في ذلك الأدوية والعلاج هي الأكثر تلقيًا لـ (٨٢,٧٪)، تليها المساعدة التعليمية أو المكتبية (٥٥,٩٪). إن نسبة من يتلقى الدعم المادي لمواجهة صعوبات الحصول على الغذاء هو حوالي عُشر ٢٧٪ ممن يتلقون المساعدة بشكل عام. وهذا يدل على أن غالبية المهاجرين وطالبي اللجوء في غازي عنتاب لا يستطيعون الوصول إلى ما يكفي من هذه المساعدات العينية.

من ناحية أخرى تبلغ نسبة المستفيدين من الدعم النفسي والاجتماعي والذي يشكل قضية حيوية لمجموعة كبيرة من ضحايا الحرب مثل السوريين ٢٪ فقط. يتضح أن الاستفادة من المساعدة النفسية أقل بكثير من الحاجة من ناحية صدمات الحرب النفسية وتغيير الأدوار أثناء الهجرة وارتفاع معدل الإعاقة بنسبة (٢٣٪) على النحو المحدد في دراسة ٢٠١٨. ارتفع معدل الدعم النفسي الذي كان ١,٤٪ في دراسة ٢٠١٨ بنسبة ٠,٦ فقط في السنوات الثلاث الفاصلة ليصل إلى ٢٪ فقط. وفي هذه المرحلة تظهر ضرورة ممارسات المساعدة النفسية والاجتماعية الحساسة ثقافيًا بالنظر إلى إمكانية الوصول إلى الدعم النفسي والاجتماعي وأهمية الخصوصية والصعوبات والحواجز الثقافية في تطبيق هذا الدعم في الشرق الأوسط، كما هو الحال في العديد من المجتمعات.

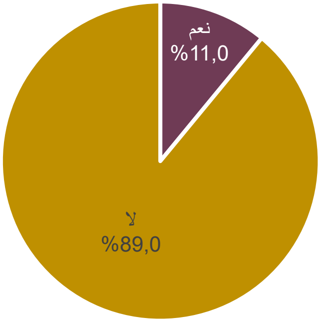

الشكل ٩٨: الاستفادة من المساعدات في الماضي

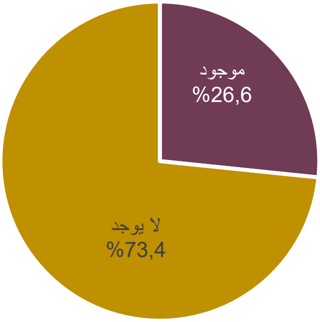

الشكل ٩٧: وضع استفادة العائلة من المساعدات

قمنا بسؤال السوريين الذين تمت مقابلتهم حول إن كانوا ينلقون أي دعم أو مساعدة من أي جهة أو مؤسسة أو شخص لكن كانت نسبة السوريين الذين صرحوا بعدم تلقيهم أي مساعدة من أي مؤسسة أو شخص هي ٧٣٪. وهذا السؤال بالتحديد هو موضوع لافت للنقاشات والحوارات السياسية والتي تدور حولها.

وهذا المعدل أعلى من معدل (٦٢٪) لمن لم يتلقوا المساعدة في حسب نتيجة بحث ٢٠١٨. كما صرح ٨٩٪ ممن لم يتلقوا مساعدة بأنهم لم يتلقوا أي مساعدة من قبل أيضاً. وخلافًا للاعتقاد السائد لا يتمتع السوريون بمستوى عالٍ من الدعم. إن الحاجة إلى الدعم واضحة نظراً إلى انخفاض مستوى الدخل وارتفاع عدد الأفراد في الأسرة وظروف وباء كوفيد-١٩ الحالية. كما يشير المعدل المنخفض لتلقي الدعم في النتائج إلى أنه ينبغي إعادة التفكير في توفير واستدامة المساعدة الحالية.

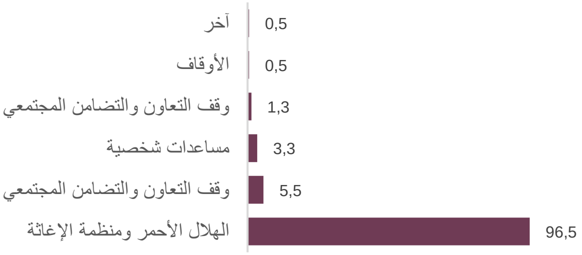

الشكل ٩٩: مصادر المساعدة

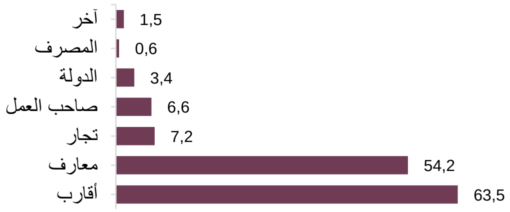

الشكل ٩٥: مصدر الدين

صرح ٥٠٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم انه ليس عليهم أي دين لأي مؤسسة أو شخص. لكن كما ذكرنا سابقًا فإن الغالبية العظمى من السوريين بنسبة (٩٥٪) يتعاملون بشكل نقدي باعتبارهم مواطنين أجانب أو غير حاصلين على الجنسية التركية مما يؤدي إلى عدم استفادتهم من الاقتراض وغيره من الخدمات.

لذلك من المفهوم أن يأتي الأقارب والمعارف في المقدمة بالنسبة للسوريين عند الحاجة إلى الاستدانة.

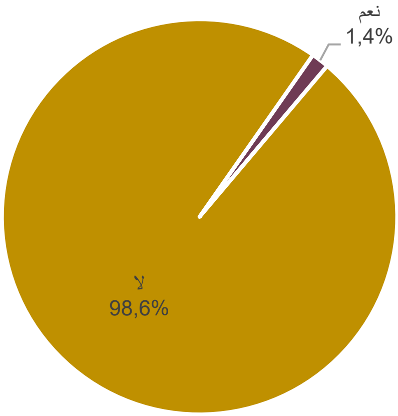

الشكل ٩٦: ملكية بطاقة الائتمان

عند السؤال عن امتلاك بطاقة الائتمان صرح الحاصلون على الجنسية التركية فقط بالحصول عليها. أما أنها تكاد أن تكون معدومة بنسبة (١,٤٪).

إن ١٤٪ من السوريين في غازي عنتاب يمتلكون سيارة. حيث يذكر معهد الإحصاء التركي حسب بيانات شهر كانون الأول (ديسمبر) ٢٠١٩ حول إحصاءات السيارات 'وفقًا لما تمتلكه تركيا من ٢٣ مليون سيارة مسجلة في حركة المرور العامة.[١٥]

يمتلك كل ٢٨ شخص من أصل مئة سيارة في تركيا. فتكون نسبة السوريين الذين يمتلكون سيارة في غازي عنتاب بالنسبة لمن لا يملكونها متساوية مع النسبة الإجمالية لعدد أصحاب السيارات في تركيا. حيث يمتلك ٦٤٪ من السوريين سيارات و ٣٢٪ يمتلكون دراجات نارية. وبالتحديد يمكن القول بأن ٩٪ فقط من الأسر لديها سيارات.

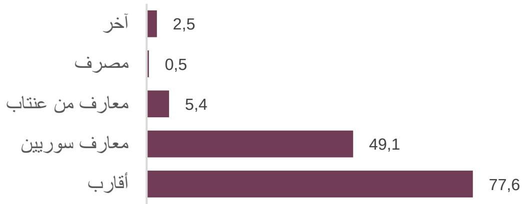

الشكل ٩٣: الشخص أو المؤسسة التي يطلب منها المال في حال الحاجة الماسة

يلجأ (٧٧,٦٪) من السوريون الذين تمت مقابلتهم في الغالب إلى الأقارب أو غيرهم من المعارف السوريين بنسبة (٤٩,١٪) من غير الأقارب في حالة الحاجة إلى النقود بشكل طارئ ويعود هذا الوضع إلى تأثير الهجرة والنزوح على الدولة والبنوك والمؤسسات المالية الأخرى في عمليات اللجوء. في الحقيقة إن السوريين المشمولين تحت الحماية المؤقتة هم محدودي الحقوق في التعامل مع البنوك والقروض والممتلكات وهذا يؤدي إلى تخبطهم في الأوقات الصعبة.

إنه لمن المفهوم أن أنماط الأسرة والقرابة التقليدية تزداد نشاطاً في بيئة لا يوجد فيها تسهيلات للاستدانة.

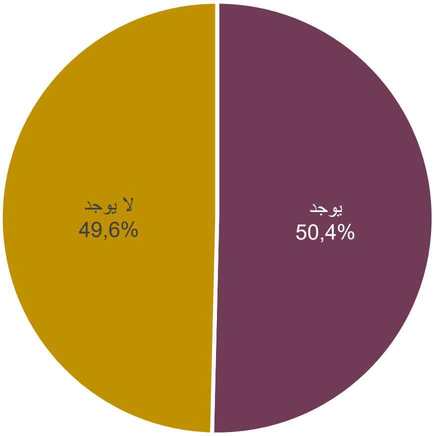

الشكل ٩٤: وضع المديونية

[١٥] https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Motorlu-Kara-Tasitlari-Aralik-٢٠١٩-٣٣٦٤٨تم الوصول بتاريخ ٢٠٢٠/٠٩/٢٢

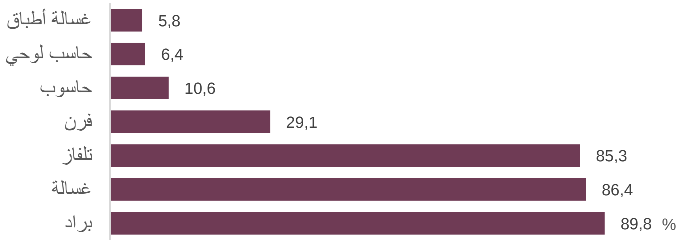

الشكل ٩٠: الأجهزة الإلكترونية في وضع العمل في المنزل

يمتلك السوريون الأجهزة البيضاء الأساسية مثل الثلاجات والغسالات. ومع ذلك فإن معدل امتلاك غسالة أطباق وفرن أقل من الاثنين الآخرين. من ناحية أخرى يُلاحظ أن أجهزة التلفاز متواجدة على مستوى أعلى من السلع البيضاء الأساسية مثل الفرن وغسالة الصحون. أما أجهزة الكمبيوتر والأجهزة اللوحية في المنازل السورية أقل من غيرها. كما هو متوقع فإن الأدوات مثل أجهزة التلفزيون والثلاجات في السلع البيضاء أو السلع الإلكترونية ليست مؤشرات قوية للوضع الاجتماعي والاقتصادي للأسرة بقدر ما هي غسالة الصحون أو الكمبيوتر اللوحي أو الكمبيوتر.

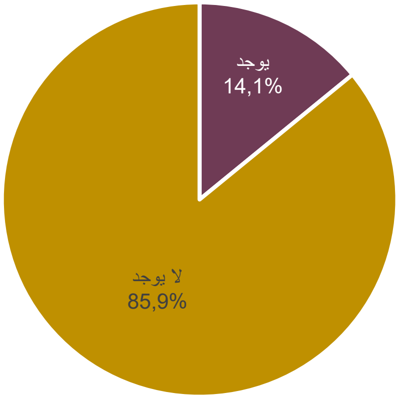

الشكل ٩١: ملكية المركبات

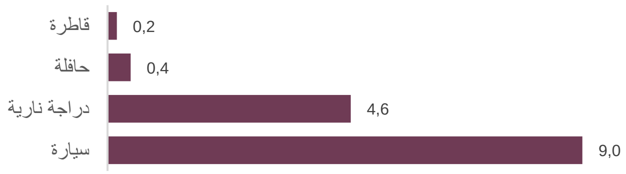

الشكل ٩٢: نوع المركبة المملوكة

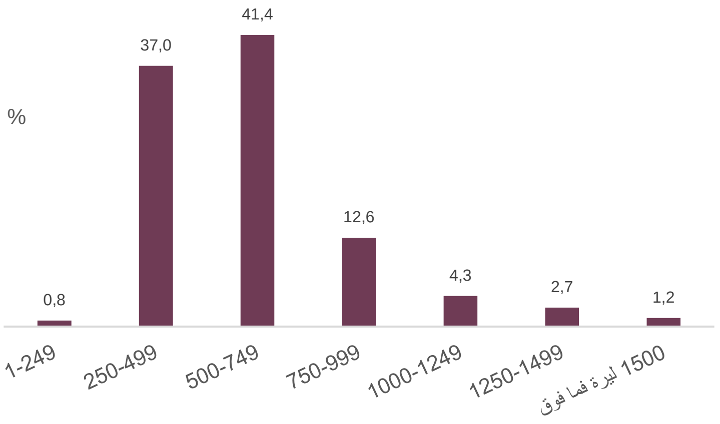

الشكل ٨٨: إيجار المنزل الشهري

متوسط تكلفة الإيجار للسوريين هو ٦١٥ ليرة تركية. يدفع أكثر من ٤٠٪ منهم إيجارًا يتراوح بين ٥٠٠ إلى ٧٥٠ ليرة تركية، بينما يدفع ٣٧٪ منهم تقريبًا ما بين ٢٥٠ إلى ٥٠٠ ليرة تركية. أما معدل الذين يدفعون إيجارًا يزيد عن ١٠٠٠ ليرة تركية فهم أقل من ١٠٪.

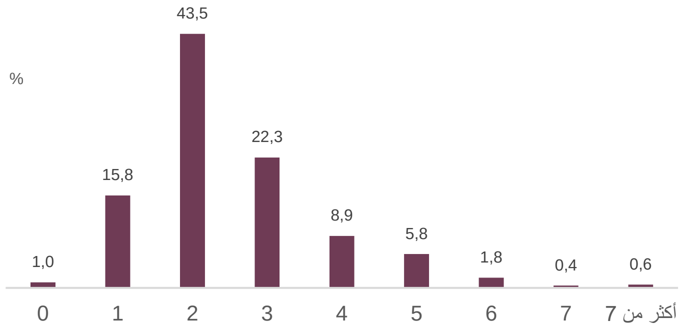

الشكل ٨٩: عدد الهواتف الذكية لكل أسرة

٩٩٪ من الأسر السورية في غازي عنتاب لديها هاتف ذكي واحد على الأقل. هذا المعدل أعلى من معدل امتلاك السكان المحليين من أهالي غازي عنتاب للهاتف الذكي.

متوسط دخل الأسر السورية التي تمت مقابلتها هو ٢٥١٦ ليرة تركية. وفقًا لتقرير TÜRK-İŞ[١٤] المنشور في يوليو ٢٠٢٠ حيث تم إجراء البحث فإن خط الفقر لعائلة مكونة من ٤ أفراد هو ٧٨٣٨,٦٢ ليرة تركية. وهذا يدل على أن معظم الأسر السورية في غازي عنتاب لديها القدرة على الإنفاق تحت خط الفقر. وفقًا للتقرير نفسه، فإن حد المجاعة لعائلة مكونة من ٤ أفراد هو ٢٤٠٦,٤٦ ليرة تركية. وهذا يدل على أن ما يقرب من ٦٥٪ من السوريين يمكنهم الإنفاق دون خط الجوع. فبالنظر إلى أن متوسط حجم الأسرة هو ٥,٩ أفراد نجد انه ليس من الصعب التنبؤ بنسبة أعلى من الإنفاق الأسري تحت خط الجوع والفقر. يُظهر هذا الوضع أيضًا أن جميع السوريين الذين يعيشون في غازي عنتاب تقريبًا يعانون من الفقر الشديد والحرمان إلى جانب الهجرة أو وضع اللاجئين.

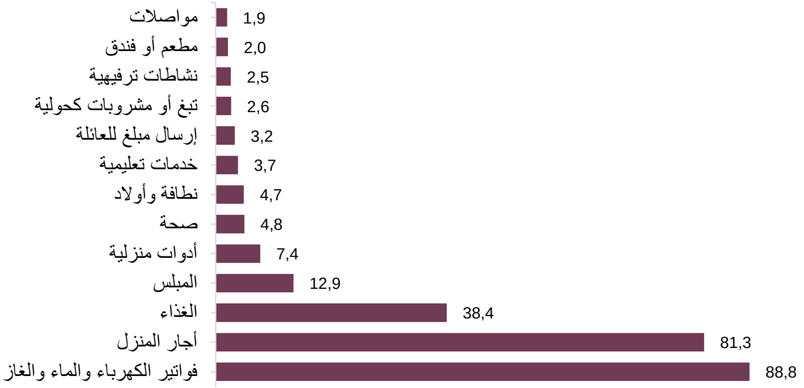

الشكل ٨٧: أكثر النفقات صعوبة في الدفع

يواجه السوريون الذين تمت مقابلتهم مشكلة أكبر صعوبة في دفع فواتير الماء والكهرباء والهاتف والغاز الطبيعي. في مسح ٢٠١٨، نرى أن الإيجار ومصاريف السكن المرتبطة به والتي لوحظت في المقام الأول احتلت المرتبة الثانية في هذا الاستطلاع. حقيقة إن بنود الإنفاق الأخرى منخفضة يمكن تفسيرها كاستراتيجية للتعامل مع الفقر والصعوبة على أنها ميل لعدم الإنفاق في هذا الاتجاه وليس من خلال توافر فرص الإنفاق للسوريين في غازي عنتاب. إن السبب الرئيسي لانخفاض معدل نفقات الأسرة رغم كل الصعوبات التي يعاني منها المهاجرون واللاجئون السوريون هو عدم الوصول إلى الخدمات الصحية والتعليمية الأساسية في تركيا.

[١٤] www.turkis.org.tr/dosya/٦l٢rz٤FUvRiT.doc تم الوصول بتاريخ ٢٠٢٠/٠٩/٢١

الوضع الاجتماعي والاقتصادي

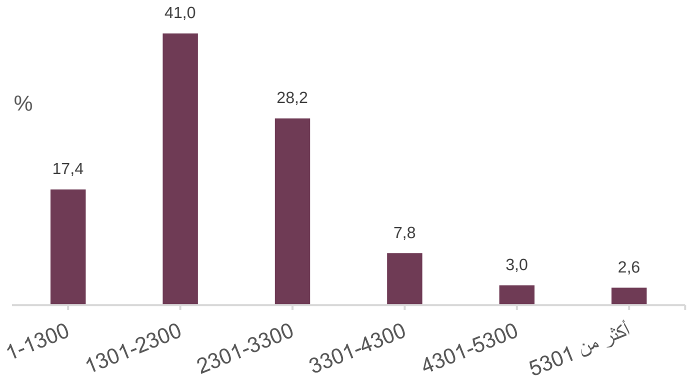

الشكل ٨٥: الدخل الشهري للأسرة (ليرة تركية)

متوسط دخل الأسر السورية ٢٣١١ ليرة تركية. إن ٥٨٪ من الأسر لديها دخل أقل من صافي الحد الأدنى للأجور. أما ٩٩٪ منهم يعيشون تحت خط الفقر. وبحسب بيانات المديرية العامة لإدارة الهجرة التابعة لوزارة الداخلية في تشرين الأول / أكتوبر ٢٠٢٠، فإنه قد تم منح إذن عمل ل٣١ ألف شخص فقط من أصل ٣ ملايين و ٦٠٠ ألف سوري في تركيا. وبالتالي فإن هذا يعني أيضًا أن هناك مئات الآلاف من السوريين الذين يعملون في ظروف غير رسمية وغير مستقرة. حيث تتزامن الظروف غير المستقرة، والصفة غير الرسمية مع جهود اللاجئين للحصول على دخل إضافي لكن مع زيادة عرض أجر أقل لليد العاملة تقل نسبة الحصول على فرصة عمل. وبالمثل عند أخذ ساعات العمل الأسبوعية وساعات العمل اليومية بعين الاعتبار نجد أن أكثر من ثلث الأسر السورية يعمل فيها أكثر من شخص لمواجهة الظروف الاقتصادية الصعبة.

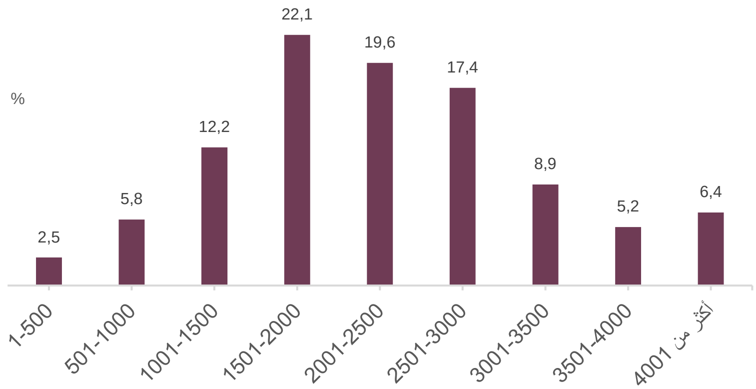

الشكل ٨٦: الإنفاق الشهري للأسرة

لم يكن السوريين بنسبة (٥٢٪) على علم بحقوقهم في تركيا بينما ذكر ١٠٪ أنه متردد في الإجابة. لكن ٥٪ فقط من المشاركين السوريين أكدوا أنهم حصلوا على معلومات حول حقوقهم في تركيا من قبل جهة ما. إن عدم معرفة اللاجئين السوريين بحقوقهم المكفولة في تركيا يمثل وضعًا حرجًا للغاية من حيث القضايا الإنسانية مثل حقوق الأطفال الأساسية في الوصول للدعم المناسب.

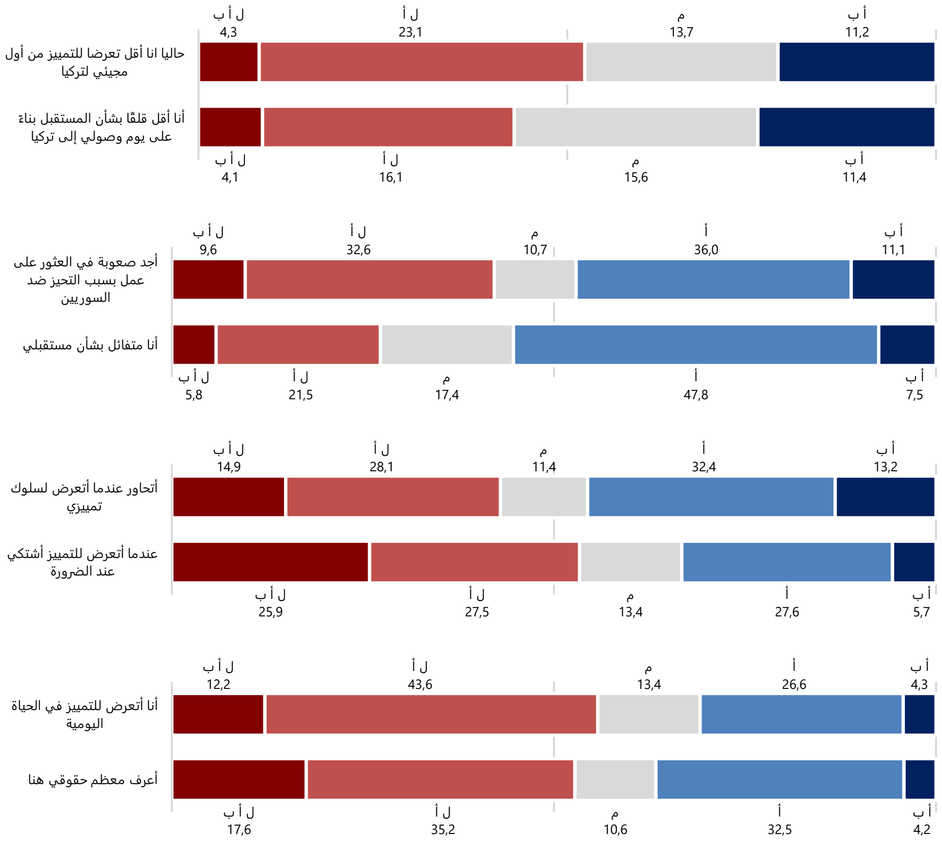

الشكل ٨٤: المواقف تجاه النبذ

أفاد ٥٨٪ من السوريين أنهم يواجهون تمييزًا أقل في الحياة اليومية مما كانوا عليه عند وصولهم لأول مرة. ومع ذلك تبلغ نسبة السوريين الذين يقولون إنهم سيتدخلون عندما يرون تمييزًا هي حوالي ٤٥٪. ونسبة من أفادوا بأنهم سيشتكون من التمييز لدى السلطات المختصة هي ٣٣٪. وتبلغ نسبة السوريين الذين يقولون إنهم يتعرضون للتمييز في مرحلة ما من حياتهم اليومية ٣١٪ أي الثلث. في كل هذه الظروف الصعبة، صرح أكثر من ٦٤٪ من السوريين بوضوح شديد أنهم أكثر تفاؤلاً بالمستقبل.

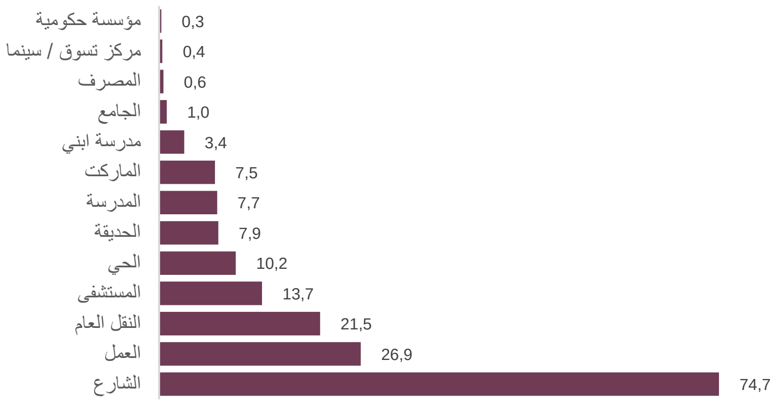

الشكل ٨١: الأماكن التي يتم فيها مواجهة التصرفات التمييزية / الإقصائية

ذكر المشاركون بنسبة (حوالي ٧٥٪) انه من المرجح أن يتعرضوا للتمييز في أي شارع في المدينة، ومكان العمل (٢٧٪)، ووسائل النقل العام (٢١,٥٪)، والمستشفى (١٣,٧٪)، والشقق والأحياء (١٠,٢٪).)، أما في الحدائق (٨٪)، المدرسة / مراكز التعليم (٧,٧٪)، مراكز التسوق (٧,٥٪). أشار جميع السوريين تقريبًا بنسبة تقارب حوالي (٩٦,٧٪) إلى أن اختلاف الهوية العرقية أو الثقافية هو السبب الأساس والأكبر للنبذ أو التمييز الذي يواجهونه في غازي عنتاب. تظهر معدلات التمييز المرتفعة في الأماكن العامة المشتركة بوضوح حيث تشكل الفجوة بين الشعبين مسافة اجتماعية بينهما.

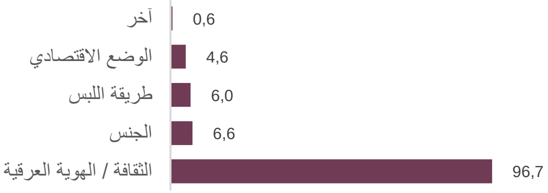

الشكل ٨٢: أسباب التمييز / النبذ

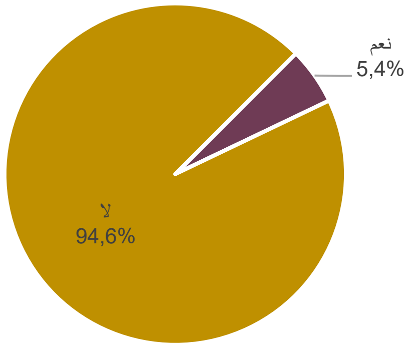

الشكل ٨٣: هل هناك مؤسسة تشرح لك حقوقك في تركيا ؟

الإقصاء والنبذ

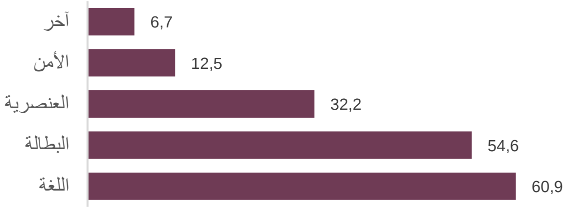

الشكل ٧٩: أكثر المشاكل المواجهة في غازي عنتاب

يذكر أغلب الذين تمت مقابلتهم أن اللغة هي من بين المشاكل الأكثر شيوعا سالتي يواجهها السوريون في غازي عنتاب. وصرح (٣٢٪) منهم أنه التمييز ضد السوريين هو مشكلة جدية جداً. يمكن القول أن حاجز اللغة بين المجموعات إلى جانب الافتقار إلى التواصل والتفاعل هو أحد أكبر أسباب التحيز السلبي والفجوة الاجتماعية. وتعتبر البطالة الأمر الثاني أو المشكلة التي يشكو منها السوريون أكثر من غيرها. كان الأمان أحد العناصر الأخيرة التي تم اعتبارها مشكلة بحسب نتائج بحث ٢٠١٨. ويتبين لنا أن الموقف لم يتغير أيضاً حتى بعد هذا البحث. لذلك يبدو أن اللغة والعمل والتعامل مع الإقصاء من القضايا ذات الأولوية بالنسبة للسوريين في غازي عنتاب.

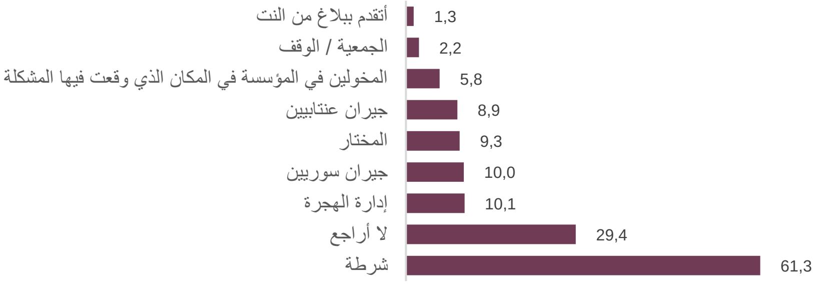

الشكل ٨٠: المنظمة أو الشخص التي يطلب منهم مساعدة في حالة حدوث مشاكل

إن أساليب التعامل مع العديد من المشكلات التي يواجهها السوريين في الحياة اليومية لها أيضًا معاني رائعة في غازي عنتاب والتي يعيش فيها ما يقرب من خمسمائة ألف سوري بشكل رسمي.

ذكر (٦١٪) من السوريين الذين تمت مقابلتهم أنهم سوف يتقدمون لتطبيق القانون في حالة حدوث مشكلة بينما ذكر ما يقرب من الثلث (٢٩,٤٪) أنهم لن يراجعوا أي مكان لحل المشكلة التي واجهوها. وتبلغ نسبة الذين صرحوا بأنهم سيحتكمون بإدارة الهجرة أو بالجيران السوريين أو بأهالي غازي عنتاب غازي عنتاب أو المختار المسؤول عن الحي ما يقارب حوالي ١٠٪.

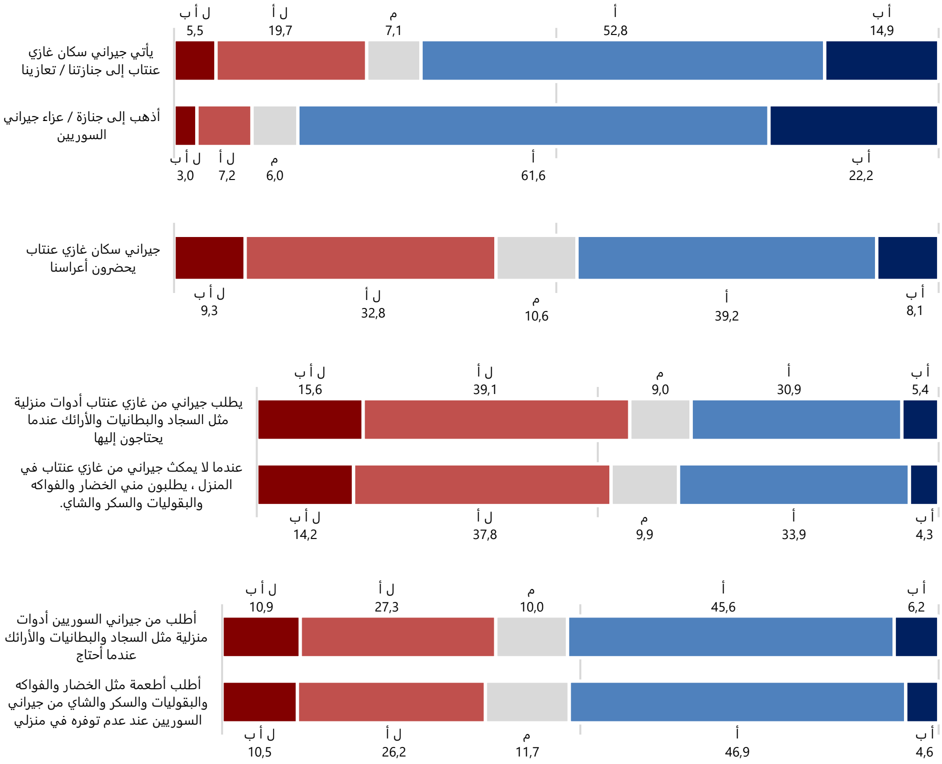

الشكل ٧٨: علاقات الحياة اليومية

يمكن القول أن نتائج مثيرة للاهتمام ظهرت في علاقات الحياة اليومية. حيث ذكر حوالي ٩٠٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم أنهم على علاقة جيدة مع جيران سوريين آخرين. ومع ذلك، وعلى الرغم من علاقاتهم الجيدة مع الجيران، فإن نسبة مشاركتهم في الأعراس هي حوالي ٧٨٪ ويبدو أنها متعلقة بالظروف الاقتصادية الصعبة للاجئين. من المؤكد أن المشاركة في دعوة الزفاف تشترط تقديم قطعة مجوهرات أو هدية كما كان الحال في البنية الثقافي في سوريا، وهذا ما يجعل بالتأكيد عبئًا ماليًا على الأسر. من الملاحظ أن الأسر السورية، التي يحاول معظمها بالفعل كسب قوت عيشها بدخل أقل بكثير من الحد الأدنى للأجور، يحضرون حفلات زفاف جيرانهم الميسورين فقط. من ناحية أخرى يمكن لحياة المدينة أن تدل أيضًا على نوع من الفجوة الاجتماعية.

في غضون ذلك، تجدر الإشارة إلى أن نسبة مشاركة الجيران من غازي عنتاب إلى أعراس السوريين ظلت أقل من ٥٠٪. بطبيعة الحال فإن تدني نسبة مشاركة سكان غازي عنتاب في حفلات زفاف جيرانهم السوريين مرتبط أكثر بالبعد الاجتماعي وليس لأسباب اقتصادية. حضور واجب العزاء هو مؤشر مهم من حيث الجوانب الدينية والثقافية بين الجيران. يتوجه (حوالي ٨٤٪) من السوريين إلى تعازي معارفهم من السوريين بينما يذهب فقط (٦٧٪) إلى تعازي جيرانهم من أهالي غازي عنتاب. ومع ذلك، فإن النقطة اللافتة للنظر فيما يتعلق بالتعازي وعلاقات الجوار هي أنه على الرغم من النسبة القريبة من المترددين في الإجابة فقد صرح حوالي ٢٥٪ من السوريين أنهم لم يعزوا جيرانهم من أهالي غازي عنتاب. ومع ذلك، فإن هذا المعدل ينخفض إلى ١٠٪ بالنسبة للجيران السوريين. وتجدر الإشارة إلى أن نسبة التبادل بين الجيران (مثل الطعام والمواد الاستهلاكية البسيطة والطارئة) تشكل حوالي ٤٠٪ من الذين تمت مقابلتهم والتي تظهر علاقات جيدة ما بين الجيران، لكن تبقى لى مسافة اجتماعية محددة (غالبًا ما تتغذى عليه الأحكام المسبقة).

تظهر هذه البيانات أن تفاعلًا بطيئًا قد بدأ بين مجتمعين يشتركان المساحات المادية نفسها، على غرار نظام العلاقات المنفصل تمامًا. تظهر البيانات الناتجة عن مسح ٢٠١٨ المذكور أعلاه زيادة نسبة الزيارات بين الجيران من أهالي غازي عنتاب والسوريين، والتي كانت حوالي ٢٠٪. [١٣]

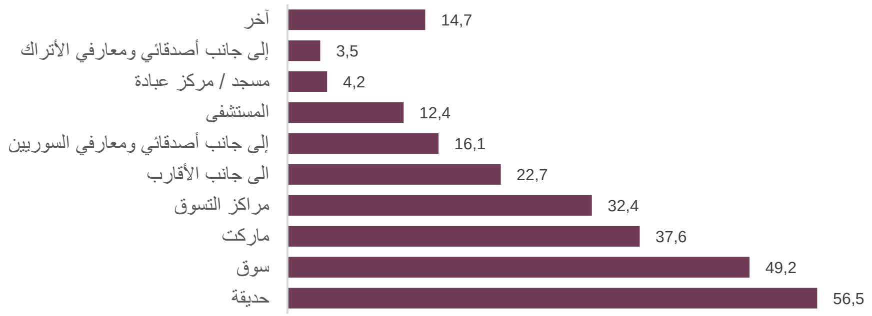

الشكل ٧٧: الأماكن التي يتم الذهاب إليها بشكل متكرر خارجا

يشير معظم السوريون الذين تمت مقابلتهم أن الحديقة هي أحد أهم الخيارات الثلاث عند التفكير بالخروج من المنزل للتنزه. ويلي ذلك الأسواق ومراكز التسوق. يمكن القول إن السوريين يعتبرون الحدائق على أنها أماكن للتواصل الاجتماعي وقضاء أوقات الفراغ.

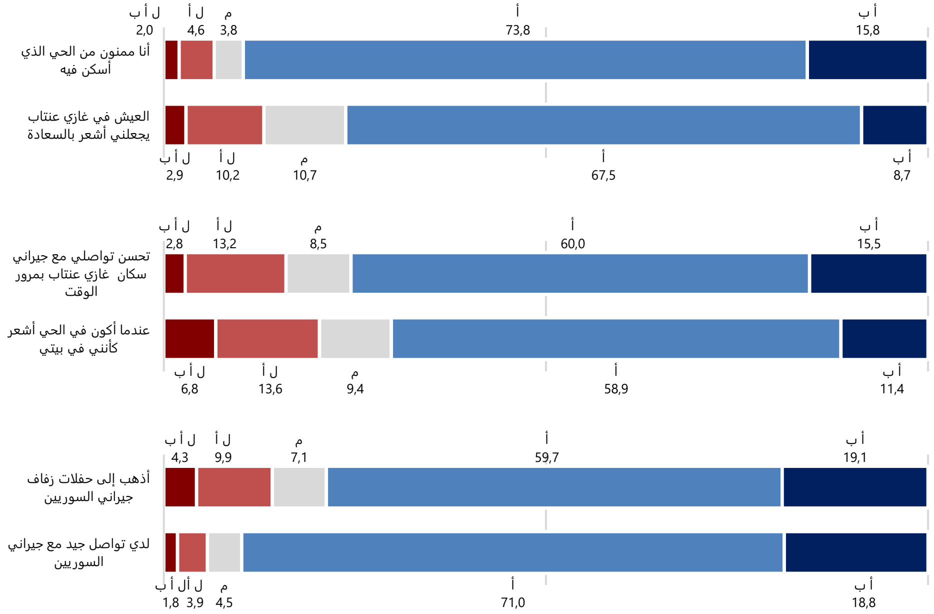

---

yemek alış-verişi ve gündelik etkileşimlerini daha iyi anlamak adına Gaziantep'teki ٢٠١٨ ، Komşuluk[١٣]
M. (٢٠٢٠) *Suriyeliler ve Gaziantepli* ،araştırmasını baz alan zihin açıcı bir çalışma için bkz. Soyudoğan
، İçinde Göç ve Kent: Etkileşimler (Y. Ahi ،*Komşuları Arasındaki Yemek Mübadelesi ve Toplumsal Mesafe*
Ankara: Nika Yayınevi. ، Ed.) ss. ٢٦٧-٢٩٨، M. Açıkgöz،M.N. Gültekin

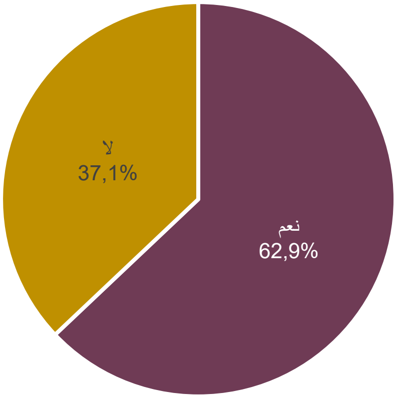

الشكل ٧٤: هل أرسل لك جارك السوري طعامًا من قبل ؟

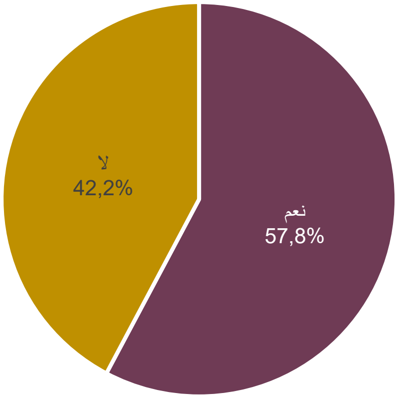

الشكل ٧٣: هل أرسل لك جارك من غازي عنتاب طعامًا من قبل ؟

إن تبادل الأطعمة بين الجيران له العديد من المعاني الرمزية الاجتماعية. كما يتضح من الرسوم البيانية أعلاه، يمكن القول أن هناك تفاعل بين السوريين وسكان غازي عنتاب فيما يتعلق بتبادل الأطعمة.

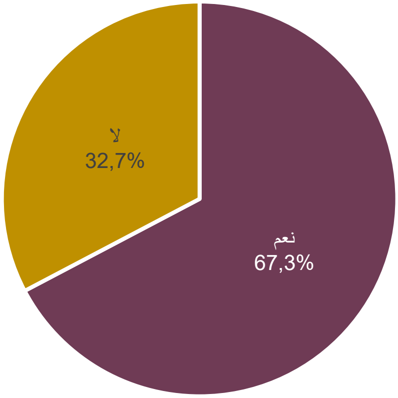

الشكل ٧٦: زيارة منزل جار سوري

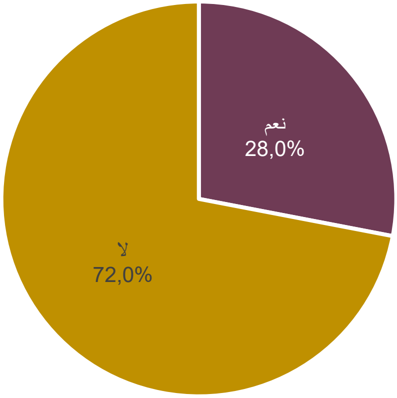

الشكل ٧٥: زيارة منزل أحد الجيران من أهالي غازي عنتاب

ومن الجدير بالذكر فيما يتعلق بالزيارات العائلية أنه ما يقرب من ثلث السوريين يزورون جيرانهم من اهالي غازي عنتاب.

المكان الأكثر تفضيلاً للتسوق اليومي بالنسبة للسوريين هو في الغالب متاجر البقالة السورية. ويلي ذلك السوق المحلي ومحلات البقالة التركية. من بين محلات السوبر ماركت يفضل السوريون سلاسل السوبر ماركت الوطنية أكثر من محلات السوبر ماركت المحلية التركية أو السورية. قد يكون للتضامن (المتمحور حول اللغة) أو سهولة التواصل أو التشابه الثقافي أو عادات تنوع المنتجات بين اللاجئين والمهاجرين له تأثير على شراء السوريين من الدرجة الأولى من متاجر البقالة السورية.

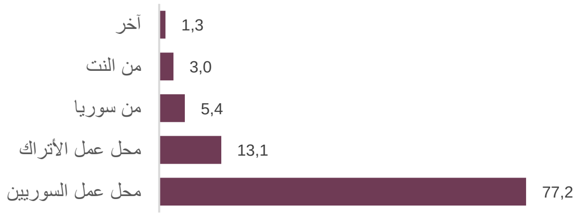

الشكل ٧٠: من أين يتم تأمين المنتجات السورية

إن المنتجات وبضائع العلامات التجارية المألوفة في سوريا يتم استيرادها في الغالب من الشركات السورية للأسباب المذكورة أعلاه. وهذا يدل على أن المنتجات والعلامات التجارية المألوفة ثقافيًا واقتصاديًا يمكن الوصول إليها أيضًا في غازي عنتاب.
كما يدل أيضاُ على أن السوريين يقومون بعمليات الإنتاج والبيع في هذا الاتجاه. يمكن اعتبار ذلك أيضًا علامة على وجود شبكات توزيع واستهلاك حيث يمكن للسوريين العثور على المنتجات التي يريدونها. في الواقع لدى السوريين شبكات تجارية واقتصادية تمكنهم من العثور على المنتجات التي يريدونها في مدينة مثل غازي عنتاب، حيث يعيش ما يقرب من نصف مليون سوري وهي قريبة جدًا جغرافيًا من سوريا.

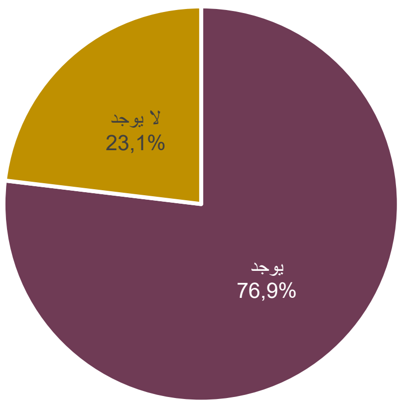

الشكل ٧٢: هل لديك جار سوري؟

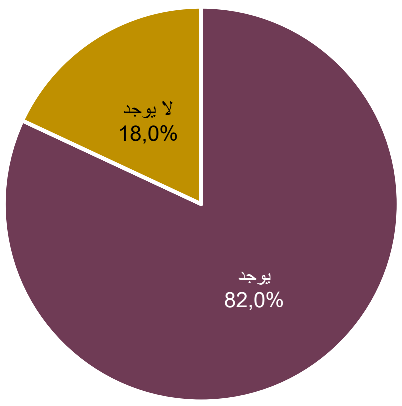

الشكل ٧١: هل لديك جار من غازي عنتاب؟

٨٢٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم لديهم جار من أهالي غازي عنتاب. يشكل هذا المعدل معطيات مهمة للتفاعل المتوقع بين السكان السوريين وسكان غازي عنتاب في الحياة اليومية. نلاحظ أن السوريين يستقرون في مناطق بها عدد كبير من السكان السوريين نتيجة للنمط العام لسلوك المهاجرين واللاجئين في حين أن التركيبة غير المتجانسة للأحياء المستقرة المجاورين لأهالي غازي عنتاب هي أيضًا حالة مهمة.

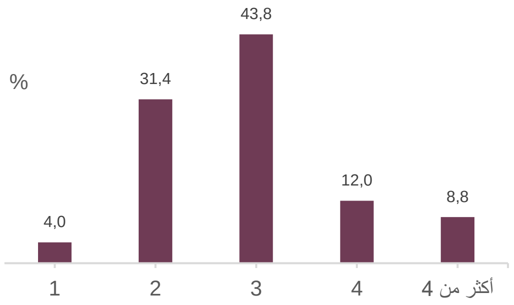

الشكل ٦٧: عدد غرف المنزل المقام فيه

متوسط عدد الغرف في المساكن التي يقيم فيها السوريون هي ٢,٨. يعيش ٤٤٪ منهم في منزل من ثلاث غرف، بينما يعيش ٣١٪ في منزل من غرفتين. أما معدل أولئك الذين يعيشون في منزل به أربع غرف أو أكثر يزيد قليلاً عن ٢٠ بالمائة. تظهر نتائج مذهلة عند مقارنة هذه المعدلات مع معدلات الأنواع السكنية.

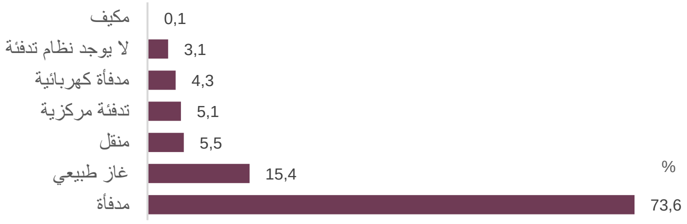

الشكل ٦٨: نوع التدفئة

نظام التدفئة السائد في المنازل التي يعيش فيها السوريون هو المدفأة. في حين أفاد ٧٣,٦٪ من السوريين بأنهم تم يستدفئون بالمدفأة فإن نسبة من تم يستدفئون بنظام التدفئة والتي يمكن تفسيرها على أن المنزل يتمتع بظروف أفضل هي ٢٠,٥٪. وبالنظر إلى نسبة ٥,٥٪ ممن قالوا إنهم يستخدمون طرق تدفئة غير عادية وبسيطة مثل موقد الحطب وعدم وجود نظام تدفئة في منازلهم (٢,٦٪)، يمكن القول أن التدفئة يشكل مشكلة جدية للسوريين.

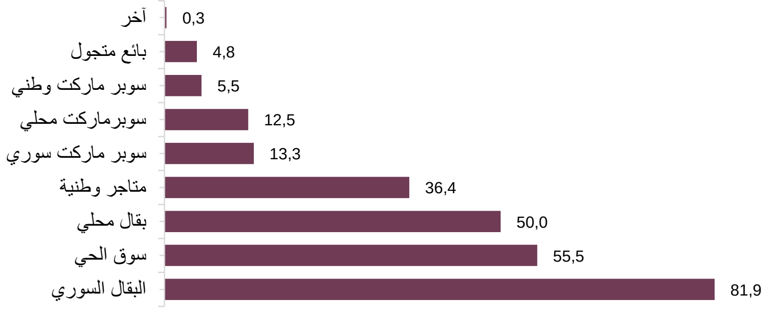

الشكل ٦٩: الأماكن المفضلة للتسوق اليومي بشكل متكرر

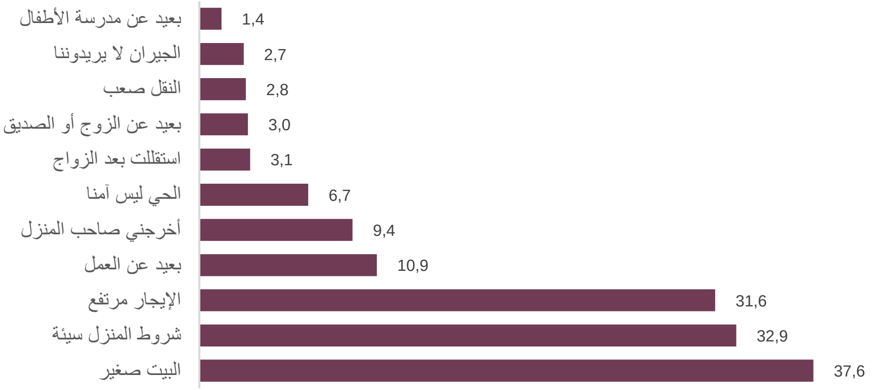

الشكل ٦٥: سبب تغيير المنزل

ذكرنا أعلاه أن حوالي ١٠٪ من الذين لا يظهرون امتنانهم عن الحي الذي يعيشون فيه ما زالوا لم يغيروا حيهم بعد ولكنهم يريدون الانتقال عندما تتاح لهم الفرصة. سُئل السوريون أثناء البحث عن الأسباب التي جعلتهم يقومون بتغيير منزلهم. فتظهر عوامل بارزة مثل الحجم الصغير للمنزل السابق بنسبة (٣٧,٦٪)، وقلة المورد المالي وعدم توفر خدمات البنية التحتية مثل التدفئة (٣٢,٩٪) والإيجار المرتفع (٣١,٦٪).

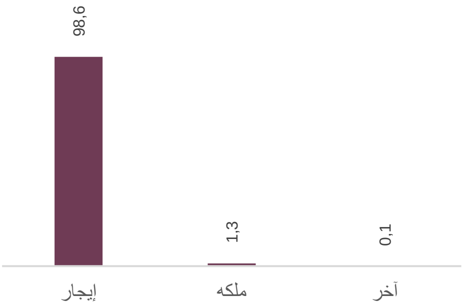

الشكل ٦٦: ملكية المنزل

يعيش جميع المهاجرين السوريين في الإيجار تقريباً. تعيش مجموعة صغيرة جدًا (١٪) في ممتلكاتهم الخاصة. ومع ذلك فإن هذه المعدلات ليست مفاجئة. لأن امتلاك منزل يتطلب عادةً أذونات قانونية / قانونية بالإضافة إلى مدخرات نقدية معينة، وإدراجها في النظام المصرفي والقدرة على الاستفادة من القروض التي تقدمها البنوك. من المؤكد أن هذه العوامل تنطوي على عمليات صعبة للغاية بالنسبة للسوريين وأحيانًا مستحيلة لأسباب قانونية.

أفاد حوالي ربع (٢٤٪) السوريين الذين تمت مقابلتهم بأنهم يقيمون في الحي الحالي لمدة عام أو أقل. قالت الغالبية العظمى ممن بقوا إنهم عاشوا في نفس الحي لمدة عامين أو أكثر. من ناحية أخرى يمكن اعتبار ٨٩٪ من السوريين وهذه النسبة غير مضاف إليها نسبة المترددين في الإجابة والذين أعربوا عن رضاهم عن حيهم تفصيلًا مهمًا يضرح سبب ضعف التنقل في المدينة.

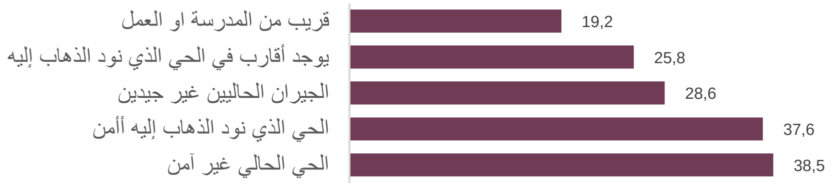

الشكل ٦٣: سبب الرغبة في تغيير الحي

نرى أن السوريين الذين يريدون تغيير أحيائهم تتجاوز نسبتهم (٣٨,٥٪) بحيث يأكدون على عامل الأمن، ونسبة ممن يرغبون بالانتقال إلى مكان أفضل هي (٣٧,٦٪)، ونسبة من يعانون من المشاكل مع الجيران (٢٨,٦٪) ونسبة الذين يفضلون الأماكن التي يعيش فيها الأقارب (٢٥,٨٪). أما الأمر الملفت للنظر في هذا الخصوص هو أن المسافة والبعد بين المنزل والعمل هي ضمن فئة آخر الأسباب التي يمكن أن تكون عاملاً في تغيير الحي.

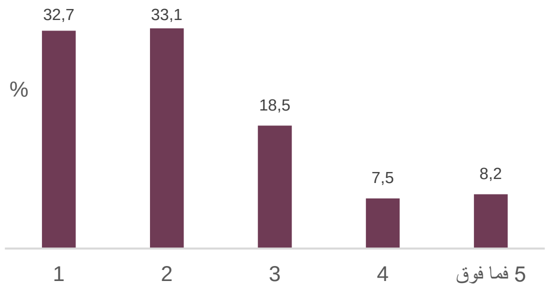

الشكل ٦٤: عدد المنازل التي أقيم فيها في غازي عنتاب

بالرغم من تدني تنقل السوريين في غازي عنتاب بين أحياء المدينة، إلا أننا نرى أن تغيير السكن أو المنزل داخل الحي مرتفع نسبيًا. في حين أن ثلث السوريين فقط يعيشون في منزل واحد منذ وصولهم، غيرت الغالبية المتبقية منزلين أو أكثر. على وجه الخصوص، قد يشير وجود ما يقرب من ١٠ ٪ من أولئك الذين عاشوا في خمسة منازل أو أكثر إلى تحرك جدي في الحي داخل المدينة. يمكن تفسير قلة الحركة بين الأحياء والعدد الكبير من التغييرات السكنية داخل الحي من خلال الظروف الاجتماعية والاقتصادية الصعبة الملموسة للسوريين.

المدينة والحياة

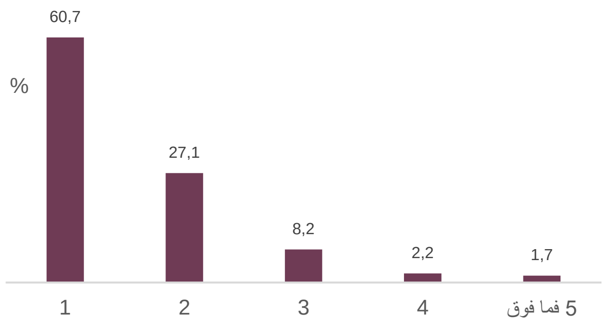

الشكل ٦١: عدد الأحياء التي تم الإقامة فيها في غازي عنتاب

عندما نمعن النظر في المواضيع التي تتعلق بالتنقل داخل المدينة للسوريين في غازي عنتاب، يمكننا أن نرى أن أكثر من ٦٠٪ منهم يعيشون في حي واحد في المدينة. يعيش أكثر من ربعهم بقليل في حيين مختلفين في المدينة. بالنظر إلى هذه المعدلات، يمكن القول أن حركة التنقل في الأحياء السكنية منخفض على عكس الاعتقاد السائد. بالطبع هناك سبب آخر لظهور النتائج في هذا الاتجاه وهو أننا بحاجة إلى مراعاة تأثير البحث الميداني الذي يتم إجراؤه في الغالب في الأحياء التي تعيش الشرائح الاجتماعية والاقتصادية المتوسطة والفقيرة فيها. نلاحظ ضمن نطاق هذه الدراسة الميدانية بعض البيانات الرسمية التي تم الحصول عليها من محافظة غازي عنتاب وإدارة الهجرة الإقليمية ونستنتج منها أن السوريين يقيمون أكثر في الأحياء التي تعيش الشرائح الاجتماعية والاقتصادية المتوسطة والمنخفضة / الفقيرة كما هو متوقع. لذلك فإن التشابه الاجتماعي والاقتصادي بين الأحياء التي يقيم فيها السوريون قد يكون سببًا آخر لهذا التنقل المنخفض.

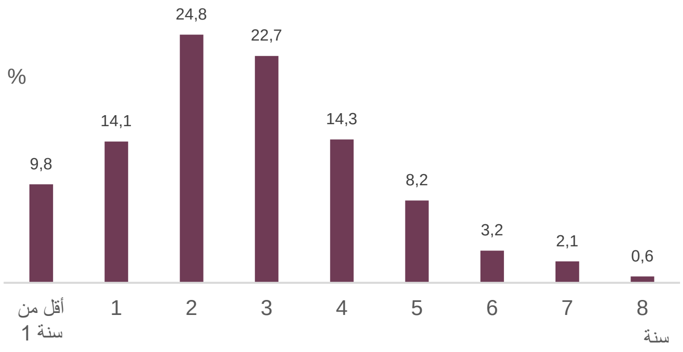

الشكل ٦٢: مدة العيش في الحي

للغاية. كما لوحظ نفس الموقف بالنسبة لتعليم الفتيات، وإن كان بمعدل أقل قليلاً بما يقارب نسبة (٨٣٪). من الواضح أن هذا سيقدم مساهمة إيجابية في سياسات التكيف والاندماج المستقبلية للأجيال الشابة. وبالمثل، يشير تصريح أولياء الأمور السوريين بأنهم يحاولون حل المشكلات التي يواجهها أطفالهم في المدرسة بالتواصل مع مديري المدارس والمعلمين بحيث تبلغ نسبتهم (حوالي ٨٨٪) مشيرين إلى أهمية دور المدرسة والتعليم في فتح قنوات التفاعل. في الحقيقة إن ٨٧٪ من الآباء ذكروا أن أطفالهم يحبون الذهاب إلى المدرسة وهذا يظهر مدى أهمية التعليم في فتح قنوات التفاعل.

(٥٦٪). من ناحية أخرى من الممكن توقع أن عملية وباء كوفيد-١٩ التي أصبحت فعالة منذ بداية عام ٢٠٢٠، لها تأثير سلبي على معدل تعليم الأطفال السوريين في غازي عنتاب.[١٢]

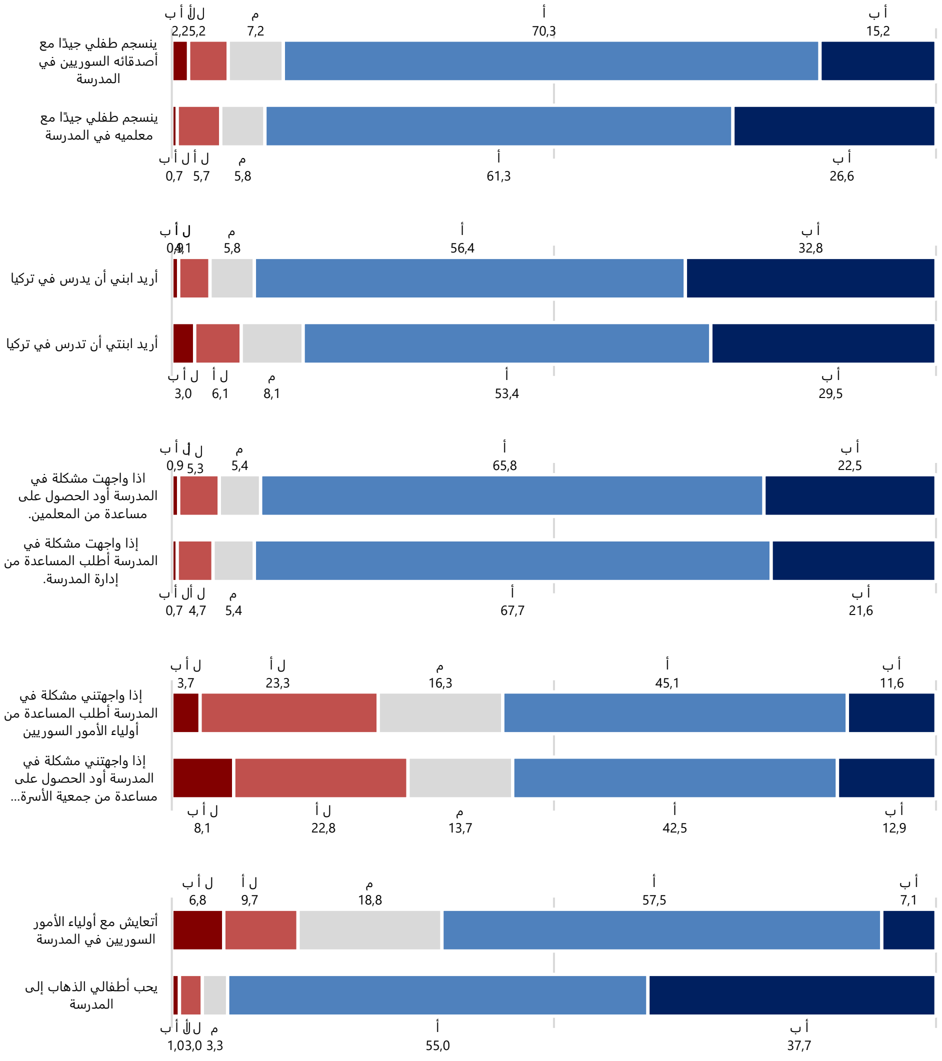

الشكل ٦٠: مواقف تجاه التعليم

تحتاج بعض مواقف أولياء الأمور السوريين تجاه العمليات المدرسية لأطفالهم في غازي عنتاب على قضايا مثيرة للاهتمام إلى القليل من التركيز. حيث ذكر أولياء الأمور أن أطفالهم لديهم علاقات جيدة مع أصدقائهم السوريين بنسبة (٨٥٪) ومع المعلمين بنسبة (٨٧٪) في المدرسة. تصل نسبة الأطفال الذكور الذين يرغبون في متابعة حياتهم التعليمية في تركيا ما يقارب (٨٩٪) حتى بدون توزيع نسبة المشاركين المترددين في الإجابة فإن النسبة تبقى مرتفعة

من البيانات التي تم الحصول عليها من مديرية التربية في غازي عنتاب في تموز عام ٢٠٢٠

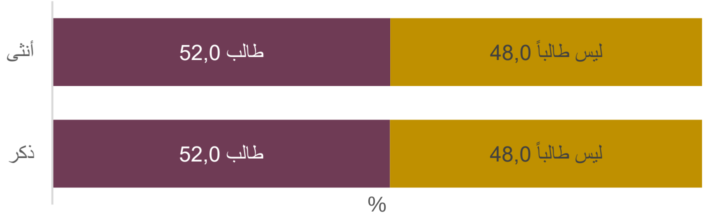

الشكل ٥٨: نسبة التعليم

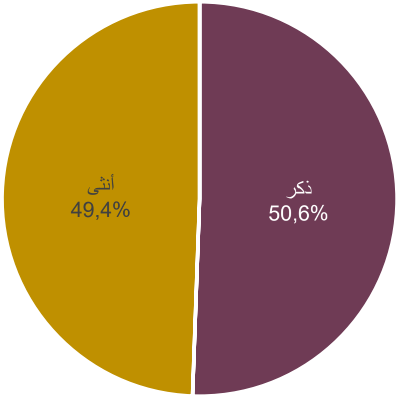

الشكل ٥٩: التوزع الجنسي للأطفال المتعلمين في العائلة

بناءً على الإجابات التي قدمها السوريون الممثلين لأسرهم، نجد أن البنين والبنات يلتحقون بالتعليم بنفس المعدل. بعبارة أخرى حاليًا بين السوريين في غازي عنتاب، التوزيع الجنساني للأطفال المسجلين أو القادرين على الذهاب إلى المدرسة متساوٍ، أي لا يوجد تمييز على أساس الجنس بين الأطفال المسجلين في المدرسة. لأنه، كما ذكر أعلاه، لا يوجد تفرقة على أساس الجنس في التعليم حتى المدرسة الثانوية؛ لكن يبدأ التمايز اعتباراً من المدرسة الثانوية. بشكل عام، يعد حصول الأطفال اللاجئين على التعليم الأساسي من أكثر القضايا التي نوقشت في العالم بشأن قضية الهجرة وطالبي اللجوء. [١١] لكن بالنسبة للسوريين في غازي عنتاب، يمكننا القول أن أكثر من نصف الأطفال في سن المدرسة مسجلين في المدرسة.

في حين بلغ معدل الالتحاق بالمدارس للأطفال السوريين في غازي عنتاب ٦٣٪ في السنوات السابقة، انخفض معدل الالتحاق بالمدارس إلى ٦٠٪ في العام الدراسي ٢٠١٨-٢٠١٩ عند الالتحاق بالتعليم المنتظم. ومع ذلك، بحلول نهاية عام ٢٠١٩، نرى أن إغلاق مراكز التعليم المؤقتة في المحافظة وإخضاع الأطفال السوريين للمناهج الدراسية في مدارس التربية الوطنية خلق حالة من الارتباك والفراغ. وفقًا لبيانات يوليو ٢٠٢٠ الصادرة عن مديرية التربية الوطنية في محافظة غازي عنتاب فإن ٨٠ ألفًا فقط من أصل ١٤٣ ألف طفل سوري في سن الدراسة ملتحقون بالمدارس بنسبة

---

[١١] www.unicefturk.org/yazi/acil-durum-turkiyedeki-suriyeli-cocuklar; www.migrationpolicy.org/programs/migration-information-source/top-١٠-migration-issues-٢٠٢٠; www.hrw.org/tag/education-syrian-refugee-children الوصول بتاريخ ٢١,١١,٢٠٢٠ من العنوان

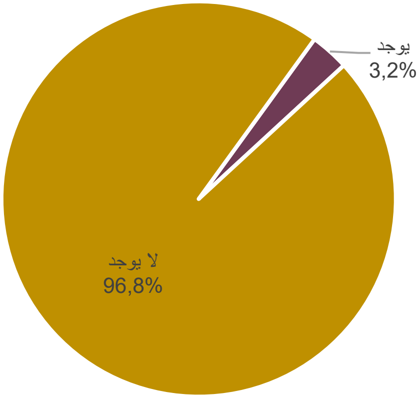

الشكل ٥٦: الحصول على أي شهادة مهنية في سوريا

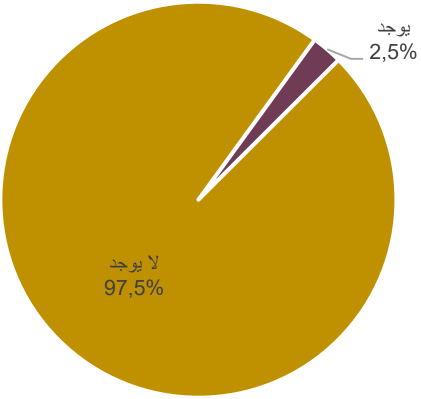

الشكل ٥٥: الحصول على أي شهادة مهنية بعد القدوم إلى تركيا

قبل الهجرة، حصل ٣٪ فقط من المستجوبين على شهادة مهنية في أي مجال في سوريا. وبالمثل، فإن نسبة الذين الحاصلين على شهادة تدريب بعد القدوم إلى تركيا هي ٣٪.

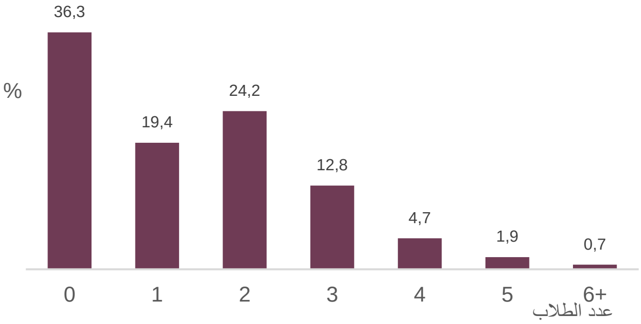

الشكل ٥٧: عدد الأفراد الذين يذهبون إلى المدرسة من العائلة

٣٦,٣٪ من الأسر التي تمت مقابلتها ليس لديها أي أطفال في سن المدرسة. أحد أسباب ذلك هو أن الأسر ليس لديها أطفال، والسبب الآخر هو أن لديهم أطفالًا لكنهم تأخروا عن سن الالتحاق بسن المدرسة. وتبلغ نسبة الأسر التي لديها طفل يرتاد مدرسة واحدة على الأقل ١٩,٤٪ بينما تبلغ نسبة الأسر التي لديها أطفال في مدرستين ٢٤,٢٪، في حين أن إجمالي الأسر التي لديها أطفال أو أكثر يبلغ حوالي ٢٠٪.

الثانوية، يظهر التفوق الواضح للرجال في المدارس الثانوية والجامعات. وهذا يدل على أن الحياة التعليمية للمرأة تنقطع بعد التعليم الأساسي لأسباب مختلفة. (٩٦,٦٪) من السوريين الذين تمت مقابلتهم كانوا قد أتموا تعليمهم في سوريا قبل القدوم إلى تركيا أو غازي عنتاب ومن هذا المنطلق فإن البنية التقليدية والقيم الأبوية والتمييز بين الجنس في البيئة المجتمعية هو ما يضعه في وضعية أكثر وضوحاً بالنسبة لحالة النساء التعليمية.

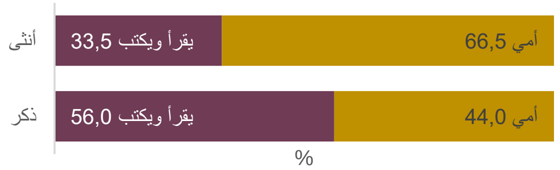

الشكل ٥٣: أوضاع الذين لم يذهبوا للمدارس مطلقا من ناحية معرفتهم بالقراءة و الكتابة

كما يظهر أن الكثير من النساء السوريات لم يتلقوا تعليماً منتظماً من قبل الدولة بسبب الظروف المذكورة. أفاد ٤٣٪ من ٦٥٧ ممن تمت مقابلتهم ممن لم يذهبوا إلى المدرسة مطلقًا أنهم يستطيعون القراءة والكتابة. نسبة الأمية منن بين السوريين الذين تمت مقابلتهم هو ١٠,٩٪ من النساء، ٥,٥٪ من الرجال، و ١٦,٤٪ من المتوسط العام.

الشكل ٥٤: البلد الذي تم إتمام التعليم فيه

أكمل ما يقرب من ٩٧٪ من الخريجين السوريين الذين تمت مقابلتهم دراستهم في سوريا. وأكمل ما يقارب بنسبة ٣٪ تعليمه في تركيا. هذا الوضع يشير إلى أن التحاق السوريين بالمدارس في غازي عنتاب متأخر والمعدلات منخفضة.

التعليم

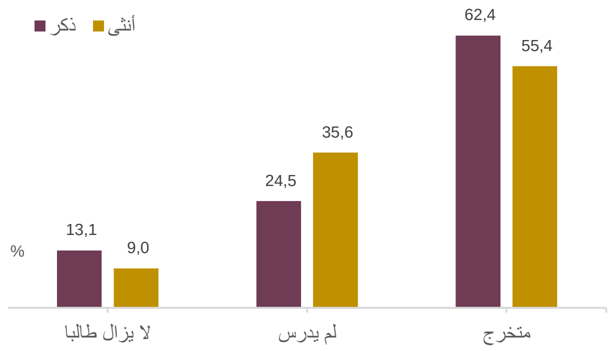

الشكل ٥١: الوضع التعليمي للمشاركين

كانت نسبة من يتخرج من السوريين الذين تمت مقابلتهم من مؤسسة تعليمية معينة هي ٥٩٪، بينما لا يزال ١١٪ منهم يدرسون. نسبة الذين لم يتلقوا أي تعليم من قبل هو ٣٠٪. على الرغم من عدم وجود بيانات وإحصائيات دقيقة حول الوضع التعليمي للمواطنين السوريين فإن الدراسات الميدانية حصلت على نتائج قريبة من الواقع. بالإضافة إلى بحث جامعة غازي عنتاب لعام ٢٠١٨، يشير تقرير AFAD لعام ٢٠١٧ أيضًا إلى معدلات مماثلة.[١٠]

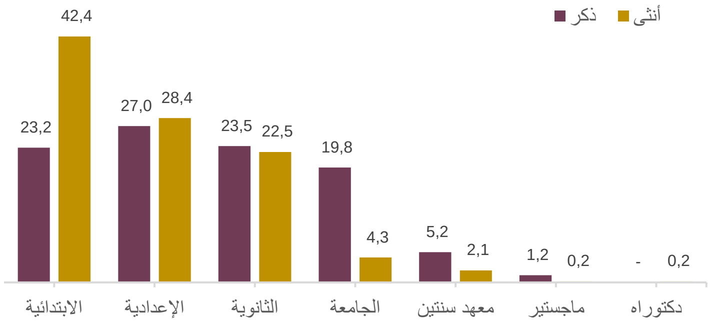

الشكل ٥٢: مستوى التعليم حسب الجنس..

نرى أن السوريين الذين تمت مقابلتهم حصلوا بشكل أساسي على تعليم ابتدائي وثانوي. على مستوى المدارس الابتدائية، هناك نسبة من النساء تقارب ضعف نسبة الرجال (٤٢,٤٪). لا ينبغي أن تكون هذه النسبة خداعة بسبب تقدم النساء قليلاً على الرجال في مستوى المدرسة الثانوية، وهو الجزء الآخر من التعليم الأساسي. لأنه بعد المدرسة

---

[١٠] بحث ميداني حول المظهر الديموغرافي للسوريين في تركيا، شروط العيش و توقعات المستقبل، رئاسة مجلس الوزراء لإدارة الكوارث والطوارئ للجمهورية التركية (آفاد)، أنقرة، ٢٠١٧، الوصول: ٢٠٢٠/٠٩/٢١

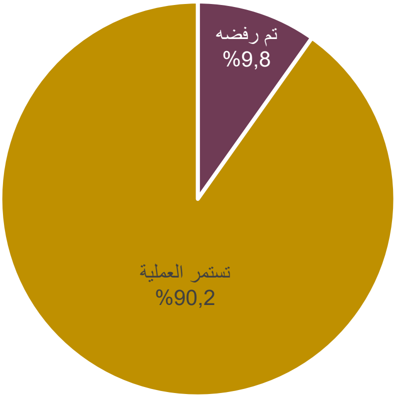

الشكل ٤٩: وضع معاملة الجنسية التركية

بينما يتم رفض ١٠٪ من المتقدمين للحصول على الجنسية التركية في الوضع الحالي؛ أما ٩٠٪ من عملية التقديم مستمرة.

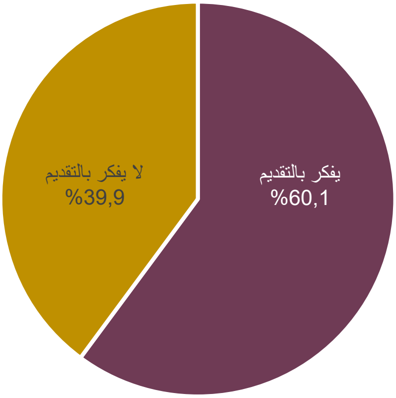

الشكل ٥٠: الراغبين بتقديم طلب للحصول على الجنسية التركية

يفكر ٦٠٪ من الأشخاص الذين لم يتقدموا بعد للحصول على الجنسية التركية، بالتقدم بطلب في حال سنحت الفرصة بذلك. لذلك أكد جزء كبير من الأشخاص الذين لم يتقدموا بعد أنهم على استعداد للتقدم بطلب للحصول على الجنسية. وبحسب نتائج بحث ٢٠١٨، فإن نسبة من لم يتقدموا لكن يعتقد أنهم يتقدمون كانت ٥١,٥٪، بينما ارتفعت هذه النسبة إلى ٦٠٪ بحلول منتصف ٢٠٢٠. وهذا يوضح لنا أنه على الرغم من كل الصعوبات، فقد نظر السوريون معًا في خيارات متعددة، مثل التقدم للحصول على الجنسية التركية، والذهاب إلى مدينة أو دولة أخرى، أو العودة إلى سوريا. من الملاحظ أن هذه البدائل المتعددة موجودة معًا بالنظر إلى الظروف القاسية للهجرة واللاجئين.

الوضع القانوني

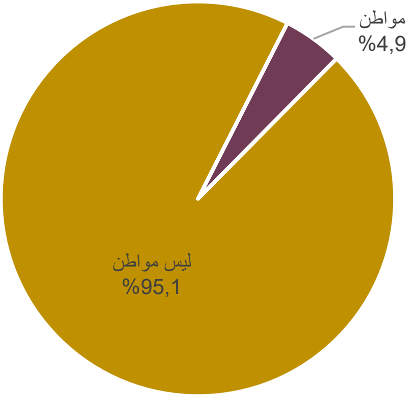

الشكل ٤٧: ملكية الجنسية التركية

حالة المواطنة في الجمهورية التركية هي الأكثر إثارة للجدل في الرأي العام والتكهنات حول هذا الموضوع هي واحدة من الهياكل. وبحسب النتائج، فإن السوريين، وبنسبة ضئيلة ٥٪، لوحظ أنهم حاصلون على الجنسية التركية بينما نسبة غير الحاصلين هو ٩٥٪.

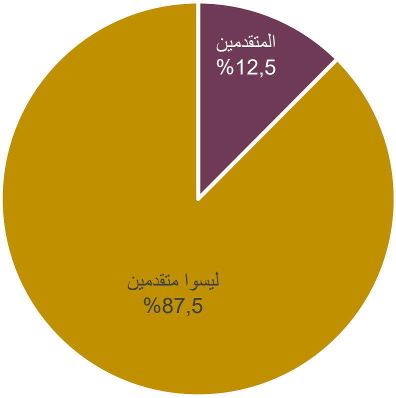

الشكل ٤٨: معاملة الجنسية

بالتزامن مع السؤال السابق، تمت مقابلة ٢١٦٠ شخصًا من الجنسية السورية وتبين أنه لم يتقدم للحصول على الجنسية التركية سوى ١٢٪ منهم.

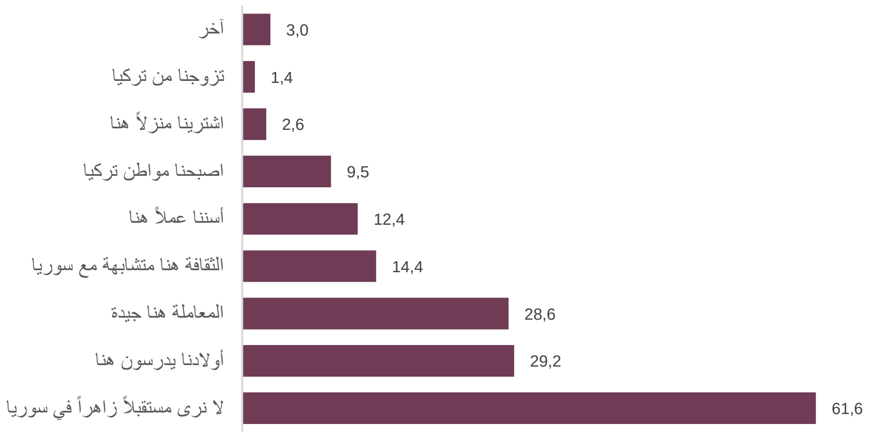

الشكل ٤٥: أسباب الإقامة في تركيا

كان الجواب هو "لا" على السؤال "هل تود العودة إلى سوريا إن استطعت؟" الذي طرحناه، حيث كان السبب أن ٦١,٦٪ من أجابوا بالنفي هو عدم رؤيتهم مستقبلاً جيدًا لسوريا، في حين أن ٢٩,٢٪ تعللوا بضرورة استمرار تعليم الأطفال في تركيا. أشار ٢٨,٦٪ منهم إلى تعاملهم بشكل جيد في غازي عنتاب مما يشير إلى التفاعلات الإيجابية التي بدأت تتشكل بين المجتمعين.

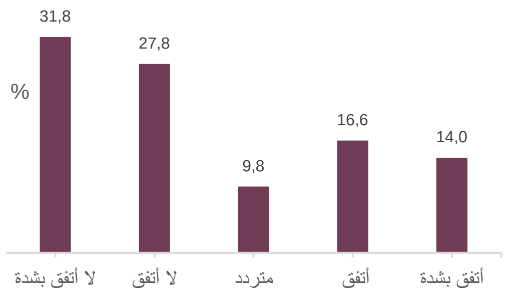

الشكل ٤٦: في حال فتحت تركيا الأبواب مرة أخرى هل تفكرون في الهجرة إلى أوروبا ؟

أكد ٦٠٪ من السوريين أنه حتى لو فتحت تركيا حدودها امام أوروبا فإنهم لن يهاجروا إليها. أعلن ٣١٪ من السوريين أنهم يستطيعون المغادرة إن أمكن. بالاعتماد على النتائج الواردة في الشكل ٤٧، يجب أن نستنتج من هذا الرسم البياني أن السوريين في غازي عنتاب لا يرغبون في الذهاب إلى الحدود أكثر من عدم رغبتهم من الذهاب إلى أوروبا أم لا. لذلك، وبذلك فلا يجب أن يفهم من هذا الجواب أن "السوريون يريدون البقاء في تركيا". يجب أن يؤخذ في الاعتبار أن المهاجرين واللاجئين يدركون معنى الحدود، خاصة إدراكهم للصور المأساوية في قصص سفرهم المنتشرة عبر وسائل التواصل الاجتماعي. لهذا السبب، فهي حالات تظهر اختلافًا كبيرًا عن الذهاب إلى الحدود وحق اللجوء أو القدوم إلى البلاد ولا شك في أن السوريين على علم بذلك. بعبارة أخرى، مع فتح الحدود، أي مع ظهور الأمل في الهجرة واللجوء، تمثل تصاريح الدخول والقبول إلى بلد ما مواقف مختلفة ويجب تقييمها مع أخذ ذلك في الاعتبار.

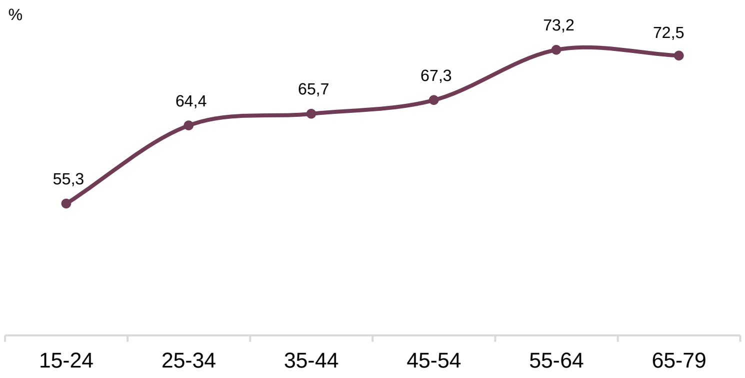

الشكل ٤٣: في حال توافر الشروط المناسبة هل ترغب في العودة إلى سوريا (حسب العمر)

صرح ٦٥٪ من السوريين أنهم يرغبون في العودة إلى سوريا عندما تتوافر الشروط المناسبة. في الاستطلاع الذي أجري عام ٢٠١٨، أفاد ٥٦٪ من السوريين في غازي عنتاب بأنهم يريدون العودة إلى سوريا عندما تكون الظروف مناسبة، بينما ارتفعت هذه النسبة إلى ٦٥٪ في هذه الدراسة عام ٢٠٢٠. ويدل هذا الوضع على تزايد رغبة السوريين في العودة إلى سوريا من غازي عنتاب. ومع ذلك، صرح قسم كبير من السوريين بأنهم لا يريدون العودة إلى سوريا حتى لو كانت الظروف مناسبة. لذلك فإن موقف العودة إلى سوريا هو نتيجة تختلف باختلاف الزمان ومكان الإقامة والمدة والظروف. إلا أن نتائج البحث تكشف أيضًا عن وجود نسبة مباشرة بين العمر والرغبة في العودة إلى سوريا. من ناحية أخرى، تختلف معدلات العودة إلى سوريا، أو تزيد بنحو ١٠٪ عن عام ٢٠١٨، وتتعلق بالتكيف مع التغيرات المتعددة كالاندماج، والاحتواء الاجتماعي، والتعليم، والعمل، واللوائح القانونية، والظروف السياسية والاقتصادية والأمنية في سوريا مع التطورات الدولية.

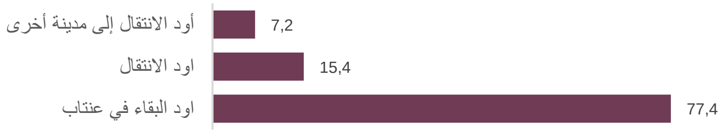

الشكل ٤٤: في حال كنتم تمتلكون الإمكانية ما الذي تودون فعله عدا العودة إلى سوريا ؟

صرح معظم السوريين في غازي عنتاب (٧٧٪) أنهم يفضلون البقاء في غازي عنتاب إذا لم تتح لهم فرصة العودة إلى سوريا. نسبة الراغبين بالذهاب إلى دولة أخرى ١٥٪ فقط.

العلاقات مع سوريا

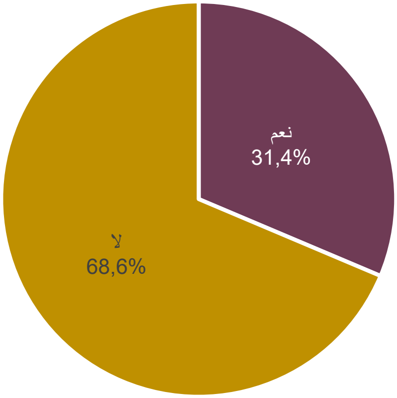

الشكل ٤١: وضع الزيارات إلى سوريا

ما يقارب ٧٠٪ من الذين تمت مقابلتهم من السوريين صرح بأنه لم يعود إلى سوريا بعد أن قدم إلى تركيا نظرًا إلى أن عملية الحرب الأهلية في سوريا لا تزال مستمرة، فمن الوضح جداً أن تظهر النسب في الرسم البياني على هذا النحو.

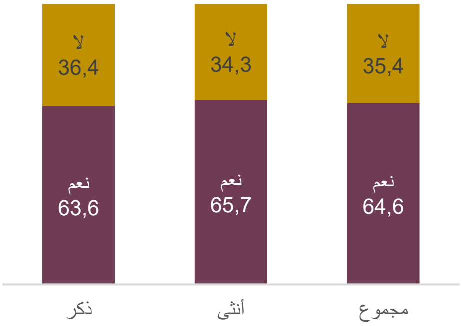

الشكل ٤٢: في حال توافر الشروط المناسبة هل ترغب في العودة إلى سوريا (حسب الجنس)

الشكل ٤٠: المدن التي تم الإقامة فيها خارج غازي عنتاب

عاد أكثر من (٤٩٨) شخصاً من الذين لم يستقروا في غازي عنتاب بعد عبورهم الحدود أو الذين عاشوا في مدينة أخرى بعد غازي عنتاب وعادوا إلى غازي عنتاب مرة أخرى، وفضلوا بعدها العودة إلى مدن مثل أضنة وكلس ذات القرب الجغرافي من غازي عنتاب أو التي تحمل وزناً في الحركة العالمية مدينة اسطنبول.

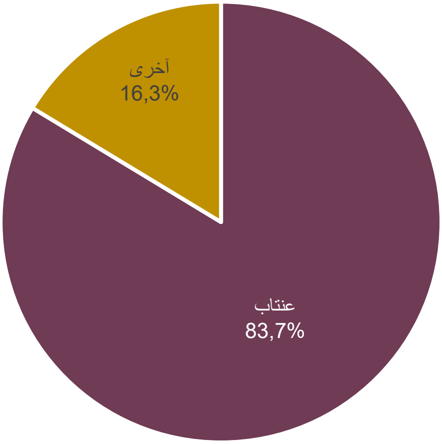

الشكل ٣٨: الولاية التي استقر فيها بعد القدوم إلى تركيا

استقرت الغالبية العظمى من المشاركين بنسبة ٨٣,٧٪ مباشرة في غازي عنتاب بعد عبور الحدود.
تظهر هذه النتائج أن غازي عنتاب هي وجهة واعية لمعظم السوريين من حيث التوطين والعمل والإقامة لأسباب مختلفة.

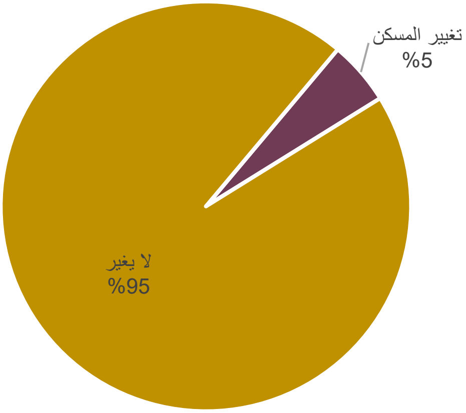

الشكل ٣٩: العائدون إلى مدن مختلفة بعد الاستقرار في غازي عنتاب

ذكرَ ٩٥٪ من المشاركين بعد وصولهم إلى تركيا أنهم استقروا مباشرة في غازي عنتاب. وحسب بيانات الإدارة العامة للهجرة فإن غازي عنتاب هي ثاني أكثر ولاية استقر فيها السوريون في تركيا.[٩] من بين الأسباب الرئيسية التي تجعل غازي عنتاب تتمتع بمثل هذا المكانة المهيمنة في تفضيل الهجرة لعدد كبير من السوريين هي حدود المدينة مع سوريا وقربها الجغرافي، وشعبيتها لأسباب تاريخية، والفرص الاقتصادية في المدينة إلى جانب الحياة الاجتماعية، فضلاً عن أن من تشملهم " الحماية المؤقتة " ملزمون بأذون السفر عند خروجهم من الولاية.

---

[٩] https: //www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638 Erişim: 21.09.2020

تبلغ نسبة الغالبية العظمى من السوريين (٧٨٪) الذين تمت مقابلتهم مقيمين لمدة بين ٤ إلى ٨ سنوات في مدينة غازي عنتاب. هذا يدل على أن السوريين جاءوا إلى غازي عنتاب عندما كانت الحرب أشد عنفًا بين عامي ٢٠١٢ و ٢٠١٦.

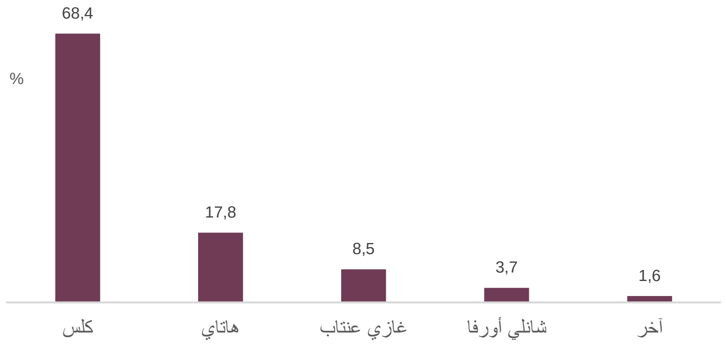

الشكل ٣٦: الولاية التي تم الدخول منها إلى تركيا

صرحت غالبية كبيرة من السوريين في غازي عنتاب بنسبة (٦٨٪) إنهم دخلوا تركيا عبر مدينة كلس. فنلاحظ أن مدينة كلس لها دور هام كمحطة عبور عند الدخول من الأراضي السورية إلى الأراضي التركية وقد تحدثنا عن الاشتراك الثقافي والجغرافي بين مدينتي حلب وغازي عنتاب. أما المحافظات الأخرى هي هاتاي وغازي عنتاب وأورفة.

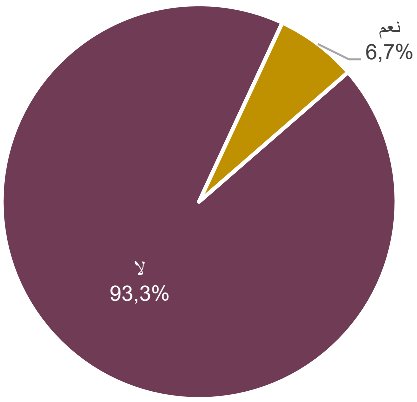

الشكل ٣٧: هل أقمتم في المخيمات في تركيا من قبل

٩٣٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم في تركيا صرحوا أنهم لم يسكنوا في ملجأ مؤقت كما هي حال المخيمات في تركيا. تُظهر هذه المعدلات أن السوريين الذين تمت مقابلتهم كانوا أحد مكونات حياة المدينة منذ قدومهم إلى غازي عنتاب.

تجارب الاستقرار بعد الهجرة

أجري في هذا البحث استقراء حول تواريخ دخول أو القدوم إلى تركيا والحركة السكانية إلى جانب تجارب الاستقرار بعد الهجرة بتوزيعها على فئات التوزع السكاني في غازي عنتاب.

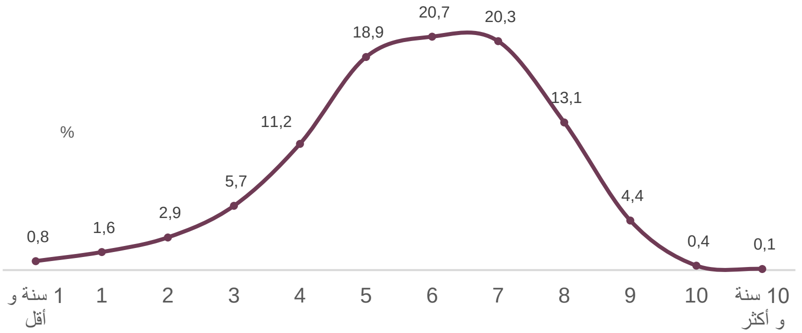

الشكل ٣٤: مدة الإقامة في تركيا للسوريين

ازدادت حركة الهجرة، التي لم تتضمن حدًا معينًا في عام ٢٠١٠، مع اندلاع الحرب السورية في عام ٢٠١١ وبلغت ذروتها في عام ٢٠١٤. لكن لوحظ أن معدل التدفق هذا انخفض تدريجياً اعتباراً من عام ٢٠١٦ حتى الفترة التي تم فيها إجراء البحث الميداني بتاريخ (يونيو - يوليو من عام ٢٠٢٠). في عام ٢٠١٥، استقر أكثر من نصف مجموعة عينة السوريين في تركيا البالغة ٢٢٨٠ سورياً في تركيا. نلاحظ أن كثافة الهجرة قد انخفضت مع تغير شكل دوامة الحرب والعنف في سوريا بالتدريج في الفترة ما بين ٢٠١٥ إلى ٢٠٢٠.

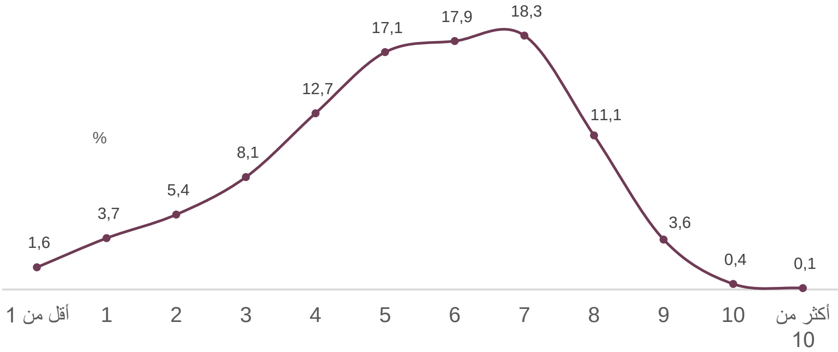

الشكل ٣٥: مدة الإقامة في غازي عنتاب للسوريين

بالحاجة بل بالقيم الأبوية والاجتماعية والثقافية، وذلك لأن زوجها أو أسرتها لا تسمح لها بالعمل وصرحت بذلك (٣٥,٢٪) من النساء إضافة إلى (١٥,٤٪) منهن بسبب حاجة بعض أفراد العائلة إلى الرعاية.

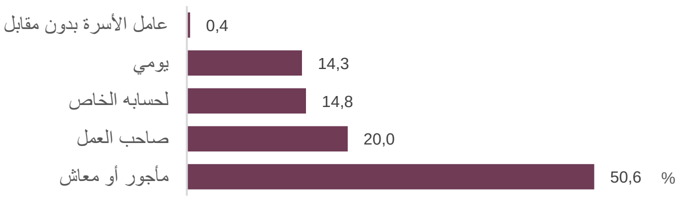

الشكل ٣٢: وضع العمل في سوريا

٥٠٪ من السوريين الذي يتواجدون في غازي عنتاب كانوا يعملون مقابل أجر في سوريا قبل القدوم إلى تركيا؛ ونرى أن ١٩,٩٪ كان صاحب عمل ولديه عامل واحد على الأقل، و ١٤,٨٪ أيضاً "يعمل لحسابه الخاص" و كان ١٤,٣٪ "موظف مؤقت غير دائم". اليوم نلاحظ أن غالبية السوريين المقيمين في غازي عنتاب، كانوا إلى حد كبير من الطبقتين الوسطى والفقيرة قبل الحرب الأهلية. نظرًا لطبيعة رأس المال الاقتصادي في الطبقات العليا، فقد كانت تتمتع بحركة أوسع و"اختيارية" ويمكن القول بأن دقة البيانات الواردة في الجدول عالية.

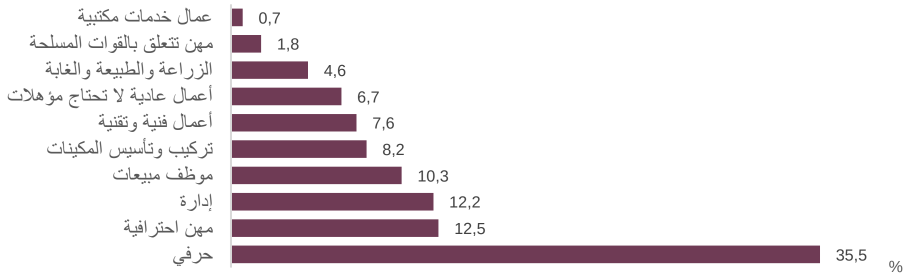

الشكل ٣٣: المجموعة المهنية التي كانوا منضمين لها في سوريا

وتتركز نسبة فئة "الحرفيين والعاملين في وظائف مرتبطة" بنسبة ٣٥,٥٪ في الفئات المهنية التي يشملها المشاركون. والسبب في هذه الكثافة هو أن أولئك الذين يعملون في الحرف والعمال يتجمعون في هذه الفئة. على سبيل المثال، الرسام، عمال الجص، عمال البناء، النجار، حرف الجلود. وعند تقييم هذا المعدل مع البيانات الأخرى كما هو مبين في الشكل، نلاحظ أن السوريين في غازي عنتاب كانوا ينتمون إلى الطبقتين الوسطى والدنيا قبل الحرب الأهلية كما ذكرنا سابقاً، مما يؤكد الرقم السابق (شكل ٣١: وضع العمل في سوريا).

إجراؤهما على مدى ثلاث سنوات تقريبًا إلى أن أكثر من ثلث السوريين في غازي عنتاب كانوا يعيشون سابقًا في مراكز مدن مختلفة الأحجام.

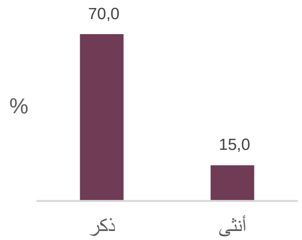

الشكل ٣٠: وضع العمل في سوريا

أفاد ٤٣,٧٪ من أفراد العينة الذين تم إجراء المقابلة معهم بأن السوريين عملوا قبل القدوم إلى تركيا. ليس من السهل على المرأة أن تكون في سوق العمل المأجور في الأسر السورية حيث تسود بنية الأسرة التقليدية والنظام الأبوي. تعمل النساء بشكل مكثف في المنزل. لذلك، بينما يبدو أن ٧٠٪ من الرجال يعملون قبل مجيئهم من سوريا، فإن هذه النسبة تقابل ١٥٪ فقط من النساء في سوريا. ولسوء الحظ، فإن هذه النسب تجعل عمل المرأة في المنزل غير مرئي أي أنه غير داخل في الحسبان الاقتصادي. ونود أن نعبر عن هذا الأمر بالشكل الآتي: إن السوريون الذين يعيشون في تركيا وبالضبط في المدن الحدودية المجاورة لدولتهم كمدينة غازي عنتاب والذين فضلوا البقاء فيها هم من يفتقرون إلى المهارات والتعليم والحياة الاجتماعية بسبب تأثير الوضع الاقتصادي والسياسي والحقوقي.

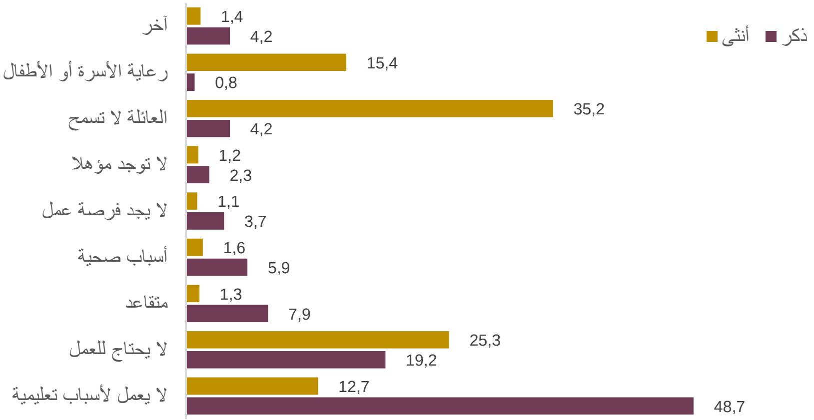

الشكل ٣١: سبب عدم العمل في سوريا

وبالسؤال من السوريين الذين تمت مقابلتهم في غازي عنتاب، عن السبب الذي دفعهم لعدم العمل قبل القدوم من سوريا إلى تركيا أو إلى غازي عنتاب، فتظهر أنماط من الإجابات المختلفة. وكما هو متوقع، هناك تمييز جدي بين الرجل والمرأة من حيث الأسباب. كان السبب في عدم عمل ما يقارب النصف من الذكور في سوريا بنسبة (٤٨,٧٪) وربع هذه النسبة من الإناث (١٢,٧٪) هو الدراسة والتعليم. في حين أن نسبة النساء اللاتي ذكرن أنهن لا يحتجن إلى العمل ٢٥٪، وبالمقابل بنسبة ١٩,٢٪ للرجال. إن الإجابة بأن المرأة لا تحتاج إلى العمل ترتبط ارتباطًا وثيقًا ليس فقط

الوضع قبل الهجرة

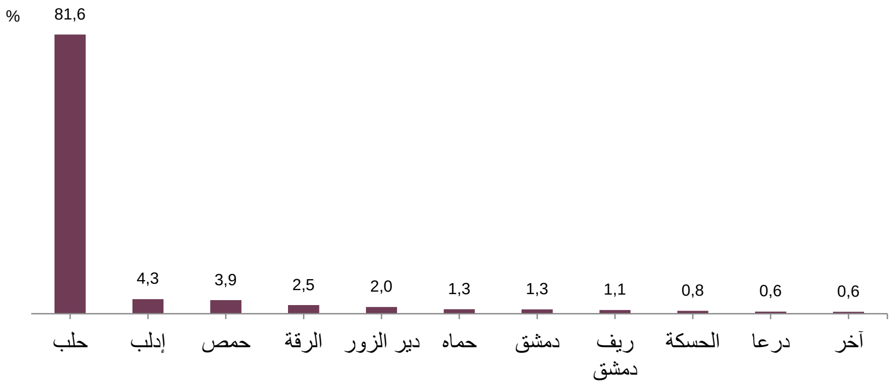

الشكل ٢٨: المدينة المقام فيها في سوريا

٨١,٦٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم قدموا إلى غازي عنتاب من حلب ومحيطها. وتجدر الإشارة إلى أن النسبة الكثيفة الناتجة خلال بحث ٢٠١٨ كانت أغلبيتهم من أهالي حلب. وكما هو متوقع، فإن السبب الأكبر لذلك هو قرب حلب التاريخي والجغرافي والثقافي من غازي عنتاب. وعلى الرغم من حدود الدولة القومية، يمكن القول إن آلاف السنين من العلاقة الثقافية والاجتماعية والسياسية والاقتصادية والإدارية غير المنقطعة بين مدينتي غازي عنتاب وحلب قد خلقت محاور حركة تاريخية. وبتحول تركيا إلى طرق عبور للاجئين السوريين بعد عام ٢٠١١ فيمكن القول بأن أهالي مدينة حلب والرقة واللاذقية وريف إدلب بالترتيب قد توجهوا إلى مدينة غازي عنتاب وشانليورفا وهاتاي على وجه الترتيب أيضاً.

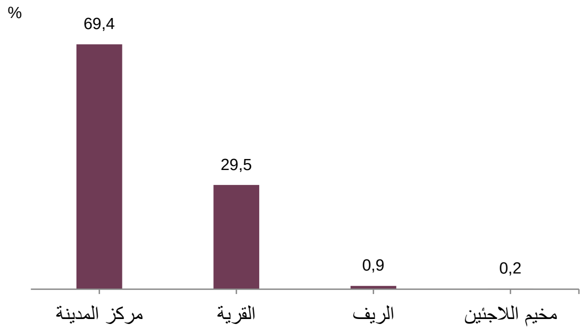

الشكل ٢٩: الوحدة السكنية المقام فيها في سوريا

وذكر أن ٦٩,٤٪ من السوريين في غازي عنتاب يقيمون في مراكز المدن أثناء تواجدهم في سوريا. كانت النسبة التي حصلت عليها الدراسات عام ٢٠١٨ تقدر بـ ٦٤,٨٪. تشير نتائج كلا المسحين الميدانيين اللذان تم

في حين أن الغالبية العظمى من الرجال السوريين (٨٣,٩٪) يجادلون بأن القرارات في المنزل يجب أن تتخذ بشكل مشترك ذكر ٣٣٪ فقط منهم أنهم يرغبون في عمل أزواجهم خارج المنزل. قبل توزيع نسبة ممن هم مترددون في الإجابة على هذا السؤال، أبدى حوالي ٥٧٪ منهم بأنهم غير مستعدين لعمل زوجاتهم خارج المنزل. يُرى أن الرجال أقل معارضة لعمل زوجاتهم في غازي عنتاب على الرغم من وجود اختلاف طفيف، لكن هذا لا يتوافق مع نسبة كبيرة.

الشكل ٢٤: يجب أن تتساوى النساء مع الرجال بالحقوق

ومع ذلك، فإننا نرى أن تمايزًا قد ظهر في الأحكام من حيث "التمتع بحقوق متساوية" بنفس الشكل، على الرغم من أنه من الواضح أنه حتو لو تم إجراء مقابلات معمقة طويلة المدى بحيث يتم فيه شرح مفهوم الحقوق المتساوية بالتفصيل ستكون أكثر صحة إلا أنه من خلال الإجابة على هذا السؤال، أبدى الرجال إيجابيتهم في تساوي الحقوق مع النساء وحتى أنهن يتمتعن بحقوق أكثر من الرجال.

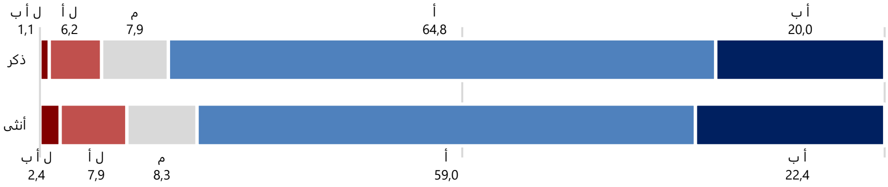

الشكل ٢٥: النساء في تركيا مساويات للرجال أكثر مقارنة مع سوريا

عند سؤال بعض السوريين المقيمين في غازي عنتاب عن المساواة بين الرجل والمرأة صرح الكثير منهم بزيادة نسبة المساواة في تركيا مقارنة بما كانوا عليه في سوريا.

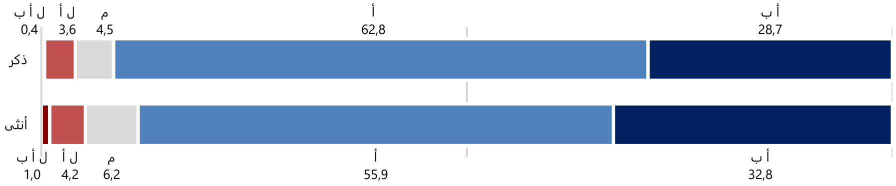

الشكل ٢٦: يجب على النساء أخذ الإذن من أزواجهن للعمل

يستجيب كل من الرجال والنساء بشكل متقارب الى فكرة أن المرأة تحتاج إلى إذن من زوجها لغرض العمل. النقطة الأكثر لفتًا للانتباه في الرسم البياني هي أن النساء يضعن علامة أكثر على الخيارين "أوافق بشدة" و "لا أوافق بشدة."

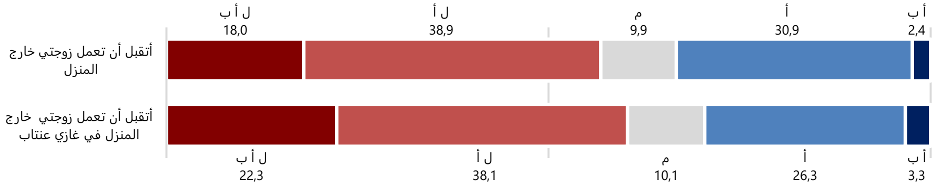

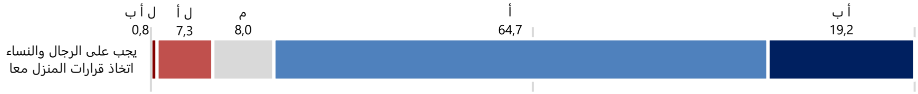

الشكل ٢٧: رأي الرجال السوريين حول عمل زوجاتهم

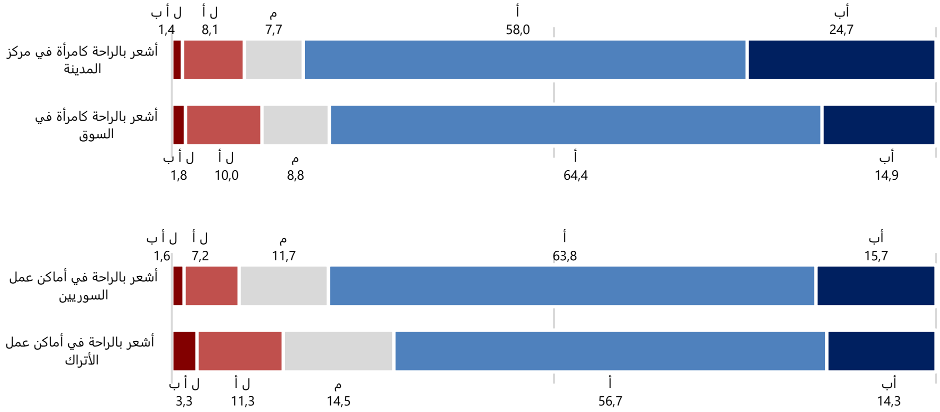

الشكل ٢٢: مواقف النساء تجاه بعض الأماكن

إن انزعاج النساء السوريات من نظرات وطريقة تحدث رجال ونساء أهالي غازي عنتاب واضح جداً، ومن المثير للاهتمام، أن نرى معدل شعور النساء بالراحة يزداد في اللقاءات العامة والمختلطة والمزدحمة كالمدارس والمستشفيات ومراكز التسوق ومراكز المدن. من المفهوم أن هذا الازدحام وعدم الراحة يكون الشعور به أقل في الأماكن التي يكون فيها من الممكن أن تختفي وتكون مختفية بالمعنى المعنوي. علاوة على ذلك، من اللافت للنظر أن معدلات النساء السوريات اللواتي تمت مقابلتهن يشعرن بالراحة في أحيائهن ومدارسهن وأماكن العمل الخاصة بالسوريين. من ناحية أخرى، من الجدير بالذكر أن المستشفيات ومتاجر أهالي غازي عنتاب هما المكانان اللذان تجد فيهما النساء السوريات أنفسهن بالتأكيد غير مرتاحين حسبما صرحوا بنسبة (١٤٪) منهن.

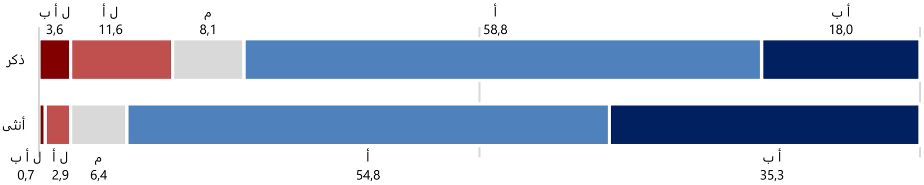

الشكل ٢٣: يجب على المرأة الالتحاق بالجامعة و تكون صاحبة مهنة

على الرغم من أن مواقف النساء والرجال السوريين الذين تمت مقابلتهم فيما يتعلق بالتعليم العالي للمرأة وحصولها على مهنة هي مواقف متشابهة إلى حد كبير، وكما هو متوقع، فإن آراء الرجال كممثلين لنظام القيم الأبوية في الأسرة هو سلبي بهذا الخصوص بنسبة ٢٢٪ مضافاً إلى هذه النسبة الذين أجابوا بأنهم مترددون في الإجابة.

يُلاحظ أن ما يقرب من ٩٥ ٪ من النساء صرحوا بأنهم إيجابيون مع فكرة الحصول على التعليم العال أو امتلاك مهنة.

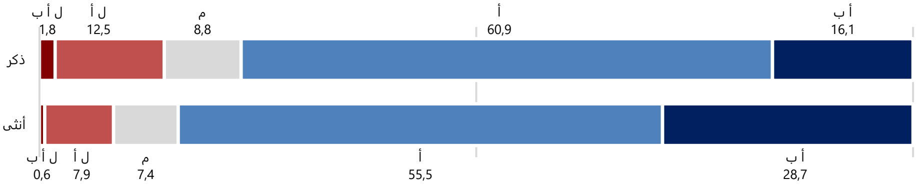

وتقضي منهن أيضاً بنسبة (٥١,٧٪) أوقاتهن في "رعاية الأطفال وكبار السن والمرضى". تبلغ نسبة مشاركة المرأة في اليد العاملة ١٣٪ وتقضي في الوقت المتبقي بالانشغال بالأعمال المنزلية وأمور الرعاية وتقضي ثلث النساء الأخريات وقتهن بممارسة العبادة أو بقضاء الوقت على التلفاز والإنترنت.

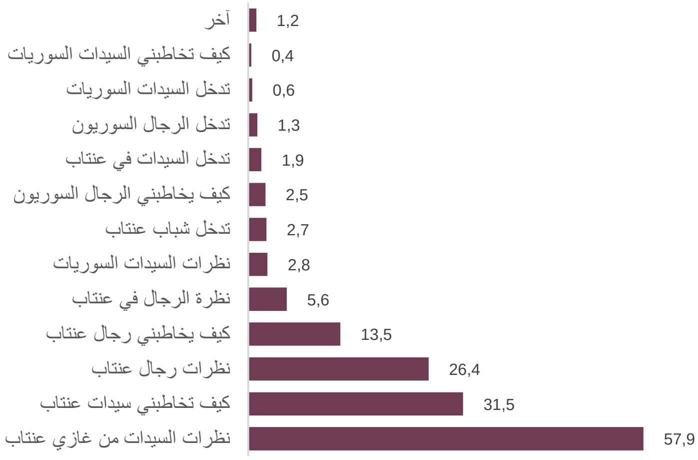

الشكل ٢١: مصادر عدم ارتياح النساء

ومن اللافت للنظر بشكل خاص أن اثنين من المواضيع التي تمت الاستفسار عنها من قبل النساء السوريات هو شعورهن بعدم الارتياح في الحياة العامة اليومية بسبب "نظرة نساء ورجال أهالي غازي عنتاب إليهن". إن هذا يمثل واقعًا اجتماعيًا ثقافيًا، على الرغم من أن هذا وحده لا يكفي لفهم أسباب الشرخ الاجتماعي الحالي بين النساء من كلا الطرفين. لا شك أنه بالإمكان فهم هذه الأحكام التي عبرت عنها النساء السوريات عبر مقابلات أعمق، لكن من الواضح أن هناك مشكلة تواصل وتفاعل بين أهالي غازي عنتاب وبين النساء السوريات لأي سبب كان. ومع ذلك، كما هو موضح أدناه بالشكل، يمكننا أن نستنتج أن النساء السوريات لا يقصدن بتلك النظرات؛ العلاقات والنشاطات في الأماكن العامة والمختلطة المزدحمة نسبيًا أو حتى في المؤسسات. بالعودة إلى الأحكام المسبقة والاستنتاجات، يمكننا أن نستنتج من ذلك أن النظرات والتحدث المثير للانزعاج لهن هو عندما يحدث تفاعل في البيئات المزدحمة أوخلال التفاعلات الاجتماعية.

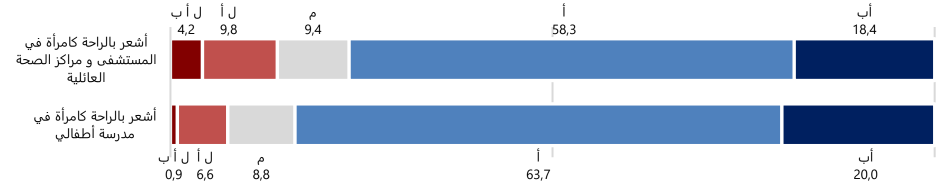

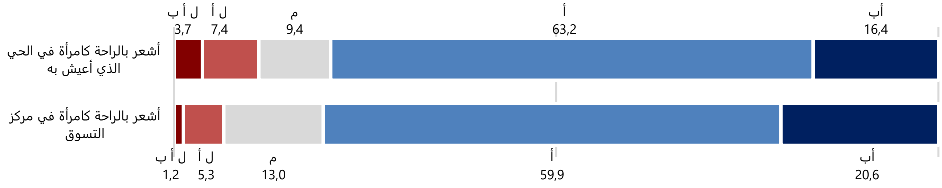

المرأة

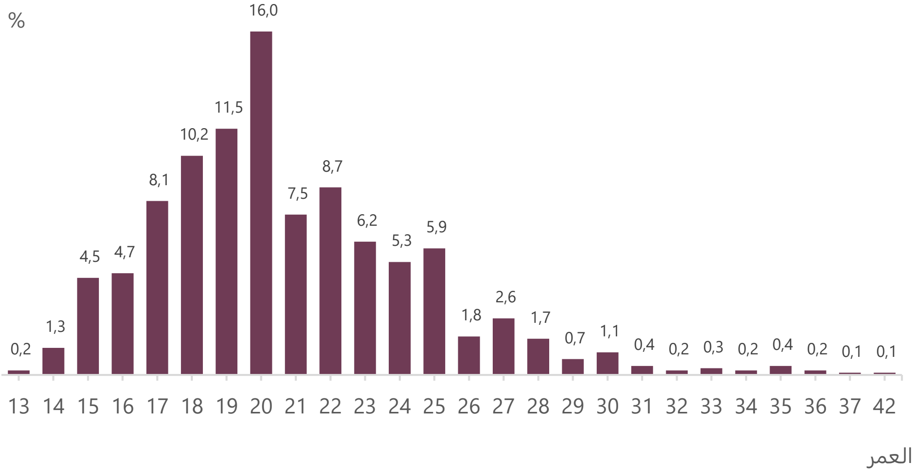

الشكل ١٩: عمر الأمومة الأولى

من بين النساء السوريات اللواتي تمت مقابلتهن، بلغ معدل النساء اللواتي ولدن لأول مرة دون سن ١٨ عامًا ١٩٪ وبلغ متوسط العمر عند الولادة ٢٠,٨. متوسط عمر الأمومة الأولى للمرأة في تركيا ٢٦,٤ حسب بيانات ٢٠٢٠.[٨] تظهر هذه النتائج أن السوريين في تركيا كان متوسط العمر أصغر في السنوات الأولى من الأمومة.

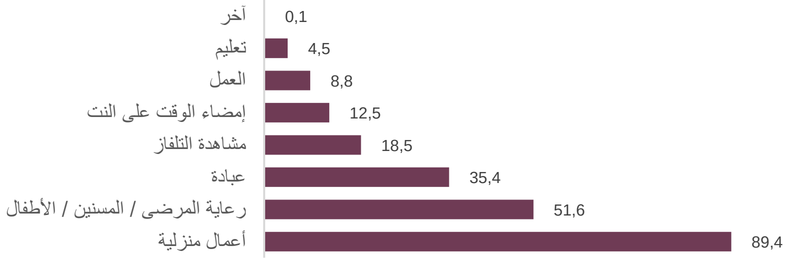

الشكل ٢٠: الأنشطة التي تقضي النساء بها معظم الوقت

"ما هو النشاط الذي تقضيه معظم الوقت في يوم عادي؟" سؤال موجه للسيدات السوريات اللواتي تمت مقابلتهن. يجب تقييم السؤال من خلال النظر في المستوى التعليمي للمرأة، سواء كانت تعمل أم لا مع النظر إلى حجم الأسرة التي تعيشها في بنيتها. لأنه على الرغم من استخدامنا لتعبير "المرأة السورية"، فإن للمرأة خصائص وخبرات عملية مختلفة للغاية. بالنظر إلى حجم الأسر السورية وعدد الأطفال، حيث يمكن تقدير قدر العبء الذي تتحمله في رعاية المنزل. ومن هذا المنظور، تقضي النساء معظم أوقاتهن اليومية في "الأعمال المنزلية" بنسبة (٨٩,٧٪)،

[٨] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=٣٣٧٠٦ Erişim ٢١,٠٩,٢٠٢٠

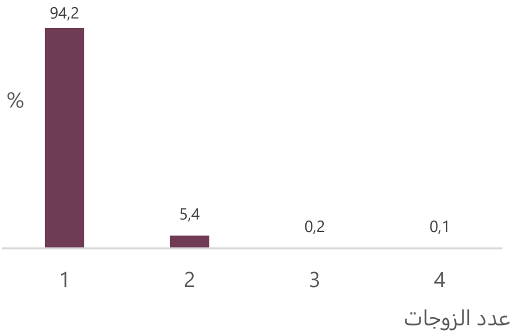

الشكل ١٨: عدد زوجات الرجال

تشير البيانات التي تم الحصول عليها في ميدان البحث إلى أن ٨,٤٪ من السوريات اللواتي تمت مقابلتهن لديهن ضرائر. وبالمقابل، نرى أن ٥,٤٪ من الرجال متعددي الزوجات.

الدرجة الأولى لزوجته.[٧] ويمكن إظهار مزيج البنيات الثقافية السابقة للسوريين مع ظروف اللجوء الخاصة بهم على أنه السبب الرئيسي لارتفاع معدل زواج الأقارب هنا. لذلك، في ظل هذه الظروف، يمكن القول إن زواج الأقارب مرتفع بين السوريين نتيجة إعادة تشكيل القرابة والتضامن الأسري.

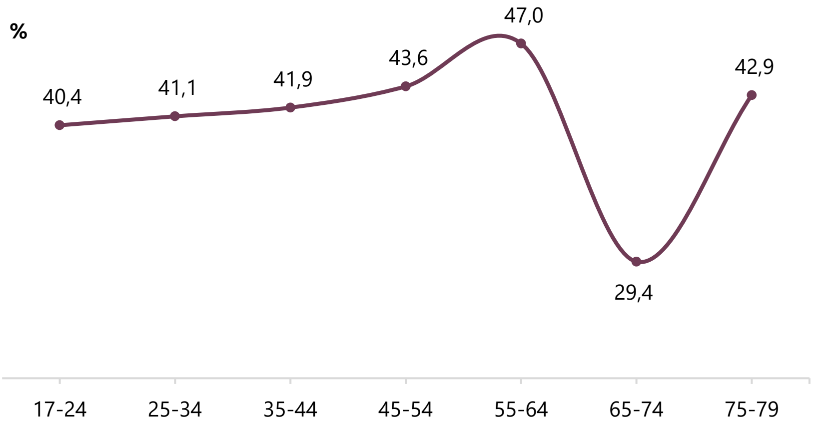

الشكل ١٦: زيجات الأقارب بالنسبة للعمر

بالنسبة للسوريين الذين تمت مقابلتهم، فقد تبين انخفاض معدل زواج الأقارب إلى أقل من ٤٠٪ فقط في الفئة العمرية ٦٥-٧٤. لا شك أن هذا الاختلاف يتطلب بحثًا وقراءة أكثر دقة.

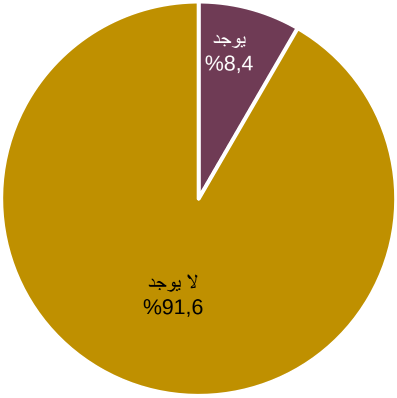

الشكل ١٧: وضع النساء من ناحية وجود الضرائر

---

[٧] Bittles A.H. and Black M.L. (٢٠١٥). *Global Patterns & Tables of Consanguinity*. http: //consang.net Erişim: ٢١,٠٩,٢٠٢٠; Al-Gazali L. ve Hamamy, H. (٢٠١٤). Consanguinity and dysmorphology in Arabs. Human Heredity، ٧٧(١–٤)، ٩٣–١٠٧.

[٧] http: //www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=٣٣٧٣٠ Erişim: ٢١,٠٩,٢٠٢٠

وبحسب نتائج المقابلة فقد تبين أن ٩٤,٧٪ ممن ذكروا أن حالتهم الاجتماعية "متزوج" تزوجوا مرة واحدة.

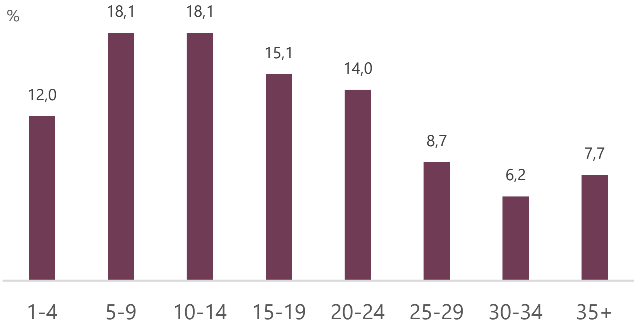

الشكل ١٤: مدة الزواج

يبدو أن ثلث السوريين الذين تمت مقابلتهم متزوجون منذ أكثر من عشر سنوات. بعبارة أخرى، ٣٠,١٪ من المتحدث معهم من اللاجئين السوريين والذين تعرضوا للحرب بنفس الوقت وخلال هذه الفترة (في تركيا أو في أي مكان آخر) كانوا متزوجين.

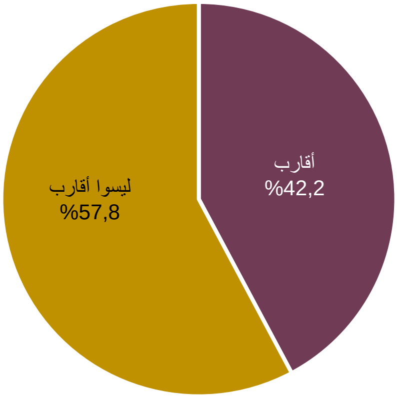

الشكل ١٥: حالة القرابة للزوج

ومن أكثر النتائج إثارة للاهتمام التي تم الحصول عليها من المقابلات أن ٤٢,٢٪ ممن أجابوا في الاستبيان على حالتهم الاجتماعية على أنهم "متزوجون" هم متزوجون من الأقارب. هذه المعدلات أعلى بكثير مما هي معدلات زواج الأقارب في سوريا. وبحسب بيانات عام ٢٠١٣، فإن نسبة الزواج بين أبناء وبنات العمومة من الأقارب في سوريا تتراوح بين ٢٨,٧٪ وبين ٣٠٪ و ٤٠٪ بالنسبة للأقارب الآخرين.[٧] من ناحية أخرى، وفقًا لبيانات مسح عام ٢٠١٦ TAYA، فإن منطقة جنوب شرق الأناضول في تركيا هي الأعلى بنسبة ٤٢,٦٪ من حيث زواج الأقارب من

الزواج

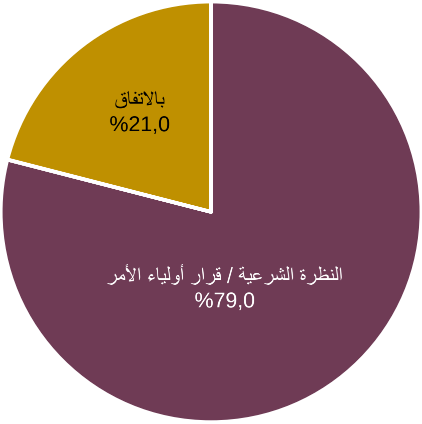

الشكل ١٢: قرار الزواج

إن كيفية اتخاذ الأفراد لقرار الزواج أو من هو فعال في قرار الزواج من الزوج هو مؤشر مهم من حيث بنية الأسرة وأدوار الجنسين. وفقًا لمسح بنية الأسرة في تركيا للزواج الأول الذي تم إجراؤه في تركيا، فإن الزواجات الأولى التي تم إجراؤها في تركيا تكاد تكون عمياء أي تقليدية بنسبة ٦٠٪، مقارنة بالفترة السابقة، أما الزواجات المرتبة بشكل عام، يبدو أنها انخفضت تدريجياً بحسب (TAYA، ٢٠١٦:٤٧)[٦] وبالنسبة للبحث فإن السوريون في غازي عنتاب، وتركيا بشكل عام، إذا أخذناهم كمثال أساسي فهم أكثر عرضة للزواج عن طريق زواج تقليدي. إلى جانب هيمنة القيم التقليدية، يرتبط الزواج التقليدي أيضًا بحقيقة أن ظروف الهجرة واللاجئين تنشط بشكل أكثر وضوحًا في الشبكات الاجتماعية مثل الأسرة والقرابة والمعارف وأبناء الوطن.

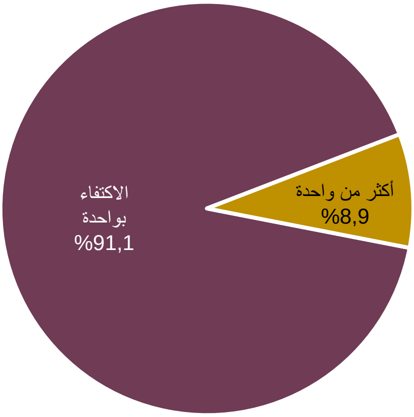

الشكل ١٣: عدد الزيجات

[٦] وزارة العمل الأسري و الخدمات الاجتماعية. دراسة بنية العائلة التركية (٢٠١٦)، أنقرة : دار النشر.

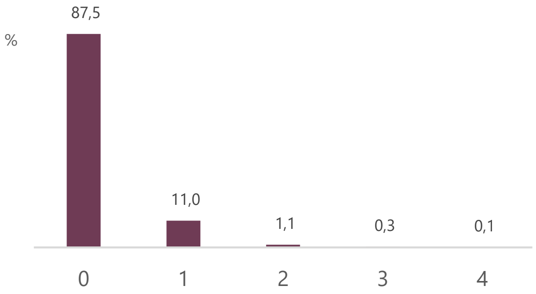

الشكل ١١: عدد الأفراد ذوي الإعاقة في المنزل

في ١٢,٥٪ من الأسر السورية المشاركة في البحث، هناك فرد واحد معاق على الأقل. في بعض المقاطعات عبر تركيا، أجري الاستطلاع الأخير حول توزيع الأشخاص ذوي الإعاقة وهو بحث السكان والإسكان لعام ٢٠١١. وفقًا لهذا البحث، فإن نسبة الأشخاص الذين يعانون من إعاقة واحدة على الأقل إلى عامة السكان هي ٦,٩. يمكن تفسير المعدلات المرتفعة للإعاقة في الأسر السورية بحقيقة أن السوريين الذين تمت مقابلتهم جاءوا من بيئات الحرب والنزاع المسلح، وكما ذكرنا سابقًا.[٥]

من ناحية أخرى، وبالمقارنة مع مسح ٢٠١٨، فقد انخفضت نسبة الأسر ذات الأفراد ذوي الإعاقة. ومن أسباب هذا التراجع هي حركة السوريين داخل تركيا وخارجها، ومن ناحية أخرى، لا يزال بإمكانهم تغيير تركيبة الأسر. بمعنى آخر هناك احتمال أن تكون الأسر التي لديها أفراد معاقون من ٢٠١٨ إلى ٢٠٢٠ قد ذهبت إلى مقاطعات أو دول أخرى.

[٥] المديرية العامة لخدمات ذوي الاحتياجات الخاصة و المسنين، (٢٠٢٠)، موجز احصائيات ذوي الاحتياجات الخاصة و المسنين ٢٠٢٠ آب. الصفحة ٥.
تم الوصول إليها بتاريخ ١٦,١٠,٢٠٢٠ من العنوان www.ailevecalisma.gov.tr/media/57045/istatistik_bulteni_agustos2020.pdf

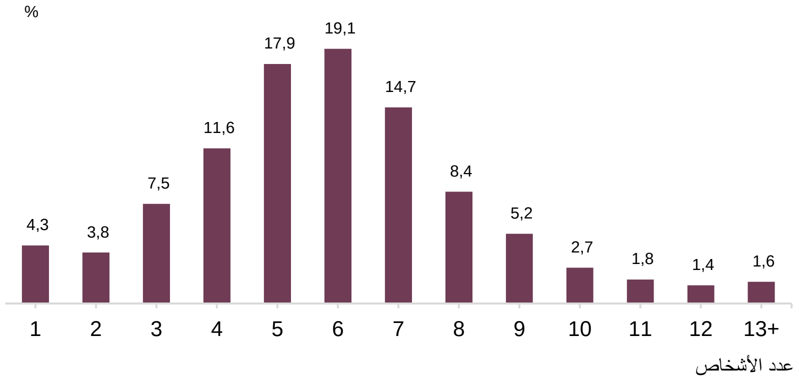

الشكل ٩: حجم العائلة

عند مقارنة هذه البيانات ببيانات المسح الذي تم إجراؤه في عام ٢٠١٨، فإن الانخفاض في عدد السكان من السوريين ملفت الانتباه. وفقًا لبيانات عام ٢٠١٨، يُلاحظ أن حجم الأسرة يبلغ ٦,٦، وفي هذا البحث انخفض إلى ٥,٩. أحد أسباب ذلك هو أنه مع تحول اللاجئ أو المقيم تحت الحماية المؤقتة بشكل دائم في الفترة الفاصلة، بدأ التكيف على الرغم من كل شيء، وقد أثر ذلك في تكوين الأسرة. لأنه من المتصور أن بعض أفراد الأسرة في عام ٢٠١٨ تركوا المنزل وأسسوا وحداتهم المستقلة الخاصة بهم، وبالتالي، يمكننا القول أن نسبة العائلات التي تعيش في نفس المسكن قد انخفضت بمرور الوقت بسبب هذه الأسباب.

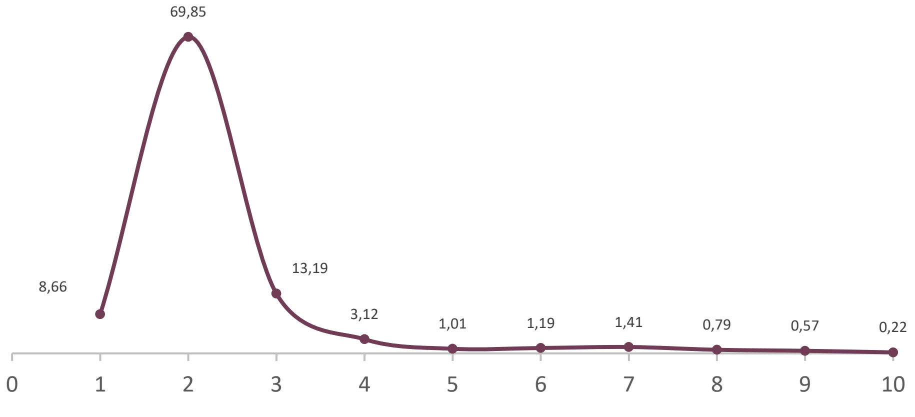

الشكل ١٠: عدد الأزواج في المنزل

كما تم سؤال السوريين الذين تمت مقابلتهم عن عدد المتزوجين (المتأهلين) في الأسرة. في الفترة من حزيران إلى تموز ٢٠٢٠، بلغت نسبة الأسر السورية المكونة من أسرة واحدة ٦٩,٨٪. بينما كان هذا المعدل ٧١,٧٪ في دراسة ٢٠١٨، يُلاحظ أن هناك تغييرًا في هذا المعدل، على الرغم من أنه ليس مهمًا جدًا في دراسة ٢٠٢٠.

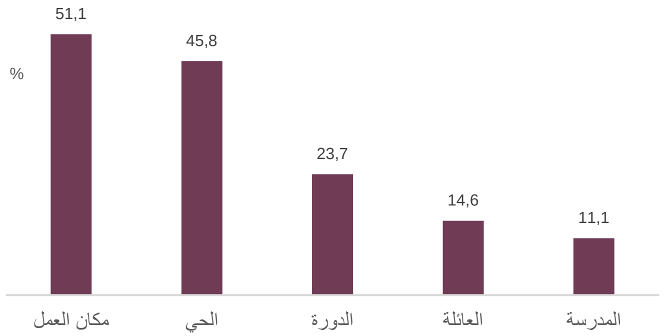

الشكل ٧: مكان تعلم اللغة التركية

وفي السؤال حول مكان تعلم اللغة التركية، أفاد حوالي ٣٥٪ من السوريين أنهم تعلموا اللغة التركية من خلال المؤسسات التعليمية، بينما ذكر الجزء المتبقي أنهم تعلموا اللغة التركية في الحياة اليومية مثل العمل والحي والعلاقات الأسرية. ومن المتوقع أن ترتفع هذه المعدلات مقارنة بمعدلات ٢٠١٨.

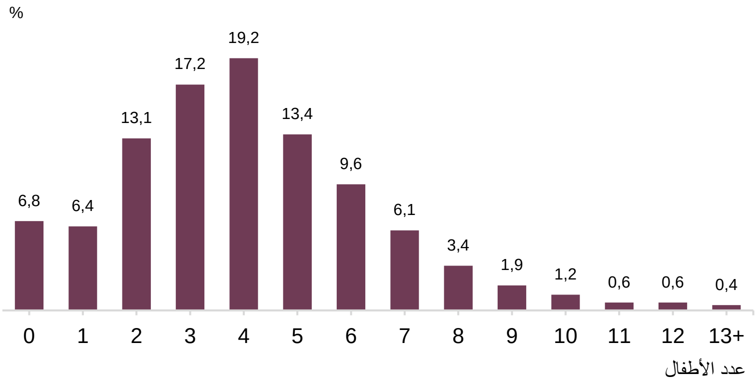

الشكل ٨: عدد الأطفال في المنزل

٩٣,٣٪ من المتزوجين أو المطلقين أو الذين فقدوا زوجاتهم من بين المشاؤكين بالبحث لديهم أطفال. متوسط عدد الأطفال ٤,٠٤. في بحث ٢٠١٨، كانت هذه القيمة ٤,٢.

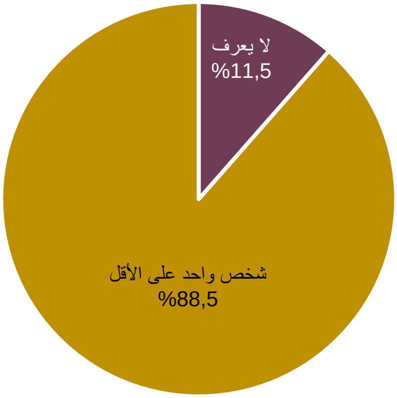

الشكل ٥: عدد متحدثي اللغة التركية في المنزل

وفقًا للسوريين الذين تمت مقابلتهم ممن يمثلون أسرهم فإن ٨٨,٥٪ من الأسر يمكن لشخص واحد على الأقل من الأسرة التحدث باللغة التركية. منذ عام ٢٠١١ أعتبرت مشكلة اللغة هي الشرط الأساسي من أجل التكيف مع ظروف الحياة طيلة فترة تواجد السوريين في تركيا، بينما ذكرت بعض الأسر، قالت إنهم تمكنوا من حل هذه المشكلة.

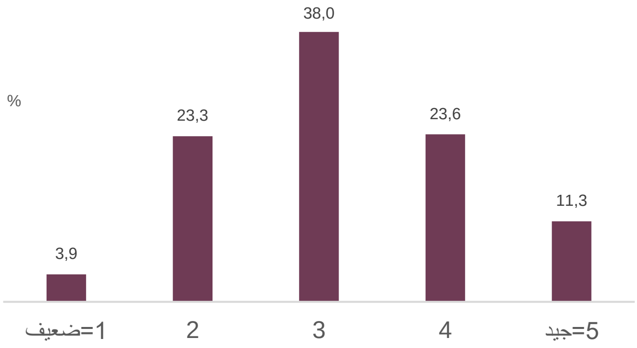

الشكل ٦: مستوى اللغة التركية

٧٢,٩٪ من السوريين، لغتهم الأم ليست التركية، والذين تعلموا لاحقًا، أفادوا أنهم يعرفون التركية بالمستوى المتوسط وما فوق. في هذه الحالة، فإن السبب الأكثر أهمية لـ ٨٨٪ ممن تمت مقابلتهم كان لديهم ٤ سنوات أو أكثر ممن لا يعيشون في تركيا.

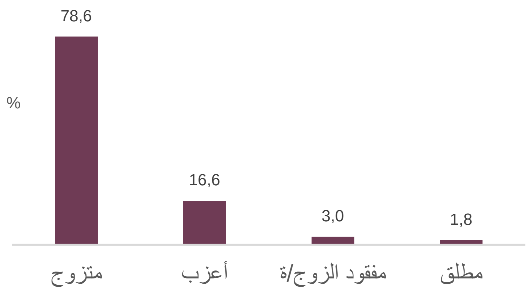

الشكل ٣: الحالة المدنية

من ناحية أخرى، يُلاحظ أن ٧٨,٦٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم متزوجون، و ٤,٨٪ مطلقون أو فقدوا أزواجهم، و ١٦,٦٪ غير متزوجين.

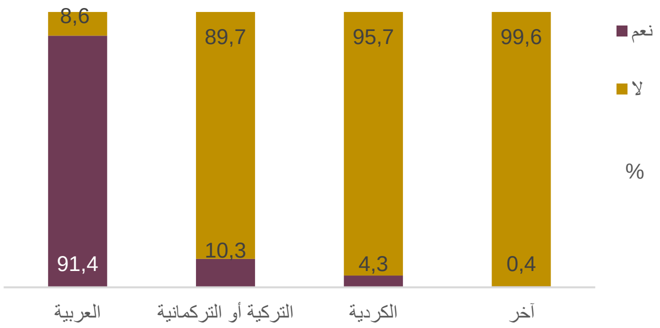

الشكل ٤: اللغة الأم للمشاركين

عند سؤالهم عن اللغة الأم، حيث يمكن اختيار أكثر من خيار واحد، ذكر معظم السوريون أن اللغة العربية هي لغتهم الأم كما هو متوقع.
نسبة من يتحدثون اللغة العربية فقط كلغتهم الأم ٨٥,٤٪. وبلغت النسبة ٩١,٤٪ لمن صوتوا بمعرفتهم بلغة ثانية. وبلغت نسبة الذين يتحدثون التركية ١٠,٣٪، بينما تبلغ نسبة من يتحدثون لغة كردية كلغة أم ٤,٣٪.

النتائج الديموغرافية

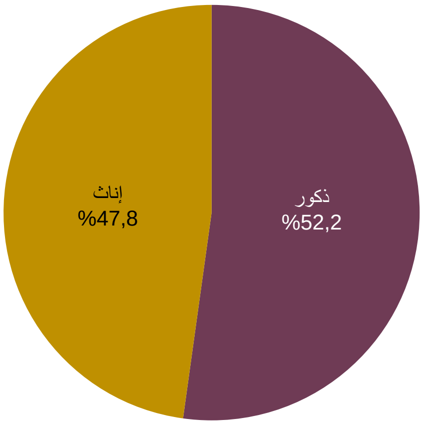

الشكل ١: التوزيع بين الجنسين

توصلنا أثناء إجراء البحث إلى أن عدد الأشخاص الذين تم إجراء المقابلة معهم متكافئ نوعاً ما وذلك يعود بسبب أن الاستبيان كان في ساعات النهار إلى جانب أن أغلب الشباب السوريين يتواجدون في المنازل.

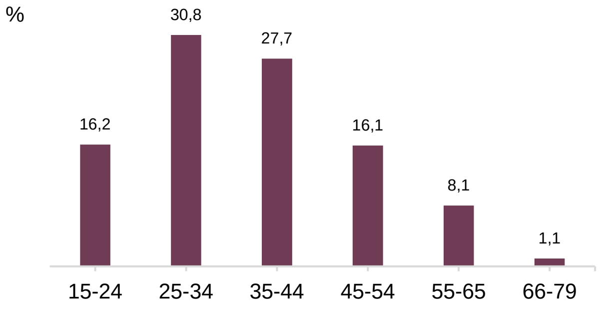

الشكل ٢: التوزيع العمري

متوسط عمر الأشخاص الذين تمت مقابلتهم ممن يمثلون الأسر هو ٣٦,٥. لوحظ أن ٩٠,٨٪ من السوريين الذين تمت مقابلتهم هم دون سن ٥٥. تتماشى هذه النتائج مع البحث[٤] الذي أجري في عام ٢٠١٨.

---

[٤] غول تكين، م.ن.، غيريتلي أوغلو، ي.، قارداش، ي.، صويودوغان، م.، ليلى كوزو، ش.، غولهان، س.ت.، دوغان أوغلو، م.، أوتانير، ا.، أصلان، ش.، إنجه تاهتاجي، ن.، (٢٠١٨) السوريون في غازي عنتاب: التوافق، التوقعات و الصعوبات (تقرير خاص)، غازي عنتاب: منشورات جامعة غازي عنتاب. بعد ذلك سيتم ذكرها باسم دراسة ٢٠١٨.

ميدان البحث

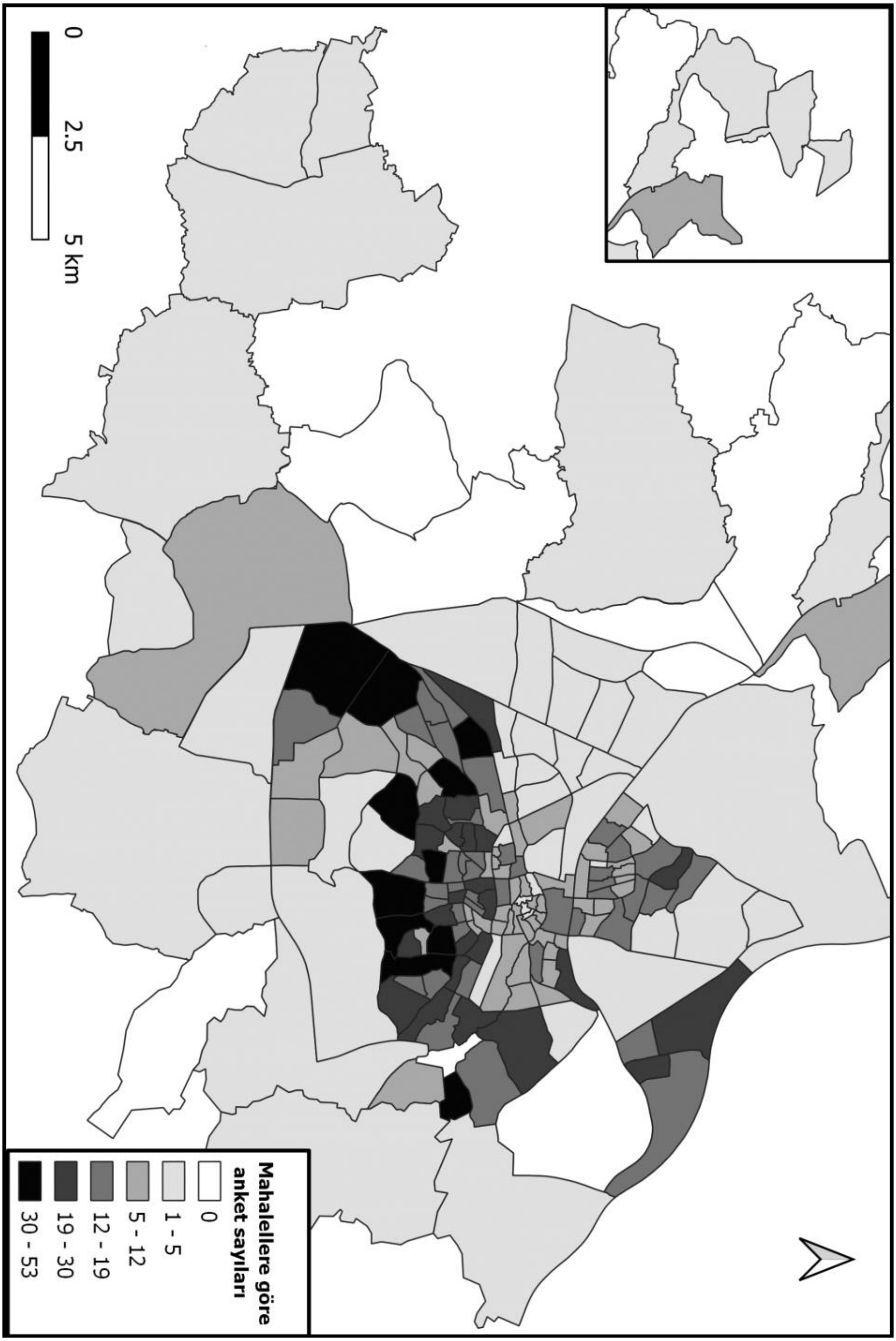
0
2.5
5 km
Mahalellere göre anket sayıları
0
1 - 5
5 - 12
12 - 19
19 - 30
30 - 53

الحصول على ١٦٤٥ من ١٠٦ أحياء مختلفة في منطقة شاهين بيه و ٦١٣ من ٦٣ حيًا في منطقة شهيد كامل. كما سيُلاحظ، فإن الهدف الرئيس هنا ليس الذهاب إلى ٥٪ من أسر غازي عنتاب، ولكن الهدف الاساسي هو إجراء مقابلات قريبة من عدد المقابلات مع الأسر السورية. أجريت مقابلات مع سوريين وسكان غازي عنتاب في نفس الحي، وفي بعض الحالات حتى في نفس الشارع. و بهذا، سيكون من الممكن إلقاء نظرة فاحصة على أبعاد التفاعل والعلاقات الاجتماعية. لذلك، فإن سكان غازي عنتاب الذين تمت مقابلتهم هنا بعيدون كل البعد عن تمثيل غازي عنتاب بأكملها. لذلك، يمكن القول أن عينة سكان غازي عنتاب تشمل في الغالب أولئك الذين يتشاركون نفس المساحات الاجتماعية والمادية مع السوريين وتشمل قسمًا دراسيًا أو يحتوي لقاءات. لأن عدد الأسر السورية المسجلة في الأحياء الأقوى من حيث التأثير السياسي والإيديولوجي والاقتصادي والثقافي يجعل البعد الطبقي للقضية أكثر وضوحاً.

يركز الجزء الثالث من البحث على التفاعل في الحياة اليومية والعلاقات الاجتماعية والمواقف والتوقعات وديناميكيات التماسك الاجتماعي. . تمت إضافة أسئلة حول التفاعلات واللقاءات والمواقف في الحياة اليومية إلى كلا شكلي المقابلة. لذلك، يتألف الكتاب الثالث من أسئلة وأجوبة مضمنة في الأسئلة الى كلا الكجتمعين، وليس الأسئلة الموجهة إلى سكان غازي عنتاب والسوريين في نموذج منفصل.

تم إعداد استبيانات جميع المقابلات باللغة العربية للسوريين والتركية لسكان غازي عنتاب. تم إجراء المقابلات بمساعدة برنامج إلكتروني (Kobo Toolbox) وتم تعيين المواقع في الحي باستخدام نظام المعلومات الجغرافية في هذا البرنامج. وقد أجريت الدراسة تحت مشورة ١٥ من أعضاء هيئة التدريس، حيث بلغ مجموع قادة فرق طلاب الدراسات العليا ١٥، منهم ٩ نساء و ٦ رجال، و ٧١ من الطلاب الذين أجريوا المقابلات، ٣٧ منهم من النساء و ٣٤ رجلا. ومن بين ٧١ طالب الذين أجريوا المقابلات، كان هناك ٣٦ منهم يتحدثون العربية. وكان البرنامج على الانترنت ٤٨٦ سؤالا مع خيارات مختلفة للسوريين و ٤١٣ سؤالا لسكان غازي عنتاب ليتم تطبيقها في هذا المجال.

في هذه المرحلة، سيكون من المفيد التأكيد مرة أخرى على أن هذا البحث والكتب الثلاثة التالية تركز على النمط العام الحالي للسوريين وعلاقاتهم الحياتية اليومية، فضلاً عن لقاءاتهم مع الجهات الفاعلة الأخرى التي تشارك في الحياة الاجتماعية التي يحاولون أن يكونوا عليها. إن ظهور بحث طبقي ظهر فيه في الغالب شرائح اجتماعية واقتصادية فقيرة أو منخفضة الدخل أو أدنى (بسبب الضرورة الإحصائية ومنهجية العينة) ليس هو الغرض المقصود ولكنه واقع اجتماعي تم تشكيله في نهاية البحث. لكن من المؤكد أنه يمثل الأغلبية. لأن توزيع السجلات الرسمية على الأحياء يُظهر لنا أن السوريين يعيشون بكثافة أكبر في الأحياء الفقيرة اجتماعياً واقتصادياً وذات الدخل المنخفض في غازي عنتاب.

جامعة غازي عنتاب والأموال المالية من منظمة كير والمنظمة الدولية للهجرة، أصبح المشروع رسميًا في بداية عام ٢٠٢٠.

بعد إبرام الاتفاقيات بين إدارة جامعة غازي عنتاب والمنظمة الدولية للهجرة ومنظمة كير الدولية، تم تحديد الأسئلة ونطاق البحث والمنهجية وأساليب وأدوات المقابلة التي سيتم تطبيقها خلال شهري كانون الثاني وشباط من ٢٠٢٠. في الأسبوع الأول من شهر اذار، تم الانتهاء من قائمة الأشخاص الذين تمت مقابلتهم للمشاركة في البحث وعقد الاجتماع الأول مع الطلاب في ١٠ اذار ٢٠٢٠. كانت الأحياء التي سيعملون فيها مشتتة. ومع ذلك، فإن إجراءات جائحة كورونا وحظر التجول التي بدأ في منتصف اذار جعل من الضروري تأجيل العمل الميداني للبحث واتخاذ تدابير جديدة. . وأجريت مناقشات مرة أخرى مع المنظمة الدولية للهجرة وكيرالدولية بشأن الأقنعة والمطهرات. مع الاحتياطات والتحذيرات الإضافية في هذا الاتجاه، تم انتظار الفترة الزمنية المناسبة للعمل الميداني. وفي النهاية، تم الانتهاء من المحادثات الميدانية في ١٧٥ حيًا بين ٢٢ حزيران و ١٣ تموز ٢٠٢٠. أثناء العمل الميداني، تم إيلاء أقصى قدر من الاهتمام لصحة الأشخاص الذين تمت مقابلتهم والذين ساهموا بالمقابلة، بالإضافة إلى ضرورة ارتداء أقنعة وقفازات جديدة لكل مقابلة، كما تم تزويد كل شخص تمت مقابلته بقناع وقفازات ومجموعة أدوات تنظيف. تم إجراء المقابلات في بيئات غير مزدحمة قدر الإمكان، خلال النهار، في الشارع، عند مدخل الشقة أو المنزل. وعند اكتمال مرحلة جمع البيانات بدات مرحلة التحليل بعد ١٣ تموز من عام ٢٠٢٠.

***

في متناول ايديكم بحث مكون من ثلاثة فصول. **الأول** هو الكشف عن النمط العام للسوريين في غازي عنتاب بعد ثلاث سنوات، وهذه المرة مع المزيد من الأحياء ومجموعة أوسع من الأمثلة والأسئلة. و**الثاني** هو الكشف عن الصورة المتكاملة الاجتماعية والاقتصادية العامة لسكان غازي عنتاب في الأحياء التي يعيش فيها السوريون ومحاولة فهم كيفية تعاملهم مع قضية السوريين. و**الثالث**، يركز على لقاءات الحياة اليومية والتفاعلات وتجارب الانسجام والتعايش للسوريين ومواطني غازي عنتاب رغم كل الصعوبات التي يواجهونها، ومواقفهم تجاه ذلك. وبالتالي، فإن هذا التقرير، الذي يتكون من **ثلاثة كتب منفصلة**، يتكون من تقييم جوانب مختلفة من نفس البحث الميداني ويمكن دراسته بشكل منفصل أو قراءته وتقييمهما معًا.

الجزء الأول من هذه العينة البحثية هو السوريين في غازي عنتاب ضمن المعلومات المنزلية التي تم الحصول عليها من إدارة الهجرة في محافظة غازي عنتاب. بعد الحصول على معلومات عن الأسر التي يسجل فيها السوريون في منطقتي شهيد كامل وشاهين بيه المركزيتين، تم توضيح العينة والأحياء التي سيجري فيها البحث. ووفقاً للبيانات الرسمية التي تم الحصول عليها، يعيش ما مجموعه ٣١٦٢٦ أسرة سورية في ١٧٤ حيًا في منطقة شاهين بي، وما مجموعه ١٢٤٠١ أسرة سورية في ١٢٦ حيًا في شهيد كامل. . وبالتالي، فإن العدد الإجمالي للأسر السورية في ٣٠٠ حي من منطقتين حضاريتين في غازي عنتاب يبلغ حوالي ٤٤ ألف. بالنسبة للهدف المتمثل في ٢٣٠٠ أسرة، والذي يمثل ٥٪ من الأسر المسجلة ويتضمن هامشًا محتملاً للخطأ، تم اختيار الأحياء من ١٨٠ حيًا في كلتا المنطقتين بأخذ عينات عشوائية، وفقًا لكثافة الأسرة المسجلة. ولكن، نظرًا لأن الدراسة الميدانية تزامنت مع بعض فترات الحجر الصحي خلال فترة جائحة كورونا، فقد تعذر زيارة أحياء Sam و Nesimi و Kirazlıbahçe و Büyükpınar و Hacıkamber في العينة. لذلك، تم إجراء هذا البحث، الذي يتضمن مقابلات مع كل من السوريين وسكان غازي عنتاب، في ١٧٤ حيًا مختلفًا.

وبما أن البحث شمل احياء مماثلة لهذه الأحياء من الناحية الاجتماعية والاقتصادية، لم يتسن إجراء المقابلات في هذه الأماكن، وبالتالي فإن عدد الأسر السورية التي تمت مقابلتهم وتقييمها على أنها صالحة اصبح ٢٢٨٠. ومع ذلك، وبما أن هذا العدد يعادل ٥٪ من الأسر المسجلة، فقد تم تحقيق أهداف المقابلات المخطط لها في الأسر السورية. من بين ٢٢٨٠ مقابلة، تم الوصول الى ١٦٥٩ اسرة من ١٠٧ أحياء مختلفة في منطقة شاهين بي و ٦٢١ اسرة من ٦٧ حيًا في منطقة شهيدكامل.

كما تم تطبيق هذه الدراسة على سكان غازي عنتاب في نفس الاحياء والتي تعد المرحلة الثانية من هذه الدراسة. والسبب الرئيس لذلك هو الكشف عن نمط عام لأشخاص من غازي عنتاب وسوريين يشاركون في نفس الأماكن المادية، ونفس الأحياء وعمليات التفاعل الاجتماعي المماثلة في الحياة اليومية وإلقاء نظرة عن قرب على المقارنات. وفي هذا السياق كان من المخطط اجراء مقابلات مع ٢٣٠٠ عائلة من سكان غازي عنتاب، الى انه تمت مقابلة ٢٢٨٥ عائلة من ٧٤ حي مختلف فقط بسبب الاسباب التي ذكرت اعلاه. من بين ٢٢٥٨ مقابلة صحيحة، تم

بصرف النظر عن الواقع الديموغرافي، فإن ما هو على المحك هو ضرورة فهم كفاح ملايين الناس من أجل البقاء على قيد الحياة أو المجاهدة للوقوف على القدمين. لهذا، يصبح إجراء بحث حول المهاجرين أو اللاجئين في النمط الاجتماعي العام مع تمثيل ميداني قوي، قدر الإمكان أمرًا بالغ الأهمية. بسبب دوامة الحرب و العنف في عام ٢٠١١ لجاء إلى تركيا مئات الآلاف من الأشخاص قاصدين مأوى عاجل بسبب مشاكل السكن و الأمن والغذاء باحثين في هذه الأيام عن قضايا مثل الانسجام والحقوق والوضع القانوني والتعليم والصحة والعيش معًا والتفاعل. لذلك، من المؤكد أن هناك حاجة إلى بيانات قوية وسليمة وموثوقة يتم الحصول عليها من الميدان من أجل فهم أفضل للسكان السوريين من الناحية الاجتماعية والثقافية والاقتصادية والسياسية.

ميدان البحث ومنهجيته

وفقًا لأرقام عام ٢٠٢٠ للبحث الميداني الذي تم في غازي عنتاب وعلى مستوى المحافظة، يوجد ٤٥٠ ألفًا و ٦١١ سوريًا مسجلاً تحت الحماية المؤقتة. وهذا يدل على أن غازي عنتاب هي منزل جديد ومساحة معيشة جديدة للسوريين الذين يشكلون أكثر من خُمس إجمالي سكان المحافظة. في العرض الذي قدمته بلدية غازي عنتاب الكبرى في آذار ٢٠٢٠، والذي من خلاله يتم شرح الخدمات المقدمة للسوريين في المحافظة، لوحظت بعض التجمعات في توزيع السوريين في عموم المحافظة. وقد لوحظ أن قرابة نصف مليون سوري أكثر كثافة في مناطق ومراكز معينة. يبلغ إجمالي عدد السكان السوريين في مقاطعات عربان وكركاميش وأوغوزيلي ويافوزيلي ونورداجي حوالي ٤٪ من السوريين المسجلين في محافظة غازي عنتاب. لذلك، يعيش ٩٦٪ من السوريين في غازي عنتاب (المحافظة بأكملها) داخل حدود مناطق نيزيب وإصلاحية وشهيت كامل وشاهين بيه. في مناطق بعيدة عن المنطقتين المركزيتين شهيت كامل و شاهين بيه، هناك الإصلاحية التي تضم ٤٪ من سوريي غازي عنتاب، بينما نيزيب تستضيف ما نسبته ١١٪ من سكان غازي عنتاب السوريين. تتركز نسبة ٨٠٪ المتبقية من السوريين في المنطقتين المركزيتين. منطقة شهيت كامل، التي يبلغ عدد سكانها السوريون ١٠٣ آلاف نسمة (٢٣٪)، و يتواجد أيضا في منطقة شاهين بيه و هي تعد واحدة من أكبر المناطق في تركيا، ما يقارب ٢٦٢ ألف نسمة (٥٨٪). يعيش أكثر من ٨٠٪ من السوريين المسجلين في مقاطعة غازي عنتاب في كلا المنطقتين. لكن هنا، في مسألة الكثافة السكانية، أحد العوامل الرئيسة التي تلفت الانتباه هو عدد سكان المناطق ونسبة السوريين المسجلين لديهم بشكل مستقل عن المحافظة بشكل عام. على سبيل المثال، يعيش ما مجموعه ٤٪ من السوريين في جميع أنحاء المحافظة، ٦٪ في عربان، و ١٤٪ في نورداجي، و ٤٥٪ في كركاميش، و ٢٪ في يافوزيلي. . وبالمثل، تبلغ النسبة إلى عدد سكان المنطقة ٣٦٪ في نيزيب، و ١٥٪ في أوغوزيلي، و ٢٦٪ في إصلاحية، و ١٣٪ في شهيت كامل، و ٢٩٪ في شاهين بيه. [٣]

في الأشهرالأخيرة من عام ٢٠١٩، عندما بدأت مناقشة الخطوط العامة لهذا البحث، كان أحد الأهداف الرئيسة متابعة البحث الميداني بعنوان **السوريون في غازي عنتاب**، والذي أجراه قسم علم الاجتماع بجامعة غازي عنتاب في كانون الأول ٢٠١٧. والتركيز على فهم الوضع الحالي للسوريين وتفاعلهم مع سكان غازي عنتاب. كان أحد الأهداف الأولى لذلك هو توسيع نطاق ومحتوى المقابلات مع ١٨٢٤ أسرة من ١٢٩ حي من خلال استبيان مطبوع من ٧٩ سؤالًا، في منطقتي مركز شاهين بي وشهيد كامل في عام ٢٠١٧. وكان احدالاهداف الاخرى هو اعادة النظر حول اللجوء والهجرة في مدينة غازي عنتاب في اخر ثلاث سنوات. . بالإضافة إلى القضايا المتغيرة أو التي لم تتغير، تم التصرف مع التنبؤ بأن البيانات التي سيتم الحصول عليها من الشارع مع أسئلة جديدة ومختلفة سوف تكشف لنا عن وضع السوريين في تركيا بشكل عام وفي غازي عنتاب بشكل خاص. على هذا النحو، تم إجراء مقابلات مع العديد من المؤسسات لتمويل مثل هذا العمل الميداني الكبير. وعُقدت اجتماعات مع مؤسسات مثل محافظ غازي عنتاب، وإدارة الهجرة في مقاطعة غازي عنتاب، وإدارة جامعة غازي عنتاب، والمنظمة الدولية للهجرة التابعة للأمم المتحدة (منظمة الأمم المتحدة الدولية للهجرة) ومنظمة كير الدولية لدعم مراحل مختلفة من البحث. في نهاية المطاف، وبفضل الدعم التيسيري من محافظ غازي عنتاب وإدارة الهجرة الإقليمية في غازي عنتاب في الإجراءات القانونية، وحوافز إدارة

---

٣ https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; http://www.gaziantep.gov.tr/ilcelerimiz الوصول بتاريخ ٣٠,١٢,٢٠٢٠ من العنوان

مدخل

من بعد عام ٢٠١١، بدأ المهتمون بأمور الهجرة واللاجئين السوريين بالدراسة والبحث ومع مرور الوقت تكون لديهم بشكل أفضل إدراك أنهم وجها لوجه لظاهرة ذو أبعاد مختلفة. في ذلك التاريخ احتلت أعداد السوريين المهاجرين المتزايدة يوميا و احتياجاتهم المرتبة الأولى لتصبح وضعا مفهوما من ناحية مسار و إدارة هذه الأزمة الإنسانية. لكن مع مرور الوقت على مسألة السوريين و بقدر مواقفهم ونظراتهم المثيرة للجدل من الناحية القانونية بدأت مواضيع أخرى بالتحسن. بدأت مئات وربما آلاف الأخبار والتعليقات بالانتشار في وسائل الإعلام الرئيسة ومنصات التواصل الاجتماعي (العديد منها ناتج عن أخطاء وتحيزات جسيمة) بخصوص أبسط الجوانب مثل السكن والصحة والتعليم والعمل والخدمات وتفاعلات و مواجهات الحياة اليومية. مرة أخرى لقد اتضح أن المشكلة الأكبر لمن يعملون أو يبحثون أو يبذلون جهودًا لتفسيرات علمية عن المهاجرين واللاجئين كانت (و لا تزال) هي نقص البيانات الميدانية الصحيحة والشاملة. لقد كان يستند جزء مهم من "المعلومات" المتداولة إلى الانطباعات والقناعات المكتسبة بأشكال مختلفة. إن التفسيرات العميقة اليقينية المتعلقة بالفراغ أو بالحياة الاجتماعية اليومية الحقيقية استطاعت أن تحمي وجودها لفترة مهمة ولم تختف كليا بعد. لكن في تركيا مع مرور الوقت بدأت الحاجة إلى المعلومات التي يتم الحصول عليها من الميدان تظهر تدريجياً؛ لأن ما تم ذكره كانت الحياة اليومية لحوالي أربعة ملايين شخص يعيشون في كل منطقة تقريبًا من تركيا وتفاعلهم مع المجتمع الذي كانوا يحاولون أن يتواجدوا فيه.
في النقطة التي توصل إليها، بدأ رؤية أن للبحث الميداني و بفضل امتلاكه لمناهج قوية وموثوقة جدا أن يوفر بيانات مهمة للغاية وكذلك كما يتم تجربته في تركيا بدأ أيضا رؤية تسهيله لفهم سياسات السوريين واللاجئين المحددين مصيرهم في هذه الفترة وتسهيل كذلك الإدارة و عمل التوقعات المستقبلية المتعلقة بذلك.

***

وبحسب بيانات كانون الأول ٢٠٢٠، فقد بلغ عدد المسجلين في تركيا ٣ ملايين و ٦٣٩ ألف سوري تحت الحماية المؤقتة. حوالي نصف السوريين المسجلين هم من الأطفال الذين تتراوح أعمارهم بين ٠-١٨. مرة أخرى، عندما نقوم بتضمين النساء، نصادف ديموغرافية حوالي ٧٠٪ من الأطفال والنساء. وبالنسبة لمتوسط تركيا (٣٢. ٤)، هناك نمط ديموغرافي أصغر بعشر سنوات (٢٢). أحد الجوانب الأكثر إثارة للاهتمام هو أن جميع السوريين تقريبًا (٩٨٪)، باستثناء جزء صغير جدًا، يعيشون في المدن. ١ يظهر في هذه الحالة أيضًا أنه و بنفس الوقت في غازي عنتاب أو في تركيا هناللك جزء كبير من السوريين يتعرضون لتجربة متغيرين كبيرين معا هما اللجوء والتحضر. مرة أخرى نجد في عام ٢٠٢٠، أن السوريون يتواجدون في جميع المحافظات التركية. وفي يومنا هذا، يشكل السوريون ما نسبته ـ ٤. ٣٪ من سكان تركيا.
بدءاً من المحافظات الحدودية المحاذية لسوريا، وصل السوريون إلى كثافة كبيرة في المدن الواقعة على محاور معينة. وفقًا لسجلات المديرية العامة لإدارة الهجرة التابعة لوزارة الداخلية، فإن ٥١٧ ألف سوري المتواجدين في إسطنبول يشكلون ٣. ٣٪ من إجمالي السكان. وبالمثل، فإن ٤٣٣ ألف شخص في هاتاي يمثلون ٢٦. ٥٪ من سكان المحافظة، و ٤٢١ ألف شخص في شانلي أورفا يمثلون ٢٠٪ من إجمالي السكان. اعتبارًا من كانون الأول (ديسمبر) ٢٠٢٠، أصبحت الآن المحافظات التركية التي تخطت فيها نسبة السوريين ٥٪ من إجمالي عدد السكان هم كالتالي: هاتاي (٢٦. ٥٪)، غازي عنتاب (٢١. ٧٪)، شانلي أورفا (٢٠٪)، أضنة (١١٪)، مرسين (١٢٪)، كيليس (٧٦٪)، عثمانية (٨. ٨٪)، ماردين (١٠. ٥)، قيصري (٥. ٥) ٪)، قونية (٥٪) وبورصة (٥. ٧٪). ٢

---

١ https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ الوصول بتاريخ ٣٠,١٢,٢٠٢٠ من العنوان

٢ https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Adrese-Dayal%C4%B1-N%C3%BCfus-Kay%C4%B1t-Sistemi-Sonu%C3%A7lar%C4%B1-2019-33705&dil=1; https://www.goc.gov.tr/gecici-koruma5638; الوصول بتاريخ ٣٠,١٢,٢٠٢٠ من العنوان

وأخيراً وليس آخراً نشكر من كان دائما على رأس المساهمين في جعل هذا البحث ممكنا الأستاذ مراد كايا لاجتهاده وتصميمه وعمله الدؤوب وتضحيته ومثابرته. وتواصله مع المؤسسات الدولية المتعددة والعلاقات مع الطلاب والتواصل عبر الإنترنت وتحضيره الاستبيانات وتطبيقها ومساهمته في العديد من الأعمال، ونشكره ممتنين لصداقته ومثابرته وجهوده.

باسم فريق العمل
د. محمد نوري غول تكين
كانون الأول ٢٠٢٠
غازي عنتاب

مقدمة وشكر خاص

لا شك أن العمل الميداني للأبحاث الاجتماعية شاق ويحتاج للدقة والانتباه والعمل الدؤوب. ويحتاج زيادة على ذلك الكثير من التعاون والعمل الجماعي والجدال والنقاش والتدخل في الوقت المناسب والمرونة والحل السريع لتأديته. ويجدر هنا الإشارة إلى المساهمة الخلاقة وغيرالاعتيادية لأكثر من شخص خلال البحث الذي بدأ اعتبارا من الأشهر الأخيرة من عام ٢٠١٩ و أخذ يتشكل في الأشهرالأولى من عام ٢٠٢٠، وكان لجامعة عنتاب و دعم المؤسسات التي سهلت لنا العمل في الساحة الميدانية أهمية كبيرة لانجاز هذا االبحث.

ومن هذا المنطلق؛ نتقدم بالشكر لوالي مدينة غازي عنتاب السيد داوود غول لتقديمه التسهيلات للحصول على البيانات المتعلقة بالسوريين في غازي عنتاب ومنحه الأذونات القانونية اللازمة ودعمهم لإجراء هذا البحث و تعاونهم معنا.

ولرئيس جامعة غازي عنتاب السابق السيد البروفيسور الدكتور علي غور لدعمهم للأبحاث الاجتماعية والهجرة حتى في هذه الفترة. ولا يمكن أن ننسى الدعم الذي قدمته إدارة مكتب الوالي و منظمة ال IOM و منظمة الرعاية العالمية و إدارة الهجرة في مدينة غازي عنتاب. ونحن مدينون لهم جميعا بالشكر.

كما نشكر مدير إدارة الهجرة والجوازات في عنتاب السيد فاتح آينا لتقديمه البيانات اللازمة حول الأسر السورية.

ولم يكن من الممكن أن يتم هذا البحث الواسع دون الدعم المادي من منظمة ال IOM و منظمة الرعاية العالمية. وكان من الصعب إجراء البحث أساساً لولا وجود أناس دؤوبين ومتفاهمين ومتعاونين تحت ضغط العمل. ولهذا نتقدم بالشكر و الامتنان للأساتذة حسن إبراهيم , صلاح حموي , أسعد آق غول , دنيز يلدرم , إيدل بوركتشي , بينار تشيتين كايا , ديلشاه سايلان و هيلين دينيز يلدرم من منظمة الرعاية العالمية.

ونشكر كل من ساهم في العمل ولو بشكل غير مباشر كالأستاذ المشارك الدكتور محمد بيتشيجي وكمال فورال تارلان والدكتور سميراي يوجه باش وأوندر يالتشن وأمينة دوغان.

بقدر ما اكتسب الأكاديميون لدينا من الخبرة، كذلك الطلاب العاملون في هذا البحث استفادوا من هذه الخبرات وتعلموا الكثير من الأشياء في هذا النشاط. وفي سياق هذا الشكر نتقدم بخالص الشكر لكل من طلاب الدراسات العليا نيل أوز دوردو وإسراء آيدن وعثمان طارق أوناران ومنكشة هازان آرانجاك وغولسناء قرماز ومغيث مكونين شالا وعهد النجار وبشرى ينتورك وكبرى تامر وإدا أوز تشليك و خليل أجر ومحمد يشيل غول وزياد الأحمد ومحمد تشيتشكلي.

كما نشكر طلابنا من مرحلة البكالوريوس الذين لم يترددوا بمد يد المساعدة في ترجمة أسئلة هذا البحث إلى اللغة العربية و جهودهم المبذولة للحصول على أدق وأوضح الأجوبة، الطالب عارف شريف أوغلو و كذلك محمد نور حسين، ولا ننسى أن نشكر من ساعدنا في تخطي هذه الفترة البيروقراطية بدون أي مشاكل المسؤولون في معهد الهجرة و قسم علم الاجتماع السيد كنعان بيرق وغولاي كناجي غيل ومته يلدرم وأليف بولات.

ونتقدم بشكرنا وامتناننا إلى البروفيسور الدكتور إلهان تومان باي ودار نشر SABEV والعاملين فيها لمساهمتهم في نشر هذا الكتاب.

وبجزيل الشكروالامتنان نشكركل فرد من الهيئة التدريسية والأسائذة لمساهمتهم في كتابة هذا الكتاب وتأليفه.

وهنا لا يمكن أن نمضي هكذا دون ذكر بعض الأسماء. فنحن ممتنون للدكتور محسن صويدوغان لتقديمه العون والمساعدة منذ بداية البحث ومثابرته. فلا يمكن نسيان من ضحى لأسابيع على هذا العمل. ونشكر الأستاذ المشارك الدكتور ريحان أتاسو توبتشو أوغلو لصداقته وقبوله الانضمام الى الفريق دون تردد، و الغنى و العمق الذي أضافه إلى هذا البحث و تعليقه على هذه البيانات. ونشكر الدكتور مصطفى دوغان أوغلو والأستاذ الدكتور مسعود يوجه باش وعمران آجيق غوز لمساهمتهم و تقديمهم العون في تأليف هذا الكتاب.

اختصارات

ل أ ب	لا أقبل بشدة
ل أ	لا أقبل
م	متردد
أ	أقبل
أ ب	أقبل بشدة

الشكل ١٢٥: الموارد المالية المستخدمة في تأسيس العمل ٨٧
الشكل ١٢٦: حالة الشراكة في مكان العمل ٨٨
الشكل ١٢٧: الملف التعريفي للعمال في مكان العمل ٨٨
الشكل ١٢٨: المواقف المتعلقة بالعمل ٨٩
الشكل ١٢٩: قنوات متابعة الأخبار المتعلقة بوباء كوفيد-١٩ .... ٩١
الشكل ١٣٠: الذهاب إلى المستشفى لسبب مختلف أثناء وباء كوفيد-١٩ .... ٩١
الشكل ١٣١: القدرة على تلقي الخدمات الصحية في المستشفى ٩١
الشكل ١٣٢: تأثير تفشي وباء كوفيد-١٩ على تغيير العمل ٩٢
الشكل ١٣٣: التغيير في وضع العمل أثناء وباء كوفيد-١٩ .... ٩٢
الشكل ١٣٤: التدابير المتخذة في أماكن العمل أثناء وباء كوفيد-١٩ .... ٩٣
الشكل ١٣٥: أنواع الوسائل الإعلامية التي تتم من خلالها متابعة الأخبار المتعلقة بسوريا ٩٥
الشكل ١٣٦: وسائل الإعلام المحلية التي يتم من خلالها متابعة التطورات والأحداث المهمة المتعلقة بسوريا ٩٥
الشكل ١٣٧: أنواع وسائل الإعلام التي تعرض أخبار أو تعليقات سلبية متعلقة بسوريا ٩٥
الشكل ١٣٨: ردود الفعل على الأخبار أو التعليقات السلبية ضد السوريين على وسائل التواصل الاجتماعي ٩٦
الشكل ١٣٩: الموقف من الإعلام ٩٦

الشكل ٩٣: الشخص أو المؤسسة التي يطلب منها المال في حال الحاجة الماسة ٧٣
الشكل ٩٤: وضع المديونية ٧٣
الشكل ٩٥: مصدر الدين ٧٤
الشكل ٩٦: ملكية بطاقة الائتمان ٧٤
الشكل ٩٧: وضع استفادة العائلة من المساعدات ٧٥
الشكل ٩٨: الاستفادة من المساعدات في الماضي ٧٥
الشكل ٩٩: مصادر المساعدة ٧٥
الشكل ١٠٠: نوع المساعدة المتلقاة ٧٦
الشكل ١٠١: توزع المساعدات غير النقدية (العينية) ٧٦
الشكل ١٠٢: المساعدة الصحية المتلقاة ٧٧
الشكل ١٠٣: المواقف تجاه الوضع الاقتصادي والاجتماعي ٧٧
الشكل ١٠٤: عدد العاملين في الأسرة ٧٩
الشكل ١٠٥: نسب العمل حسب الجنس ٧٩
الشكل ١٠٦: العاملين في أول عمل لهم ٨٠
الشكل ١٠٧: الأشخاص الذين كان لديهم عمل لكنهم فقدوه ٨٠
الشكل ١٠٨: سبب ترك العمل ٨٠
الشكل ١٠٩: سبب عدم العمل ٨١
الشكل ١١٠: حالة التأمين للعاملين ٨١
الشكل ١١١: طريقة إيجاد العمل ٨٢
الشكل ١١٢: دفع أجرة عند الحصول على العمل ٨٢
الشكل ١١٣: التفاوض مع صاحب العمل بشأن الأجرة ٨٣
الشكل ١١٤: مواجهة مشاكل في الأجرة ٨٣
الشكل ١١٥: ردة الفعل عند الحصول على مرتب منخفض ٨٣
الشكل ١١٦: أسباب الخلاف مع صاحب العمل ٨٣
الشكل ١١٧: طبيعة العمل ٨٣
الشكل ١١٨: خطوط عمل موظفي الأعمال ٨٤
الشكل ١١٩: المؤسسات التي يعمل فيها العاملون السوريون ٨٤
الشكل ١٢٠: نظام العمل في غازي عنتاب ٨٥
الشكل ١٢١: عدد أيام العمل في الأسبوع ٨٥
الشكل ١٢٢: ساعات العمل في اليوم ٨٦
الشكل ١٢٣: نظام الأجرة للعاملين بعمل ذو راتب غير شهري ٨٦
الشكل ١٢٤: المدة منذ ترك العمل السابق ٨٧

الشكل ٦١: عدد الأحياء التي تم الإقامة فيها في غازي عنتاب ٥٧
الشكل ٦٢: مدة العيش في الحي........ ٥٧
الشكل ٦٣: سبب الرغبة في تغيير الحي ٥٨
الشكل ٦٤: عدد المنازل التي أقيم فيها في غازي عنتاب........ ٥٨
الشكل ٦٥: سبب تغيير المنزل ٥٩
الشكل ٦٦: ملكية المنزل........ ٥٩
الشكل ٦٧: عدد غرف المنزل المقام فيه ٦٠
الشكل ٦٨: نوع التدفئة........ ٦٠
الشكل ٦٩: الأماكن المفضلة للتسوق اليومي بشكل متكرر........ ٦٠
الشكل ٧٠: من أين يتم تأمين المنتجات السورية........ ٦١
الشكل ٧١: هل لديك جار من غازي عنتاب؟ ٦١
الشكل ٧٢: هل لديك جار سوري؟........ ٦١
الشكل ٧٣: هل أرسل لك جارك من غازي عنتاب طعامًا من قبل ؟ ٦٢
الشكل ٧٤: هل أرسل لك جارك السوري طعامًا من قبل ؟ ٦٢
الشكل ٧٥: زيارة منزل أحد الجيران من أهالي غازي عنتاب........ ٦٢
الشكل ٧٦: زيارة منزل جار سوري ٦٢
الشكل ٧٧: الأماكن التي يتم الذهاب إليها بشكل متكرر خارجا ٦٣
الشكل ٧٨: علاقات الحياة اليومية........ ٦٤
الشكل ٧٩: أكثر المشاكل المواجهة في غازي عنتاب ٦٥
الشكل ٨٠: المنظمة أو الشخص التي يطلب منهم مساعدة في حالة حدوث مشاكل........ ٦٥
الشكل ٨١: الأماكن التي يتم فيها مواجهة التصرفات التمييزية / الإقصائية ٦٦
الشكل ٨٢: أسباب التمييز / النبذ ٦٦
الشكل ٨٣: هل هناك مؤسسة تشرح لك حقوقك في تركيا ؟ ٦٦
الشكل ٨٤: المواقف تجاه النبذ........ ٦٧
الشكل ٨٥: الدخل الشهري للأسرة (ليرة تركية)........ ٦٩
الشكل ٨٦: الإنفاق الشهري للأسرة........ ٦٩
الشكل ٨٧: أكثر النفقات صعوبة في الدفع........ ٧٠
الشكل ٨٨: إيجار المنزل الشهري ٧١
الشكل ٨٩: عدد الهواتف الذكية لكل أسرة........ ٧١
الشكل ٩٠: الأجهزة الإلكترونية في وضع العمل في المنزل........ ٧٢
الشكل ٩١: ملكية المركبات........ ٧٢
الشكل ٩٢: نوع المركبة المملوكة........ ٧٢

الشكل ٢٩: الوحدة السكنية المقام فيها في سوريا ٣٧
الشكل ٣٠: وضع العمل في سوريا ٣٨
الشكل ٣١: سبب عدم العمل في سوريا ٣٨
الشكل ٣٢: وضع العمل في سوريا ٣٩
الشكل ٣٣: المجموعة المهنية التي كانوا منضمين لها في سوريا ٣٩
الشكل ٣٤: مدة الإقامة في تركيا للسوريين ٤١
الشكل ٣٥: مدة الإقامة في غازي عنتاب للسوريين ٤١
الشكل ٣٦: الولاية التي تم الدخول منها إلى تركيا ٤٢
الشكل ٣٧: هل أقمتم في المخيمات في تركيا من قبل ٤٢
الشكل ٣٨: الولاية التي استقر فيها بعد القدوم إلى تركيا ٤٣
الشكل ٣٩: العائدون إلى مدن مختلفة بعد الاستقرار في غازي عنتاب ٤٣
الشكل ٤٠: المدن التي تم الإقامة فيها خارج غازي عنتاب ٤٤
الشكل ٤١: وضع الزيارات إلى سوريا ٤٥
الشكل ٤٢: في حال توافر الشروط المناسبة هل ترغب في العودة إلى سوريا (حسب الجنس) ٤٥
الشكل ٤٣: في حال توافر الشروط المناسبة هل ترغب في العودة إلى سوريا (حسب العمر) ٤٦
الشكل ٤٤: في حال كنتم تمتلكون الإمكانية ما الذي تودون فعله عدا العودة إلى سوريا ؟ ٤٦
الشكل ٤٥: أسباب الإقامة في تركيا ٤٧
الشكل ٤٦: في حال فتحت تركيا الأبواب مرة أخرى هل تفكرون في الهجرة إلى أوروبا ؟ ٤٧
الشكل ٤٧: ملكية الجنسية التركية ٤٩
الشكل ٤٨: معاملة الجنسية ٤٩
الشكل ٤٩: وضع معاملة الجنسية التركية ٥٠
الشكل ٥٠: الراغبين بتقديم طلب للحصول على الجنسية التركية ٥٠
الشكل ٥١: الوضع التعليمي للمشاركين ٥١
الشكل ٥٢: مستوى التعليم حسب الجنس ٥١
الشكل ٥٣: أوضاع الذين لم يذهبوا للمدارس مطلقا من ناحية معرفتهم بالقراءة و الكتابة ٥٢
الشكل ٥٤: البلد الذي تم إتمام التعليم فيه ٥٢
الشكل ٥٥: الحصول على أي شهادة مهنية بعد القدوم إلى تركيا ٥٣
الشكل ٥٦: الحصول على أي شهادة مهنية في سوريا ٥٣
الشكل ٥٧: عدد الأفراد الذين يذهبون إلى المدرسة من العائلة ٥٣
الشكل ٥٨: نسبة التعليم ٥٤
الشكل ٥٩: التوزع الجنسي للأطفال المتعلمين في العائلة ٥٤
الشكل ٦٠: مواقف تجاه التعليم ٥٥

قائمة الرسوم البيانية

الشكل ١: التوزيع بين الجنسين ٢١
الشكل ٢: التوزيع العمري ٢١
الشكل ٣: الحالة المدنية ٢٢
الشكل ٤: اللغة الأم للمشاركين ٢٢
الشكل ٥: عدد متحدثي اللغة التركية في المنزل ٢٣
الشكل ٦: مستوى اللغة التركية ٢٣
الشكل ٧: مكان تعلم اللغة التركية ٢٤
الشكل ٨: عدد الأطفال في المنزل ٢٤
الشكل ٩: حجم العائلة ٢٥
الشكل ١٠: عدد الأزواج في المنزل ٢٥
الشكل ١١: عدد الأفراد ذوي الإعاقة في المنزل ٢٦
الشكل ١٢: قرار الزواج ٢٧
الشكل ١٣: عدد الزيجات ٢٧
الشكل ١٤: مدة الزواج ٢٨
الشكل ١٥: حالة القرابة للزوج ٢٨
الشكل ١٦: زيجات الأقارب بالنسبة للعمر ٢٩
الشكل ١٧: وضع النساء من ناحية وجود الضرائر ٢٩
الشكل ١٨: عدد زوجات الرجال ٣٠
الشكل ١٩: عمر الأمومة الأولى ٣١
الشكل ٢٠: الأنشطة التي تقضي النساء بها معظم الوقت ٣١
الشكل ٢١: مصادر عدم ارتياح النساء ٣٢
الشكل ٢٢: مواقف النساء تجاه بعض الأماكن ٣٣
الشكل ٢٣: يجب على المرأة الالتحاق بالجامعة و تكون صاحبة مهنة ٣٣
الشكل ٢٤: يجب أن تتساوى النساء مع الرجال بالحقوق ٣٤
الشكل ٢٥: النساء في تركيا مساويات للرجال أكثر مقارنة مع سوريا ٣٤
الشكل ٢٦: يجب على النساء أخذ الإذن من أزواجهن للعمل ٣٤
الشكل ٢٧: رأي الرجال السوريين حول عمل زوجاتهم ٣٤
الشكل ٢٨: المدينة المقام فيها في سوريا ٣٧

الفهرس

الفهرس.......... iii
قائمة الرسوم البيانية.......... v
اختصارات.......... xi
مقدمة وشكر خاص xiii
مدخل.......... ١٥
النتائج الديموغرافية ٢١
الزواج.......... ٢٧
المرأة.......... ٣١
الوضع قبل الهجرة ٣٧
تجارب الاستقرار بعد الهجرة ٤١
العلاقات مع سوريا.......... ٤٥
الوضع القانوني.......... ٤٩
التعليم.......... ٥١
المدينة والحياة ٥٧
الإقصاء والنبذ ٦٥
الوضع الاجتماعي والاقتصادي ٦٩
العمل والحياة المهنية.......... ٧٩
تجارب كوفيد ١٩ .... ٩١
الإعلام ٩٥
النتائج والاقتراحات ٩٧

مراقب غازي عنتاب ٢٠٢٠

سوريون

اعد بواسطة

محمد نوري غولتيكن
مسعود يوجه باش
محسن صويو دوغان
ريحان اتاسو توبشو اوغلو
مصطفى دوغان اوغلو
شيناي ليلى كوزو
سنان تانكوت غولهان
اتيك اسلان
نور انجه تاهتاجي
ايشان اوتانير
شاغري اسلان
هارون جينغيز كاراياكوب اوغلو
مراد كايا، اومران اشيك غوز
ابراهيم اوزهازار

SABEV

٢٠٢١

مراقب غازي عنتاب٢٠٢٠
سوريون

اعد بواسطة: محمد نوري غولتيكن، مسعود يوجه باش، محسن صويو دوغان، ريحان اتاسو توبشو اوغلو، مصطفى دوغان اوغلو، شيناي ليلى كوزو، سنان تانكوت غولهان، اتيك اسلان، نور انجه تاهتاجي، ايشان اوتانير، شاغري اسلان، هارون جينغيز كاراياكوب اوغلو، مراد كايا، اومران اشيك غوز، ابراهيم اوزهازار

تم إعداد هذه الدراسة بمساهمات مالية من جامعة غازي عنتاب ومنظمة كير الدولية والمنظمة الدولية للهجرة .(IOM) تعود الآراء والأفكار في الدراسة الى معدين هذا البحث

رقم منشورات س ا ب ي ف: ٦٥
سلسلة البحث: ٥
النسخة الاولى: أبريل ٢٠٢١
ي س ب ن: ٩٧٨ ٩٩٤٤ ٧٠٥ ٥٠-٩

الترجمة الانكليزية: مصطفى كينتشير
الترجمة العربية: عارف شريف أوغلو، علا مسحر، محمود صابر أوغلو، عبدالله عبدي
تصميم الغلاف: محسن صويو دوغان
تنظيم الصفحة: محسن صويو دوغان
صورة الغلاف: نورالهدى بكداش

النسخة

أبحاث الخدمات الاجتماعية، التوثيق، منشورات مؤسسة التعليم (س ا ب ي ف)
حي كوجة تابة، شارع متحات باشا، رقم.٤٤، شانكايا انقرة
رقم الهاتف٢٦ ٨٧ ٤٣٣ ٠٣١٢ :
http://www.sabev.org.tr/
sabev@sabev.org.tr

مراقب غازي عتاب ٢٠٢٠

سوريون